مەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی
مەیدانی الخلانی شەقامی « الجمهوریة »
بەغدا – س.پ ١٤٠١٦ تەلەفۆن ٨٨٧٥٣٩٥–٥ خەت
سەر نووسەر : سعاد ادیب‌علی

هاوکاری

ڕۆژنامە
ساڵی ١٩٧٠ دامەزراوە

٨ لاپەڕە — ٢٥ فلسە

● دووشەممە ٩ی نیسانی ١٩٧٩ ژمارە ٤٦٩ ●
● الاثنين ٩ نيسان ١٩٧٩ العدد ٤٦٩ ●

لەدایکبوونی بەعس . نە دروست‌کردنو نە ڕابوردنێکی فیکری بوو ، بەڵکو وەکو پێویستییەکی زۆر پێویستی ئەو دەردەبوو کە کۆمەڵگاو نیشتیمانی دابەشکراوو داگیرکراوو داکەوتووی عەرەبمان بەدەستیەوە ئەیناڵاند ، دەردی دوو بەرەکی و دابڕکاری کە ئیستیعمارو داگیرکاری بێگانە بەسەر وڵاتە عەرەبیەکانمانیدا سەپاندبوو .
سەرۆکی فەرماندە
احمد حسن البکر

پێکگرتن تەنیا وەڵامە دژی پیلانەکە

سەرۆك البکر دوای بەجێگەیاندنی حەجی عەمرە دەگەڕێتەوە بۆ بەغدا

دوای نیوەڕۆی ڕۆژی شەممەی ڕابوردوو بەڕێز سەرۆك احمد حسن البکر لەکۆتایی سەردانەکەی بۆ مەملەکەی عەرەبی سعودیەکە پێنج ڕۆژی خایاندو حەجی عەمرەو زیارەتی شوێنە پیرۆزەکانی کرد گەڕایەوە بۆ بەغدا ..

پێشوازییەکی ڕەسمی لە فڕۆکەخانەی بەغدای دەوڵی بۆ سەرۆك البکر کراوە بەڕێز صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش لەپێشەوەی پێشوازیکەران بووە لەگەڵ ئەندامانی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشدا .

هەروەك لەو پێشوازیەدا جێگری سەرەك کۆماری بەڕێز طه محیی‌الدینو بەڕێز وەزیرەکان بەشداریان کردووە .

[illegible]
دوانیوەڕۆی ڕۆژی شەممەی ڕابوردوو (ریاض)ی بەجێ‌هێشتو بەشێوەیەکی ڕەسمی دوعاخوازیەکی گەورەی بۆ کرا لە پێشەوە هەموو بەڕێکەرانەوە مەلیکی مەملەکەتی عەرەبی سعودی مەلیك خالد بن عبدالعزیزو دووهەم جێگری سەرەك وەزیران سەرۆکی پاساوانی نیشتمانی سعودی پایە بڵند میر عبدالله کوری عبدالعزیز بووە لەگەڵ فەرمانبەرە گەورەکانی مەملەکەتی عەرەبی سعودیە .

بەڕێز سەرۆك احمد حسن البکر چووە بۆ ئەو ناخواردنی نیوەڕۆیە کە بەتایبەتی بۆ بەڕێزیان کراوە لە لایەن خاوەن شکۆ مەلیك خالد کوری عبدالعزیزەوەو پایە بڵند جێ‌نشین میرعبدالله کوری عبدالعزیزو فەرمانبەرە گەورەکانی سعودیەو جێگری سەرۆکی دیوانی سەرۆکایەتی کۆماری عەقید رکن طارق حمدالعبدالله وباڵوێزی سعودیە لەبەغدا بەشداری تیاکردووە .

بروانە : ل : ٧

هاوڕێ صدام حسین : حزب بەباوەڕو بەهای ڕەوشتی قوتابخانەیەکە بۆ تێکۆشەران

پێشەنگی لەتێکۆشەرانی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست لە ڕێکخراوەکانی بەغدا ، پێرێ سوێندی وەرگرتنی شەرەفی ئەندامیەتی حزبیان خوارد . لەو ئاهەنگەدا بەم بۆنەیەوە لە هۆڵی [الخلد] گێڕرا . هاوڕێ صدام حسین یاریدەدەری ئەمینداری گشتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالستو چەند هاوڕێیەك لە ئەندامانی هەردوو سەرکردایەتی نەتەوەیی و قطری حزبو کادیرە پێشکەوتوەکان ئامادەبوون .

هاوڕێ صدام حسین لە وتارەکەیدا لە ناو ئەو هاوڕێیانەدا سوێندی وەرگرتنی شەرەفی ئەندامیەتیان خوارد ئەوەی دووپات کردەوە کە حزب بە باوەڕو بەهای تێکۆشانی لە تێکۆشەرەکانی گەورەترو بەهێزترەو وتی : حزب ، هەر چەند ئێمە لە لوتکەکەیداین ، لە ئێمە گەورەترەو ئەم هەستە هەمیشە بە تێکۆشانمانەوە نووساوە .

هەروەها وتی : حزب . بە باوەڕو بەهای ڕەوشتی قوتابخانەیەکە بۆ [illegible] و پێویستە دەرسەکانی خەباتو تێکۆشانی لە یادنەچنەوەچونکە لە هەموو تێکۆشانو قوربانیدانی گەورەترەو وتی : ئێمە بەبێ حزب بۆمان نالوێ تێکۆشەری سەخت بینو بە بێ ئەو ناتوانین لە کەسانی تر زیاتر تێ‌بگەین چونکە ئەو بەردەوام سەرچاوەی ئیلهاممانە ، لە بەر ئەوە ئێمە خواستراوین بۆ حزب هەروەك خواستراوین بۆ گەل.

هاوڕێ یاریدەدەری ئەمینداری گشتی دەستی بۆ ئەوە کێشا کە شەرەفی ئەندامیەتی ئەرکی نوێ دەخاتە ئەستۆی تێکۆشەرەکانی و بێگومان ئەو ئەرکانە خۆشەویستن لەدڵیانا چونکە وەسیلەی خزمەت‌کردنی ئەو بیروباوەڕەیە لە پێناویا تێکۆشان .

هاوڕێ صدام حسین لە کۆتایی وتارەکەیدا ئەوەی دووپات‌کردەوە کە بەقەدەر ئەوەی هەر مرۆڤی لە هەر بەشێکی نیشتمانی عەرەب رزگاری دەبێ . رزگاربوونی تەواوەتی و بەبێ و لە چوارچێوەی بیروباوەڕی خەباتی نەتەوەییدا بەرامبەر بەوەو بەکێشانەی لە خاکی فەلەستین رزگار دەبێ .

دوای ئەوەی هاوڕێ یاریدەدەری ئەمینداری گشتی لە وتارەکەی بوەوە . چەند هاوڕێیەك لە ئەندامانی سەرکردایەتی نەتەوەیی و [illegible] قسەیان دەربارەی لاپەرە مێژوویەکانی تێکۆشانی حزب کرد لە سایەی ڕژێمە کۆنەپەرستو دیکتاتۆرەکانداو ڕاونانو گرتن لە لایەن ئەو ڕژێمانەوە دژی تێکۆشەرانی حزبو تەقەللای ئەو ڕژێمانە بۆ شێواندنی بیروباوەڕی حزب .

بروانە : ل : ٧

لە وتارێکی بەبۆنەی لەدایك بوونی حزبەوە ، هاوڕێ ئەمینداری گشتی دووپاتی دەکاتەوە :

بەرپەرچ دانەوەی بەهێزتر بەرامبەر پیلانەکە یەکێتی نێوان عێراق و سوریا

سەرکردەی دامەزرێنەر هاوڕێ میشیل عفلق ئەمینداری گشتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشالست وتی : ئەمڕۆ حزب خۆی کۆکردۆتەوەو ئامادەی پێ‌نانە قۆناغێکی نوێی کاروانی خەباتە ، کە ترسی چرو پیلانی زۆری تیایە لە لایەن ئیستعمارو زایونیەوە بەرامبەر نەتەوەی عەرەبو پاشەڕۆژی ئامادە دەکرێ ، بەڵام ئاوات و هیوای ئەوەشی تیایە بەرامبەر گەیشتنی خەباتی عەرەب بەرادەی هوشیاری نەتەوەیی شۆڕشگێڕانەو پێشکەوتنو قوڵبوونەوە لای جەماوەری زەحمەت‌کێشی عەرەبو پێشەنگە شۆڕشگێڕەکانی لە نیشتمانی گەورەدا – ئەمەش دەقی وتارەکەی سەرکردەی دامەزرێنەرە .

ئەی بەعسی‌یە تێکۆشەرەکان :

ئەی جەماوەری نەتەوەی عەرەبی تێکۆشەرمان :

حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی لە دۆخێکی نەتەوەییدا لەدایك‌بووە ، ڕووی بۆ سەرجەمی نیشتمانی گەورە بەفراوانی کردەوە . بەرابورووی نەتەوەو شانۆی پاڵەوانێتی‌یە زیندوە کانیەوەبە قووڵی بەستراوە ، چاوی نواڕیوەتە وێنەی دوارۆژی‌و وەدی‌هێنان توانای بە ئەوپەڕی گوڕی لاوانو گیانی شۆڕشگێڕانەی ئازادیەوە لە لای بەعسیەکان دورترین وڵاتی عەرەبی لە ڕۆژهەڵات یا لە ڕۆژئاوای لەو وڵاتەی کەمتر نزیك نەبوە لە دڵو بیرکردنەوەیان لەو وڵاتەی لەمەیدانەکەیدا تێکۆشاون .

لە تسافی کردنەوەی تێکۆشانیاندا . کە لەبووری ڕوحی‌و شارستانی نەتەوەکەیان . زیاتر لە ماڵی حارر لەبەر چاویان بووە . هەروەك دوارۆژی عەرەب کە وێنەکەیان لەبیریان دارشتووە وە ڕاستی موعاناتیان ، بۆتە ئێستایەکی زیندوو و قیمەتەکانی لێوەردەگرنو پێوانەکانیانی لە سەر بەجێ دەکەبەن . ئابەم جۆرە لە ئاوەندی وون بوونو ڕامانو دروست‌کاریەوە توانیان ببنە ئەو دەنکە زیندوەی ڕەگێکی ڕەسەنی هەبێو ورەبەکی داهێنەر . کە تەنیا بو ئەو لە ناو هەوڵو تەقەلاکانی تردا تەشەنەکردنو بەردەوامی بۆ نوسراوەو جۆرە ڕوکارێکی تایبەتی کە لە قوولایدا بە چارەنووسی نەتەوەوە بەندەو تیدا دەدوێتەوەو لەگەڵ جەکەکانیدا پەل‌لێدەدات . ئا لەم ساتانەدا کە ترسی چارەنووس باڵ بە نەتەوەوە دەنێت لە هەموو وڵاتێکدا وە لە هەر جێگایەکدا وە لە هەر بیروراو بۆچوونێك . بۆ هاوارو سۆزەوەری‌و یەك‌ریز وەستان بۆ لە ڕوو ڕاوەستانی مەتر سی‌یەکە . تێکۆشەرە بەعسیەکان لە بیرەوەری (٣٢) هەمین ساڵەی بەستنی یەکەم کۆنگرەی حزبەکەیاندا . کە پێش ئەوە ساڵانی تێکۆشان فیکری‌و سیاسی لە خاکی سوریای عەرەبی ڕێگای بۆ خۆش کردووە دەبینن هەلێکی چاکە بۆ تازەکردنەوەی پەیوەندی‌و وەدی‌هێنانی تێکەڵاوبوون لەگەڵ ئەو گیانە شۆڕشگێڕی‌و ئەو گیانە نەتەوەی‌یە فراوانە یەك‌بوون ویستەی کە یەکەم پەیدابوونی حزبی جیا کردەوە . ئەو پەروردە بوونەی کە بەرگەو داگیرسانێکی فیکری داهێنەرانەی داوەتێ . ناوکەکانی حزب لە ساڵانێکی بەردەوامی تێکۆشاندا توانای ئەوەی دایە کە بکاتە ناوجەرگەی جەماوەری میللی‌یەوەو بیروباوەڕی خۆی بێ‌بکەبەنێتو کیانی نەتەوەیی خۆی تێدا بجولێنێتو توانا شۆڕشگێڕیەکانی . وە ئاسۆ شارستانێتی‌یەکانی هەروەك ئەم ناوکانە توانیان لە ناوەحەتی‌و کوێرەوەری بپەڕنەوە . ڕووت لە هەموو هێنرێکی دروست‌کراو . وە لە هەموو نفوسێکی کۆمەڵایەتی تەنیا بە ئیمانی تێکۆشەرانی وە بە بیرو باوەڕو تەوژمیان لە ڕێگایدا . . وە ئەوەی پەیوەندی پەیدابونی حزب بە ئێستایەوە زیاد دەکات . بەهێزو توانا . کە حزبی نەتەوەی عەرەب، حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی ، ئەمڕۆکە وەستانێکی بە هەلمەت وەستاوە بۆ چوونە ناو قۆناغێکی نوێ بەلاداخەر لە ڕێبازی تێکۆشانی . کە مەترسی چڕو ئەو پیلانانەی تێدایە کە ئیستیعمارو زایۆنیزم بۆ نەتەوەی عەرەبی‌و دوارۆژی سازدەکات . هەروەها هیواو گەش بینی تێدایە . بەو قۆناغەی تێکۆشانی عەرەبی پێ‌گەیشتووە وە هۆشمەندی نەتەوەیی شۆڕشگێڕانە . لە پێشکەوتنو قوڵی‌ی لە لای جەماوەری عەرەبی چەوساوەو پێشەنگە شۆڕشگێڕەکانی لە نیشتمانی گەورەدا .

● ئەی هاوڕێ تێکۆشەرەکان : ئەی ڕۆڵەکانی نەتەوەی عەرەبمان

ئەو پیلانەی ئیمپریالی ئەمەریکایی‌و قەوارەی زایۆنیزمی هاوپەیمانی سازی

بروانە : ل : ٧

● وتەی هاوکاری ●

لە بیرەوەری دامەزراندنی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست دا

● لەحەوتی نیسانی ئەم ساڵماندا ، بیرەوەری سی‌و دووەم ساڵەی دامەزراندنی حزبەکەمان ، حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست تێ‌دەپەڕێت . ئەگەرچی ئەم ڕۆژە شێوەی ڕەسمی بەدامەزراندنی حزبەکەمان دەبەخشێت ئەویش لەچوارچێوەی بەستنی کۆنگرەی دامەزراندنی‌و دەستوورەکەی‌و پرۆگرامی ناوخۆوەی ، کە چی شێوەی تێکۆشانی حزبەکەمان بەچەندین ساڵ پێش ئەو مێژووە بووەو ، بەعسیەکان لە هەموو شوێنێك‌و جیگایەکدا هەبوون .

لەدایك‌بوونی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست لەژێر ڕۆشنایی پێداویستی‌یەکی کاتی یان مێژوویی سنووز بۆ دیاری‌کراودا نەبوو .. بەڵکوو لە دایك‌بوونی حزب پێداویستی‌یەکی مێژوویی زۆر پێویست بوو ، بارو دۆخی پەرەسەندنی مێژوویی گەلەکەمان سەپاندبووی .. ئەوە بوو نەتەوە لە هەموو لایەکەوە بەزێنرابوو .. ئەو کاتەی لە ناو بۆتەی تەنگانەو کۆسپدا بوو .. بەرەو پێشەوەی دەڕوانی .. بەرەو رزگاربوون دەیڕوانی .. ئەمەیش مانێکی مێژوویانەیە .. ئەوەبوو حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست لەدایك‌بوو .. ئەم لەدایك‌بووە مەزنە توانی‌ی ئاواتەکانی ملیۆنەها ڕۆڵەکانی گەلەکەمان بخاتە بەرچاو بەفیکرو بەتێکۆشان . ئەوە بوو لە ناو جەرگەی جەنگە نیشتمانییەکاندا دروشمی یەکێتی‌و سەربەستی‌و سۆشیالیستی بەرزبوونەوە بۆ ئەوەی ئامانجەکانی نەتەوەی عەرەب پیشان بدەن .. حزب بەشدارێی چەندین جەنگی دژوارو بەردەوامی کرد ، ئەویش لە پێناوی بەدیهێنانی ئەو ئامانجانە .. ئەوە بوو شکۆی بەشداری کردنی بنەڕەتی‌ی دامەزراندن‌و دروستکردنی یەکەمین یەکێتی لە مێژووی نوێی عەرەبدا لەنێوان هەرێمی میسرو سوریادا لە ساڵی ١٩٥٨دا هەبوو . بەتێکۆشانی سەختی خۆیشی توانی‌ی شۆڕشی چواردەی گەلاوێژو شۆڕشی ١٤ی ڕەمەزان لە عێراق‌و شۆڕشی هەشتی ئازار لە سوریا وەدی‌بهێنێت ، ڕێڕەوەکەیشی جەوە کولرێژ کرد کە شۆڕشی حەڤدەی گەلاوێژی ١٩٦٨ بەرپاکرد ..

بروانە : ل : ٧

بەڕێز وەزیری ڕاگەیاندن لەکاتی کونفرانسی ڕۆژنامە نوسەکانی عەرەبدا بۆ « هاوکاری » دەدوێ

باوەڕهێنان بەمافی نەتەوەیی و ڕۆشنبیری گەلی کوردمان بەڵگەی ڕێ ڕەوی مرۆڤایەتی حزبی سەرکردەیە

بەبۆنەی بەستنی کونفراسی ڕۆژنامە نوسەکانی عەرەبەوەو لەیادی ٣٢ ساڵەی دامەزراندنی حزبی سەرکردەدا ، حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست ، نێردراوی ڕۆژنامەی « هاوکاری » چاوی بە بەڕێز سعد قاسم حمودی وەزیری ڕاگەیاندن کەوت‌و دەربارەی ئەم بیرەوەریە پیرۆزەو باری ئیستای ناوچەکەو هەڵوێستی شۆڕشگێڕانەی وڵاتەکەمان‌و دەوری ڕۆژنامەنووسەکان قسەی بۆ « هاوکاری » کردووتی :

– حەوتی نیسان لەوە دەرچوە تەنیا جەژنی بەعسیەکان بێ بەتەنیاو ئاهەنگ بۆ یادی کۆنگرەی یەکەمی دامەزراندن بگێڕن کە لە ساڵی ١٩٤٧دا بەسترا ، بەڵکو بو بە جەژنی گەلی عراقمان‌و نەتەوەی عەرەب هەموو ، ئەمڕاستی‌یەش لەماوەی ئامانجەکانی حزب‌و نمونەو ڕێ‌بازو هەڵوێست‌و دەستکەوتەکانیەوە لە وڵاتی عراق‌و سەرجەم وڵاتە عەرەبیەکاندا دەردەکەوێ کە بەعسیەکانی تیایە . ئامانجی حزب کۆڕانکاری واقعی دواکەوتوی بوە لەگەڵ واقعی کەرت‌بوون‌و کۆڕینی بەواقعی نوێ کە قیەمی شۆڕشگێڕی‌و

بروانە : ل : ٧

Institut kurde de Paris

یەکگرتن تەنیا وەڵامە دژی پیلانەکە «پاشماوە»

کردووە . لە ساڵانێکی دوورو درێژەوە نەخشەی بۆ کێشاوە وەو کاری تێدا دەکات بۆ ئەوەی بگاتە ئەوەی کە میسر لە شەڕی چارەنووسی دوربخاتەوە وداوبش لە لەشی عەرەبی دابڕێت ، بە مەرامی پارچەپارچەکردنی ئەم لەشەو شیتاڵ کردنی . ئەم پیلانە بە مەترسی ترینە کە دوژمنەکانی نەتەوەی عەرەب پێی گەیشتبێ لە دامەزراندنی دەوڵەتی داگیرکاری زایۆنیزمەوە لە پیلان گێڕانیاندا بۆ سەر نەتەوەی عەرەب ، وە پێویستی جەماوەری عەرەب و پێشکەنگە شۆڕشگێڕیکانی و هەموو تێکۆشەرو ڕۆشنبیرانی عەرەب ئەوەیە کە بایەخێکی ئەوتۆی پێبدەن کە لەگەڵ مەترسییەکەیدا بگونجێت . وە وەڵامدانەوەیان بۆی تەعبیر لە یەکێتی نەتەوەی عەرەب و هۆشمەندیە فراوانەکەی بکات .

● ئەم پیلانەی ئێستا بە مەبەستی بەربەرەکانێ کردنی شۆڕشی عەرەبە

ئەم پیلانەی ئێستاکە مەبەستی تەنیا جیاکردنەوەی میسر نییە لە لەشی نەتەوەی عەرەب وەک قسەوباسی لێدەکرێت . بەڵکو مەبەستی بەربەرەکانێ کردنی شۆڕشی عەرەب و کۆڕینی هێڵی ڕاپەڕینی عەرەب و ئەمرانەوەیەتی بۆ دواوە . وە ڕاکێشانی وڵاتانی عەرەب یەک لە دوای یەک بۆ تەبەعیەتی ئیمپریالیزم و مامەڵەکردن لەگەڵ قەوارەی زایۆنیزمداو سەپاندنی پارچەپارچەیی بە شێوەیەکی هێرش بردن واتە بەربەرەکانێ کردنی هەموو هۆیەکی هاریکار بۆ یەک بوون ، چونکە ئەمانە هەموویان مەرجی مانەوەی قەوارەی زایۆنیزم و گەشەکردنی و مانەوەی دەسەڵاتی ئیمپریالیزمە لە ناوچەکەدا .

ئێمە کە داوا لە جەماوەری نەتەوەکەمان دەکەین بۆ ئەوەی وریاو ئاگادار بێت . وە بۆ گردبوونەوەو تێکۆشانێکی گەرمی بەتین و فراوان دژی ئەم پیلانە بەمەترسییە . لە هەمان کاتدا ئەوە ڕادەگەیەنین کە باوەڕێکی تەواومان بە پووچەڵ بوونەوەی هەیە . چونکە بەشی زۆری دەستکردە . ئەو دژی تەبیعەتی ئەشیایە ، دژی مێژووی دوورودرێژی ئەم نەتەوەیەیە وە دژی جێگای بەرزی میسرە لە مێژووی عەرەبدا ، کۆن و تازە بەبێ جیاوازی . وە دژی بەرژەوەندییە زیندووەکانی هەموو نیشتمانی عەرەبە . بەڵکو هی هەموو ناوچەکە . ناوەکوو ئەو وڵات و گەلانەی دراوسێی عەرەبن . ئەمە شتێکی سەیری بە وە بەڵکو زۆر سەیر کە ئێران لەجەنگ ئیمپریالیزم ڕزگاری بێت و زایۆنیزم بچێتە ناو مەسەلەی فەلەستینەوەو لە گەڵیدا جووت بێت ، لە کاتێکدا میسر بکەوێتە جەنگی ئیمپریالیزم و زایۆنیزمەوە ، وە لە گەڵ ئەواندا بچێتە ریزی دژ بە نەتەوەی عەرەب و مەسەلەکەیەوە ؟

ئەم پیلانەی دوایی زۆر بە چاکی و تەواو ئاشکرایە لەو کاتەوە کە سادات دیدەنی قودسی کرد . چونکە ئەو باوەڕکردنە بە شەرعیەتی داگیرکارێکەی دوژمن ، دوای ئەوە هەنگاوی خیانەت کاری ئەوەی بە دواوا هات کە ڕێکەوتنی کامپ دێفد کرا . کە بە هەموو مەرجەکانی دوژمنی داگیرکار قایل بوون . وە دوایش بە مۆرکردنی ڕێکەوتنی خیانەتکاری . دوژمنان دڵنیا بوون لە لاوازی وەرام دانەوەی عەرەب و هێواشی بێ توانایی جەماوەری میسر لە جوڵان ، بەبێ ئەوەی هیچ پارسەنگێک بۆ خواستی گەلی عەرەب دابنێن ، چونکە ئەوان دڵنیابوون لە دوو ڕاهێرد کە بۆ چاکەی نەخشەکانیان خرابوونە کار کە ئەویش دووری جەماوەرو نەبوونی یەک بوونە .

دوژمنانی نەتەوەی عەرەب هەمیشە دەوری یەکبوونی حواری میسریان مەبەست بوودو وبەستوبانە یەکی بەجەن ئێمە سەرلەنوێ زۆرجار بەشەڕ » ئەمجارە بە ئاشتی . ئاشتی ئەڵقە لەگوێی و نۆکەری و سەرشۆڕی .

ڕاپەڕینی نوێی عەرەب لەمیسردا لەسەرەتایەوە تووی یەکبوونی لەگەڵ خۆی هەڵگرتووە . کە ئەویش بووە مایەی ترساندنی ڕۆژئاوای ئیستیعماری بۆیە بەچەک و شەڕ ڕووبەڕووی ڕاوەستا . گەلی میسر نرخی ئەوەی لەخوێنی ڕۆڵەکانیدا . پیلانی ئیستیعمار گەیشتە ڕادەی ئەوەی کە قەوارەی زایۆنیزمی ڕەگەز پەرستی بنیات بنێ وەک کۆسپێکی ئێحگار بەمەترسی بۆ ئەوەی نەهێڵێت یەکبوون پێک بێت و ڕاپەڕین دوابخات . وە شورەیەکی جوگرافی و بەشەری لەنێوان میسر و ڕۆژهەڵاتی عەرەبدا دروست بکات . میسر و گەلەکەی نرخی بەگژاچوونی ئەم بەستە بەمەترسییەیان لەچوار شەڕدا خوێنێکی گەشیان دا، تاوای لێ هات هەرماڵە شەهیدێکی هەبێ .

● یەکەم تاقی کردنەوەی یەکبوون لە چەرخی نوێدا ..

بەیەک گەیشتنە مێژوویەکەی نێوان حزبی بەعسی و شۆڕشەکەی عبدالناصر پرۆژەیەکی نەتەوەیی گەورە بوو بۆ کردنەوەی شورەی لاحستن و شکاندنی بەستە دەست کردەکە . یەکەم تاقی کردنەوەی یەکبوونخوازی لەچەرخی نوێدا هاتە بەرهەم . بەڵام ئامادەکردن و هۆکان و ئامرازەکان و عەقلیەت هێشتا لەرادەی ئەو پرۆژە گەورەیەدا نەبوو .. بۆ پیلانی دوژمنان و پیاوەکانی زۆر خۆی ڕانەگرت . بلیمەتی عبدالناصر لەوەدابوو کە ڕاستی ئەوەی دەرک دەکرد کە میسر عەرەبییە . وە هەوڵدانی بۆ ئاشکراکردنی و پشت پێبەستنی لەسیاسەتیدا . پیلانی دوژمنان لە حوزەیرانی ساڵی ١٩٦٧داو ئەوبەزینە سەربازییەی پێیان گەیاند بۆ ئەوەی لەونەخشە یەکبوونییە ساردی کاتەوە کە باوەڕی پێ بوو . بەڵام دوور کەوتنەوەی کتوپڕی ماوەی ئەوەی بە دوژمناندا کە فەرمانڕەوایەکی خۆبەدەستە وەدەری خواستیان هەڵبژێرن . بەخۆڕایی نەک هەر لە دەوری میسری یەکبوون خوازی و سەرکردایەتی بەڵکو لە هۆی هێزو ڕاپەڕین تەنازولی بۆکردن وە هەموو شتێ کە ئیمپریالیزم و وایدانین شایستی ئەوەیە کە بارمەتی میسر بدات کە ئەودەورەی بگێڕێتەوە . ئەوان بەراستەقینە گەردو لەسەر مانەوەی سادات ناکەن ، بەڵام پشتیان بەو جێگا سەرەکیانەیە کە بەهۆی ئەوەوە دەستیان کەوتووە لەهەمو بارەیەکەوە ! سەربازی و سیاسی و ئابووری و ڕۆشنبیری ، کە ئەمانەش هەموی وا لەمیسر دەکات کە لاڕازبێت و کۆمەڵەکەی وا بۆگەن بکات بەجۆرێک نەتوانی لەدنیای عەرەبدا دەورێکی ئیجابی ببینێ .

ئەگەر پرسیار لە خۆمان بکەین : ئایا ترسمان لێ بنیشێ بۆ میسر لەخیانەتەکەی سادات . وە لە پیلان کردنەکەی لەگەڵ ئیمپریالیزم و قەوارەی زایۆنیزمدا بە مەبەستی ئەوەی لەریزی نەتەوەی عەرەب دەری بهێنن و بیخەنە ریزی دوژمنانی ئەم نەتەوەیەوە ؟ وەڵام . بەڵێ . وە ئەوە ترسێکی گەورەیە پێویستی بە وریایی و گردکردنەوەو ئامادەبوونە بۆ بەرەنگارکردنێکی فراوانی کە لەوانەیە لە داوڕۆژێکی نزیکدا چاوەڕوانمان بکات !

بەڵام : ئایا ترسمان بۆ گەلی میسر لێ بنیشێ ؟ ئایا دەکرێت هەڵخەڵەتێنرێت؟ دەکرێت خۆی بەدەستەوە بدات . وەڵام دەدەینەوە : نەخێر ، بەهەموو باوەڕو بێگومانییەکەوە . چونکە پاشگەزبوونەوە لە هێڵی یەکبوون خوازی میسرو دەورە سەرکردەیەتیەکەی لە ڕاپەڕینی عەرەبدا پێچەوانە دەوەستێت لەگەڵ ڕاستییە مەوزوعیکانی مێژوو تێکۆشاندا ، وە ئەم پیلانە فێڵێکی ئاشکراو دروستکراوە چونکە بەهەوڵدانی بۆ لابردنی دەوری عەرەبی میسر . دەستدرێژی دەکاتە سەر مێژوو ولەگەڵ ڕاستی میسرو جەوهەری تێکۆشانیدا پێکدا دەدەن . بەڵام پیلانەکە نەدەبوو ئەگەر کەڵێن لەدۆخی میسردا نەبوایە کە ئەویش لەسەلبیاتی دۆخی گشتیی عەرەب جیاناکرێتەوە . کە ئەویش بەگشتیی خۆی لەبەش بەشیدا دەنوێنێت . بەش بەشییە کە ڕێگای چەوتڕەوەکانی داوە کە سەلبیات ئیستیغلال بکەن بۆ ئەوەی بیکەنە بیانووی پەشیمانی و وازهێنان لەدەوری میسر لە ڕاپەڕینی عەرەبدا .

● باوەڕ بە نیشتمان پەروەری گەلی عەرەبی میسر ناڵەقێت .

ئێمە سەرلەنوێ باوەڕمان تازە دەکەینەوە کە ناڵەقێت بەرامبەر نیشتمان پەروەرینی گەلی عەرەبمان لەمیسر وە بەحەتمیەتی بوچەڵ بوونەوەی ئەم پیلانە . ئێمە وا دادەدەنێین کە پێویستە لە ئێستاوە گۆڕانێکی بنەڕەتی و جەوهەری لەژیانی عەرەبدا ڕوو بدات . هەروەک پێویستە کە ئەم گۆڕانە بچێتە مەنتیقی شۆڕشی عەرەب و کاریەوە . شۆڕشی یەکبوون پێویستە دەست پێبکات . هەروەها شۆڕشی جەماوەری عەرەب بۆ داواکردنی یەکبوون وسەپاندنی بەهێزی تێکۆشان . قۆناغێکی نوێ لەتێکۆشانی یەکبوون ، بنچینەکەی سەربەستییە ، خاکی یەک دەخات و گەل یەکدەخات و مرۆڤی عەرەب لەگەڵ خودی خۆیدا یەکدەخات و لەو دووفاقی کەسایەتییە قوتاری دەکات کە ترس و نەزانی و پیلان هێناویەتە کایەوە .

ئەم گۆڕانە بنەڕەتییە پێویستە بخرێتە سەر بەربەرەکانی پارچەپارچەیی بە عەقلیات و شێوەیەکی نوێی بەکار . کە ئەم پیرۆزیە دەست کردوو زۆر پڕ مەترسییەی مەفاهیمی ئیستای بەش بەش تێکوپێک بدات . وە سنووری ناوچەگەری و مەفهومی قەوارەی قوتری ، ئەم مەفاهیم و قەوارەو سنوورانەی کە تازەکو ئیستا پلەی هەرەکەمی یەکێتی تێکۆشانی نێو وڵاتە عەرەبیەکانی دواخستوە لەو شەڕە چارەنووسیانەدا کە بوون مانەوەیان دەخاتە مەترسییەوە .

بڕوانە : ل : ٨

لەبیرەوەری ٣٢ ساڵەی دامەزراندنی حزبی سەرکردەدا

هاوڕێیان عفلق والبکر و صدام حسین چەندان بروسکەی پیرۆزباییان پێ دەگا

جەماوەرمان پەیمان نوێ دەکاتەوە لەسەر بەردەوامی خەبات تا بەدیهێنانی ئامانجەکانی لەیەکێتی و سەربەستی و سۆشیالیستیدا

سەرکردەی دامەزرێنەرهاوڕێ میشیل عفلق ئەمینداری گشتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست و هاوڕێ احمد حسن البکر جێگری ئەمینداری گشتی حزب سەرۆک کۆمارو هاوڕێ صدام حسین یاریدەدەری ئەمینداری گشتی حزب و جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش . بروسکەی پیرۆزبایی زۆریان بە بۆنەی بیرەوەری سی و دوو ساڵەی دامەزراندنی حزبی شۆڕشی عەرەب ، حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالستەوە پێ گەیشتوە .

بروسکەنێرەکان بەم بۆنەوە مەرنەوە . مدحی نەودەستکەوتە نەتەوەیی و نیشتمانیە گەورانەیان کردوە کە سەرکردایەتی حزب و شۆڕش بەدیان هێناوە بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی ئەو بەربەستی و ترسانەی کە ڕووبەڕووی نەتەوەی عەرەب دەبنەوە. هەروەها بەدیهێنانی پەیمانی کاری نەتەوەیی هاوبەش و بەرپەچ دانەوەی توندی پیلانەکەی ساداتی خائن و زایۆنی و ئیمپریالی .

پیرۆزبایی کەران پەیمانیان نوێ کردۆتەوە بۆ بەهێزکردنی تێکۆشان لەپشت سەرکردایەتی حزب و شۆڕشە تێکۆشەرەکەیەوە بۆ ڕۆشتن لەسەر ڕێگاو بەردەوامی قۆناغی نوێ کە حزب نەخشەی بۆ کێشاوە لەژیانی نەتەوەی عەرەبی تێکۆشەرداو بەدیهێنانی ئامانجەکانی لەیەکێتی و سەربەستی و سۆشیالستیدا :

● وەزیری پەروەردە :

بەڕێز محمد محجوب ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش وەزیری پەروەردە لەبروسکەکەیدا بەناوی خۆی و هەموو کارگێڕانی وەزارەتی پەروەردەوە لەم یادە پیرۆزەدا پەیمانی نوێ کردۆتەوە بۆ بەردەوام ڕۆشتن لەسەر ڕێڕەوی باوەڕی حزبی مەزنمان .

● ئەمین سری حزب لقی بەغدا

هەروەها هاوڕێ طاهر توفیق ئەمین سری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالستی لقی بەغدا لەبروسکەکەیدا بەم بۆنە پیرۆزەوە . یادی سی و دوو ساڵەی دامەزراندنی حزبی سەرکردە حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی پیرۆزبای کردوە لە یادی دامەزراندنی حزب کە ڕێڕەوی ڕاستەقینەی پەرپەجەدانەوەی چارەنوسی واقعی عەرەبی دیاری کردوەو لەدایکبوونی وەڵامدانەوەی ئاواتی جەماوەر بوو .

● وەزیری بازرگانی :

دیسان بەڕێز حسن علی ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش وەزیری بازرگانی لەپیرۆزباییەکەیدا ئەوەی دووپات کردۆتەوە کە کارگێڕانی وەزارەتەکەی بەڵێن دەدەن هەمیشە ئامادەبن بۆ ڕاپەڕاندنی ئەوەی حزبی سەرکردەیان پێی دەسپێری بۆ خەبات لە هەموو مەیدانێکاو بەرگری کردن لە ئاڵای حزب و شۆڕش .

● ئەمین سری مەکتەبی ڕێکخراوی خوارو :

هاوڕێ حکمة ابراهیم ئەمین سری مەکتەبی ڕێکخراوی خوارو . لەبروسکەی پیرۆزبایی یادی لەدایکبوونی حزبی مەزندا ئەوەی دەربڕیوە کە سەرکەوتنەکانی لەسەر ڕێگای پەیمانی کاری نەتەوەیی هاوبەش لەنێوان هەردوو وڵاتی برا عیراق و سوریادا قۆڵی ئیستراتیژی لەخەباتی ڕزگاری تەواوی خاکی فەلەستینی عەرەبیدا دەسەلمێنێ .

● وەزیری ڕاگەیاندن :

هەروەها بەڕێز سعد قاسم حمودی وەزیری ڕاگەیاندن لەبروسکەی پیرۆزباییدا ئەوەی دووپات کردۆتەوە لەدایک بوونی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالستی بنکەیەکی سەختی جەماوەری دروست کرد کە ئەم بنکەیە خەباتی نەتەوەی بەرفراوان کرد لەسەر ڕێڕەوی گەیشتن بە ئامانجی یەکێتی و سەربەستی و سۆشیالستی .

● دیسان بەڕێزان دوکتور منذر ابراهیم وەزیری عدل و بکر محمود رسول وەزیری کارو کاروباری کۆمەڵایەتی لە دوو بروسکەی پیرۆزباییدا بەبۆنەی جەژنی لەدایکبوونی حزبی سەرکردەوە پەیمانیان نوێ کردۆتەوە بەناوی هەموو کارگێڕانی وەزارەتەکەیانەوە بۆ بەردەوامی کارو تەقەللای دڵسۆزانە لەسەر ڕێبازی باوەڕی حزب و ئامانجەکانی شۆڕشی ١٧ - ٣٠ تەمموزی پیرۆز .

● پارتی شۆڕشگێڕی کوردستان :

مەکتەبی سیاسی پارتی شۆڕشگێڕی کوردستان بەبۆنەی بیرەوەری ئەمری لەدایکبوونی حزبی بەعسی سۆشیالستی عەرەبەوە پیرۆزبیان کردوەو دەسی ڕابەریان ... اوە لەسەرکەوتن و دەستکەوتەکانی حزبی سەرکردە بۆ گەلی عیراق بەکوردو عەرەبو کەمایەتیەکانیەوە لەگەڵ دووپات کردنەوەی پشتگیری تەواوی هەڵوێستی حزب لەبەرپەچدانەوەی شۆڕشگێڕانەی پیلانەکانی ئیمپریالی زایۆنی و کۆنەپەرستان کە مەبەستی پاکۆدانی مەسەلەی چارەنووسی نەتەوەی عەرەب مەسەلەی فەلەستینە .

● پارتی دیموکراتی کوردستان :

دیسان مەکتەبی سیاسی پارتی دیموکراتی کوردستان بروسکەی پیرۆزبایی ئاراستەکردوە بەبۆنەی بیرەوەری سی و دوو ساڵەی لەدایکبوونی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالستی تێیدا کە هیوای زیاتری خواستوە بەسەرکەوتنی حزبی سەرکردە لەسەر ڕێگای سەربەستی و دیموکراتی و پێشکەوتنی کۆمەڵایەتیدا .

● ئەوەی شایانی باسە بەسەدان بروسکەی تری پیرۆزبایی لە ڕێکخراوە جەماوەرییەکان و لێپرسراوانەوە گەیشتۆتە سەرکردایەتی حزبی سەرکردە بەم بۆنە پیرۆزەوە لەمانە :

لقی حزب لەبەسرە . لقی حزب لەتامیم . لقی حزب لە صلاح‌الدین . لقی حزب لە انبار ، یەکێتی پزیشکەکانی دان ، کرێکارانی وڵات . ئافرەتانی وڵات . یەکێتی نیشتمانی قوتابیانی عیراق . مامۆستایانی وڵات ، کۆمەڵەی جەنگاوەرانی دێرین . هەموو پارێزگاکانی وڵات .

« هاوکاری » لە کونفرانسی یەکێتی ڕۆژنامەنووسانی عەرەبدا

ڕۆژنامەنووسەکان : متمانەکردن بەجەماوەر ڕێگای سەرکەوتنە

لە سەرەتای ئەمانگەدا . لەبەغدا کونفرانسی یەکێتی ڕۆژنامەنوسەکانی عەرەب بەسترا ، وەیەکێتی ڕۆژنامەنوسەکانی عەرەب . وەک ڕێکخراوێک . دەربڕی هەستی جەماوەرو خواستو ئامانجەکانیەتی و هەڵویستی لە هەڵویستی هیچ نیشتمان پەروەرێک و پێشکەوتنخوازی جوێ نابێتەوە . کە توشی ئالۆزی و پەستی و تورەیی بوو بەرامبەر هەڵویستی سادات . چونکە ڕۆژنامەنوسەکان هەمیشە بەشێک بوون لەم گەلەی نارەزایی توندی دەربڕی بەرامبەر ڕێکەوتنی خیانەت و مل کەچی .

● جەماوەری نەتەوە ، توانای بەربەستی هەیە :

لە دواکۆبوونەوەی کونفرانسی کەدا نێردراوی « هاوکاری » ، چاوی بە چەند ڕۆژنامەنوسێک کەوتو باری سەرنجی خۆیان بەرامبەر بەم کارەساتە دەربڕی . بەڕێز سامی المنیس جێگری سەرۆکی یەکێتی ڕۆژنامەنوسەکانی عەرەب وتی :

لەم قۆناخەدا . ئێمە داوا لێ کراوین بەرامبەر بەباری خۆڕاگرتنی جەماوەر . سیاسەتمان بەولایەدا بەرین کە ئەمبارە بەهێزدەکا دژی ئەوەی سیاسەتی هەنگاو بەهەنگاوی دروست کرد . تا تەنیا بەرگری بگوڕدری بە پەلاماری لەهەموو ڕوویەکەوە دژی سوودی ئەمەریکاو کونەپەرستان و بەرەڵاکردنی بەری سەربەستی میللی بەرەو سەرکەوتنی جەماوەر کە دەربڕی ڕاستەقینەی هەستیەتی . دیسان هەموو ئەرەستەو ڕێوشوێنێ بەکاربهێنن بۆ شکاندنی پەلامارە دڕندانەکەی هێزەکانی ئیمپریالی و زایۆنی و کۆنەپەرست و ئێمە دڵنیابن کە جەماوەری نەتەوەی عەرەب توانای بەربەستی هەموو چارەسەرێکی خۆبەدەستەوەدانی هەیە تا ڕزگاری هەموو خاکی عەرەبی داگیرکراو .

● تەنیا دروشم بەس نیە

بەڕێز عبدالقادر یاسین جێگری سەرۆکی یەکێتی نوسەرو ڕۆژنامەنوسەکانی فەلەستین لقی میسر وتی : یەکێتیەکەمان هەر لە پایزی ساڵی ١٩٧٢وە هەڵویستی خۆی بەرامبەر چارەسەری خۆبەدەستەوەدان پاراستو ، هەڵویستی دژ بە ساراندن دوای شەڕی تشرین زیاتر دەرکەوت بەرامبەر زۆرلێکردنی هێزەکانی دژ بە شۆڕش لەسەر پێویستی سازاندنی ناوبراو بە ئاگرکی عەرەب و (ئیسرائیل) ، ڕاستە هەندێ لایەنی فەلەستینی خلیسکایە لێژانی پشتگرتنی تەقەللای سازاندنی چونکە وایانزانی لە میزانی هێز دوای شەڕی تشرین هەلێ بۆ ئەم جۆرە چارەسەرە زەخسانەدوە ئەوەی ئەمرو گرنگە نوسەرانی ڕووبەڕوو بوونەوەو بەربەستی خیانەتکاری هەنگاوەکانی ساداتە کە لە سەردانەکەیەوە بۆ نیشتمانی زەوت کراو دەستی پێ کرد تا مۆرکردنی ڕێکەوتنی خیانەتکاری بۆ ئەمەش متمانە بە هێزی جەماوەری بەرفراوانی عەرەب بکرێ کە ئەوخیانەتکاریە ڕەتدەکاو بە ڕزگاری تەواوی خاکی زەوت کراو نەبێ ڕازی نابێ ، لە لایەکی ترەوە ، هەڵویستی بەواو دژ بە ئیمپریالی ئەمەریکاو قەوارەی زایۆنی و کۆنەپەرستی عەرەب پێویست بە پێنەوکردنی بەرەکەی ناوخۆی وڵاتە عەرەبەکان دەکا بە متمانەکردنە سەر شێوازی بەرەی نیشتمانی بەر فراوان و سەربەستی دانی دیموکراتی و بەبێ بەهێزی ئەم بەرە کەیە تەنیا بەرزکردنەوەی دروشم مەرەکەبی سەر کاغەزە .

● دەسەڵاتی گەلان نانەوێ .

لێپرسراوی بەشی سیاسی بەڕێز ریاض محمود لەڕۆژنامەی (البعث) لە سوریا وتی : ئێمەی عەرەب لەسەرمانە هەموو ئەنجامێکی دوای ئەم ڕێکەوتنە گەمارۆ بدەین ، کاری گەمارۆدانی ئەنجامەکانی خیانەتکاریەکە پێویستی وئەرکە وەک ڕۆژنامەنوس لەسەرمانە لەپێناوی خستنەڕووی ڕاستی لەبەردەم جەماوەردا کاربکەین، ئەوەی ئەمەوێ بیڵێم ، نەک تەنیا ڕێکەوتن لە نێوان بیگن و سادات و کارتەردا هەیە بەڵکو پەیمانێکی نوێ لە ئارادایە لەناوچەکەدا پێویستە وەک چۆنی ڕێکەوتنەکانی تر ڕوخان ئەمیش بروخێ بۆ ئەمەش پێویستە ڕووبەڕووبونی ڕاستەقینە بێتە کایەوە ئەمەش بە هەڵویستی ناوەڕاست ناگونجێ . بەڵکو دەبێ بەهەموو تواناماننەوە ڕووبەڕووی پیلانەکە ببین و بەربەستی هەموو لایەنەکانی بکەین .

● کێ لەگەڵ نەتەوەی عەرەبە ؟

بەڕێز حارث بن جدو ئەندامی ئەنجومەنی نیشتمانی ڕۆژنامەنوسانی جەزائیر وتی: میسر هەرگیز حاکمێکی لە مێژووی خۆیدا وەک انور ساداتی بەخۆیەوە نەدیوە کە حەقی ئەوەی دا بەخۆی نەتەوەی عەرەب بفرۆشێ و لە ڕیزی عەرەب دەرچێ و گەلی میسری برا دابڕێ و کە هەمیشە وامان ناسیبو کەلێکی تێکۆشەر بوە پشتگیری مەسەلەکانی ڕزگاریخوازی دنیای کردوە و لەپێشەوە مەسەلەی گەلی فەلەستین لەم ڕێکەوتنەدا سادات بەناوی گەلی میسرەوە ملی کەچ کردوە کە ناتوانرێ لەمە بێدەنگ ببین . نەتەوەی عەرەب هەست بە ترسناکی ئەم کارە دەکا لەماوەیەکی دووربشداو ئەنجامەکانی ترسناکتر دەبێ چونکە قەوارەی زایۆنیەکان تەنیا مەبەستی دەست بەسەراگرتنی نەوزەویوزارە نیە داگیری کردوە بەڵکو تەقەللای دەست بەسەراگرتنی هەموو نیشتمانی عەرەب ئەداو پشتیوانیشی بۆ ئەمە ئیمپریالی ئەمەریکایەو سیاسەتی ڕەگەز پەرستی پێشێلکردنی هەموو شتێکی عەرەبییە لەبەر ئەوە هەڵویستی کۆنفرانسی وەزیرانی دەرەوەو بازرگانی عەرەب جێی شادمانی بو ، ئیستاش لەسەرمانە ، هەموو شتی لێک جیا کەینەوە ، کێ لەگەڵ سادات داو لەگەڵ زایۆنیەکانەو کێ لەگەڵ نەتەوەی عەرەبە کە ڕابەری عەدل و ڕاستییە .

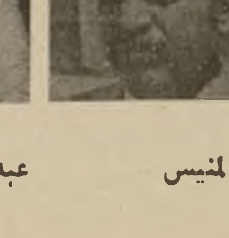

سامي المنيس

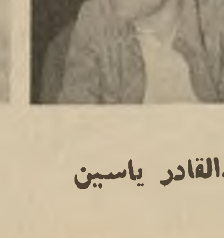

عبدالقادر ياسين

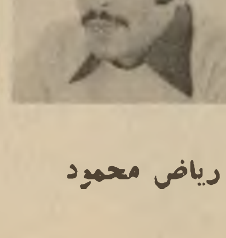

رياض محمود

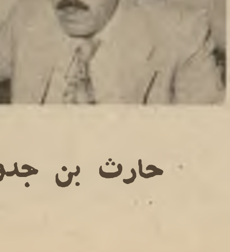

حارث بن جدو

رەخنە

گوڵاڵە لە بەردەم تیشکی چەند وردە سەرنجێك دا

لــە ژمــارە (٤٦٥)ی ڕۆژنامەی هاوکاری‌دا کورتە چیرۆکێکی حمه کریم عارف بەناونیشانی « گوڵاڵەوە » بڵاوکرایەوە .. لە ئەنجامی خوێندنەوەی‌دا چەند وردە سەرنجێکم لادروست بوون ، بە پێویستم زانی بیانخەمە بەرچاوی خوێنەرانی بەڕێز و کاکە حمه خۆشی . لە سەرەتاوە چیرۆکەکە بەکۆمەڵە دەربڕینو ڕستەیەکی گێڕانەوە ئامێزی ناسك دەست پێ‌دەکات . شوێنی ڕووداوەکان چوارچێوەی ژوورێکە . . هەموو دیمەنو ئاوازەکانی ناو ژوورەکە باڵ دەگرنو سەر بە ئاسمانی گەلێ بیرەوەری ڕابوردوو ئێستادا دەکەن .. لە ئاسمانەکانی ڕابوردوودا ملیان لەداوی ئێستا دە ئاڵێو ژانەکان دەکولێنەوە .. پاڵەوانی سەرەکی چیرۆکەکە ئافرەتێکە دوورنییە ئافرەتێکی ڕاستەقینەبێتو ناویشی گوڵاڵە بێ ـ وا دیارە ئەم ئافرەتە ژنداریێکی مەزنەسا خوێنەری خۆشەویست وەرەبامنو تۆش لەگەڵ ئەودا پەنجەرە ڕازە هەڵوەریوەکانی بکەینەوەو تۆزێ بگەڕێینەوە بۆ دوواوە بزانە چ دەبینینو چ دەبیستین : (خەیاڵەکانت بەشەوارەکەوتوون ، **تروسکایی حەزێکی گرینۆك ، ... هیۆریان دەکاتەوە .. زاخاوی پەنجەی خۆزگەکانت، دەچۆڕێتە ناو گەروی ژانێکی جیهانگیرەوە .. تادەگاتە : ئەستێرەی بەختت هێشتا هەرکۆچەرە وکۆچەر ! .**

ئەم شریتە ڕابوردوە کە لەسەر شاشەی خەیاڵی ئافرەتەکە دووبارە دەبێتەوەو باشترین پاڵ پشتە بۆ ئەو قسەیەی سەرەوەمان کەوتمان ئەو ئافرەتە ژنداریێکی مەزنە ، هەر لەم شریتە ڕابوردووەدا زاخاوی خۆزگەکانی ئەمەندە خەستو خۆڵە ، بەڕادەیەك بووە بەهەوێنی ژانێکی جیهانگیر .. ئەوەتا حەزێکی گرینۆك چاوی هەرەس‌هێنان دەسڕێ .. بەڕێزەکان نازانم تاکوێم لەگەڵدا هاتوون .. من وا ئەو شریتە هەڵ ئەدەمەوەو شریتێکی ئێستای ئەو ئافرەتە تاقی دەکەمەوە کە خۆی لەبەر خۆیەوە دەڵێ :

« زۆرم بەلاوە سەیرە ، چەند ڕۆژێك بەرلەوەش ، لە گۆڤارێکدا ، ئەستێرەی بەختی خۆمم چاو پێ‌کەوت کە ڕستەی لە گۆڤارێکدا . . چاپ نەبووە جانازانم بۆ ؟ چونکە ئەم ڕستەیەم لەدەستنووسەکەدا دیوەو لەلاشمە لە بازاڕی خەیاڵ دامەزاتم کرد ، هەمان نرخیان پێ‌دا » .. ئەم مەنەلۆجە ئەو پەڕی دوو دڵیو بێ ئۆقەرەیی ئافرەتەکە دەنوێنی ، دیارە مەبەست لە بازاڕی خەیاڵ ، لێکدانەوەی ئافرەتەکە خۆیەتی کە بە باڵای ڕاو بۆ چوونەکانی دایکو باوکی دەگرێ ، کورت دێنێو بەر خۆڵەی حەزەکانی بەرەو کافری دێتە سەربڕینێکی بێ بەزەییانە ، بۆیە ئافەرینی دەست خۆشی بە چیرۆکنووس دەڵێم کە وەستایانە ئەم دووشریتەی پێکەوە گرێ داوە ، ئەو ئافرەتە ئەوەندە ژانی هەیە ئیتر بەجارێ دەبێت بە پوورەشکەیەکو دەکەوێتە بەردەم گەردەلوولی ئاخو ئۆفو ئازارێکی یەجگار بێ ئامانەوە .. جابۆ ئەوەی تۆزێ فەرامۆشی بە خۆی بداتو دڵنەوایی خۆی بکات ، هەست دەکات ماری ئۆباڵی چووەتە گەردنی دایكوباوکی .. کە بێ بەزەییانە لەخۆشەویستەکەی دایان‌بڕیوەو داویانە بەزەلامێکی تر .. بزانە چەند بەستەزمانانە گوێ بۆ ئەو خەونە دەگرێ کە دایکی دیوبەتیو بۆ مێردەکەی ـ واتا باوکی کچەکە ـ دەگێڕێتەوە ، ئێمەش هاوبەشی خەمەکانی بکەینو تۆزێ گوێ لەو خەونە بگرین ..

« هەردووکمان ، کەوتبووینە زەلکاوێکەوە ، چوار دەوریان بە ئاگر گرتبووین ..هتد » بەلای منەوە چیرۆکنووس زۆرباش توانیویەتی ئۆباڵی ئەوکچە بخاتە گەردنی دایكو باوکی کچەکەو بەپێی تای خەونەوە تیروتوانجێکی ڕەوالەهەموو ئەو بابەتە دایكو باوکە بداتو بە خەونی ناخۆش ناخۆشو ئاجرو باجرِ ڕاڕاییەکی گەورە بخاتەدڵیانەوە. که ئەم گومانو ڕاڕاییە گەورەترین دەردە تووشی بنیادەم‌دەبێت ..

نیشانەیەکی تری کە سەرداری ئەم ئافرەتە بەم سەزمانە ئەو کاسێتەیە کە خراوەتە سەر گرامافۆنەکە کە ئاشکرایە ئەو گۆرانییەیە کە ڕەفیق چالاکی ڕەحمەتی دەڵێ «وێڵی سەحراکەی » نەهاتی غوربەتی پڕ مەینەتم ، تۆش وەکو من قوڕنە پێوی گەربزانی عیللەتم » ..

ئەگەر غەمبار نەبێ بۆ لەناوسەدەها کاسێت دا هەر ئەوەی هەڵبژاردووە ! . ئەوەی سەرنجی ڕاکێشام چیرۆکنووس لەمەسەلەی کاسێتو گرامافۆنەکەدا کەوتۆتە هەڵەوە چونکە هەرگیز کاسێت ناخرێتە سەر گرامافۆن .. بەڵکو دەخرێتە سەر ڕیکۆردەر .. کاکی چیرۆکنووس بۆ ئەو هەڵەیەت کردووە ؟..

ئەمجا دیسانەوە لە هاتنەوەی مێردی کچەدا ، وا لە خوێنەر دەکات پیاو دڵی بەوپیاوە بسوتێ .. چونکە ئەوپیاوە بەهەڵەدا چووە .. ئەو ئافرەتە خۆشی ناوێ . . بەڵام وەك خۆشی ناوێ ئافرەتێکی یەجگار بەحورمەتە، تاقەچەکی دەستی خۆخواردنەوەیەو بەس .. ئەوە تا پیاوەکە دوای دامرکانەوەی ئارەزووەکانی بزانێ لە دڵی خۆدا چی‌دەڵێ : **« دیارە زۆری خۆشدەوێم ، بەڵگەم زۆرە . . . هتد »** بەڵگەکانیشی گۆرانییەکەیە که فری بەوەوە نییە ، فرمێسکەکانە ، کە ئەمەشیان هەناسەی خەمبارمانە بۆیە لە کۆتاییێکی یەجگار بەهێزدا ئافرەتەکە دەڵێ دیمەنەکان دەکات بەهاودەردو هاورازی خۆی وئێشکی ئازاریان لەگەڵدا دەگرێ . . ئەمە بوو ناوەڕۆکی چیرۆکەکە .. نووسەر توانیویەتی لە ڕێگای نیشاندانی ڕووداوێکی وا بچووکەوە سەرنجی خوێنەر ڕابکێشێت بۆ باری ڕاستەقینەی ئەو ژیانەی تاکو ئەمڕۆش نەك ئافرەتە نەخوێنەوارەکانمان بەڵکوو بەشێك لە ئافرەتە خوێنەوارەکانیشمان تیای‌دان. کاکی چیرۆکنووس لەبەر ئەوەی زمانەکەی هێندە خەستو مەبەست پێکەی سەیرەکەی تەوسو توانجەکانی ئارادەیەکی زۆر بەشێوەیەکی ناڕاستەو خۆیەو بەئاسانی خۆیان نادەن بە دەستەوە . . دوا وتەم دەربارەی ناوەڕۆکی چیرۆکەکە ئەمەیە : چیرۆکنووس توانایەکی باشی لەم چیرۆکەدا خستۆتەکار بۆ نیشاندانی لێك دانەوەو بیروڕاو بۆ چوونی دوولایەنی جیاواز ـ کچەکەو دایكو باوکی ـکە هەرلایەنێکیان لەگۆشەنیگای هەڵوێستێکی تایبەتییەوە دەڕواننە ژیان .

فۆرمی چیرۆکەکەش پڕ بەپێستی ناوەڕۆکەکەیە ، ماوەی زەمەنی چیرۆکەکە تاقەیەك شەوەو بگرە تۆزێ کەمتریش ..دەرهەق بەم ماوە کورتە هاتووە بەگورجی وخێرایی پێچی گفتوگۆکانی بڕیوە بۆ ئەوەی بمانگەیەنێتە لوتکەی تەقینەوەی چیرۆکەکە .. پاڵەوانەکان ئارادەیەکی زۆر لەغەریبی‌دان .. ئەم غەریبی‌یەش دەستکرد نییە ، بەلای‌منەوە زمانەکەشی دروستی نەکردووە .. بەڵکو ڕاستەوخۆ لە واقعەوە قۆزتویەتیەوەو بەزمانێکی ناسكو تازەوە خستویەتیێ ڕوو . لەکۆتاییشدا دەڵێم وێنەی شیعری بە ئاشکرا لەم چیرۆکەدا خۆی دەنوێنێ ، ڕستەی هونەریو دەربڕینی قەشەنگو دەوڵەمەند لەم چیرۆکەی‌دا هەیە ..

شتێکی‌تر ئەوەندەی وەکو خوێنەرێك ما فی داواکردنم هەبێت ،داوا لە کاك حمه کریم عارف دەکەم .. با تۆزێ خۆی لەم زمانە سرکو بزیۆدوور بخاتەوەو حیسابێکیش بۆ ڕەوتی دەسەڵاتی دەستە سادەو گشتی‌یەکەی خوێنەرانی !بەڕێزیش بکات چونکە ستیفودیرك کوتەنی !«ئەدەب ئەو هەستو سۆز وبیرو باوەڕەیە کە لەدڵی زرنگو هوشیاراندا پەروەردە ئەبێ و بەشێوەیەکی‌وا ئەنووسرێتەوەکەبە تەواوی خوێنەربۆلای خۆی ڕابکێشێ » .

● ئەحمەد کەریم زامدار ●

من نیم تۆی

ئەگەر شعرەکەم دڵ گیرە
ئازایی منی تیا نییە
هەر تۆم لە دڵا هەیتو بەس
ئەگەر هەندێ ئاسیویانم
منیان بە شاعر داناوە
نازانن جوانیت باریوە
لە دڵمەوە هەڵقوڵاوە
یان تۆ هۆنراوەت هێناوە
گەیشتۆتە سەر زمانم
لە چاومەوە بۆ دڵم چوی
درێژی تەمەنم وایە
چاوو دڵو زمانم تۆی
ئەڵێی کارەبات هێناوە
بێ ئەوەی بەخۆم بزانم
هەر کامێکیان کە بجوولێنم
یەکسەر لە دڵم ئەپرسن
جوانی تۆ دەنگ ئەداتەوە
خەڵکیش ئەڵێن شعری تۆیە

پەسندی لای جوانو پیرە
نابێ پێم بڵێن وانییە
ئاگادار نیم لە خۆم لە کەس
بە نوسین یا بە زبانم
وادیارە لێیان گۆڕاوە
دەرونم هەمووی مزیوە
بۆ شعر بۆ سەرچاوە
لە دڵی منادات ناوە
کەواتە تۆی شیعرەکانم
لەزمانمەوە دەر کەوتووی
لەم پیچو خوڵەی تۆدایە
بەم لادایەی بەو لا ئەڕۆی
بەدەرونمادات کێشاوە
گەیوە تەپەنجەو زمانم
یادی تودا ئەگیرسێنم
شعر ئەڵێنو ئەنوسن
پەڕە ڕوناك ئەکاتەوە
ئای سەیری کەن لەم درۆیە

« مەدهۆش»

بیروڕا

هەڵۆ.. هەڵۆ.. بەی بای .. بەی بای ..

ـد.برایمی عەزیزی برایمی ـ

هەر میللەتە خوورەو شتی تایبەتی هەیە ، کە لە رووی کۆمەڵایەتیەوە بەکاری دەهێنن وەك : یەکێك دەچێتە ناو کۆمەڵێك خەڵك ،پێشـــر گفتوگۆ لەگەڵ کردنیان دەبێ بە ووشەی سڵاو... خۆیان پێشکەش بکات بەوەی ، کە دەبێ بڵێ« سەلاموعەلێکم»و دانیشتووەکانیش وەڵامی دەدەنەوە بە « عەلێکومەسەلام» .پاش دانیشتنی. دانیشتووەکان یەکە یەکە پێی دەڵێــن ، بەخێربێی » کاکە ڕزگار ـ بۆنموونە ـ،یان هــەر بەتەنێ ووشەی « بەخێربێ » بەکار دەهێنن .

ڕەوشتە کۆمەڵایەتیەکەی سەرەوە شتێکی فولکلۆریو لادێییە ، کە دەمێکە یـــان لەوەتی ئیسلامەتی باڵی خۆی بەسەر میللەتانی ناوچە کێشاوەو یــەك لەوانەش بەسەر میللەتی کورد ، کەوتۆتە ناو زاری کوردانو لە گفتوگۆدا ، وەك ڕەوشتێکی کۆمەڵایەتی جوان بەکاری دەبەن .

بێ‌گومان ئەمە وا نەمایەوە ،بە پێی ئەوەی ، کە هەموو شتێك لە گۆڕان دایــەو ڕێگای پێشکەوتن دەگرێتە بەر لەسەر بناغەی ڕەسەنو کۆنەوە بۆ هەمان شت ، بە شێوەیێك ، کە لەگەڵ خوورەشتی کۆمەڵ بگونجێو خۆی لە شتی ڕەسەن جیا نەکاتەوە . ئەم ڕەوشتەش هەروا کەوتە بەر ڕێگـــای گۆڕانو گۆڕا .

جا بۆ ئەمە ئیتر لــەبریتی ووشەی ڕەوشتی ـ ئیسلامی وعەرەبی ووشـــەی کوردی ڕەوشتی بەکار دێنن ، کە بێ‌گومان لەســـەربناغەی فۆلکلۆری کوردی ڕەسەنەکەوە دەڕوات یان هی ئیسلامیەکە .وەك بەکــارـ هێنانی ووشەو دەربڕینەکانی ڕۆژباش ...بەیانی‌باش ... ئێوارەباش . . .وهتد ...بەکار دەهێنن .

ئێستا لە جیاتـــی« سەلاموعەلێکم» یەکێك لەم ووشانەبەکار دێتو لــــەبرێتی « بەخێرهاتـــن » دەربڕینی «خۆش‌هاتـن »بـــەکاردێت ...

پەیدابوونی ووشـــەودەربڕینەکانی « ڕۆژباش ، شەوباش ، ئێوارەباش ، ئەوکاتەت‌باش ، خۆش‌هاتن ـ هاتی « ،کە ڕۆیشـــتووەودەمێکە بەکاردێت شتێکی جوانە ...ڕەوشتێکی جوانە، چونکە لەسەر بناغـــەی فۆلکلۆری کوردیەوە هاتووەوپێشکەوتووە ، هەر لـــە پەیدابوونی ئیسلامەوە بگرەتا ئێستا . پێش ئـــەوە کوردان چ جۆرە ووشەیـــان بەکار هێناوە ، بـــان چۆن بووە ، ئـــــەوەدەگەڕێتەوە سەر مێژوونووسان ،کە خۆیان خەریکـــی مێژووناسی کۆنی کـــوردن ، پێمان ڕابگەیەننو لێـــی بکۆڵنەوە .

هێشتا شتێك ماوە ، کـــەهەر وەکو خۆی بەکار دێت ئەویش ووشەی « سەلامەت‌بی» یەو بەکار دەهێنرێت .لە پاڵ ووشەی « سەلامەت‌بی »دەربڕینی کۆنی کوردی هەیە ، کە گومانی تێدا نیە هـــی‌پێش ئیسلامەتیە ، ئەویش دەربڕینی « خۆش‌بی» یـــە .زۆر کەس هەیە ، کـــە دەربڕینەکانی « خۆش‌بی...سەلامەت‌بی » بەیەکەوە بەکار دێنن ، بەڕای من هـــەر« خۆش‌بی » یەکە بە تەنێ بەسەوکەسی دووەم پێ‌ڕازی‌دەبێ ، بەبێ ئەوەی ، کـــە « سەلامەت‌بی » یەکـــاربێنێ .

سەرەڕای ئەم زەخیـــرە فۆلکلۆریو کوردیەی ئێمـــە ئێستا زۆر کەس بەتایبەتـــی لەگەنجان دەربڕینی « هەڵۆ.. هەڵۆ ..» بەکاردێنن لــــەبرێتـــی « ســـەلامو ـ عەلێکم »و «بەخێرهاتـــی »و« ڕۆژباش » و هتـــد .. لە جیاتی « خوافیزی » کــەئێمە لە کوردیدا » بەخوات دەسپێرم »و «بە خێرچـــی‌ـ بەخۆشی‌چی »ووشـــەی «بەی‌بای ... بەی‌بای ... »بەکار دەبەن .

گومانیش لەوەدانیە ، کە ئەم گەنجە تازە پێگەیشتووانە ،کە هێشتان بەرەوشت منداڵـــی گەورەن ، بەبێ ئەوەی لـــەم ووشەو دەربڕینانە بگـــەن بەکاریان دەهێنن .

خۆزیا ئەم برایـــــەبچکۆلانەلەم شتە کوردیـــە جوانانە بگەیشتبانەو لـــەگفتوگۆدا بەکاریان بهێنایە .

وەنەبێ ئەمانە هەر واتـــاودەربڕینە کوردیەکان نازانن ، بەڵکو واتای ووشەکانی تریش‌هەر نازانن ، کە زۆربەخۆشیو پڕ بەدەمو بە فیزەوە بەکـــاری‌دێنن .. جا گەر بێتو لـــێی تێ‌بگەن ، ئـــەم دەربڕینانـــە ئەوروپینو لەوێوە هاتوونەتە ئەم ناوە . هەر لە گەنجەکانی‌وەك خۆیان، کە لە خوورەوشتی کۆمەڵ دەردەچن ، وەریـــانگرتووە ـئەم ووشانە هـــی گەنجانی سەر جادەکانـــن ،کە هیچ ئیشو کاریان نیـــە لە دۆزینەوەی ئەو جـــۆرەشتانە نەبێت ، کە بێ ‌واتانو هیچ نابەخشن .

وەنەبێ ئەم برایانە گاڵتـــەهەر بەوڕەوشتە کوردەواریـــە بکەن بەڵکو هەتا واخەریکـــن ناوەکانیش دەگۆڕنو دەیانخەنە قالبێکی ئەوروپی‌ســـەرشەقام ، وەك بۆ سیـــروان دەڵێن سوو سوو ، بـــۆـ شوان ، شوو شوو ، ...بۆ جوان ، جوو ...جوو... ،بۆ ڕزگار ،ڕاز...ڕاز ...بۆ کاروان ، کار ...کار... وهتد ....

خۆزگەی دڵێکی ئینوو

محمد حسین هەڵەبجەیی

١
ئاخ خۆزگایە
بمتوانیایە نۆتەی دەنگتم
بکردایە بەبەستەیەك
لەناخمدا بچەسپایە ..
هەتا ئاوێ ئەم دڵــە
شتەم بسرەوتایە

٢
ئاخ خۆزگایە
بمتوانیایە هەرچـــی
ووشەی
زارتەهەیە بمکردایـــە
بەهۆنراوەو
لەسەرزاری
گشت دڵدارێکی کورد
بوایە

٣
ئاخ خۆزگایە
بمتوانیایە دڵی خۆمم
بکردایە ...
ئەدالیایەك بەبرژانگی
چاوەکانم
لەسەر سنگی ئەرمو
شلتم بەستایە ...
لەسەر سنگی ئەرمو
شلتم ببەستایە !!

کورتە چیرۆك

شەوێکی هەند

(١)

لەم‌کاتانەدا دەتــەوێ هێندەی دەتوانی زەیندەی ..بەڵام نیگا ناڕوا هەر دەگاتە ئەو ڕەوە پەپوولانەی بە ملیۆنانو زیاتریش بەرەو خوار دێنو بای گەورەبوون نزیکیان‌دەخاتەوە .کە دەکەونە بەر ڕۆشنایی چراکانی کۆڵان سەمایەکی لەسەرەخۆ دەنێننەوە .. مەراقی ئەوەتە نابزێرین ، چاو هەتەر لە دانەکانیان ناکا ، بۆیەکا کە دەنکە بەفرێك دەوەرێ سەرنجەکانی تۆشی لەگەڵدا دەرژێو لات وایە گڵێنەی چاویشت بەربۆتەوە .. گوێ‌ڕادێرە ..هەواڵێ .. دەنگێ .. قازوقولێنگ بە حەواومن یان نا؟. قـوولتر بڕوانە ..پێت وایە شوێن پێیان بەسەر دیـواری شەوەوە دەسووتێت .. دەزوولەی بەفراو بە ناو پشتتا شۆڕدەبۆوە .. دەست بەسەرتا بێنە.. مۆخت تەمابەتی سڕبێ :

ـ ٢ ـ

ختوکەدێ .. ئەرێ ئێرە ئاوەدانییە ؟ با بێمە بێلاییەکە .. دەنگی ڕادیۆدێتو نایە . وشەکانی بەیەکەوە نووساون ، جوێ‌نابنەوە ..ئەم لەتکە خشتە خواراوانە چاو لە زێتەوە دەبەن .. بـــا دەستیان پێدا بێنم .. وردە گڵ دەکەوێتە بەر پێم .. ئاوازێك تەپڵی بێ دەنگی دەکوتێ .. خۆمم ،بەوەی باشە هاوڕێکانم بزرن دەنا ئێستا لووتیان دەکردە کەڵە شاخ ! هەموو کەسێ لە تەنیاییـــدا دەنگی خۆی تاقـــی‌ـ دەکاتەوەو پێشی خۆشە ! ناوبەناو دەبمە گەواڵە هەورو بەسەر لووتکە هـــەرە بڵیندەکانی تەزووما دێمو دەچم .. با قوو بەو تەبـــارە بەفرەدا بکەم ..لەسەر تێلی کارەباکە هەڵنیشتووە ، بـــا بکـــەوێ .. . دەرەختە ڕووت‌وقوتەکـــەی بەرامبەرم ڕەش دەنوێنێ .. لەناو تاریکی شـــەوەوە هاتۆتەدەرێ ..بەفری پێوەبەند نابێ ..دەنگی ڕادیۆکــە ئاشکراتر دەبێ (بیرتە بـــۆ هاتینەدەرێ.. لێفەکەت لەسەر سەری خۆت لابردو ڕاست‌ـ بوویەوە .. ـئێمەشەو قازو ـ قولینگ زۆردەبن)

ـ ٣ ـ

حەمە شەریفی هەڵشۆیـــە نۆرەی کەستی ئەدەدا ؟

ـئەم قازوقولێنگانـــە ، لە بناریرا دێن .. بـــەرەو ڕووباران دەڕۆن .دەیانەوێ لە وێندەری خۆیان‌بشـــۆن. کاتێکی بەخۆیان زانیوەڕووناکی گڵۆپان بە شەوارەی خستوون ..بە ناچاری دەچنە نـــاو کڵاوی ڕاوکەرەکانەوە ..من گەر دەمی قسەکەی حەمە شەریفم وا ئاووتو نەدەکـــرد ..ئەمدەزانی ڕووناکیش ئا ـ ڕووناکیش هەڵەدەکا .!

ـ٤ـ

دەرگاکەت لەسەر خۆتـــەوە داخستەوە .. لێفەکەت تـــا سەر ملت هێنا .. لووتـــت داناپۆشی ، دەترسێ‌ی هەوات بۆ نەبە ..بەفر زڵلــــەی ئەسپایو منداڵانەی لــــە پەنجەرەکە دەدا دەتوت :

(بەفرلە باوەشی منا نەبــێ ئاڵوێ .. قامکەکانـــم کوتەرەی ئاور نەدیـــون ، هاوریناوێش کەسیرەن ...شەو دەریایەکی ماتو خامۆشـــە ، کەس وێرانا‌گا وەئەوزانـــی کۆکاتەوە.. قازوقولینگ ئاسکە شەپۆلی ئەو دەریـــا ماتەن !)

ـ٥ـ

لە پردەکە پەڕینەوە ..هەر وشکە کەڵەکەو هەڵچنراوە .. جوغزی مردنی کێشاوە ..بـــە لاتەوە سەیربوو کـــە دەتروانییە درەختی نـــاو گۆڕەکان پێت وابوو ئەوانیش مردوون ..گەڵا سەوزەکانیش درۆ لەگەڵ خۆیانا ئەکــەن .. دوایی هاتیتەوە سەرخـــۆ تێگەیشتیت لەناو مردووەکاندا زیندوو زۆرن بەڵام نایانبینین ..چاوت گیرا.. هـــەر کێلەو لە هەوادا شین‌بـــووە.. دەتدوێنن ، گۆڕە وشـــکو تەڕەکان بەجێ‌دێڵن کەسی هەڵنایە .. هەموویان وێکڕا دەدوێنی .. زمانت دەبێتـــە کۆمەڵە ڕێیەك ئەوانی بەسەردا ـ دێن ..بۆ جاری دەیەم جارە شوێن مردنەکەی خۆیانـــت بۆ دەگێڕنەوە ..مەگـــەر ئەمان لـــە لەبیرچوونـــەوە گەورەترنین ؟ ئاوڕ دەدەیەوە. (کێلەکان بەدوامـــەوەن.. لەسەر شانم ڕواون ئەچنـــە دڵمەوە ..قازوقولینگ لەناو چاوما دەسووڕێنەوە تــۆزە بارانییەك دروستدەکـــەن مەپرسە ..

زێ لەملاو لـــەولاوە هەڵدەستێ ..باڵەکانیان توندو توندتر لە ئاوەکە دەدەن ..بەم نیوەشەوە خامۆشە ترپـــەی پێ دێ .. هەروا زۆردەبێ.. چاوی چراکان دەبەســـتنو دەنگی شەپۆل گۆرانـــی هەرزەکارانە .. دەنگـــی شڵێوە لە هەموو دەنگـــان خۆشترە .. ئاوازێکـــی ئەبەدیە بێ دروستی‌دەکا .. بۆت یەکلابۆوە هێشتـــان لاق ماون بەفرەکە بشکێنن.. قاچەکان جوانیان دەنوانـــد دەڵێی فسفۆرن بریسکـــەـ **دەدەن تۆش هەنگاوەکانـــت** سوکترن .. لە ئاهەنگـــی شڵێوەدا بەشداری ..دەنگێك لەو لاتەوە .. چی بڵـــێ باشە (ئەم شەوە تۆخـــە بەبووك‌دەبەین .. کێلەکـــان **وەك پۆلووی باڵ گرتـــوو** دەچن ، وڵاتیان پڕکردووە.. ئێستا هەست‌دەکەی دڵـــت لێدەدا .. زیندووی ....)

جەزا عەلی ئەمین

لەبەغدا هونەر مەندێکـــی‌گۆرانی بێژداوای ئەم شیعرەی لێ‌کردم بـــۆگۆرانی

هەڵوێستێک

بەهارە دەشتو دەر شۆخن‌بە فیزە بەفرەکەی گوێـــزە
لە باوەشـــیا سلێمانـــی‌گوڵی‌چی ..!! هەر گەلاوێـــژە
لە گوێ کانی بەزمـــی‌پیالەوسەماوەر
خەستتر ئەکەن جۆشـــی‌شایی سەیرانکەر
وا ئێوارەیە کچی جوان
بەرگی گۆڕیوە بۆ سەیران

●

لە سەرپۆشا کڵاوی ســـەوزبە ئاستەم بۆ تەوێڵ لارە
قژی زەرد گەرمە ئاهەنگـــی‌لە گەڵ شانو ملو گوارە
بە سەربەستی گوڵانـــی‌جوانی دەسماڵ
ئەبەن لێویان بۆ مەمکـــی‌کراسی ئاڵ
سوخمە مۆری زەردی کەوا
واوردورد بەرەو دەشت‌ئەڕوا

●

لە گەڵ ڕەوتی بەرەو سەیران چ نازدارە نیگای کاڵی
لە ناو بەفری دەمو چاویـــا بەنازە ڕومەتی ئاڵی
بە بەژنی بەرزو ڕێکهـــەڵچوی کە ئەکشێ
هەتا جوانی بەڕێو بانیش ئەبەخشێ
جارجارێ بزەیە چاوێ
بۆ لای دیمەنێ ئەهاوێ

●

گوڵم ئەشڵێم بە ڕێکەوت وارواوی ئەم کەژو شوێنەم
ئەزانم خۆ لەناو یادتا نیـــە هەرگیز لەشو وێنــــەم
بەڵام شەرت‌بێ منیشـــ هەروەك دڵدارێ
کە لە ڕێی یار ئەگـــرێ سیلەو کەنارێ
گشت ئێوارەیەك بۆبینین
پیشەی من بێ لێرا چەقین

مجید ندیم ـ ١٩٧٩

کۆڕێك دەربارەی سەمفۆنیا

نەقابەی هونەرمەندان لقی سلێمانی کۆڕێکی رون کردنەوەیان دەربارەی مۆسیقای سمفۆنیا بۆ هونەرمەند [ئاسۆ سەلطە] لە هۆلی چالاکی قوتابخانەکان سازکردو لە لایەن هونەرمەندان [کاوە احمد میرزا] و (انوەر قەرەداغی) یەوە بەرێوەبرا .

سەرەتا کاك کاوە پاش بەخێرهاتنێکی گەرمی میوانەکان کورتەیەك لە مێژووی ژیانی هونەری و تایبەتی هونەرمەندی بۆ خوێنینەوە ... ئینجا هونەرمەند ئاسۆ بەم چەشنە دەستی کرد بە پێشکەش کردنی باسەکەی :

سمفۆنیا : جۆرێکە لە جۆرەکانی مۆسیقای جیهانی رۆژئاوای و بریتی‌یە لە پارچەیەك مۆسیقا کە تیپێکی مۆسیقا (ئۆرکسترا) بە هەموو ئەندامەکانی بەوە بەشداری‌تیا دەکەن و کارە هونەریەکەشیان زیاتر بریتی‌یە لە وێنەگرتنێکی واقیعی یان گێڕانەوەی داستان و سەرگوزشتەیەك و زۆر جار تەعبیر لە خودی ئەو دانەرە خۆی دەکات ... ئینجا هونەرمەند پەنجەی بۆ ئەم هونەرە لە سەردەمی کلاسیکی‌دا کێشاو وتی هونەرمەندەکانی ئەم بوارە لەو سەردەمەدا دەست بە سەربوون و لە لایەن دەسەلات دارەکانەوە وەك دەست و پێوەندەکانیان مامەلەیان لەگەلدا کردون. دوای ئەمەش رێچکەو شێوازو چۆنی‌یەتی مۆسیقای سمفۆنیای رون کردەوەو لێرەشەوە مێژوی ئەم هونەرەی بەم شێوە کورتە بەسەر کردەوە : لە پێش ساڵانی ١٧٠٠دا هونەرێکی دواکەوتو بوەو لێرەشدا جۆرەکانی سمفۆنیای لەو ساڵەدا رون کردەوە . ئینجا وتی : لە ساڵی ١٧٥٦دا وردەوردە چەکەرەی کرد بە تای بەتی لە سەردەمی مۆزارت‌دا ئەمەو دەست نیشان کردنی سەرهەڵدانی ئەم هونەرە کە گەڕاندیەوە بۆ هونەرمەندێکی ئەمساوی کە ئەو کاتە لە چوار حەرەکە دایناوە . ئینجا بە سەر کردنەوەی ئەو هونەرمەندانەی دوای ئەم هاتون وەك (باخ) کە شێواندیکی زۆر جیاوازی هەبوە لەگەڵ ئەوانەی پێش خۆیدا . پاشان پەنجەی بۆ ئەو پەرەپێدانە کێشا کە لە لایەن بیتهۆفنەوە کراوەو ئەویش بریتی بوە لە لابردنی هەندێ جوڵانەوەی سەماگەری و هێنانی چەشنە شۆڕشگێری یەك لێرەشەوە هەندێ زانیاری دەرونی ئەم هونەرمەندەی رون کردەوە لەگەڵ ئەو هەنگاوانەی لەم رودوە ناوبەتی وەك (کۆرال) کە بریتی‌یە لە کۆمەڵێك مرۆڤ کە دەبن بە کۆرس و بە وشەو زاراوەی نوێ هاوبەشی تیادا دەکەن و هەموویان بریتین لە هیواو خۆش‌بینی و ورەبەرزی باوەڕ پەیدا کردن . ئینجا کاك ئاسۆ دەستی کرد بە رون کردنەوەی هەندێ زاراوەی هونەری بواری مۆسیقای سمفۆنیا وەك .

١ - کۆنشێرتۆ .
٢ سۆناتا .
٣ - کانتاتا .
٤ - ئۆراتیریۆ .
٥ - ئۆپێراو جیاوازی لەگەڵ ئۆپەرێت‌دا .
٦ - ئۆرکستراو جوارەکانی لەگەڵ

پەنجە کێشان بۆ ئەوانەی دەوری سەرەکی تیا دەبینین وەك : کۆندێکتەرو لیدەرپر یمۆ . دوا جار لە لایەن هونەرمەند ئەنوەر قەرەداغی‌یەوە باری سەرنجی **هونەرمەندان میوانەکان خرایە پێش چاو .**

فریا عەبدوڵا
پ. هاوکاری لە سلێمانی

● پارێزگای دهۆك ●

لەسایەی سەرپەرشتی دڵسۆزانەی شۆڕشدا چەندان دەستکەوتەی مەزن بوبەختەوەری گەل و ئاوەدانی ناوچەکە

لە بەرپا بوونی شۆڕشی ١٧ تەموزی ئەتەوەی و پێشکەوتنخوازەوە ، عراق لە زۆر لایەنەوە بەرەو گۆڕانکاری خێرا دەڕواو لە سایەی ئەم شۆڕشە مەزنەدا دهۆك بە پێی بریاری ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش ژمارە (١١) ی ٢٧-٥-١٩٦٩ کرا بە پارێزگا ، کە لەوە پێشی قەزایەکی سەر بە پارێزگای نەینەوا بوو . هەر ئەم بریارە لە خۆیدا دەستکەوتەیەك بوو لە دەستکەوتەکانی شۆڕش و گونجاو لەگەڵ ئەخشەی فراوان کردنی ئیداری و رێکخستنی باری ژیانی هاوولاتیەکان و کردنەوەی دەرگای کارکردن بە فراوانی لە بەردەم جەماوەردا ، بۆیە ئەم هەنگاوەی شۆڕش کارێکی چاکی کردە سەر باری ناوچەکە کە بەر لە شۆڕش زۆری بە دەست گوێ پێ نەدان و دواکەوتنەوە چەشت لە هەموو رووەکانی ئاوەدانی و رۆشنبیری و کۆمەلایەتی و پیشەسازی و کشتوکاڵ و ئابوریەوە ، وەك بارێکی قورس ئەخۆشی و نەزاتی بە سەرشانی خەڵکەوە بوو ، بەلام ، سەر کردایەتی حزب و شۆڕش و لە سەرویانەوە باوکی سەرکردە موهیب احمد حسن البکرو هاوڕێ تێکۆشەر صدام حسین . بە هوشیاریەوە ، دەرکیان بەباری ناخۆشی ناوچەی کە کردو دلسۆزانە کەوتنە تەقەلاو لە سەر بەرنامەیەکی زانستی قوڵ کەوتنە کارکردن بۆ بەرەو بەختیاری و روناکی بردنی ناوچەکە ...

لای پارێزگاری بەرێز ...

لە گەشتەکەی ئەم دواییەی « هاوکاری » دا بۆ پارێزگای « دهوك » چاومان بە بەرێز [یحیی احمد رشید] پارێزگاری دهوك کەوت و ئەوەی بۆ دووپات کردینەوە کە چالاکیەکی بەر فراوان لە ئارادایە بۆ راپەڕاندنی هەموو ئەو پرۆژە گەورانەی لە نەخشەی گەشەپێداندا بۆ پارێزگاکەمان دانراون . زۆر لەو پرۆژانەتەوا وبوون ئەوانی تر بەردەوام کاریان تیا دەکرێ بۆ راپەڕاندن و جێبەجێ کردنیان .

پرۆژەکانی ئیدارەی ناوخۆیی:

شاری دهوك ، ئەوەی ئیستا سەری لێ بدات ئەو گۆڕانە بەرەو ئاوەدانیە ئاشکرا دەبینێ کە چەند ساڵە دلسۆزانە کاری بۆ کراوە .ئەو پرۆژانەی لە سەر حسابی نەخشەی گەشەپێدانی نەتەوەیی تەواو کراون و لە لایەن ئیدارەی ناوخوییەوە راپەڕێنراون پارەکەی گەیشتۆتە (٧٨٤٨) هەزار دینار کە لە خانوی بارەگای رێکخراوە پیللیەکان و (٢٥) خانوی سەرەتایی و (٥) خانوی قوتابخانەی ناوندی و ئامادەی و (٣٠)ژوری زیادە لە سەر قوتابخانە کۆنەکان و دوو قوتابخانەی ئیشی دەست و (٢٥) خانو بۆ مامۆستایان و (٥٤) خانو بۆ موچە خۆران و دوو مەخفەری سەر سنوورو کارگەی گەچی هونەری و کردنەوەی رێگای زاخۆ - بێتاس دشت-بیزهی و دو لاو(٢٩٥)خانوی نیشتە جێی .

پرۆژەو کاروبارەکانی سەرۆکایەتی ناوچەی کشتوکاڵی دهۆك

تا ئیستە زۆر پرۆژەی گەورەی کشتوکاڵی لە پارێزگاکەدا کراوەتەوەو کار بەردەوامە بۆ کردنەوەی چەندان پرۆژەی ترو پارەیەکی زۆر بۆ ئەم مەبەستە دانراوەو زوربەیان دەست پی کراون و ئەوانی تر بەم زوانە دەکەونە

بڕوانە : ل : ٧

لە بەرێوەبەرێتی گشتی پەروەردەی سلیمانیدا

چالاکی وەرزش و دیدەوانی بایەخدان بەپەروەردەی نەوەی نوێ

● بەرێوەبەرێتی چالاکی وەرزشی و دیدەوانی لە بەرێوەبەرێتی پەروەردەی گشتی سلیمانی رۆڵێکی تایبەتی دەبینێ لە گەشە پێدان و برەوپێدانی وەرزشی ناو قوتابیانی قوتابخانەکانی سلیمانیداو چالاکانە لە هەموو بوارەکانی ئەم لایەنەدا بە تەنگ پێگەیاندنی قوتابیانەوەیە بۆ دروست کردن و پێك هێنانی تیپ و هەڵبژاردەی وەرزشی بەتوانا بۆ چونە ناو بارێە گشتیەکانی ناو پارێزگاو سەرانسەری ولات .

بۆ ئەوەی زیاتر لە چالاکی و جموجوڵی ئەم چەندانەی پێشوی ئەم بەرێوەبەریەتیە شارەزا ببین و خوێنەرانی بەرێزمان بزانن چیان کردوەبۆ پێش خستن و برەو پێدانی وەرزش لەقوتابخانەکانداچوینە پەروەردەی سلیمانی و لەوێ چاومان کەوت بە بەرێز نەوزاد ئیسماعیل حەقی بەرێوەبەری سلیمانی و دەربارەی ئەو مەسەلەیە لێمان پرسی و ئەویش وتی :-

× بەرێوەبەرێتی‌یەکەمان بە شێوەیەکی گشتی گەلێ چالاکی و جموجولێ جۆراو جۆری هەبە لە هەموو بوارەکانی وەرزشدا ولە ناو شاری سلیمانی و قەزاو ناحیەکانیشدا ، لێرەشدا بە کورتی دەتوانم گرنگترین چالاکیمان بە مانەی خوارەوە دابنێم .

١ - لە ماوەی رابوردوودا دەورەیەکی راهێنان و فێربونمان کردەوە بۆ مامۆستایانی وەرزش لە قوتابخانەکانی کچانی ناو شارداو ، ٢٦مامۆستا هاوبەشیان تیا کرد . لە دەورەکەدا وانەو راهێنانی تەواویان دەربارەی چۆنیەتی وتنەوەی پەروەردەی وەرزشی بە تازەترین رێکاو چەشنی وانەکانی وەرزشی لە قوتابخانە سەرەتایەکانداو رۆشنبیری نەتەوایەتی و یاساکانی (ساحەو میدان)و گەلێ زانستی وەرزشی تریشیان وەرگرت .

٢ - لەم دوایەدا بەشی دووەمی ئەو کەلو پەل و پێداویستیە وەرزشیا نەمان دابەش کرد بە سەر قوتابخانە ناوەندی و ئامادەییەکاندا کە لە بەرێوەبەری گشتی پەروەردەی وەرزشی‌یەوە بومان هاتبو ، ئەویش بۆ ئەوەی هەموو پێداویستی و هۆکانی سەرکەوتنی و برەوپێدانی و گەشەکردنی چالاکیە وەرزشیەکانی ئەو قوتابخانانە ئامادە بکەین بۆ ئەوەی بە گوێرەی توانای خۆیان هەوڵی پێش خستنی تیپەوەرزشیەکانیان بدەن .

٣ - هەروەها یارمەتی رێك خستن و سەرپەرشتی ئەو یاریانەمان کرد کە تیپەکانی سەرۆکایەتی هێزەکانی مەنسور رێکیان خست بۆ راکردنی دوورو درێژ خایان ، لێرەدا دەتوانم بلێم بە هەموو شێوەیەك و لە هەموو رویەکەوە پەیوەندی و گیانی هاوکاری و یارمەتی تەواومان هەیە لەگەڵ هەموو تیپ و یانەو دامەزراوە وەرزشیەکانی ناو شاری سلیمانیدا .

٤ - بە نیازی بە هێزکردن و رۆشنبیر کردن و ئاگادارکردنەوەی راهێنەری تیپە هەڵبژاردەکانی پەروەردەی سلیمانی لەم بەبنەدا کۆبونەوەیەکی فراوانمان بۆ کردن و باسی ئەو هۆیانەمان بۆ کردن کەتیپەکانیان بە هێز

بڕوانە : ل :٧

لە چوارچێوەی (فێرکردنی بەردەوام و بە درێژایی ژیانەوە

نەهێشتنی نەخوێندەواری و پلانەکانی پێگەیاندنی نەتەوایەتی

شارستانێتی ئەم سەردەمەمان رۆژ بەرۆژ لە ژیانی رۆژانەی مرۆڤدا داهێنان و دۆزینەوەی زانیاری نوێی ئەوتۆی هێناوەتە ناوەوە کە بونەتە هۆی پتربوونی بارستایی زانست و زانیاری و شۆڕشێکی فراوانیشی خستوەتە ناو تەکنۆلۆژیاو هونەرەکانەوە بە شێوەیەك مرۆڤ دەچێتە بنی دەریا بەرز ئەبێتەوەو ئەفرێ تا ئەگاتە ئەو پەڕی بۆ شابی ئاسمان ، لەگەڵ ئەمەشدا پێی نەکراوە کاربکاتە سەر سروشتی مرۆڤایەتی و نەریت و خوورەوشت و بیروڕایەوە .

ئەو زانیاری‌یانەی کە لە قوتابخانە ئاسایی‌یەکاندا فێر ئەکرێ ناتوانێت ئامانجەکانی مرۆڤ بهێنێتە دی بەڵکو پێویستە مرۆڤ خۆی بە درێژایی ژیانی لە سەر فێربوون بەردەوام بێت تا وەکو ژیانی بگەنێتە ئەو مەودایەی کە بگونجێت لەگەڵ سەردەمی پێشکەوتن و پیشەو تەکنۆلۆژیای نوێدا، ئەمەش وا لە مرۆڤی شارستانی پێشکەوتوو ئەکات کە بە پێێ ئەم واتەیە بڕوات کە ئەڵێت (هەر لە سەر بێشکەوە تا ئەگەیتە سەر گۆڕ فێربە) . یەکێ لە مەعنای بەردەوام بوون لە سەر فێربوون ئەوەیە کە ئەڵێت (ئەو جۆرە فێربوونەیە کە یارمەتی ئەو کەسە ئەدات بۆ روو بەروو بوون لەگەڵ گۆڕینی کۆمەلایەتی و تەکنۆلۆژی‌یەکانی شارستانێتی لە بارەی کارکردن و لە ناومال و کۆمەڵگادا ، بۆ ئەوەی بتوانیت پەیوەندی مرۆڤ لەگەڵ دەوروپشتیدا بە هێز بکەیت بە جۆرێك یەکتر تەواو بکەن تاوەکو سوود لە توانای مرۆڤایەتی لە پێگەیاندا وەربگیرێت) .

ئەم بیروڕایە وامان لێ ئەکات هەر لە پلەی مندالی‌یەوە بابەخ بە ئادەمیزاد بدرێت بەوەی هانیان بدرێتە سەر فێربوون و بیرکردنەوەی داهێنەرانە تا وەکو بتوانن سود لەو هەلە وەربگرن کە لە قوتابخانەو ماڵ و سەرکارکردندا دەستیان ئەکەوێ ، کەوا بێت ئامانجمان پێگەیاندنی مرۆڤی تەواوە ،دروستکردنی مرۆڤی داهێنەرە

فێربوونی بەردەوام وامان لێ ئەکات ئەو پەردانەی خرابوونە نێوان فێرکردنی ناو قوتابخانە ئاسایی و پلەو رادەکانی تر ، نە هێڵرێت لە بریتی ئەمە هەوڵ بدرێت بە شێوەیەکی لە سەرخۆو هێدی پەروەردەکردن بە پێی (قۆناغ) بێتە ناوەوە تا وەکو لە پلەی یەکەمدا بە شێك لە فەرمانبەران و کرێکاران سودی لێ و وەربگرن بەمەش - بە هۆی فێرکردنی بەردەوام بە درێژایی ژیان بیروڕای دیموکراتیەتی و فێربوون و جەماوەر بوونی پەروەردەمان دەست ئەکەوێت ولەم بارەیەوە هەموو جۆرە هۆیەکی زانستی نوێ بەکار ئەهێنین وەك (کاغەزنووسین) فێربوون بە پێی بەرنامە ، تەلەفزیۆن ، رادیۆ ، ئامۆژگەی ئێواران ، زانکۆی کراوە ، دەزگای راهێنان و رۆشنبیری ، هتد ...)

سەرکەوتنی بیروڕای فێرکردنی بەردەوام و پەروەردەیی هەمیشەیی وامان الێ ئەکات چاوێك بخشێنینە سەر فەلسەفەو بەرنامەکانی فێرکردن و هۆو شێوە هەڵسەنگاندەکانمان وبیروڕای یەکتر تەواوکردن و بەئاستی بڕوانینە پەروردە وبیکەینە هەنگاوێکی بنچینە لە رێگای گۆڕینی شۆڕشگێری لە رێگای گۆڕینی شۆڕشگێری لە پەروەردەدا .

پەیوەندی نێوان فێرکردن لە قوتابخانە ئاسایی‌یەکان و هەڵمەتی نەهێشتنی نەخوێندەواری ئەوەندە بە هێزە کە نەهێشتنی نەخوێندەواری دانەیەکە (عنصر)لەدانەکانی فێرکردنی گەورەو یەکەم بەد رێژایی ژیان و بنچینەیەکە بۆ خۆ فێرکردن ،لەبەر ئەم شتانە هەموی بایەخدان بە هەڵمەتی نەهێشتنی نەخوێندەواری رێك خستنێکی سەرەتایی و دەست پێش خەری‌یە بۆ چارەسەرکردنی ئەو مەترسی‌یانەی کە دژی شۆڕش دەبن و لە گیروگرفتەکانی کۆمەلایەتی و پەروەردەیی‌دا خۆیان ئەنوێنن .

ئەربیلی

کارگەی شیرەمەنی هەولێر بەردەوام تەقەلا بۆ زیادی بەرهەم

ئامادە کردنی : بەشی لێکۆڵینەوە
وێنە : غازی وێنە گری «هاوکاری»

دەزگاکانی گشتی شیرەمەنی عراق چاکترین بەرهەمی شیرەمەنی پاداشتی دانا بۆ کارگەکانی سەر بە دەزگاکەو بەرهەمی ساڵی پار ١٩٧٨ کرا بە پێوانەو بۆ ئەم مەبەستە لیژنەیەکی بالاپێك هێنرا .لە ئەنجامدا لە نێوان هەموو کارگەکانی سەر بە دەزگاکەدا کارگەی شیرەمەنی هەولێر پلەی یەکەمی باشترین بەرهەمی وەرگرت و پاداشتی کاسێکی زێرینی بۆ درا .

بەم بۆنەیەوە لە کاتی گەشتەکاماندا بە شاری هەولێردا سەرمان لەم کارگەیەدا لەوێ چاومان بە کاك فوزی الیاس بەرێوەبەری کارگەکە کەوت و داوامان لێ کرد ئاوڕێك لە رابوردوی کارگەکە بداتەوە بۆمان باس بکا کەی‌دامەزرا :

- کارگەی شیرەمەنی هەولێر ساڵی ١٩٦١ دامەزراوە وئەوسا سەر بە ئیدارەی ناو خۆیی بوو ؛ لە ساڵی ١٩٧٦دا خرایە پاڵ دەزگای گشتی بەرهەمەکانی شیر ، ئەوسا بەرهەممان لە رۆژێکدا بریتی بوو لە (٧٠٠) کیلۆگرام شیرو قەیماغ . بە تەواوی لە ١٠ی نیسانی ساڵی ١٩٧٦دا بوو کارگەکە هەنگاوی پەرەوپێدانی ناو دوو خەتی بەرهەم هێنانی ماست و قەیماغی تری تیا کرایەوەو خانووی کارگەکە گەورەتر کرا .

بۆ ئەوەی زیاتر لە جۆری بەرهەمو ئیشو کاری کارگەکەتی ب..ین چاومان کەوت بە کاك صالح حمە صالح بەرێوەبەری بەرهەم لە کارگەکەو لە سەرەتادا دەستی بۆ ئەوە کێشا کە مەسەلەی کەمی هەندێ مەوادی خاو وەك شیر ئەنجام کار دەکاتە سەر بەرهەم لە کارگەکەماندا ، ئەگینا لە رووی تواناوە لای خۆمان کەم و کورتیمان نیە ، چی لە رووی توانای کرێکارانەوە چی لە رووی تەکنیکیەوە .

پێمان وت : بەرهەمی ئەم کارگەیە چۆن دابەش دەکرێ ،

- دابەش کردنی بەرهەم لە هەموو پارێزگاکانی باکوردا دەبێ و بە تەواوی توانیومانە وا بکەین ناوچەکە بۆ بەرهەمی ماست و قەیماغ دانەمێنن ؛ وەك وتم ئێمە تەنیا ماست و قەیماغ بەرهەم دەهێنن ، بەلام شیر لە کارگەی سەرەکی دەزگاکەوە لەبەغداوە دێ، ئەو بەرهەمە

ئافرەت .. کامیرا

رێ رەوی پێشکەوتن

هەموو دڵسۆزێك ،شادمان دەبێ ؛ کە هەست دەکا ، رۆژ لە دوای رۆژ ،دیاردەیەکی شارستانی و پێشکەوتویی لە ناوکۆمەڵدا دەبینێ ، بەتایبەتی ، دیاردەی سەرکەوتنی ئافرەتی کورد ، لە چەسپاندنی بوونی ئینسانی خۆیدا لە ناو کۆمەڵدا جێگای شانازی هەموو ئەو دڵسۆزانەیە بە تەنگ پاشە رۆژی بەختیاری و بەختەوەری پێشکەوتنی کۆمەڵەوەن .

ئافرەت ، کە دایك و خوشك و خۆشەویست و کارگێڕو هونەرمەندو رۆشنبیری دەبێ ؛ رێگای فراوان لە بەردەم هەنگاوەکانی تری بەرەو پاشە رۆژی بەختیاری ئەو کۆمەڵەدا دەکاتەوە ئەو دیوارانە دەروخێنێ کە تاریکی بەردەم سەلماندنی ئینسانیەتی ئافرەت بوون .

لەگەشتی ئەمجارەماندا لەیەکیتی ئافرەتان لە هەولێر دوو ئافرەتی لاو ،دوو خوشکی هونەرمەندمان ناسی یەکێکیان (گەلاوێژ احمد) ە ، ئەم دوو ئافرەتە ، لە زۆر موناسەباتدا ، لە ناو خەڵکدا دەیان بینی ، یەکێ کامێرا یەکیان بەدەستەوەیەو وێنە دەگرن ،سەربەست هەڵدەسوڕێن ، چالاکانە کە لە ئەرکی وێنەگرتن دەبنەوە ، دەچنە ناو ستۆدیۆکەیانەوەو هونەرمەندانە دەست دەکەن بەشتنەوەو چاپ کردنی وێنەکانیان .

چاومان بە خوشکە « گەلاوێژ» کەوت ، لە ستوودیوی شتنە وەو چاپ کردنی وێنە لە بارەگای ئافرەتانی هەولێر خەریکی کاربو ، پێ وتین :

- یەکیتی یارمەتیەکی دلسۆزانەی داین بۆ سەرکەوتن و راهاتنمان بەم کارەی کە بەتیسبەت ئافرەتەوە لە ولاتەکامان تێکراو لە کۆمەڵی ئێمە دابە تایبەتی تازەیە ، یەکیتی دەورەیەکی بۆ فێرکردنی وێنەگرتن و چاپ و شتنەوەی کردەوە ، ماوەی دەورەکەیەك مانگ بوو ، لەگەڵ کەمی ماوەکەشدا ، ئارەزومان بۆ فێربوون رێگای لە بەردەممان ئاسان کرد . ئەنجام وەك دەبینن ئیستا چالاکانە لەم مەجالەدا هەڵدەسورێین .

● ئەی کۆسپ و گیروگرفت ، ماڵەوەتان و کۆمەڵ؟

گیروگرفت لە بەردەما زۆر بوو ، بەلام بەرە بەرە بە خۆ راگرتن و باوەڕ بوون بەوەی کار کردنمان لەم لایەنەدا ، سەلماندنی بوونی ئینسانی خۆمانە ، رێگای ئاسان کرد. ئافرەت دەبێ کە باوەڕی

بەراستی ئەو رێگایە بوو، کە خزمەتی خۆی و کۆمەڵی تێدایە کۆلنەدا کۆمەڵ کە دواکەوتوە ، ئێمە دەبی بەهاوکاری و دلسۆزی و کارکردن بەرەو پێشەوەی بەرین .

ئەوەی شایانی باسە ، ئەم دوو ئافرەتە لە ستۆدیویەکی ئاسایدا کە هیشتا زۆر کەرەستەی تەکنیکی نوێی دەوێ بۆ ئەوەی بەرهەمەکانیان زیاتر هونەری و جوان بێ . کاردەکەن، یەکیتی وەك خۆیان رایانگەیانی دلسۆزانە بەردەوام یارمەتیان دەدا وهیوایان وایە ... ستودیۆکەیان گەورەتر بێ ، ژمارەی ئەو ئافرەتانەش کە دێنە مەیدانی کاری پیرۆزی سەلماندنی بوونی ئینسانی خۆیان زورتر بن .

Institut Kurde de Paris

بەهاری دهۆك

کۆمەڵانی خەڵك لە باری گرانی نەخوێندەواری رزگاریان دەبێ

سەر لە هەر شوێنێکی ئاوەدانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی دەدەی ژن و پیاوی ناوچەکە دەبینی ، بە رەزامەندی و خۆشیەوە کتێب و دەفتەرەکانیان هەڵگرتووەو بەرەو مەڵبەندەکانی لە ناو بردنی نەخوێندەواری دەچن .

بۆ زانینی باری راپەڕاندنی هەڵمەتی نەخوێندەواری لەناوچەی ئۆتۆنۆمیدا ، لە پارێزگای دهوك چاومان بە بەڕێز وەجیە جمیل حسن بەڕێوەبەری لە ناوبردنی نەخوێندەواری کەوت کە باسی چۆنیەتی راپەڕاندنی ئەم هەڵمەتەی بۆ کردین .

● **سەرکەوتنی هەڵمەتەکە :**

– بەڕێز بەڕێوەبەری لە ناوبردنی نەخوێندەواری وتی (٣٧٧) مەڵبەندی پیاوان و (١٥٤) مەڵبەندی ئافرەت و (٢٠) مەڵبەندی تێکەڵ و (٧٢٠) لقی کوڕان و (٥٠٨) لقی کچان و (٢٠) لقی تێکەڵاو بۆ لە ناوبردنی نەخوێندەواری لە پارێزگاکەدا هەیەو ژمارەی خوێنەران گەیشتۆتە (١٨) هەزارو (٧٢٠) پیاو (١٧) هەزارو (٦٩٦) ئافرەت .

هەڵمەتەکە لە پاڵ تەقەللایەکی تێکڕایی راگەیاندنا لە لایەن ئەنجومەنی مەرکەزی پارێزگاو لقەکانی لە قەزاو ناحیەکان دەستی پی کرد لە رێگای کۆڕ بەستنی هوشیار کردنەوەو سەردانی بەردەوامەوە بۆ هەموو ناوچەکان ، دیسان دام و دەزگاکانی کەرتی سۆشیالیستی و تایبەت ئەرکی سەرشانی خۆیان لە روی دیاری کردنی نەخوێنەوارانەوە بە جێ هێناوە وهانیان داون بچنە مەڵبەندەکانی لە ناو بردنی نەخوێنەواری ، جا بۆ ئەوەی ئەوانەی ئەرکی لە ناوبردنی نەخوێنەواریان لەئەستۆدایە ، ئەم ئەرکەی خۆیان بە تەواوی رابپەڕێنن (٢٥) دەورەی مەشق پی کردن و راهێنانی مامۆستایانی ژن و پیاو کرایەوە کە (٢٠٠٨) مامۆستای پیاو (٦٧٤) مامۆستای ژن لەم دەورانە دەرچون و (٣١٥) موچە خۆری پیاووژن بە شداریان تیا کردوە ، جا لەبەر ئەوەی هاتن بە دەنگ بانگەوازی لە ناوبردنی نەخوێنەواری لەوە بەر فراوانتر بوو چاوەڕێمان دەکرد . ئیستا ئێمە پێویستمان بە (٥٠٠) مامۆستای تری ئافرەت هەیە.

بەڕێز وەجیە جمیل حسن وتی : دڵنیام لەوەی هەڵمەتی نیشتمانی لە ناو بردنی نەخوێنەواری لە پارێزگاکەماندا سەرکەوتو دەبێ چونکە هەموو لایەك بە تەواوی ئەرکی سەرشانی خۆی لەم روەوە بەجێ دەهێنێ ، وەك لە مەڵبەندەکاندا وتیان دەوام رێکوپێکەو هاوکاری‌یەکی دڵسۆزانە هەیە .

● **بە هیواین بەرامبەر باشە رۆژ :**

سەرپەرشت کارانی مەڵبەندەکانی لە ناو بردنی نەخوێنەواری شادمانی خۆیان بەرامبەر ئەو بارە دەربڕی کە هەڵمەتەکەی تیمارا دەپەڕێنرێ نموونە کاك حسن محمد حسن بەڕێوەبەری مەڵبەندی (صلاح الدین)ی دووەم وتی : مەڵبەندەکەمان (١٦٤) خوێنەری تیایە ، دەوامی رێکوپێك دەکەن و ئەرکی سەرشانی خۆیان جێ بەجێ دەکەن ، هەر وەها خوشکە فهیمە یونس امین بەڕێوەبەری مەڵبەندی ئامادەیی دهوك پێی راگەیاندین کە روو بەرووی هیچ گرانیەك نەبوون و هەڵمەتەکە لە مەڵبەندەکەیان بە شێوەیەکی چاك دەڕوا .

لە ماوەی گەڕانەکەماندا بە هەندی مەڵبەندی لە ناوبردنی نەخوێنەواریدا لە پارێزگاکەدا چاومان بە ژمارەیەك لە خوێنەرانی ژن و پیاو کەوت و شادمانی خۆیان دەر دەبڕی بەرامبەر هاتنیان بۆ خوێندن و رێگاکردنەوەلە بەردەمیاندا بۆ رزگا ربوون لە نەخۆشی نەخوێنەواری و بەختەوەرن بەوەی لە سەردەمی شۆڕشدا لەم بارەگرانەی نەخوێنەواری رزگاریان دەبێ . خاتو عائیشە محمد حسن وتی : من بەختیارم بەوەی هاتومەتە ئەم مەڵبەندەو فێری خوێندن و نووسین دەبم ، بۆ ئەوەی ئاگاداری باری ژیانی ئەمڕۆبم و ئەوە بزانم کە تا ئیستا نەزانین لێ شارد بوومەوە . بەڵام ئەم دایکە داوای ئەوەی کرد خۆزگە بارگە بۆ منداڵەکانیان دەکرایەوە تا لە کاتی خوێندنی ئەماندا بەرەڵا نەبن .

کاك (ابراهیم محمد یوسف) کرێکارەو بەختەوەری خۆی دەربڕی ، بەوەی ئیستا بە سەر شەقامەکاندا دەڕوات و دروشم و نووسراوەکان دەخوێنێتەوە ، کاك (عبدالرحمن) کە یەکێکە لەو هاوڵاتیانەی تری دهوك خۆی لە باری گرانی نەخوێنەواری رزگار دەکا شادمانە بەوەی فێری خوێنەواری بوەو لە گیروگرفتی نەزانی و کۆسپەکانی رزگاری بوە .

خوشکە (جوان محسن) کە کیژێکی چوارده ساڵانە خۆی و دایکی لە مەڵبەندێکی لە ناوبردنی نەخوێنەواریدا توزی رۆژانی نەخوێنەواری لە خۆیان دەتەکێنن ، خوشکە (جیهان شاکر) کە تەمەنی (٣٠) ساڵە پێی وتین مێردەکەی زۆر بە شادیەوە هانی ئەدا بۆ رزگار بون لە نەخوێنەواری و هەتا رادەی ئەوەی ئاگای لە کچە بچکۆلانەکەیان دەبێ تا دایکی لە قوتابخانە دەگەڕێتەوە .

- شایانە هەمووان شادمان بین بەم ئەنجامەی مژدەی سبەینێی رووناکترە وئەمڕۆ رۆژی تەقەللای دڵسۆزانە بۆ لە ناوبردنی نەخوێنەواری ، رۆژانی خۆشەویستی و بەخشیش و دەستکەوتەی شۆڕشە بۆ هەمووان .

ذکریات محمد حسن

ریپۆرتاژێك لەسەر

شانۆ ل دەڤەرا بەهدینا

● فیصل مصطفی بەرهەڤکریە ●

ئەم هەمی دزانین کو دەڤەرا بەهدینا ژ گەلەك لایێت رەوشەنبیریڤە نەخاسمە ژ لایێ شانۆگەریێڤە یا پاشکەڤتیە . هەر ئێك ژ مەژی دەکەتە بناسێت تشتەکی یان لایەکی کو رەنگە کێم ژ مە ڤێدکەڤن کا ئەو ئاستەنگێت دکەڤنە د رێکا پێشکەڤتنا رەوشەنبیریا دەڤەرێدا چنە . ڤێجا داکو تشتەکێ روون ژ ڤێ چەندێ بزانین ، مە دیت ئەم چاڤپێکەڤتنەکێ دگەل برادەرەکێ ئاگەهدارو ژێزان بکەین کو ئیبراهیم سەلمانێ شانۆدەرهێن ل ئێزگا کوردیە ، باشترە ، دا بزانین بارێ شانۆو شانۆگەریێ ل بەهدینا یێ چاوایەو گەهشتیە کیڤە ؟

لسەر ڤی بابەتی برادەر ئیبراهیم گوتی :

ئەز دشێم بێژم ئەو شانۆیا نیشانێت دروستێت هونەری تێدا هەبن مخابن تاکو ئێ گاڤێ ژی ل دەڤەرا بەهدینا نەبوویەو نینە !

هەلبەت هەر ژ کەڤندا هندەك پێکۆل یێت هاتینەکرت ، وەکو ئەو تەمیسل و زارڤەکرنێت د هەلکەڤتنێت جەژن و میهرەجانێت خویندنگەهاندا دهاتنەکرن ، بەلێ پا چ ژ ڤان ناڤێ شانۆکەربان بدروستی وەرنەکرتیە .

یاکو ئەز دزانم و ل بیرا من سالا (١٩٧٢) ب هەلکەڤتنا جەژنا نەڤرۆزێ شانۆگەریا (ئاسنگەر) ل دهۆکێ هاتە پێشکێشکرن و سێ رۆژا کێشا . پاشی پەردێت شانۆیێ هاتنەڤە بەردان و . . نەڕابوونەڤە تاکو سالا (٧٤)ێ چالاکیا خویندنکەهێت دهۆکێ پشکداری د میهرەجانا ئێکێ یا هونەرێ کوردی ل بەغدادا کری و نوپەرێتەك پێشکێشکری . دیسا چاڤێت شانۆیێ کەژتنەڤ سەرێك و خەوێ دلێ پەردان گرتەڤە تاکو سالا (٧٨) شانۆگەریا (فیلێ تە ئەی مەلکێ زەمانی) ل هۆلا دهۆکێ هاتە پێشکێشکرن کو (سعد الله ونوس)ی نڤیسیەو (عبدالله اسماعیل)ی گوهەڕیە سەر کوردی و (سعید زەنگەنە) دەرهینایە . هەرچەندە ئەز نەشێم بیروڕایێت خۆ لسەر ڤێ شانۆگەریێ دەربێخم چنکو من نەدیتە بەلێ خەلکێ گەلەك لسەر ئاخفت .

پ - بۆ مە دیاربوو کو بزاڤا شانۆگەریێ ل دەڤەرێ گەلەکا سستەو ناڤبرێت فر یێت کەڤتینە د ناڤبەرا وان چەند بەرهەمەکێت کێمدا یێت کو هاتینە بەرچاڤ ، تۆ چ دبێژی و بناسێت چنە ؟

ب - براستی ئەز نەشێم هەمی بناسێت ڤێ چەندێ بژمێرم ، چونکی گەلەکن ، بەلێ بناسێ ژ هەمیا فەرترو مەزنتر ئەوەو مخابن کو خەلکێ دەڤەرێ بچاڤەکێ نزم بەرێ خۆ ددەنە شانۆو شانۆگەریێ و هەمی رەنگێت هونەری و هندەك کەس یێت هەین تاکو نهوژی دبێژنە هونەرمەندی (دەلی) !

هەلبەت بلا ببێژنێ دەلی بەلێ رامانا وان ژێ ئەوە بشکێنن و ترۆکەن و نزانن کو گەلەك جاران و دنافێ گەلەك مالەناندا وان دەلیان و وان لێبۆك و ترانەکەران نانێ بۆ برسی و زاران پەیداکری و زنجیرێت ژ دەستێت رەبەن و گرتیان ڤەکرین و . . هەر ئەوان چراکێت هێڤیان یێ لسەر شانۆیێ هەلکرین داکو روناهیێ بدەنە هزروبیرێت خەلکی هەروەکو چاوا (برشت)و هەڤالا وی (هێلینا ڤایکل) بەرامبەر هێتلەری راوەستان و ، ب زکێت برسی بناڤ خەلکی کەڤتن و شانۆگەری پێشکێشی وان دکرن و ئاگرێ شۆڕشێ د دلێ واندا هەلدکرو تەختێ هێتلەری هژاند . بەلێ پا مخابن هەمی کەس بهایێ ڤێ چەندێ و ڤان کەسان نزانن .

پ - من و رەنگە گەلەك کەسێت دیژی هەیامەکە گولیە کو ئیبراهیم سەلمان یێ ب شانۆگەریەکێڤە بریشە کو لسەر (مەم و زینێ)یەو ، یا ئەز دزانم دوو دەڤێت (مەم و زینێ) یێت هەین ، ئێك فولکلۆرەو یادی ئەوە یا (ئەحمەدێ خانی) ب هۆزان ڤەهیناي کو ئەوژی هەر یا لسەر رهێت یائێکێ هاتیەڤەهاندن ، ڤێجا ئەڤا لبەر دەستێت تە کیژ هەردووکایە ؟

ب - راستە . . شانۆگەریەکا د دەستێت مندا ، بەلێ نە ئەوەو نە یادی و نە (مەم و زینا) بترسیەژی ! ناڤێ وێ (لێبۆك داستانا مەم و زینا دگوهۆڕیت) راستەژی داڤ و داڤزکێت ڤێ شانۆگەریێ و چیرۆکا (مەم و زینێ) بنافێکڤەدچن ، بەلێ هندەك گوهۆڕینێت وەسا یێت تێدا هاتینەکرن کو رەنگ و خورکەکێ دی یێ وەرگرتی ؛ ئەز نەشێم لسەر ڤان هەمی گوهۆڕینان باخڤم و ئەز حەزدکەم هەکو دکەڤیتە سەر شانۆیێ خەلك بخۆ ببینن . بەلێ دێ ب کورتی لسەر بەیقم . ئەڤ شانۆگەریە ژ (١١) دیمەنان پێکدهێت و من ئەڤین یا ژ دلێت مەم و زینا مەزنترو بەرفرەهترکری و یا وەلێکری کو خەلکی هەمیێ ڤەگربت و ، وەسا یا دیارکری کو ئەو ئەڤینا دوو دلان یاکو دلێت خەلکێ دی بێشمینیت دڤێت نەبێت ، چونکی ئەڤینا دروست ئەوە یا خۆشی و شیرینیا ژینێ دئێخیتە دلێ هەمی کەسەکی . هەروەسا من دەورەکێ دایە (ئەحمەدێ خانی) بخۆ ، دیسان ئەو دوبماهیکا نەخۆش یاکو مەم و زین گەهشتینێ و دلێ هەمی کەسەکی ئێشاندی یاکەڤتیە شەبەکێ وەسا کو رەنگە هەمی کەسەکی پێخۆش بیت .

پ - من یا گولێبووی کو

زلیخە جمیل

فوزیە محمد

ئیبراهیم سەلمان

ژمێژەبە تو ل کچەکێ دگەری زاراڤێ کرمانجیا ژووری بزانیت و بشێت شوینا زینێ و ئێکا دی شوینا ستیێ بگریت و رەنگە هەر ژ بەنجەه شانۆیا لایێ مە پێدڤی دەنگەکێ کچان بیت ، تاکو نهوژێ تە نەدیتیە . تۆ چ دبێژی و بناسێت چنە ؟

ب - بەری ئەز بەرسڤا ڤێ پرسیارێ بدەم ، من دڤێت ئەز تشتەکێ دیارکەم کو ئەو ئەکتەرێ گونەهکاریەکێ لسەر شانۆیێ نیشا مە ددەت ؛ نەکو ئەوە گونەهکارە ، بەلکو وی دڤێت ئەڤ گونەهە نەمینیت .

بۆ پرسیارا هاتیەژی ، راستە تاکو نهوژی من کچەکاوەسا با بستەو بجەرگ نەدینیە کو جهێ زینێ یان ستیێ بگریتەو ، ئەز باشژی دزانم کو هەمی کچەکێت مە حەز ژ بیرو باوەرێت زینێ و ستیێ دکەن و باوەریا ب دلسۆزیا وان هەی ، بەلێ یا مخابن هەچیا من گۆتیێ یا گۆتی (ئەز حەزدکەم بەلێ ژبەر خەلکی !) ئەز نزانم ئەڤ خەلکە هەکە ئەز نەبم و تۆ نەبی و یێدی‌ویێدی نەبیت . یا کیە ؟ گەلۆ . . ما گونەهە نینە گزرەکا چیرۆکان مە هەبیت و کەس نەبیت کیان بزاڤێ بێخیتە ناڤ پەیڤێت وان ؟ ! ما گونەهە نینە کاروانێت پێشکەڤتنێ هەرێ دبەر مەرا دبوورن و ئەم هەرێ د جهدا ؟!

زلیخە جمیل توفیق سالا چارێیە یا ل کولیجا رێبەریێ ل زانکۆیا موستەنسریە - ئێکە ژوان کچکا یێت کو برادەر ئیبراهیم سەلمانی گۆتیێ کو ببیتە زین ، یان ستی‌و لبەرنەهاتیە .

دەمێ مە پرسیار ژێ کری بۆچی ؟ گۆتی :

ئەز گەلەك حەزدکەم پشکداریێ د هەر شانۆگەریەکێدا بکەم ، نەخاسمە چیرۆکا مەم و زینێ ، بەلێ مرۆڤێت من و نیاسێت مە هێشتا وەکو من دڤێت بەرێ خۆ نادەنە شانۆو شانۆگەریێ . رەنگە هەکە ئەو بهێلن ئەز کو هێ خۆ نادەمە گۆتنێت خەلکی .

مە پرسیارا خۆ ژ (فوزیە محمد عیسی) ژی کر کو سالا سێیە ل کولیجا ئابووری ، گۆتی :

هەرچەندە من دل لسەر شانۆو شانۆگەریێ نینە ، بەلێ هەکە من هەبازی من دخۆرا نەددیت ئەز خۆ دبەرڕابەم ، ئەز دزانم‌ژی پێدڤیە ئەم خەتیرێت رەوشەنبیرێ بلندکەین ، بەلێ یا ژ من دهێت ئەوە ئەز وان کەسێت دوی مەڕا دهێن ژ خۆ جێترائیکەم .

(بەیان حەسەن ئەحمەد) سالا دووێیە ل لە زانکۆیێ : سالا ١٩٥٩ یا ل هەولێرێ بووی ، گوتی :

هەرچەندە ئەز ب زاراڤێ کرمانجیا ژێری دئاخڤم و ئەز زاراڤێ کرمانجیا ژووری نزانم ، بەلێ ئەز بەرهەڤم جهێ زینێ یان ستیێ یان هەر کچەکا یان ژنەکا دی یا کورد بگرم و دەنگێ ژنکێ لسەر شانۆیێ بلندکەم . هەلبەت گەلەك کەس‌ژی دزانن ئەز بسەربلندی چوومە سەر شانۆیا کۆمەلا رەوشەنبیریا کوردی و من پشکداری د شانۆگەریا (ئەو پیاوەی بوو بە سەگ)دا کر .

ل ڤێرێ مە داخاز ژ (بەیان)ێ کر کو لسەر ژینا خۆ یا هونەری باخڤیت . . گۆتی : هەرژبچویکینی من دل لسەر هونەری هەبوو ، هەلبەت باب و براو مرۆڤێت من‌ژی پشتا من گرت و دەرگەهێ هێڤیان بۆ من ڤەکر . ئەوبوو هەژ قۆناغا ئامادەیی ب هەلکەڤتنێت خویندنگەهێ من پشکداری د **شانۆگەریاندا کرو رۆژ بۆ** رۆژ من پتر باوەری بخۆ هەبوو . نهوژی هەرچەندە **بەزالکولیجا رێبەریێ بەلێ** من گەلەك دلێ لسەر هونەری هەی‌و ئەز حەزدکەم ل ئەکادەمیا هونەران بهێمە وەرگرتن .

پاکیزە دەروێش - بەرێ (١٩) سالا ل زاخۆ چاڤێت خۆ یێت بۆ ژینێ ڤەکرین - نهو فەرمانبەرە ل پشکا پرۆگرامێت گوندان ل ئێزگا کوردی ، دبێژیت :

هەر د بەرێ‌داو نهوژی من دلێ لسەر هەی ئەز بچمە سەر شانۆیێ و دەنگی ژنکێ دناڤ جڤاکێدا بلندکەم . بەلێ یا تاکو نهو حەزا من بجهنەهاتیە . رەنگە مرۆڤێت من ڤێ رێکێ بدەنە من ، چونکی ئەوێت رێك دا من ئەز بهێم کاربکەم دبارە **هند باوەری یا بخۆو من هەی** کو ئەز لکیفەبم هەر دێ یا سەربلندو سەرفەرازبم ، رەنگەژی رۆژەکا نێزیك بهێت ئەز یێت خۆ لسەر **شانۆیێ بڕوکومینم و ئەو** کوهدارێت گول دەنگێ من **بووی‌و دبیت ، رەنگێ منژیب** چاڤێت خۆ ببینن ، بەلێ براستی ئەز نەوێرم خۆ دبەر دەورێت ئەڤینێرا ببەم ، ئەوژی نە ژبەر خۆ چونکی هەر ئێك خۆ دنیاسیت - بەلێ مخابن هێشتا خەلك باش تێنەگەهشتیە ! من دڤێت‌ژی ئەز بۆ دەستەخوشکێت خۆو هەمی خەلکی بێژم کو هونەر تشتەکێ پیرۆزەو دڤێت سەرێ خۆ پێ بلندکەین نەکو ژێ بترسین .

مەهرەجانا ئۆتۆنۆمی لدهۆکێ

ل روژا ٢-٥ ڤی هەیڤێ ئەمانەتا گشتی یا رەوشەنبیریێ و لاوان مەهرەجانەك بو لاوێت دەڤەرا ئۆتۆنۆمی ل دهۆکێ بەست . بن چاڤدێریا پارێزگەرێ دهۆکێ ماموستا یحیی الجاف . ل هەرسێ روژا خەلکەکێ زور هاتبونە پێش . ل ڤێ خرڤەبونێ دوو کولیلەك گەهشتنەئێك یێت مروڤایەتیێ و سروشتی . تڤلێت ژ تەرحا نازکتر ئاوازێت دلخۆش خەلك مەندەهۆش کرن دیارکر هەکە باش چاڤێ خو لێکەن دێ گولا موسیقێ و سترانا ژ مەندیێ و شێلاتیێ رزگاربیت و فیریان دێ تێدا پەیداکەن .

ئەو بروباگەندێت کەڤنەپەرستا بۆ هونەرێ کرین و پەردا رەش بسەردا دای دێ درینن ل ڤی مەهرەجانێ دیاربو کو پارێزگەها دهوکێ و هەولێرێ کادرێ وان یێ موسیقی یێ لاوازە تاکو پەیسکەکێ ئەو ئامێرێت ئەمانێ بو کرین هێشتا بکارنەهینایە .

بێ گومانە ئەڤەژی زبانەکا مەزنە بو هونەری . ڤی خرڤەبونێ هەرسێ رێڤەبەریا پویتە پێ کرنەکا باش دابوو فلکلوری ئو هندەك پێش کەفتن و گوهرین د ئاوازێت واندا کربون ئەڤەژی نیشانا لڤلڤینا هونەریە ل رەڤەرا کوردستانێ ئو پالدان و هوشیارکرنە بو رەوشەنبیرا دا شێڤا فلکلوری ب کێلن و بچینن نەهێلنە بەیار . پشتی مەهرەجان بدوبماهی هاتی لیژنا تەحکیمی یا پێك هاتیبو ژ دلشاد محمد سعید . بدرخان طه . شاکر عقراوی بریاردا کو پارێزگەها سلەیمانیێ یەکەمە ئو دهوکێ یادوویە و هەولێرێ یاسێیە . هیڤیا مە ئەوە ئەمانەتا گشتی وەنەکەت نابەینا مەهرەجانێ و یادی گەلەك درێژبیت چونکە ئەڤ تخمە خرڤەبونە کارتێکرنەکا مەزن دکەتە سەر بزاڤا هونەری و رەوشەنبیری .

صدیق علی ئامیدی

Institut Kurde de Paris

دواوانیلێك بۆ ڕێنووسی كوردی

به‌شی یه‌كه‌م

(ره‌ئووفی ئه‌حمه‌د ئالانی)

له‌روانگه‌ی زمانه‌وانیه‌وه :

گوێ‌قسه‌مه‌ی ده‌ی‌خه‌مه مه‌یدانه‌وه ...

چمكێكه له به‌حسێكی ئه‌كادیمیانه‌ی پانوپۆڕ ، ده‌مێكه بۆی ره‌تاوم‌و جوانم تێدا رشتوه . .

له رێنووسێك ده‌دوێم . كه‌به ئه‌لفوبێی عه‌ره‌بیه‌و میراتمان پێ‌عه‌بیار كردوه ...

ئه‌وه‌ندێكی ده‌وروخول بده‌ین - بۆ تۆماركردنی هه‌موو ده‌نگ‌و كركه‌به‌ك - له‌سنووری دووپات‌كردنه‌وه‌ی پیت‌و هه‌ڵرشتنی لوێچێك خاڵ‌و چوكڵه‌و ته‌ربب به‌ولاوه ، مه‌ودامان نه‌بووه‌و نیه ، چونكه ئه‌و شكڵ‌و ره‌مزانه له‌ره‌چه‌ڵه‌كدا سه‌ربه خیڵه‌زمانێكن كه پشت ته‌نها به‌ده‌نگه مه‌نده‌كان (كۆنسۆنانت» ده‌به‌ستێ نه‌ك به‌بزوێن» . .

به‌نموونه بڵێین (كتب) ئه‌وه‌ندێكی گه‌ردان (تصریف) ی پێ‌بكرێ ، واتا سه‌ره‌كی‌ی ئه‌و وشانه‌ی كه لێیی‌داده‌تاشرێن به‌ستراون به‌مادده‌ی « ك - ت - ب » وه .. به‌ڵام له كوردیدا وانیه، بگرین « نووس» كه ره‌گی چاوگی (نووسین) ه . به‌گۆڕانی بزوێن ده‌بێته :- نه‌وس ، نۆس ، نیس ، نه‌واس ... هتد -. به‌و بزوێنه‌گۆڕكێیه . په‌یوه‌ندییان به مادده‌سه‌ره‌كیه‌كه‌ی (نووسین) وه نیه ، هه‌ر له‌به‌ر ئه‌وه‌شه كه له زاوزێی وشه‌ی كوردیدا باری نگین « الصاقی » دیارده‌یه‌كی زاڵه‌و به‌رشتره له گه‌ردانی مادده‌سه‌ره‌كی ....

له ته‌قینه‌وه‌ی گیانی نه‌ته‌وایه‌تیه‌وه ، هه‌ستو په‌رۆشی زمانه‌وانان‌و زمان دۆستان بزا ... بنیادی رێنووسێكی به‌ره‌و فۆنه‌تیكیانه‌یاندا ..

له‌م كاتانه‌دا ده‌توانین به‌ره‌و ساڵه‌كانی بیست كه‌ردن به‌رزبكه‌ینه‌وه‌و چاومان به هه‌ندێك نامیلكه‌و كتێبۆك (له‌باره‌ی رێنووسه‌وه) مشتومال بكه‌ینه‌وه . ئه‌م كاره پیرۆزه ، ره‌چه شكاندنێكی فه‌ردی‌ی نه‌پساو بوو . نیاز هه‌ر چۆنی‌بێ خۆپه‌سندی مان‌گرتن له بۆچوونی تایبه‌تیدا دیارده‌یه‌كی ئاشكرایه ... زۆرینه‌ی ئه‌و خاوه‌ن به‌رهه‌مانه ، زمانه‌وان نه‌بوون‌و ته‌نها په‌رۆش‌و دڵسۆزی پاڵی پێوه‌ناون‌و گشتیان جێگه‌ی رێزو سوپاسن .

بۆم هه‌به كه بڵێم : ئه‌م ئه‌لفوبێ باوه ، بۆ تۆماركردنی سه‌رجه‌می ده‌نگ‌و كركه‌ی كوردی ئه‌م په‌راو په‌ڕیان پێ‌نه‌كراوه . ئه‌گه‌ر ئه‌و شكڵ‌و پیتا نه‌ی له‌مه‌ڕ ئێستامان به‌لوێچێك خاڵ‌وچوكڵه نیازیان پێ‌حاسڵ‌بكه‌ین بێجگه‌ی ئه‌وانیش (وه‌ك لاتینی) پێ‌ویستیان به لالوێچێك هه‌یه ، چونكه كوتومت هیچ ئه‌لفوبێیه‌ك‌بۆ ئێمه نه‌زاوه‌ته‌وه ... یان به‌سه‌روچڕی بۆمان دانه‌به‌زیون !!

پرسیارێكه‌و ختووكه‌مان ده‌دا :

« هۆی ئه‌م ئاژاوه‌و هه‌رمه‌كاریه‌ی رێنووسی كوردیه چیه ؟! » .

له‌هه‌ندێ لایه‌نی وه‌ڵامه‌كه‌دا رۆشاییه‌ك ده‌هێڵمه‌وه بۆ هۆش‌و گۆشی ئێوه . بۆشم هه‌یه كه بڵێم :-

١ - چرووسانی گیانی هاوكاری له‌نێوان ده‌زگا رۆشن‌بیری‌و ئه‌كادیمیه‌كاندا .

٢ - سه‌ربه‌ستی‌ی نووسه‌رو نووسیار ، واته كوردی‌ی‌نووس چۆن بنووسێ ئازاده‌و عه‌یبه‌ی لێ‌ناگیرێ .. !!

٣ - خۆنه‌به‌ستنه‌وه به ده‌ستووره‌كانی زمانه‌وه ، نووسیاره‌كه چۆن سه‌لیقه‌ی بڕی ، كاری خۆی پێ‌ڕاده‌په‌ڕێنێ‌و پابه‌ندی هیچ ده‌ستوورێكی رێزمان نابێ ! ..

٤ - دانه‌بڕانی زمانی نووسین له زمانی قسه ، وه‌ك هه‌ندێ پسپۆڕی زمانی كوردی به‌پێی له‌حنی ناوچه‌یی ده‌ست‌به‌رداری دیفتۆنگی (خوێن ، شوێن ...) نابێ‌و كه‌شیده‌یه‌كی بۆ سازده‌دا . یان بۆ دالی‌نه‌رمی له‌مه‌ڕ گوران (كه به‌مه‌ندی وێسته‌ی له‌سه‌ربكرێ) به نیشانه‌ی « ذ ده‌ی‌نووسێ . به بڕوای من نیشانه دانانی ئاوازه‌ده‌نگی ناوچه‌یی له فه‌رهه‌نگستاندا نه‌بێ نابه‌جێیه هه‌رچی راست‌بووه‌وه ، چوكڵه‌یه‌كی تێ‌فرێ‌بدا ...

٥ - ره‌دووكه‌وتنی ئه‌لفوبێی هه‌نده‌ران ، وه‌ك فارسی ئامێزی ....توركی ئامیزی ... ئینگلیزی ئامێزی .... روسی‌ئامێزی ... ئه‌رمه‌نی‌ئامێزی ... و ...... هتد .

به‌بێ ئاوڕدانه‌وه له‌باری گونجان‌و نه‌گونجان ... به‌بێ بیركردنه‌وه له‌وه‌ی‌كه ئه‌و له‌چه‌ندلاوه كۆڵه‌وارن‌و تازه كارله‌كار تراراوه‌و بۆیان ده‌ست‌كاری‌ناكرێن ... به‌چه‌ندان زره‌بیانوو یان به‌چه‌ندان ده‌ستورسازی قه‌ناعه‌ت ده‌چێنن ...

(یه‌كالای چه‌ند قسه‌یه‌كی ره‌به‌ق‌و سه‌ڵت) یه‌كه‌م قسه‌یه‌و ده‌ڵێ :

« رێنووسی‌كوردی . ده‌بێ له‌سه‌ر پێودانێك‌بێ ، بێتره‌و وشه چۆن له‌زار ده‌رده‌چن ئاواش بنووسرێن » . وه‌ڵامی ئه‌و قسه‌رووته :

وێنه‌گرتنی گشت ده‌نگ‌و كۆمه‌ڵه‌ده‌نگێك ... نیشانه دانان بۆ هه‌موو لاره‌ده‌نگ‌و منگه‌و فنگه‌و كورته‌بزوێن‌و درێژه‌بزوێن‌و سووكه‌ده‌نگ‌و قورسه‌ده‌نگ .... ئه‌مانه هه‌موو به‌ئه‌ندازه‌یه‌كی بێ‌گیروگرفت ئامانج‌و ئاواتی گشت زمان په‌روه‌رێكن . .. به‌ڵام ئه‌و ئاواته ئه‌وه‌نده‌ی له ورگی خۆزگه‌دا جێنگڵه ده‌دا ، ناكه‌وێته به‌ر ڕكێفی واقیع‌و دابین‌كردنه‌وه ، هه‌مانه‌و نیمانه «٣٥» شكڵ‌و وێنه بێت ، ئنجا بۆ باوه‌شێك لاره‌ده‌نگ‌و قسه‌به‌ده‌نگ ، گڕه‌ده‌نگ‌و نه‌رمه‌ده‌نگ تاقه‌چوكڵه‌ی وێنه « ٧ » مان كردوه‌ته ره‌مز .. بۆ ئه‌ویش پتره له چاره‌كه سه‌ده‌یه‌ك ده‌بێ ، هه‌ر له ده‌مه‌قاڵیداین: « ئایا بۆ جیاكردنه‌وه‌ی ده‌نگی ڕ ی گ له ر ی نه‌رم - نیشانه‌ی « ٧ » له‌سه‌ریه‌وه‌بێ یان له‌بنیه‌وه‌بێ ؟!

هه‌ر له‌كێشی ئێمه‌دایه كه به‌وه‌راهاتوین ته‌نها به‌وچوكڵه‌یه چوارئه‌ركی جیاوازی پێ‌ببینن ! بێجگه له‌وه‌ش كۆڕی زانیاری‌ی كورد بۆ جیاكردنه‌وه‌ی (وو) و (ی‌ی) تیتر ، ته‌نها كه‌شیده‌ی(فتحه) ئاسای خستنه‌سه‌ر ئه‌وا به‌به‌ر چاوه‌وه‌یه كه بووه‌ته چ حه‌شرێك !!

ئنجا وه‌ره بۆ هه‌موو منگه‌و لاره‌ئاوازو گڵمه‌ده‌نگه‌و

ئاكسان‌و دووله‌ ، یان بۆ چه‌ندان و بۆ ئه‌وه‌نده‌ ك ، به پێی كركه‌یان له‌م ناوچه بۆ ئه‌و ناوچه بگره له‌م‌دێ بۆ ئه‌ودێ چه‌ندان نیشانه‌و خاڵیان پێ‌وه‌ربكه‌ین ، ته‌نها ده‌نگی و به‌لای كه‌مه‌وه پێ‌ویستی به‌چوار ره‌مزی جیاجیا هه‌یه جا- ئه‌گه‌ر بڕیارماندا له‌سه‌ر به‌كارهێنانی گشتیان ، ئه‌وا نه‌زه‌ریانه له‌یه‌كدی هه‌ڵده‌هاوێشكێین ! چونكه به‌كرده‌وه دۆش داده‌مێنین‌و هه‌ر له‌قوناغی سه‌ره‌تاییدا بنیاده‌كه‌مان هه‌ره‌س‌ده‌هێنێ .

... كاربه‌وشه‌وه نه‌وه‌ستاوه ، هه‌ندێ له

شاره‌زایانی زمانی‌كوردی ، دوای -نسیرانتۆ - ده‌كه‌ن ، به‌گوێره‌ی ئه‌و قسه‌یه‌ی كه ده‌ڵێن : « ئه‌گه‌ر وشه‌یه‌كی بێ‌گانه‌مان به‌كارهێنا ، ده‌بێ گۆكردنه تایبه‌تیه‌كه‌ی به چوكڵه‌و نیشانه‌ی له‌مه‌ڕكوردان بیارێزین ، وه‌ك پاراستنی دیفتۆنگی توركی له‌كركه‌ی (وو) ی تیژی كوردیدا . مفه‌ی نێوان (ر - غ) له گۆكردنی فه‌ره‌نسیدا ، نیشانه بو ده‌نگی ئ له‌گۆكردنی توركی ،عه‌ره‌بی ، كوردیدا .... ره‌مز بۆ پیته‌كانی -ص ، ض ، ط ، ظ ، ذ ث - چونكه فلانه شاعیر ، له فیساره شیعریدا (صراط ، ظاهر) ی به‌كارهێناوه .. . هتد .

له گومانی بیرته‌سكی ، خۆم ده‌سرمه‌وه :

١ - وه‌ك وتم هه‌موو گۆكردنێك به شكڵ‌و وێنه‌ی سه‌ربه‌خۆ ، له وزه‌ی دابین- كردندا‌ین‌و زۆر لایه‌ن به‌ستراوه به رێزمانه‌وه . - له‌ده‌رفه‌تێكدا . روون‌ده‌كرێته‌وه

٢ جۆره رێنووسێكی وا پان‌وپۆڕ،له وزه‌ی پێ‌فێربوون‌و پێ‌فێركردنێكی ره‌مه‌كی‌ی

بروانه : ل : ٧

په‌لكه‌گیای نه‌ورۆز

تۆ له به‌ر پێی عشقی خۆتا
كرنۆش نه‌به‌ی
به پشه‌بایێ شه‌پۆل ئه‌ده‌ی
تۆ نێرگری زۆزانێكی
له زه‌رده‌خه‌نه‌ی منالێ ساكارتری ..
تۆ عاشقی ،
له هه‌موو دڵێ ده‌خزێی
به‌ڵام له خاكی نه‌ورۆزا نه‌بێ ، ناڕوێی
ئه‌ی په‌لكه‌گیای عیشق‌و سووتان .

● نه‌ژاد عزیز سورمێ ●

شه‌وێكی دوور

چیرۆكی : ولیم‌سارۆیان
ئه‌حمه‌د سه‌لام
كردوویه‌تی به‌كوردی

ئه‌و رۆژه رۆژێ له رۆژانی ته‌ماوی‌و یادگاری بوو،وه‌خته دیرینه‌كان‌و گۆرانیه كۆنه‌كان ! منیش به درێژایی پاش نیوه‌ڕۆ له ماڵه‌وه مامه‌وه ، گوێم له گۆرانی ده‌گرت ، تاریكایی باڵی به سه‌ر ئه‌و ناوه‌دا كێشابوو ، گۆرانیه‌كم كه‌وته‌وه یاد كه جارێكیان له ناو پاسێكدا كێژۆڵه‌یه‌ك بۆی ده‌وتم ! ئای داخ بۆ ئه‌و ماوه‌یه‌ی وه‌ك دوو خۆشه‌ویست پێكه‌وه به سه‌رمان‌برد ، به‌ڵام پاسه‌كه گه‌یشته « توبێكا » و ئه‌و دابه‌زی ، ئیتر جارێكی دی نه‌م‌بینییه‌وه له نیوه شه‌ودا كاتێ ماچم‌كرد گریا ،منیش خۆم هه‌ستم كرد تووشی نه‌خۆشی ئه‌ژین بووم .

ئه‌و شه‌وه شه‌وێك له شه‌وانی هه‌رزه‌كاری بوو شه‌وێ له شه‌وانی مانگی ناب بوو ، بۆ یه‌كه‌م جاریش بوو له ژیانما به‌ره‌و نیۆیۆرك) ده‌بوومه‌وه ، من هه‌ستم به‌م نه‌خۆشیه‌ی خۆم كرد چوونكه به‌و رێیه‌دا ده‌رۆیشتم ، هه‌روا ئه‌ویش ! به درێژایی ئه‌و رۆژه ته‌ماوه‌ی‌به له ماڵه‌وه دانیشتبووم بیرم له‌وه ده‌كرده‌وه چۆن مرۆڤ رێی ژیان ده‌گرێ‌و هه‌ر جۆره ژیانه‌یش رێی خۆی ده‌گرێ . هه‌ر كه‌سه‌و رێیه‌كیش بۆ خۆی ده‌گرێ ، ئاخوا ده‌بێ چه‌ندین لاو هه‌رزه‌كار به درێژایی وه‌خت بمرن؟! هه‌ندێكیان رێی‌خۆیان ده‌گرن‌و ده‌مرن ، ئه‌گه‌ر جارێكی‌دی نه‌یان‌بینیته‌وه ئه‌وا حیسابی كه مردوون ، با جیهانیش بچكۆلانه بێت خۆ ئه‌گه‌ر هاتوو جارێكی دیكه‌یش یه‌كه به یه‌كه به دوایاندا گه‌ڕایت‌و دۆزیتنه‌وه ئه‌وا هه‌ر ئه‌یان بینیته‌وه مردوون،چونكه هه‌ر یه‌كه له‌وانه هه‌چ رێیه‌كی دی بگرنه‌وه دیاره هه‌ر رێی مه‌رگیان به نسیب ده‌بێ ! .

پاسه‌كه گه‌یشته ((تۆبیكا))و كچه دابه‌زی‌و ئاورێكی به‌م دیواو دیوی خۆی‌دا دایه‌وه‌و ئیتر جارێكی تر نه‌مبینیه‌وه ، زۆری ترم له چه‌شنی ئه‌و بینیوه تیایاندا هه‌بوو له جوانی‌دا به‌و ده‌گه‌یشت به‌ڵام هیچیان به شێوه له‌و نه‌ده‌چوون كێ خه‌م‌و په‌ژاره‌ی وه‌ك ئه‌وی ده‌بێته‌وه ، كێ ده‌نگی خۆشی وه‌ك ئه‌وی ده‌بێته‌وه ، قه‌ت كه‌سی‌تر نابێته‌وه ئه‌و گریانه بگری كه ئه‌و له‌و جاره‌دا تیایدا گریا ، قه‌ت شه‌وێكی وه‌ك ئه‌و شه‌وه‌ی ئه‌و نابێته‌وه . ره‌نگه ئێستا له‌و سای جوانتر بووبێ ! به‌ڵام قه‌ت ئه‌و خه‌م‌و په‌ژاره‌ی ئه‌و شه‌وه‌ی نابێ ، قه‌ت جارێكی دی ئه‌و گریانه ناگری كه له‌و شه‌وه‌دا تیایدا گریا ، هیچ پیاوێكیش ئه‌و ده‌رده ئه‌فینه‌ی تووش نابێ كاتێ ماچی ده‌كات وه‌ك من له‌و شه‌وه‌دا تووشی هاتم !

هه‌موو ئه‌مانه له شه‌وێكدا بوون‌و ون‌بوون‌و كه‌سیش جارێكی‌تر نایاندۆزێته‌وه . . هه‌موو ئه‌م كاره‌ساته بچكۆلانانه بۆ سه‌رده‌مێكی هیچ‌و پووچ‌و بێ‌مانا ده‌گه‌ڕێنه‌وه ، هه‌موویشی به هۆی ئه‌و كورسیه ناڵه‌باره‌ی ته‌نیشتمه‌وه بوو كه‌له پاسه‌كه‌دا به تووشمه‌وه بوو .

ئه‌م رووداوه بچكۆلانه خستمیه ئه‌م گێژاوه‌و به‌ره‌و رووی ئه‌م حاڵه‌ی‌كردمه‌وه .. هه‌ر هات ، له ته‌نیشتمه‌وه دانیشت . به‌كسه‌ر حاڵی‌بووم چاوه‌ڕوانی ئه‌م چه‌ند ساڵه‌م بۆ ئه‌مه بوو ! به‌ڵام كه له « تۆبیكا » دابه‌زی من له جێی خۆم‌دا مامه‌وه‌و پاش سێ رۆژ ئینجا كه گه‌یشتمه نیۆیۆرك، ئه‌مه سه‌رتاپای كاره‌ساته‌كه بوو ، به‌ڵام من هێشتاكه به‌شێكم هه‌ر له‌وێ‌بوو ، هێشتا خه‌یاڵم له چوارچێوه‌ی ئه‌و شه‌وه فینكه‌ی ئه‌مریكادا ده‌خولایه‌وه كاتێ لێڵایی رۆژ تێكه‌ڵ به تاریكایی شه‌و بوو هه‌ستام‌و شه‌قه‌كه‌م كرده سه‌رم‌و ماڵه‌وه‌م جێ‌هێشت به‌ناو ته‌مه‌كه‌دا به‌ره‌و ناو شار كه‌وتمه‌ڕێ دڵیشم وه‌ك سه‌گێكی گه‌وره‌ی ئارام گرتوو دوام كه‌وتبوو ، له ناو شاردا هه‌ندێ له هاوڕێ مردووه‌كانم به‌رچاوكه‌وت‌و كه‌وتینه خواردن‌و خواردنه‌وه‌و قسه‌و گۆرانی چڕین‌و هه‌ریه‌كه‌یشمان پێ‌كه‌نینێكی ئازاراوی‌و مرداره‌وه بووی له‌گریان تاڵتری قڵب ده‌كرده‌وه !

له‌م كاتانه‌دا بیرم بۆ ئه‌و گریانه جوانه‌ی ئه‌و ده‌چوومه‌وه كه هێنده‌ی‌تر باڵی جوانی به‌سه‌ردا رژاندبوو !بیرم له‌وه ده‌كرده‌وه كه چۆن ساڵانی كاره‌ساتی ووردیلانه دڵی گه‌وجی منی له‌گه‌ڵ ئه‌و فریشته‌یه‌دا یه‌ك‌خستبوو ، وای به‌سه‌ر هێنابووم كه هه‌ر له‌گه‌ڵ ئه‌ودا بمێنمه‌وه‌و به هیچ لایه‌كی تردا نه‌چم .

شاربازێری چۆن له خه‌مه‌كانی ده‌دوا

به‌شی دووه‌م

شاعیر له سنووری هه‌سته ته‌نگه‌كه‌ی جارانی ده‌رده‌چێت‌و ئه‌م جاره شیعر بۆ میلله‌تانی -ڤێتنام-و -فه‌له‌ستین- ده‌ڵێت .. كه ئه‌وانه‌ش هه‌مووی به‌رهه‌می تاقی‌كردنه‌وه‌ی شاعیرن ،به‌رهه‌می ئه‌و كاته‌ن كه به‌سه‌رشاعیرداتێ په‌ڕیوه .. له‌شیعری -ئاواتی- رزگاری داكه بۆ میلله‌تانی ڤێتنام و فه‌له‌ستین نووسیویه ده‌ڵێت :-

گه‌لێ گه‌ر واز له‌سه‌رمایه‌و له‌پایه‌و ماڵی خۆی بێنێ له‌ژێر تا رای ره‌شی شه‌ودا له خه‌ودا چاوی هه‌ڵبێنێ لا-١١٩- فرمێسكی نهێنی

(خودی شاعیر پێش هه‌موو شتێك به‌هره یه‌تی) شاعیریش ناتوانێ ووشه‌یه‌ك بڵێ به شێوه‌ی تایبه‌تی خۆی به‌بێ به‌هره)١ بۆیه ده‌بینین كه‌شاعیر ده‌گه‌ڕێته‌وه بۆ سه‌ر خودی خۆی هه‌موو به‌هره‌ی به‌جارێك تێدا ده‌ته‌قێته‌وه هه‌ستیش ده‌كه‌ین كه شیعره‌كان له قووڵایی‌سییه‌كانی شاعیردا هه‌ناسه‌ده‌ده‌ن . هه‌ر له تێڕوانینی ئه‌م تاقی‌كردنه‌وه شاعیر دووباره په‌ل بۆ خۆشه‌ویستی مرۆڤ و خاك درێژده‌كاته‌وه‌و .. مه‌سه‌له‌كانیش دووباره به هه‌موو شتێكی نوێ ناوخۆی په‌روه‌رده ده‌كاته‌وه ، لێره‌دا هه‌ر چه‌نده ئێمه مافی ئه‌وه‌مان هه‌به شیعره‌كانی سه‌ره‌تای ده‌ست‌پێ كردنی شاعیر ره‌ت بكه‌ینه‌وه به‌ڵام خۆده‌بێ له‌رێ‌ڕه‌وی به‌رده‌وامدنی شاعیردا وه‌ری‌بگرین .. ئێستا ده‌بینین شاعیر له‌چوارچێوه‌ی (كامل ژیر) ده‌رده‌چێ چونكه شاعیریش ره‌نگه هه‌ستی به‌وه كردبێ كه له‌دروست‌كردنی خۆیدا نابێ‌هیچ قاڵب‌و چارچێوه به‌كی ئاماده‌كراو وه‌ربگرێت جگه له‌كه‌ره‌سته‌ی تایبه‌تی‌ی خۆی زمانی تایبه‌تی‌ی خۆی (چووكه شاعیر هه‌مووشتێك له‌سنووری حه‌سه‌ت‌و تاقی كردنه‌وه‌ی خۆیدا ده‌بینێ‌و به‌كوێره‌ی (حه‌به‌وبه‌ت) زیندویی ئه‌م هه‌ست‌و تاقی كردنه‌وه هه‌ووشتێكی نوێ دروست ده‌كات (٢) جا ئه‌م دروست بوونه‌ش لای‌شاعیر له‌ناخی وێژدانی‌دا سه‌رهه‌ڵده‌دات.. به‌ڵام سه‌رهه‌ڵدانه‌كه له چوارچێوه‌ی چه‌ند موچڕ كه‌و كێشی‌كورپوونێك ده‌رناچێت ، به‌م شێوه‌یه زه‌وقمان په‌روه‌رده‌ده‌كات ..

من گوڵێكی گه‌شی باخی شادی بووم له به‌هاری هه‌رزكاری ته‌مه‌نا له‌فریشته‌ی به‌هه‌شتی هیواده‌چووم له ناو فه‌رشی نه‌رمی سه‌وزی‌چه‌مه‌نا دیسان- ده‌ڵێ :-

ئێستاش ووشكه گیایه‌كی بێ‌ره‌نگ‌و بۆم هه‌ر به ئاسته‌م له‌سه‌ر بنچێ وه‌ستا وم شكانه‌وه‌ش به‌سته‌ی ئه‌مان ئه‌ڵێ بۆم
تازه ئیتر كوا به‌ته‌مای ژین ماوم

به‌ره‌وناخی خۆی ڕامان‌ده‌كێشێ -لا.١-فرمێسكی نهێنی

پاڵه‌وانی شیعره‌كانی كاك جه‌مال هه‌ر چه‌نده خه‌م‌بارن به‌ڵام هه‌ر له‌جووڵانه‌وه‌و زۆران بازی‌دان‌و به‌رووی هه‌موو شته‌كاندا هه‌ڵده‌شاخێن من ئه‌م جۆره خه‌مه به ڕه‌ش‌بینی دانانێم چونكه شاعیر خۆی ناداته ده‌ست ڕه‌شبینیه‌وه له‌زۆربه‌ی كاتیشیدا (هه‌ر له‌به‌ر ئه‌وه‌ی هونه‌رمه‌ند (ته‌نه‌بوء) بداته خوێنه‌رانی، نه‌ك له‌پێشه‌وه. ئاگاداریان بكات له‌وه‌ی چ به‌ده‌ست دێنێ . چونكه كاری خۆی خستنه ڕووی شته بزره‌كان داده‌بینێ‌و توانایه‌كه‌ی ئه‌و هه‌ر لێره‌دا ده‌شیان‌خاته ڕوو(٢) چونكه كۆده‌بێته‌وه وه‌ك له‌پێشه‌وه وتمان .. جاكاركردنیشی بۆ هه‌ژاندنی ناخی خوێنه‌ر هه‌رچه‌نده په‌یوه‌ندی‌ی به ... هێزی ده‌ربڕینی‌شاعیر دوه هه‌یه به‌ڵام بارته‌قای ئه‌وه‌ش په‌یوه‌ندی‌ی به‌گونجانی واقیعی ژیانی‌خوێنه‌ر له گه‌ڵ شیعره‌كه‌دا هه‌یه شاعیر بزانه چ ده‌ڵێت:-

من بێ‌گیانێكی ووشكه‌ڵم..
بێ‌ده‌نگ‌و مات
نه‌ئه‌بینم ، نه‌ئه‌بیستم ،
نه‌هه‌ست ئه‌كه‌م
بینه‌رانم ، مه‌ست‌و په‌ست‌و
ده‌ربه‌ست ئه‌كه‌م
-١١-هه‌مان‌دیوان

ره‌نگه یه‌كێك ئه‌م پارچه شعیره بخوێنێته‌وه به ته‌واوی بێ‌بكه‌نێ بڵێت ئه‌م كابرایه چی‌ده‌ڵێت .. ره‌نگه له‌لای یه‌كێكی تریش به‌پێچه وانه‌وه‌بێ .. چونكه ئه‌م(خه‌م) **ه‌ی** شاعیر ره‌نگه‌لای یه‌كێكی تر وانه‌بێ ره‌نگه یه‌كێك كوتێك نانی لا په‌سندتر بێت ... مایكۆفسكی ده‌ڵێت : (هه‌ر چه‌نده مه‌وزوع یان‌رووداو گه‌وره بێت پێویسته ماوه‌ی سه‌یر كردنیشی ئه‌وه‌نده گه‌وره بێت) بۆیه (٤) خوێنه‌ریش مافی خۆی هه‌یه به‌گوێره‌ی ئه‌م ڕووداوانه‌ی كه تێیدا‌ده‌ژیت . .خوێندنه‌وه‌ی شیعره‌كه كاری تێ‌بكات خۆشته‌كانی (شاعیر)یش به‌م پێیه ماوه‌كه‌ی ته‌نیا له نێوان خۆی‌و قه‌ڵه‌مه‌كه‌ی دایه‌و هیچ ره‌نگ دانه‌وه‌یه‌كی جیهانی ده‌ره‌وه‌ی پێوه نابینرێ جگه له‌روانگه‌ی سه‌یركردنی خه‌مه رۆمانسییه‌كانی نه‌بێ ، به‌ڵام له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا شاعیرشتی ناسك ده‌داته‌ده‌ست له‌چوارچێوه‌ی ئه‌و هه‌موو هه‌ناسه‌و فرمێسكه خڕانه‌ی هه‌ڵی ده‌ڕێژێت‌و هیواشی ده‌خوازێت كه لێی قوتاربێت:-

بۆ خۆزگه‌و تاسه‌ی ده‌روونی تێنووم
قومی كانیاوه
حه‌سانه‌وه‌یه بۆ گیانی ماندووم
تیشكی ئه‌و چاوه
لا - ٤٤-هه‌مان دیوان

شاعیر له‌م جیهانه فراوانه‌دا خۆی به‌ته‌نیا دێته به‌رچاو هه‌رله‌به‌ر ئه‌وه‌ی (هاوسه‌ر)ی نییه به‌ڵام باسه‌یربكه‌ین ئایا ئه‌گه‌ر هاوسه‌ری بۆ په‌یدابوو ئه‌مه ده‌مێنێ ؟ بێ‌گومان نه‌خێر :-

ئه‌ی ته‌نیایی .. تا كه‌ی ئاوا
شه‌و تابه‌یان تاخۆرئاوا
به‌سه‌ربه‌رم ، سات ، رۆژ ،
مانگ . ساڵ

دیسان ده‌ڵێته‌وه :-

ده‌ی بمكه‌ره ، هاوڕێی ژیان
له‌گه‌ڵ یارێك‌نازدارو‌جوان‌لا٦٨

لێره‌دا شاعیر ئافره‌ت به‌ده‌رگایه‌ك داده‌نێت گه‌ر بۆی بلوێت لێی بچێته ژووره‌وه ئیتر هه‌موو خه‌م‌و په‌ژاره‌كانی به‌باده‌دات خۆ ئه‌مه گوناهی شاعیر نییه چونكه شاعیر به‌هه‌ره‌ی نوسینی له‌م شته‌دا په‌یداكردوه ئه‌وه‌شمان له بیر نه‌چێ كه‌به‌هره هه‌ر چۆنێك بێت پێوانه‌یه بۆ راستگۆیی شاعیر(٥) كاك جه‌مالیش پاش ئه‌وه‌ی ده‌گاته دڵخوازه‌كانی ده‌كه‌وێته ئه‌و كامه‌رانیه به‌ڵام .. گه‌ر سه‌یری شیعره‌كانی دوای ئه‌و دیوانه بكه‌ین ده‌بینین ئه‌م جاره ده‌كه‌وێته گێژاوی مه‌سه‌له‌یه‌كی‌تره‌وه .. لێره‌دا هیوا كانی ئه‌مه‌ن كه ده‌ڵێت :-

چه‌ند خۆش ئه‌بوو . به‌دڵداری
لانه‌یه‌كی ، .. به‌ختیاری
پێك بهێنین
لا - ١١٧ -

دیسانه‌وه ده‌ڵێت :-

خه‌نده‌ی منالی روومه‌ت ئاڵ
له‌رووومان بات وه‌كوو شه‌ماڵ
لا - ١١٧ -

گه‌ر سه‌رنج بده‌ین ده‌بینین شاعیر له زۆر لایه‌نه‌وه به‌ره‌و پێش‌چووه‌و . . ئه‌و فه‌رهه‌نگه كۆنه‌ی كه له پێشدا شیعری پێ ده‌نووسی ئێستا زۆر فراوان بووه‌و زمانی شاعیریش پاراوتر بووه چونكه زمان بووه‌ته هۆی (شه‌حن كردنی شاعیر بۆ هێزی ده‌ربڕین‌و(٦) شێوه‌ی ئێستا شاعیره شێوازی نووسینی ئه‌م شتانه‌ش كه له‌چوارچێوه یا ندایه هه‌موویان هه‌رنوێن‌و (قه‌ناعه‌تی شاعیریش ده‌وری هه‌بوه له هه‌ڵبژاردنی ئه‌م شێوه‌یه‌و تواندنه‌وه‌ی تاقی‌كردنه‌وه‌كانی تێیدا هه‌ر ئه‌وه‌شه كه مۆركێكی تایبه‌تی‌ی داوه‌تێ)و (٧) شاعیر گه‌لێ هه‌وڵدانی نوێ‌و كێشی نوێ به‌كارده‌هێنێ كه‌جاران به‌كاری نه‌هێناون .. له‌كێشی - عه‌رووزو - برگه‌ی كوردی‌و ئینجا شیعری ئازاد یش .

شاعیر له‌م دیوانانه‌دا كۆمه‌ڵه شیعرێكی ئازادی نووسیوه ، نه‌ك هه‌ر له‌شكاندنی كێش‌دا به‌ڵكوووه‌ك ئه‌و ماوه‌یه‌یه كه‌ره‌سته‌ی زۆر نوێی تێدایه‌و هه‌ربه‌م جۆره شیعری ئازاد لای ئه‌و پێشكه‌وتنی به‌خۆیه‌وه بینیوه .. شاربازێڕیش به‌یه‌كێك له‌شاعیره خه‌ماوییه‌كان‌و كۆپڵه‌یه‌ك له‌ناسكی ناسرا -.

١ - الواقعیه الیوم وابدا - بوریس بورسوف - لا ٤٧ -
٢ - الحیاة والشاعر - ستیڤن سپندر - لا ٦٥ -
٣ - الشعر -الادب الامریكی فی نصف القرن -لویز بوجان- ترجمه - سلمی الخضراء - لا ١٨ -
٤ - الادب فی المعركه - ترجمه - د. جلیل كمال الدین - لا١٤٩ -
٥ - الواقعیه الیوم وابدا - بوریس بورسوف - لا١١٣-
٦ - مجلة الكلمة - عدد الرابع - تموز ١٩٧٤ -لا ٨٥ -
٧ - مجلة الكلمة - عدد الرابع - تموز ١٩٧٤ - لا ٨١-

گوشاد حه‌مه سعید

بۆته‌ی عیشقی كپ

چاوه تینووه كزه‌كانم
ئه‌ڕوانمه . .
ڕه‌زی جوانیت‌و به بناری ئه‌وبنتدا
هه‌ڵئه‌گرژێم
ئه‌و چاوانه‌ی ، هه‌موو شه‌وێك
به دیار پێشانگای باده‌كانته‌وه شه‌وارده‌گرێت‌و ..
پرچی ره‌شی شه‌وكارت ده‌هۆنێته‌وه ..
وه‌نه‌وزی شه‌وانیش
به‌سه‌ر پێڵووی چاوه‌كانما هه‌ڵده‌كورمێ‌و ..
گه‌ردانه‌ی شیعری شه‌وت ، كه چنیومه
ده‌پچڕێنی
به‌ڵام خۆ تۆش ..!
ته‌نیا جارێ وه‌ك سه‌رچاوه
دانه‌ڕژایته نێو جۆكه‌ڵه‌ی . .
ئه‌م دوو چاوه
ئه‌ی كارمامزه كێوییله‌كه‌م
كه دێم بۆلات كامه ترۆپكی هه‌رده به‌رزه
لێم ده‌كرێت‌و
له بیابانی گه‌وره‌ی خه‌ما
جێم ده‌هێڵی
كچێ . . ئاخر . . !
عیشقی فه‌هارد جێژوانیه‌وێ
دڵی شاعیر له‌نێو بێشكه‌ی خۆشه‌ویستی
هه‌ژانیه‌وێ
ده‌پێم بڵێ ..
هه‌تاكو كه‌ی له‌نێو بۆته‌ی عیشقی كپتا
بتوێمه‌وه
هه‌تاكو كه‌ی ژانی دووریت وه‌كوو كۆرپه
ژیر كه‌مه‌وه
جارێك وه‌ره
خه‌مه‌كانم له نامێزی شاخێكی گه‌ردن‌كه‌شا
بسووتێنه
خه‌وی شه‌وی ماته‌مینیم بڕه‌وێنه
تاكوو كه‌شتی خۆشه‌ویستیم
له‌نێو ده‌زبای ئه‌وینتدا له‌نگه‌ر بگرێ .

طارق هه‌ڵكه‌وت
- كه‌ركووك-

Institut Kurde de Paris

سەرۆك البكر ((پاشماوە))

بەرێز سەرۆك لە جدەوە بۆ ریاض سەعات یازدەی پێش نیوەڕۆ بارەگاكەی خۆی بەجێهێشت، دوعاخوازی ئەمیری ناوچەی مەكەو فەرماندەی ناوچەی رۆژئاوا پایە بڵند میرفەواز كوڕی عبدالعزیزو هەندێك لە كاربەدەستە گەورەكان كرد.

بەبۆنەی كۆتایی سەردانەكەیەوە كە حەجی عەمرەی تیاكردووە بەرێز سەرۆك البكر بروسكەیەكی بۆ خاوەن شكۆ مەلیكی سعودیە ناردووە ئەمەش تەواوی ئەو بروسكەیەیە:

خاوەن شكوی برا مەلیك خالد كوڕی عبدالعزیز مەلیكی مەملەكەتی عەرەبی سعودیەی بەرێز..

خۆشحاڵم لە كاتێكدا خاكی عەرەبی پیرۆزتان جێ دەهێڵم كە سوپاستان بكەم بۆ ئەو بەخێرهاتنە گەرمەی لە لایەن خاوەن شكوتان و گەلی عەرەبی بەخشندە تانەوە كراوە خوابتان هێڵی و بێوەیتان كات سەركەوتن هەر لە خواوەیە

براتان

احمد حسن البكر

سەرۆكی كۆماری عیراق

هاوڕێ صدام حسین ((پاشماوە))

بەر لەوە ئەندامی سەركردایەتی قطری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست ئەمین سری سەركردایەتی لقی بەغدا هاوڕێ طاهر توفیق لە پێشەوە وتارێكیدا تیایدا وتی: ئەمڕۆ ئاهەنگ دەگێڕین بەبۆنەی دامەزراندنی حزبمانەوە حزبی نەتەوەی عەرەب و سەركردەی شۆڕشە هاوچەرخەكەی و لێرەدا كۆ دەبینەوە بۆ بەجێهێنانی ئەركێ سەرشانمان كە ئامادەكردنی دەستەیەكی تری تێكۆشەرانی حزبمانە كە ئەتەوە پێویستی پیانە لەم رۆژگارە ناسكەی ژیانمانا كە روو بەرووی پیلانەكانی ئیمپریالی و زایۆنی دەبێ ئەو پیلانەی خائن انور السادات رەنگی بۆ رشت تا بتوانی مەبەستی تایبەتی خۆی جێبەجێ بكا.

ئا. د. ع.

بەرێز وەزیری راگەیاندن ((پاشماوە))

پێشكەوتن و یەكێتی و دیموكراتی تیا رەچاوبكرێ، ئەم ئامانجەش، ئامانجی هەموو هاووڵاتیانی عەرەب و كەمەنەتەوەیەكانی تربوە، مرۆڤایەتی و دیموكراتیەتی حزب لە باری سەرنجیەوە بەرامبەر مافی كەمە نەتەوەكانی ناونیشتمانی عەرەب دەركەوتوە كە متمانەی بە چارەسەری دیموكراتی و سۆشیالستانەیان بووە، هەروەك بەتەنگەوەهاتنی مافی هاووڵاتیەكانی كوردو توركمان و سریانیەكان لە رووی رۆشنبیری و نەتەوەییەوە لە چوارچێوەی یەكێتی عراقداو ئەم سەرنجدانە لە سەرنجی مرۆڤانەی نەتەوایەتی عەرەبەوەیە كە دورە لە باوەڕی تەنگی شۆڤێنی و بەڵكو بەپێچەوانەوە كراوە و یەكگرتوە لەگەڵ تاقی كردنەوەی گەلاندا لە، سەر بنەڕەتی رێزگرتنی نەتەوەكانی ترو ئاواتی مرۆڤایەتیان. ئەم رێزگرتنەش لەتاقی كردنەوەی ئۆتۆنۆمیدا بۆ گەلی كوردمان خۆی نواند، سەردانەكەی هاوڕێ صدام حسین بۆ ناوچەی ئۆتۆنۆمی و بەشداربوونی لەگەڵ جەماوەری كورددا لەشادمانی جەژنی نەورۆزدا نمونەی بایەخدانی سەركردایەتی حزب و شۆڕشە بەم ناوچەیەو سەرپەرشتی كردنی كاروباری رۆڵەكانی و ناردەكانی هاوڕێ یاریدەدەری ئەمینداری گشتی حزب ئەوە دووپات دەكاتەوە كە حزبی بەعس بۆ هەموو هاووڵاتیانی عراقە. ئەوەی لەرێزی حزبدایەو ئەوەی لەریزیشدا نیە. چونكە حزب دڵسۆزی ئاوات و خواستەكانیانەو تەقەلای پەرەپێدانی باری ژیانیان دەداو بەدیهێنانی ژیانێكی بەختیارو پیرۆز بۆیان.

● **هەروەها دەربارەی رێكەوتنی خیانەتكاری و باری نیستای ناوچەكە وەزیری بەرێز رای گەیاند:**

– گومانی تیا نیە كە

((پاشماوە))

بیشتمانی عەرەب. رووداوی ترسناك بەخۆیەوە دەبینێ لەكاروانی خەباتی درێژخایەنیا، رێكەوتنی خیانەتكاری كە سادات و بیگنی بە سەرپەرشتی كارتەر مۆریان كرد ئۆڕانێكی ئەوەیە لە باری ئێستادا پێویستە بە قوربانیدانی زیاتر روبەرووی بوەستین و زیاتر ئامادەبین بۆ گەمارودانی ئەنجامە ترسناكەكانی بۆسەر نەتەوەی عەرەب و ئاسایش و ئەهوەنی ئەم ناوچە گرنگەی جیهان.

● **هەروەها دەربارەی دەوری رۆژنامەنووسان وتی:**

– دەوری رۆژنامەو رۆژنامەنووسان لەم قوناخەدا دەبێ پێ لەسەر ئەوە دابگرێ كە ترسناكی رێكەوتنی خۆبەدەستەوە دەرانەی چیەو زیاتر پەردەی لەسەر لاببات و باوەڕی جەماوەر بە توانای خۆی پتەوتربكا كە توانای پێشێلكردنی پیلانەكەی زایونی و ئەمەریكای هەیە، هەروەها دەبێ رۆژنامەكانی جەماوەرو پێشڕەوەكانی دیزی پێشەوە هان بدەن بۆ كۆكردنەوەی هەموو هێزو تواناكیان تا پیلانەكە سەرەو لێژ بكەنەوە. باوەڕمان بەشیوازی دەربڕینش زۆرە. بەزیرەكانەو پێویست دەبێ ئامانجی ئاشكراكردنی راستی بێ بۆ جەماوەرو بایەخ بدری بە ئەهمیەتی یەكێتی عراق و سوریا بەرناوەی رەدی بەهێزی دژ بەو پیلانەیەو كاربكرێ بۆ راپەڕاندنی بریارەكانی كۆنفرانسی بەرزی بەغداو كۆنفرانسی وەزیرانی دەرەوەو ئابوری عەرەب كە ئەوە پێوانەی نیشتمان پەروەریەو باوەڕبون بە مافی نەتەوەیی دژی خیانەت و دەستتێكەڵی لەگەڵ ساداتی بەكرێگیراو زایۆنی و ئیمپریالی ئاغای.

چالاكی وەرزش ((پاشماوە))

ئەكاو راهێنانیان پتەوتر ئەكاو ئەویش بۆ خۆ ئامادەكردن و بەر گەگرتنی ئەو یاریانەی لە پاڵەوانیەتی پەروەردەكانی وڵاتدا ئەكرێن.

٥ – هەرچی تیپی وەرزشی قوتابخانەكانی سلیمانی و قەزاو ناحیەكان هەیە لە راهێنان و خۆ ئامادەكردندان بۆ هاوبەشی كردنی ئەو میهرەجانە وەرزشیە ساڵانەی كە لە مانگی نیسانی داهاتودا لە ناوەوەو دەرەوەی سلیمانیدا دەكرێن.

٦ هەروەها پێنج فتوەمان لەگەڵ هەموو فتوەی پەروەردەكانی تری وڵاتدا هاوبەشی ئەو سەیرانەبان كرد كە لە كاتی پشوی ئەم نیوەی ساڵەدا كراله سوریا.

٧ – هەروەها تیپی دیدەوانی بەرێوەبەریتمان هاوبەشی ئەو خێوەتگایەی كرد كە هەموو دیدەوانی وڵات پێكی هێنا لە خێوەتگای حەبانیەو كچانیشمان چونە ئەو كۆبونەوەیەی كە لە پارێزگای بابل هەموو دیدەوانە كچەكانی وڵات لەوێ كردیان و ئەمانەش هەر لە پشوی نیوەی ساڵدا بون.

بەرێوەبەریتمان هەمیشە لە هەوڵوتەقەلادایە بۆ پێشخستنی وەرزش لە ناو جەماوەری قوتابیانداو هەموو پێداویستیەكیانیان بۆ ئامادە ئەكەین و هیوادارین ئەوانیش هەتا بۆیان ئەكرێ یارمەتیمان بدەن و هەوڵێ سەرخستن و رێكوپێكی گۆ بر كێكانیان بدەن چونكە دەبێ هەمومان مەبەستمان خزمەت كردنی سودی گشتی بێ.

حمه سعید حمه كریم

پ هاوكاری لە سلیمانی

دواوانیك ((پاشماوە))

خەلكی و قوناغی سەرەتاییدا نیە.

لەو بارەیەوە ئەمەی خوارەوە بیرورامە:

١ – ئەو رێنووسە تەقلیدیەی كە پێی راهاتوین، بەبەریەوە هەیە بە كەمەدەستكاریەكەوە زمانی ئەدەبی پێ دابین بكرێ.

٢ – بۆ تۆماركردنی فەرهەنگستان و كەلەپوری هەمەچەشن ئەوا چەندان خاڵ و كەشیدەی دەوێ... ئەوانیش وەك جعرە كلیلەكەبان بەدەستی شارەزایانی فۆنەتیك و فەرهەنگستانەوەیە دانانیان بە هەوەسی تاكەتاكە نابێ و بە هەرەوەزی شارەزایان بەئەنجام دەگەیەنرێ.. لەسەرووی هەموشیانەوە رای گشتی و دەرفەت و دەسەڵاتی داچەسپاندن سەرپشكە.

((چاوەڕێی بەشی دووەم بن))

وتەی هاوكاری ((پاشماوە))

شۆڕشی حزب لە عراقدا بەشێوەیەكی پراكتیكی مەبدەئەكانی گەلی لە بنیاتنانی نمونەی كۆمەڵگای دیموكراتیی سۆشیالیستیی یەكگرتوودا نواند ئەویش بەو رێڕەوە رۆشنایەو ئەو دەستكەوتە مێژوویانە مەزنانەوە كە بەدەستی سەركردایەتیە مێژووییەكەیەوەو بەهۆی گردبوونەوەی ملیۆنەهای رۆڵەكانی گەلەكەمان لە دەوری حزب و شۆڕش هاتەدی..

راپەڕینی پیشەسازی و كشتوكاڵی گەورەو، خۆماڵی كردنی كۆمپانیا مۆنۆپۆلەكانی نەوت و بەدیهێنانی بەرەی نیشتمانی و نەتەوەیی پێشكەوتنخوازو چارەسەركردنی مەسەلەی كورد چارەسەریەكی ئاشتی و دیموكراتیانەو ئامادەكردنی باری دیموكراتی و میللی بو تێكۆشانی رۆڵەكانی گەلەكەمان لە چوارچێوەی رێكخراوە نیقابی و كۆمەڵایەتیەكانیەوەو دەركردنی یاسای پێشكەوتووانە بۆیان و بەرزكردنەوەی رادەی گوزەرانی هاووڵاتییان و ئیدانی پرۆژەو سیاسەتە ئیمپریالیزمیەكان و بەتایبەتی سیاسەتی خۆبەدەستەوەدانی ترسنۆكانە كە ئێستا مەسەلەی فەلەستین تووشی بووەتە توشیەوە.. ئەمانە هەمو بەلگەن.. بۆ رێڕەوەكە.. بۆ گەل و بۆ مێژوو..

ئاهەنگ گێرانی ئەمڕۆمان بەیادی سی و دووەم ساڵەی دامەزراندنی حزبە نەبەزەكەمان. لە ژێر سایەی قۆناغێكی ترسناك لە ژیان و دواڕۆژی نەتەوەی عەرەبدا تێدەپەڕێت ئەویش دوای تێزبوونی پیلانگێرانی ئیمپریالی زایۆنیزم و كۆنەپەرستان و هەوكردنی جێبەجێكردنی نەخشەی پاكژدانی مەسەلەی فەلەستینی لە لایەن دوژمنانی گەل و خاینەكانەوە وەك ساداتی خاین..

لە چوارچێوەی تێكۆشان بۆ گەمارۆدانی پیلانەكەو دیاردەكانی پاشكەزبوونەوەو خیانەتكاری، ئەوا حزبەكەمان وەك پاڵەوانێك وایە بەوپەڕی سەربەرزیەوە دژی نیمچە پیاوە پیلانگێرو خاینەكان رادەوەستێت، ئەو داخوازیەی حزب و شۆڕش لە عراق بۆ پادشاو سەرۆكانی عەرەب بۆ ئەوەی لە كۆنگرەی بەرزی بەغدا كۆببنەوە كە لە رۆژی ٢–١١–١٩٧٨دا بەسترا بۆ رێككەوتن لەسەر نزم‌ترین پلەی ئەو بڕیارانەی كە لەوانەیە ببنە هۆی ئەوەی ئەو هەرەسهێنانە راوەستێنن و ئەنجامیش بەرەنگاری نەخشەی پاكژدانی خۆبەدەستەوەدەرانی بببنەوە، هەروەها ئەو داخوازیەی لە وەزیرانی دەرەوەو ئابووری عەرەب بۆ ئەوەی لەبەغدا كۆببنەوە كە بەر چەند رۆژێك لەمەوپێش كۆ بوونەوە.. بۆ جێبەجێكردنی بڕیارەكانی كۆنگرەی بەرزی بەغدا، ئەمەیش بۆ ئەوە بوو كە تواناو هەموو ووزەكان دژی پیلانی ئیمپریالی گرد بكرێنەوە ئەو پیلانەی كە مەسەلە مەركەزیەكەمان لە فەلەستین دووچاری دەبێت..

مێژووو ماف لە گەڵماندایە.. بەگەشبینیی تێكۆشەرانەوە ئەوا هەموو ئەو پیلانانەی ئیمپریالیزم و زایۆنیەرستان تێكدەشكێنرین.

سەربەرزی و ئەمری بۆ شەهیدانی حزب و گەلەكەمان لە بیرەوەری دامەزراندنی حزبە دلێرەكەیاندا.. سڵاوێكی خۆشەویستی و رێزگرتن لە سەركردایەتی حزب و شۆڕشەكەمان..

كۆچی دوایی شاعیر ا.ب هەوری

دوێنێ بەیانی لە نەخۆشخانەیەكی بەغدا. شاعیری ناسراو و شانۆیی نووسی كورد ا.ب هەوری كۆچی دوایی كردو دوێنێ ئێوارە لە سلێمانی خاك سپێردرا دەستەی نووسەرانی «هاوكاری» دڵ ئەوایی و سەرخۆشی لە خێزان و كەس و كاری كۆچ كردوەكاو ا.ب هەوری لەئەمەنیا دەوری بەقەدەر خۆی لە خزمەتی وشەی كوردیدا گێڕا.

كارگەی شیرەمەنی ((پاشماوە))

شیرەی ئێمە لە ناو چەكەدادەستمان دەكەوێ ئەوەندە نیە بتوانین بیكەینە بەرهەمی سەرەكی كارگەكەمان.

لە ناو كارگەكەدا:

هەر بەدەم لیدوا ئەوە دەربارەی كارگەكەو بەرهەمی لەگەڵ كاك صالح بروینە ناو كارگەكەو لای كرێكارەكانی بەدەم رێگاوە بێ‌ی وتینی:

–ژمارەی كرێكارانی ئەم كارگەیەی باشترین بەرهەمی شیرەمەنیان لە ساڵی ١٩٧٨دا بەرهەم هینا بریتی‌یە لە تەنیا ٥٨ كرێكارو ١٠ كاربەدەستی ئیداری. لەگەڵ ئەوەشدا توانیمان – ئەمەش جێگای شانازیمانە– كاسی چاكترین بەرهەم وەربگرین بۆیە نەخشەی بەرهەمی ئەمسالمان لە سەر ئەو بنەڕەتە دانراوە كە چاكترین بەرهەم بێ وەك پار لەگەڵ تەقەللادان بۆ ئەوەی لە نەخشەی دانراوە زیاتر بەرهەم بهێنین چونكە، ئەوی راستی بێ هەتا داواكاری لە لایەن هاووڵاتیەكانەوە لە سەر بەرهەمی ئێمە زیادی كردوە.

یەكەمجار سەرمان دا لە بەشی دروست كردنی قەیماغ، قۆناخی ئامادە كردنی. دوای ئەوەی شیرەكە لە لایەن شارەزای تەندروستیەوە سەیر دەكرێ یەكەم قۆناخی دروستكردنی بەیەكەم ئامێردا دەڕوا تا لە ئامێرێكی ترەوە بە خەستی بچێتە دەرەوەو دەخرێتە پاكەتی تایبەتی و دەخرێتە سنوقی تایبەت و بەرەو ژووری سارد كردنەوە.

لەگەڵ كرێكارەكاندا:

قسەمان لەگەڵ كرێكارەكاندا كرد. وەزعێكی باشیان هەیەو لەلایەن كاربەدەستانەوە هان دەدرێن و تەقەللایەكی دلسۆزانە دەدەن بۆ زیادكردنی بەرهەم و بەتەنگ ئەوەوەن بەرهەمی كارگەكەیان بەردەوام لە رێزی پێشەوە بێ و شانازی بەخۆیان و كارگەكەیانەوە دەكەن كە ساڵی پار پاداشتی باشترین بەرهەمیان لەوڵاتدا لە لایەن وەزارەتی پیشەسازیەوە بێ دراوە. دوایی داوامان لە كاك صالح كرد بە ژمارە سەركەوتنی بەرهەمی كارگەی شیرەمەنیمان بداتی لەم بارەیەوە ئەم ژمارانەمان وەرگرت:

– لە ساڵی (١٩٧٦) دا نەخشە كێشراوە بەرهەمی ماست لە كارگەكە (١١٢٠) تەن بێ بەڵام ئەو ساڵە توانراوە تەنیا (٩١٥) تەن بە بەرهەم بهێنرێ.

–بەڵام لە ساڵی ١٩٧٧دا تەكانی بەرەوپێشەوە نراوەو لە رووی بەرهەمی ماستەوە نەخشەیان داناوەكە (١٥٤٠) تەن بەرهەم بهێنرێ. بە هوی تەقەللای زیادی كرێكارانەوە توانراوە (٢٢٨٧) تەن بەرهەم بهێنرێ كە (٧٣٣) تەنیان زیاتر لە نیسبەتی بریار دراو بەرهەم هیناوە.

–بەڵام لە ساڵی پاردا ١٩٧٨ نەخشەی بەرهەم هێنانی (١٩٢٨) تەن ماست دانراوە، دوایی توانراوە (٢٣٧٩) تەن بەرهەم بهێنرێ كە مانای ئەوەیە (٤٥١) تەنیان زیاتر بەرهەم داوە.

ئەمەبەنیسبەت ماستەوە. لەرووی بەرهەمی دووەمی كار گەكەوە بریتی‌یە لە قەیماغ، بەرێوەبەری بەرهەم كاك صالح ئەم ژمارانەی خستە بەرچاومان:

–لە ساڵی(١٩٧٦)دا نەخشە دانراو بۆ بەرهەمی قەیماغ لە كارگەكەدا تەنیا [٤٤] تەن بوە، بەڵام توانیمان (٧ر٥٥) بەرهەم بهێنن.

–لە ساڵی (١٩٧٧)دا ئەو نیسبەتەی بۆ بەرهەم دانرا بوو بریتی بوو لە (٦٠) تەن بەڵام بەرهەم هینراو لەو ساڵەدا بریتی بوو لە (٣٥٤) تەن. واتە نیسبەتی زیادە لە بەرهەمدا بریتی بوە لە (٢٢٥) تەن.

–ساڵی (١٩٧٨) ئە وساڵەی پاداشتی چاكترین بەرهەم وەرگیرا بریاری بەرهەم دیاری كرابە (١٤٦) تەن و ئەوەی توانرا بەرهەم بێ بریتی بو لە (٨ر١٣١) تەن. واتە نیسبەتی بەرهەم بریتی بو لە (٩٠)تەن.

پارێزگای دهوك ((پاشماوە))

كار تیا كردنیان. خانوی سەرۆكایەتی ناوچەی دهوك كە (٣٣٦٦١٧) هەزار دیناری تێ دەچی لە تەواوبوندایە، هەروەها شوێنی چاككردنی توتن لە تەواو بوندایەو (٥٠٠٠) هەزار دیناری تێ دەچێ و بەم زوانە (٢٥)شوێن بۆ پەروەردەی مەڕومالات دەكرێتەوە لەگەڵ ئەمبارێكی دارو كردنەوەی دوو بەیتاڵ خانەو خانوی موختەبەری توتن و دوو بارەگای رابەری جوتیاران و دەیان پرۆژەی تر لە زۆر شوێنی پارێزگاكەدا بێجگەلەو پرۆژانەی لە دهوك خۆیدا دەبن.

ماڵەوانگەو میوانخانەو پرۆژەی تری گەشت و سەیران:

هەموو دەزانین شوێنی پارێزگای دهوك شوێنێكی جوان و دلگیرو جێی سەیرانەو چەندان هاوینە هەواری دلگیرلەو پارێزگایەدایە، لە بەر ئەوە لە نەخشەی ئەمساڵدا بریار وایە مەلبەندێكی پێوانەی ناوو هەوا لە بامەرنی بكرێتەوە لەگەڵ ماڵەوانگەیەكی داخراو لە سەرسەنگ و لەم دوایەدا (٧٥) شوقەی نیشتە جێ لە هاوینەهەواری ئانشكێ تەواو بوەو بەردی بناخەی میوانخانەیەكی گەورە لە هەمان هاوینەهەوار دانراوە، سەرەرای كاری بەردەوام بۆ چاككردنی ئەو رێگایانەی مەركەزی پارێزگا دەبەستێتەوە بە هاوینەهەوارەكانەوە.

پاشە رۆژی رووناك تر:

لە سایەی رابەری سەركردایەتی حزب و شۆڕشداو بە تەقەللای دلسۆزان ئەم پارێزگایە وەك هەموو شوێنەكانی تری ناوچەی ئۆتۆنۆمی هەنگاوی بەرەو پێشكەوتنی زۆر بە خۆیەوە دیوەو تەقەللاش بەردەوامە بەرەو پاشە رۆژی رووناكتر و لە نەقشەی ئەمساڵدا دەیان پرۆژەی تری ئاوە دانی و خزمەت گوزاری و پیشەسازی و ئابوری و تەندروستی لە پارێزگای دهۆكدا تەواو دەبن.

بۆ زانین لە دەستەی گشتی كشتوكاڵی و چاككردنی كشتوكاڵی لە پارێزگای سلێمانی

لە مەزادی عەلەنی ئەم هەشت ئۆتۆمبیلە بەكار هێنراوە ئەفرۆشرێت كەوابەم جۆرەی خوارەوە چەشنەكانی پیشان دراوە، ئەویش لە كاتژمێری دەی بەیانی رۆژی ١٤–٤–١٩٧٩ ئەبێت.

ئەو كەسانەی ئارەزووی كڕینیان هەیە پێویستە سەیری بكەن پێش ژوانی فرۆشتنی لە گەراجی ئالیات كەوا لە پشت خانووی بەرێز پارێزگاری سلێمانیەو هاموشۆی دیوانی دەستەی گشتی كشتوكاڵی و چاككردنی كشتوكاڵی بكات لە پارێزگای سلێمانی و بارمتەی سەرەتایی بدات لە ماوەی موزابە دەكە بۆ ئەوەی لەم موزایەدە عەلەنی‌یە بەشداری بكات، كەوا لە گەراجی ئالیاتی دەستەی گشتی كە لە سەرەوە باس كراوەو لە كاتی دیاری كراوو بە ئامادە بوونی لیژنەی فرۆشتن جێبەجێ ئەكرێت وفرۆشتنیش قەتعی ئەبێك واتە مامڵە كردنی ناوێت و دانانیش بەكاش ئەبێت، ئەو كەسەی بارمتەكە ئەدات نابێت لە موزایەدەكە بەشداری بكات و كرێی خەرجیش ئەكەوێتە ئەستۆی كریارەكەوە.

ژمارە	چەشنی ئۆتۆمبیل	ژمارەكەی
١	دوج لوری	١٤٧٠
١	دوج پیك آب	١٩٨٨
١	واز بیك آب	٣١٨٠
١	گاز حضیره	٩٢٣
٤	گاز قیاده	١٩٥٨٩، ١٩٥٤٠، ١٩٥٨١،
٨	(هەشت) ئۆتۆمبیل	٥١٣٩٥

ع/ بەڕێوەبەری گشتی

بەوەكالەت

اسماعیل محمد مهدی

بۆزانین

دەزگای گشتی خشت دروستكردن

بۆزانین قۆنتەراتی گواستنەوەی

سوتەمەنی.

دەزگای گشتی خشت دروستكردن رادەگەیەنێت كەوا پێویستی بە چەند قۆنتەراتچیەك هەیە بۆ گواستنەوەی سوتەمەنی بۆ گارگەكانی خشت لە میسان، كربلاء، نجف، مثنی، قادسیە، ذی‌قار، كەركوك، اربیل، دیالی و محاویل، لەو قۆنتەراتچیانەی كەوا لە ژووری بازرگانی ناویان تۆمار كردووە كەوا باجی داهاتی ئەم ساڵەیان داوەو هیچ باجێكیان بەسەرەوە نی‌یە پێویستە هاموشۆی دەزگاكە بكەن كەوا لە شەقامی سەعدون كەرەكی‌رواقە ژمار ١/١٣/٣٩٥ بۆ وەرگرتنی ئیستمارەی مەرجەكانی قۆنتەراتەكە لە بەرێز ئەمینداری سنووق بەرامبەر دانانی دینارێك كەوانادرێتەوە.

هەروەها بارمتەی سەرەتایی لەگەڵ تەندەرەكاندا هەبێ بە (٥٠٠) پێنجسەد دینار كاش یا بەشێوەی كەفالەتی بانق، دواماوە بۆ وەرگرتنی تەندەرەكان لە كاتژمێری دوانزەی نیوەڕۆ رۆژی ١٤–٤–١٩٧٩ ئەبێت. وەتەندەرەكان لە ناوزەرفێكی مۆركراو پێشكەش بكرێت لەسەری موورکرا بێت (قۆنتەراتی نهێنی بۆ گواستنەوەی سوتەمەنی) وەلە سنووقی قۆنتەراتە دابنێت. ئەوەی شیاوی باس بێت دەزگاكە بەوەوە پابەند نی‌یە بە تزمترین تەندەریان هەر تەندەرێكی تر قبوول بكات، وەهەر تەندەرێك بەبێ‌ی بارمتە پێشكەش بكرێت رەفز ئەكرێت.

بەرێوەبەری گشتی

ئەندازیار محمود عبداللطیف

الصابد

بۆزانین

بەیاننامەی ژمارە (١)ی ساڵی ١٩٧٩ لەدەزگای گشتی خواردەمەنی دروستكردن دەرچووە.

بەپێ‌ی بڕیاری ئەنجومەنی رێكخستنی بازرگانی ژمارە (١٠٤)ی دانیشتنی (٤) چوارەم لە بەرواری ١١–٢–٧٩ كەوا بە پێی پلەو نرخی كڕینی توتن بۆ بەرهەمی ساڵی ٩٧٩كشتوكاڵی دیاری كراوە:

یەكەم:– رادەگەیەنین كەوا پلەو دوا نرخی كڕینی بۆ بەرهەمی ساڵی ٩٧٩كشتوكاڵی لەو جوتیارانە بكرێت كەوا ئیجازەیان دراوەتێ بەم پلەو نرخانەی خوارەوە:

توتنی چاككراوی پلەی چاك (١٢٠٠) هەزارو دووسەد فلس بۆ هەر كیلو غرامێك توتنی چاككراوی پلەی یەكەم (١٠٠٠) هەزار فلس بۆ هەركیلو غرامێك توتنی چاككراوی پلەی دووەم(٧٦٠) حەفتسەد شەست فلس بۆ هەركیلوغرامێك توتنی چاككراوی پلەی سێیەم (٤٢٠) چوارسەد وبیست فلس بۆ هەر كیلوغرامێك توتنی چاككراوی پلەی چوارەم(٢٠٠) دووسەد فلس بۆ هەركیلوغرامێك.

دووەم:– كرێی گواستنەوە بۆ ئەو رێگاوبانەی كەوا لە پێنج كیلو مەتر زیاتر ئەبێت لەنێو كێڵگەو شوێنی وەرگرتن و بۆ هەر سەدكیلوغرامێك بەم جۆرەی خوارەوە ئەبێت:

رێگاوبان كیلو متر

١

هۆی گواستنەوە ئاژەڵ

١٥ فلس

هۆی گواستنەوە ئوتومبیل

١٠ فلس

سێیەم:– (٥٠٠) پێنجسەد فلس ئەدرێت بە جوتیار بۆ نرخی كەرەستەی پێچانی باڵەی توتن، ئەم پارەش نادرێتە جوتیار ئەگەر كەرەستەی پێچانەكە بەكارهێنراو یا كۆن بووبێت.

محمد طاهر شكری محمود

و. سەرۆكی دەزگای گشتی خواردەمەنی دروستكردن.

Institut Kurde de Paris

یەکگرتن تەنیا وەڵامە دژی پیلانەکە «پاشماوە»

ئەی هاوڕێ بەعسیەکان : ئەی جەماوەری نەتەوەی عەرەبی تێکۆشەرمان :

بەش بەش و شورە بڵندەکانی . ئەوانەن کە هەمیشە ئەیان هێشتووە کە هێزی جەماوەری عەرەب کۆببێتەوە . ئەوەی جەماوەر لەم قۆناغەدا داوای دەکات ، تەتابوقە لەنێوان ئەوراستیانەدا کە شی کردنەوەی سیاسی ئەم دۆخە چارەنووسیە دەری دەخات . لەگەڵ کرداردا « پیلانی پاکوکردن و ڕێکەوتن لەگەڵ قەوارەی زایونیزمدا . وەنەهێشتنی مەسەلەی فەلەستین بەجاکەی ئیمپریالیزم و زایونیزم . ئەوە بەگژاجوونی مەترس دارە بۆ یەکێتی نەتەوەو چارەنووسی . وە ئەوە ئەو مەسەلەیە مەرکەزیەی کە داوای وەڵامێک دەکات لەزەمیری نەتەوەوە هەڵقوڵابێ . وە لە خواستی جەماوەری عەرەبی سەرکوتکراوەوە کە چاوەڕوانی دەوری مێژوویەتی . وەڵامەکەش حەتمیەتی یەکبوونە . حەتمیەتی بوجەڵ بوونەوەی پیلانەکە بەیەک ئێکدانەوەی هەیە ئەویش وەدیهێنانی یەکبوونە وە وەدیهێنانی حالەتی جەماوەری یەکی نوێیە لە لەنیشتمانی عەرەبدا .

هێرش هێنەری یەکێتی

یەکێتی عەرەب ئێستا مانای شۆڕشگێڕانەی توندی خۆی بەوەوەردەگرێ کە هێرش هێنەرو هەمیشە بەرەو پێشەوەچوو بێ . هێرش هێنەریەکەی مەرجی پێویستی سەرکەوتنیەتی بەسەر پیلانەکەداو بۆ داکۆکی کردن لەمانەوەی خۆی وەکو بزوتنەوەیەکی مێژوویی .

ئەمساتە مێژوویی بە پێویستی بە گۆڕانکاریەکی قووڵی جەماوەر هەیە لەواقیعی عەرەبدا تایبەکێتی یەکێتی یەکی خەبات و تێکۆشان بێ و یەکێتی داکۆکی کردن بێ لە چارەنووس و لە دوارۆژو لەهەموو ئەو نادات و وزەو تواناییانەی دوارۆژ کە نەتەوەی عەرەب و نەوەی سەرهەڵدەرەکانی دەوڵەمەندن بەوان . چونکە یەکێتی هۆشیار بوونەوەی ویژدان بەرپرسیاری گرتنە ئەستۆ تاقە وەڵامی ئەو پیلانە گەورەیەن کە دژی نەتەوە دەکرێ .

ئەو یەکێتی جەماوەری زەحمەتکێشە کە گەرمی دەبەخشێتەوە بە تێکۆشانی عەرەب و جەماوەری جەنگاوەری فەلەستینی دەگرێتە باوەش و جەماوەری تێکۆشەری مصر دەوروژێنێ و ئەنەرۆژی سادات و رژیمە خاینەکەی قووڵتر دەکا . ئەو یەکێتیەی کە روە شارستانیە نوێیەکەی و ناوەرۆکە میللیەکە دیموکراتیەکەی دەبەخشێتەوە بە عروبەو لەگەڵ قووڵترین پێویستیەکانی جەماوەرو لەگەڵ تینویەتی ئەودا بۆ عەدالەت و ئازادی و سەربەرزی ئینسانی و ئەو بەها روحی و ئەخلاقیانەی کە لەفیکرەی بەیامەکەدا هەن هۆ دەداتەوە . ئەو یەکێتیەشە کە لەگەڵیدا هەموو بزوتنەوەکانی رزگاریخوازی جیهانی سێیەم بەشێوەیەکی تایبەتی و ئەوەیە کە لەلایەن هێزە سۆشیالیستی و پێشکەوتنخوازەکانەوو کە باوەڕیان بە مافی گەلان هەیە پاڵپشتی لێدەکرێ ،

هاوڕێ بەعسیەکان ئەی ڕۆڵەکانی گەلی مەزنی عەرەبمان :

تایبەتی بەتی شۆڕشی عەرەبی لەیەکێتی و بیروباوڕی ئەودایە ، شۆڕشەکان لەبەر واقیعی دابەشکراوی نەتەوەی عەرەب . دەبێ لە وڵاتێکدا دەست پێبکەن . لەوانەبە دابەشکراوی بۆ راگرتنی خۆی پەردەی جۆراوجۆر بەسەر خۆیدا بکێشێ ، و پەردەی پێشکەوتنخوازی سۆشیالیزم و نوێکاری و شارستانیەتی لەهەموو ئەوپەردانە کەمتر پیس و فێلبازانەتر نیە .

جگە لە حزبی شۆڕشگێڕی خاوەن بیروباوەڕی زانستیانە کەسی تر توانای ئێکشاندنی دابەشکراوی و راوانی دوا سەنگەری و پەردە راماڵینی لەسەر بیاوەکانی و خۆ بەهەڵەبردنی و دڕاندنی پێچە شێوەو رەنگە جۆربەجۆرەکانی نیە .

حزبەکەمان بەو تایبەتیەتی شۆڕشی عەرەبی بردوە کە ئێوستی دەکا (شۆڕشی وڵاتێك) و (شۆڕشی عەرەبی لەوڵاتێکدا) لێك جیابکرێنەوە . لەکاتێکدا کە یەکەمیان شۆڕشێکە کە تەواوبوو بووە بەرژێمێك شۆڕشی عەرەبی لە وڵاتێکدا وانە شۆڕشێکی بەردەوام مادام دابەشکراوی لەئارادا بێ وهەر ئەمەش وڵاتەکە دەکا بە ئێکەیەکی بێ هەڵنان و ئیشکدان بۆ فیکری یەکێتی و ئێکەوە بەستانی زیندووی نێوان یەکێتی و ئازادی و سۆشیالیزم . وئەگەر تایبەتیەتی شۆڕشی عەرەب لەیەکێتی و بیروباوڕی یەکێتیدایەو لەودا بەکورتی خۆی دەنوێنێ ، ئەوا بەدیهێنانی یەکێتی ناشێ لەوحزبە جیابکرێتەوە کە ئەتەوە دروستی کردووە ئەورێگایەی کە بەرەو یەکێتی ناچێ . رێگایەکی چەوتی شۆڕشێکی نەبەکام ساختەیە . چونکە حزبی یەکێتی ئەمڕۆ روو دەکاتەوە خۆی و یەکێتیەکەی ،لەرێگای یەکێتی نیشتیمان و نەتەوەوە . وبەوەدی هاتنی یەکێتی بەعسیەکان ئەوشەخسیەتەی خۆیان دێننەوە دەست کە لەسەرەتاوە ئەمە بنەڕەتی بوو وبەم جۆرە ئەمشەخسیەتە دێتەدی و دەبووژێتەوەو لەم ئاوو هەوا رزگار کەرەدا پەرش و بڵاو دەبێتەوە ، پاشان ئەوەی بزوتنەوەی بەعسی زۆری بەدەم برینی دابەشکاری و پارچە پارچەبیەوە کێشا ، تا وای لێهات مەترسی گەورەو ئازاری قووڵ . لەگەڵ سوور بوونی لەسەر ئامانجە نەتەوەییە گەورەکانی . دووبارە ئۆبالی بخەنەوە ئەستۆو بۆ هەڵگرتنی بارو شەرەفی یەکێتی بانگی بکەنەوە . چونکە ئەو بە بەرەنگاربوونی دڕندەترین دوژمنان لە دڕندانەترین هێرشیاندا بۆ سەر نەتەوەکەمان . یەکێتی دەکا بە سەرەتا بۆ یەکخستنی نەتەوەو کواستنەوەی تێکۆشانی بۆ هێرش هێنان و دارەڕای ئاوەوەی دەگەڕێنێتە ئەو ئاستەی کە لەگەڵ ئەوقۆناغە مێژوویەدا بگونجێ کە خۆی بۆ داناوە .

لەدایك بوونی یەکێتی لەم باروودۆخانەدا باشترین لە دایك بوونە . چونکە یەکێتی کە گرنگترین و بەرزترین ئامانجی شۆڕشی عەرەبە دەبێ رەنگدەرەوەی زروفە چارەنووسیەکانی نەتەوەبێ ، واتەدەبێ رەنگدەرەوەی وێنەی نەتەوەبێ لەوەزعی تێکۆشان و ململانێدا بۆ بوون ولەپێناوی خۆ وەدیهێناندا و لەهەمان کاتدا رەنگدەرەوەی بێوێستی ملنانی شۆڕشگێڕانەو ئەو ئاستی کاملیە بێ کە شۆڕشی عەرەبی . . . .

لەم قۆناغەدا پێگەیشتوە . یەکێتی :تاقە وەڵامی پیلانەکەیە

ئەو یەکێتیەی کە تاقە وەڵامی پیلانەکەیە . ئەو یەکێتیەیە کە رەنگدەرەوەی شۆڕشی عەرەب و نموونەی ئیشکدانەوەیەتی . ئەوە ئەو یەکێتیە یە هیوا بۆ جەماوەری عەرەب لە هەموو جێگایەك دروست دەکا ، کە خۆراگرتنی قایم دەکاو وای لێدەکا لەگەڵ راستی خۆیدا یەك بگرێتەوە . ئەو ئەو یەکێتیە سۆشیالیستانەیە کە سۆشیالیزم لە هەوڵی دوورخستنەوە لەیەکێتی یا خۆ دانان لە جێی ئەو رزگار دەکا ، ئەو یەکێتیە شەڕکەرەیە کە بەرەو رزگارکردنی فەلەستین پێ هەڵدەنێ .

هاوڕێ تێکۆشەرەکان ئەی جەماوەری تێکۆشەری عەرەب :

شۆڕش لەکاتێکدا بەسەر دوو کۆڵەکەی رەسەنی و نوێکاری وبەتێ گەیشتنی شۆڕشگێڕانەی کەلەپووری رۆحی ئەمری خۆی . پێدەنێتە قۆناغی کاملیەوە . پێویستە لەسەری لەم جۆرە بارو دۆخە چارەنووسیەدا دەوری پێشڕەوانەی خۆی ، وەکو بەشێکی ئەساسی دەوری شارستانیانەی لەجیهاندا . لەناو گەلە موسولمانەکاندا ببینێ .

ئێمە دڵنیاین کە گەلە موسولمانەکان هاوبەشیمان دەکەن لەهەستی برایەتی داو لەوریابوونەوە لە مەترسی ئەوپیلانە گەورەیەدا کە دژی مەسەلەی فەلەستین دەکرێ . وبەچاوی هیواو ئاوات و ئیلهام گیری و رێهەڵگرتنەوە سەیری نەتەوەی عەرەب و شۆڕشی هاوچەرخی دەکەن و بە تاقیکردنەوەی درێژی مێژوویی ئەوە دەزانێ کە

سەربەرزی ئیسلام بەسەربەرزی عەرەبەوە بەندە .

ئێمەش وەکو عەرەب . شانازی دەکەین بە سۆزی نزیکیەوە لەو گەلە موسولمانانەی کە ئیسلام لەگەڵ بیروباوەڕی ئاینی دا هەندێکی لەگیانی عەرەبایەتی بۆ بردن و ئەم نزیکیە هەندێ بەرپرسیاری بەرامبەر بەم گەلانە لە هەموو حاڵێکدا دەخاتە سەرشانی نەتەوەی عەرەب ئەگەر ئەمە وابێ .ئەی مەسەلەکە چۆن دەبێ ئەگەر ئەو گەلانە لەوەزعی شۆڕشدابن لەدژی زوڵم و کەندەڵی ولەپێناوی رزگاربووندا لە دەستی ئیستیعمارو لە هەموو شتێك کە ببێتە کۆسپ دانان بۆ پێشکەوتنی جەماوەرانی گەل . لەبەر ئەمە . ئێمە بە شادی زۆرو بە هاوسۆزیەکی قووڵەوە پێشوازی لە شۆڕشە میللیەکەی ئێران دەکەین .

ئیسلام گیانی عروبەیە

لەهەر شوێنێك ئیسلام هەبێ ، عروبەو بلیمەتیەکەی دەبێ . چونکە هیچیان لەوی تریان جیاناکرێنەوە . ئیسلام گیانی عروبەیەو دروستکەری شەخسیەتی نەتەوەی عەرەبەو لەگەڵ دەرکەوتنی دا نەتەوەی عەرەب چوە قۆناغێکی نوێی کامڵ و بنەبڕکەرەوە . تەنانەت ئەتوانرێ بوترێ لەگەڵ ئەمڕووداوە مێژوییە مەزنەدا دروست بوو ،چونکە عەرەب لەگەڵ ئیسلامدا بوون بە نەتەوەیەکی مەزن ، بەڵام ئەوە نەتەوەی عەرەب بوو کە پەیامی ئیسلامی هەڵگرت و هێزی ئیسلام لەهێزی نەتەوەی عەرەبدایە. هەروەها لاوازی ئەمیش لاوازی ئەوە . جا بۆیە هیچ جێی سەرسورمان نیە ئەمڕۆ شۆڕشی ئیسلام لە گەلێکدا دەرکەوێ کە لە هەموو گەلە موسولمانەکانی تر زیاتر لەگەڵ نەتەوەی عەرەب و مێژوو شارستانیەتیدا تێکەڵاوە وپێکەوە لکاون و شۆڕشی ئیران ئەمهەڵوێستە شەرافەتمەندانە بنەبڕکەرەی لەمەسەلەی فەلەستین هەبێ و فرمانی رزگارکردنی بیت المقدس لە زایۆنیزمی سەر بە ئیمپریالیەت بنەڕەتی ئەو پەیوەستە

خەباتگێڕانەیەبێ کە لەسەر مەفهومی شۆڕشگێڕانەی ئیسلام وەکو بزوتنەوەیەکی خەبات و تێکۆشان لەپێناوی بەها ئینسانیەکاندا . بەهاکانی ئازادی و رزگاری و عەدالەتی کۆمەلایەتی و یەکسانی نێوان گەلان .

بەمجۆرە نەتەوەی عەرەب بەجەکی باوەر بە خۆبوون و باوەڕی بەجاماوەرەکەی و بەیەکێتی شۆڕشی عەرەب و شۆڕشی فەلەستین و بەوپشتگیریەی لەلایەن گەلە موسولمانەکان و بزوتنەوەکانی رزگاریخوازی جیهانی سێیەم ، بەتایبەتی یەکێتی سوفیەتەوە لێی دەکرێ ، لەرووی ئەم پیلانە گەورەیەدا کە ئەمڕۆ دژی چارەنووسی دەکرێ ، وەستا . چونکە پەیوەندی لەگەڵ ئەمهێزە براو دۆست و هاوپەیمانانەدا لەسەر بنەڕەتی هەستکردن بە مەترسی هاوبەش دەکرێ . کە پێویستی دەکا لەم قۆناغەدا لە روانگەیەکی ستراتیژی تازەوە پێ هەڵنێ کە یەکێتی وەکو قۆناغێکی بێ سێ ودوو زاتی و مەوزووعی و وەڵامێکی بنەبڕکەری پیلانەکانی دوژمنان وهێرشە دڕندەکەیان بۆ سەر نەتەوەی عەرەب دێنێتە پێشەوە .

بەهێزترین وەڵامدانەوەی پیلانەکە یەکێتی نێوان عراق و سوریایە ، ئەویەکێتیەی کە روەو چوونە ناو جەنگی چارەنووسی عەرەب لەفەلەستین دەچێ ، بە هەموو ماناکەیەوە لە یەکگرتن و کارتێك کردن و پێکەوە گیرسان لەگەڵ جەماوەری عەرەب بە هەستی تێکۆشانی گەلی فەلەستین و بزوتنەوەی بەرگری فەلەستینیدا . ئەمەش ئەوشتەیە کە جەماوەری عەرەب بە هەستی شۆڕشگێڕانەی خۆی دەرکی کردەوەو بە بوژانەوەو خۆشبینیەوە دەری بڕی . وئەوە خۆشی رەدی شۆڕشگێڕانەی راستەقینەیە چونکە نەك تەنها لەگەڵ مەترسیەکاندا دەڵوێ بەڵکو بنەڕەتی پتەوو پرشنگداری یەکێتی عەرەب دروست دەکاو ئەو ،هەروەها ئەو دیاردەیەیە کە لە هەموو دیاردەکانی تر لە جەماوەری مصری عەرەبیدا کاریگەرە .

باوەڕی بەخۆی و پەیوەندی چارەنووسی عەرەبی پتەو دەکا وتوانای بەرەنگاری کردنی رژێمی سادات و خچاندنی پیلانەکەی زیاتر دەکا .

بەرگری فەلەستین دیاردەیەکی بەنرخی پرشنگدارە لەناو دیاردەکانی شۆڕشی هاوچەرخی عەرەب داو دەربڕینێکی مێژوویی قووڵ و راستی لایەنێکی ئەساسیە لە لایەنەکانی ئەم شۆڕشە . هەر لەدروست بوونی دەوڵەتی زەوت کاری زایۆنیەوە لەسەر خاکی فەلەستین ،مەسەلەی فەلەستین بۆتە مەسەلەی ناوەندی عەرەب کە تێیدا بەکورتی و بەخەستی هێما ئەساسیەکانی ململانێی مێژوویی نەتەوەی عەرەب لەگەڵ دوژمنەکانی دا : ئیستیعماری رۆژئاواو ئیمپریالیزم و زایۆنیزم دەردەکەوێ و شەڕی فەلەستین هەموو نیشتیمانی عەرەبی گرتەوەو وای لێهات هەر جەنگێك کە جەماوەری عەرەب لەهەر مەیدانێک لەمەیدانەکانی خەباتدا خۆی رۆیکات پەیوەندی لەگەڵ جەنگی فەلەستیندا هەبەو کاری تێدەکاو ئەویش کاز لەم دەکا . بەڵام گەلی فەلەستین کە لە سەرەتای پرۆژەی زایۆنی ئیستیعماریەوە خەباتی ئەسرەوتوە ، بەم خەباتە پەیگیرە دەورێکی پێشڕەوانەی بۆ خۆی لەبزوتنەوەی شۆڕشی عەرەبدا دروست کردوە کە نەدەستی لێ هەڵدەگیرێ و نە جێگری هەیە . وەبەرگری فەلەستین رەنگدانەوەی رێکخستنکاری ئەمخەباتە پێشڕەوانەیە بوو وتەئسیری هەموو نیشتیمانی عەرەبی گرتەوە هەروەها پەیامەکەی بۆ هەموو ئازادیخوازانی جیهان برد .

پەرەسەندنی پیلانگێڕانی ئیمپریالی زایۆنی دژی دوارۆژی نەتەوەکەمان پاڵی بە هێزە شۆڕشگێرە دڵسۆزەکانەوە نا کە هەوڵی خۆیان زیاتر بکەن لە پێناوی هاوشانی کردن لەگەڵ پێویستیەکانی ئەم قۆناغە نوێیەدا . وئەم گەیشتنە شۆڕشگێرانەیە لە راپەڕین بۆ دروست کردنی یەکێتی عراق وسوریاو توندبوونی خەباتی بەرگری فەلەستین و باوەش

کردنەوەو کارتێککردنی لەگەڵ ئەم یەکێتی یەدا دەرکەوت کە رووی کردۆتە خۆراگرتن و رزگاری .

یەکێتی عراق وسوریا بەرگری یەکگرتووی فەلەستین ، هەردوو باڵی شۆڕشی عەرەبن بۆ وەڵامدانەوەی دوژمنان و پەیوەندی کردن لەگەڵ دۆستاندا لەجیهاندا ، بۆ دەربڕینی رووی شارستانی راستەقینەی نەتەوەی عەرەب، چونکە شارستانی لەشۆڕش و تێکۆشان بۆ وەرگرتنەوەی مافەکانی وجەنگین دژی زوڵم و ستەم لەجیهاندا . جیاناکرێتەوە .

شۆڕشی حزب لەعراقداو دەستپێشخەریە نەتەوەییەبەیەك لەدوای یەکەکان

ئەوەی کە لەم وەزعە پڕمەترسیەدا پێویستە ، بزوتنەوەی جەماوەریە لە هەموو مەیدانی عەرەبدا دژی سوودو قازانجی ئیمپریالیزم .و دژی ئەو رژێمانەی کە پەیوەندیان پێوەی هەیە بان شانی لەگەڵدا شل دەکەن و ئەمەش وای پێویست دەکا کە هەموو ئەو بزوتنەوەو دەزگا نیشتیمانی و پێشکەوتنخوازانەی کە دژ بە ئیمپریالیزم و زایۆنی هاوپەیمانین .پێکەوە هاوکاری بکەن وکاریان لەبەرەیەکی گەورەدا بە پانایی نیشتیمانی عەرەبدا یەكبخرێ. ولەم وەزعە دژوارەدا کە نەتەوەی عەرەبمان چاوەڕوانی ئەوەیە کە دەبێتە مایەی هێز بۆی و هیواو خۆشبینی و باوەڕی بە دوارۆژ تێدا دەچەسپێنێ ، عراق و تاقیکردنەوە شۆڕشگێڕانەکەی وەکو منارەیەك دێنە مەیدان کە سێ و دوو کردن نازانێ ، ووەکو قەڵایەك بۆ هێزی راپەڕیوی عەرەب و بیروباوەڕی نەتەوەیی چەسپاوی پڕشنگدار ، وا خەباتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست، پاش تێپەڕبوونی زیاتر لە چارەکە سەدەیەك بە سەر سەرەتاکانی حزبدا لەم وڵاتەداو پاش تێپەڕبوونی دە ساڵ لەوکاتەوە کە حزب لە حەڤدەی تەمووزی ساڵی ٩٦٨ شۆڕشەکەی تەقاندەوەو نیشانەی راپەڕینێکی جیدی سەرتاپاگیر دەردەخا کە بریتیە لە گۆڕانکاریەکی جۆرەکی بەنرخ لە ژیانی نوێی عەرەبدا .

شۆڕشی حزب لە عراقدا ئەمخەسڵەتانەی لەو دەستپێشخەریە نەتەوەییانە یەك لەدوای یەکانەدا دەربڕیوە کە لە دوای بەدوای رێککەوتنەکانی کامپ دێفیدەوە دەستی پێیان کردوە وبوونەتە مایەی لەناوبردنی وەزعی ئائومێدی و داهێزران و گۆڕینێکی لەباری تەواویان لەنەفسیەتی جەماوەری عەرەبدا لەسەرتاسەری نیشتیماندا دروست کرد . . ئەمبەشداریەی کە عراق بەسەرکردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست بۆ نەتەوەی عەرەب و بۆ رێڕەوی مێژوویی بەعسی پێشکەشی دەکا ، شایانی ئەوەیە کە عەرەب شانازی پێوەبکەن و تێکۆشەرانی حزب و نەتەوەی لێ بنائێن .

ئەی بەعسیە تێکۆشەرەکان ئەی جەماوەری نەتەوەی مەزنی عەرەبمان

بەعسی لە یەکەم رۆژی پەیدابوونی فیکری وخەباتگێڕانەی خۆیەوە خۆی بە بەرهەمی نەتەوەکەی بەولاوە بەهیچی تر دانەناوە

ونەتەوە هەموو شتێکی داوەتێ و ئەو هەموو شتێکی خۆی بەهی ئەو دەزانێ و ئەوە ویژدانی نەتەوە بوو کە یەکەم پشتی بەعسیەکانی لەبارەی دەورو بەرپرسیاری خۆیانەوە ئاگادار کردەوەو ئەوە کەلەپووری نەتەوەبوو کە ئیمان و باوەڕ بە خۆبوونی پێبەخشین ، وئەوە مەسەلە نەتەوەییەکانی و گیروگرفتەکانی کۆمەڵگاکەی بوو کە لەمەودوا تاقیکردنەوە خەباتگێڕانەکەیان و ئەو تاقیکردنەوەیەی دروست کردو پوختەی کردو گەیاندی کە لە کاروانە دوورودرێژەکەدا یەك لە دوای یەك هاتن .

نەتەوەیی و عروبەو یەکێتی خوازی بەعس ، لەپێش هەموو شتێکدا خۆشەریستیەیە ، لەسەرەتاوە ئەوهابوو ، و فیکرەکەی لە پابەندی وئینتیماوە هەڵدەقوڵێ و نەتەوەی عەرەب لە ویژدانی بەعسدا کۆدەبێتەوەو خەستدەبێتەوە ، چونکە لەویدا ژانەکە توندترو قووڵترەو رۆڵەکانی بۆ پاراستنی ئازادی و سەربەخۆیی خۆیان چەك هەڵدەگرن ، لەجەزائیر کۆدەبێتەوە کە جەزائیر لە شۆڕشدایەو لە لوبنان کۆدەبێتەوە کاتێك کە لوبنان پێشەنگی فیداکاری عەرەبەو ئەمڕۆ لە مصر کۆدەبێتەوە چونکە مصر لە لێقەومانی خۆی و لێقەومانی گەورەی عەرەبدا دەژی و هەمیشە لە فەلەستیندا کۆدەبێتەوەو خەست دەبێتەوە .

با لە هەموو مەیدانێکی عەرەبیدا خەباتمان دژی بەرژەوەندی و دەستوپێوەندەکانی بکەین ، چونکە ئەوە پشتی سادات دەشکێنێ و لەبەر چاوی جەماوەری مصر زیاتر ریسوای دەکا وزیاتر لێیانی دەتاکێنێتەوەو با لەسەر رێبازی یەکێتی خێراتر هەنگاو هەڵنێین وبا بیروباوەڕی پەیامی عەرەب لە دوتوێی خەباتی یەکێتی خوازانەمانەوە زیاتر پڕشنگ بهاوێ تا ببێتە بەرپەرچدانەوەی هەموو ئەوانەی لە عەرەبایەتی مصردا گومانکاری دەکەن و دەیانەوێ لە چارەنووسی عەرەب جیای بکەنەوە

سڵاو بۆ شەهیدان و خەباتگێڕانی حزب ..

سڵاوی لە بیرەوەری شەهیداتی حزب و نەتەوە کە بە فیداکاریەکانیان رێگای سەربەرزی و سەرکەوتنیان کردەوە .

سڵاو لە تێکۆشەرانی حزبمان کە یەکێتی و دوارۆژی چاوەڕوانکراوی عەرەب دروست دەکەن سڵاو لەتێکۆشەرانی نەتەوەی عەرەب و پێشڕەوە جەنگاوەرەکانی لەهەموو وڵاتی عەرەبدا سڵاو لە جەماوەری سەربەرزی گەلی عەرەبمان لە مصر سڵاو لە گەلی پاڵەوانمان لە خاکی داگیرکراودا کە پاڵەوانی دروستدەکاو هەموو رۆژێ فیداکاری دەنوێنێ .

سڵاو لە بزوتنەوەو هێزە ئازادیخوازو پێشکەوتنخوازەکان و لە دەوڵەتە سۆشیالیست و دۆستەکان لە هەموو جیهاندا ..

سەربەرزی و ئەمری بۆ نەتەوە تێکۆشەرەکەمان و بۆ ئەوگەلانەی کە لە پێناوی ئازادی و دادپەروەری پێشکەوتن .

Institut Kurde de Paris

هاوڕێ صدام حسین: نەتەوەمان لە هەڵچوونێکی بەردەوامدایە

هاوکاری

زنجیرەی سالی ١٩٧٠ دامەزراوە

٨ لاپەڕە — ٢٥ فلسە

مەڵبەندی ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی
مەیدانی الخلانی شەقامی الجمهوریة •
بغداد - ص.پ ١٤٠١٦ تەلەفۆن ٨٨٧٥٣٩٥ - خط

سەر نووسەر: سعاد ادیب علی

دووشەممە ١٦ی نیسان ١٩٧٩ ژمارە ٤٧٠

الاثنین ١٦ نیسان ١٩٧٩ العدد ٤٧٠

عراق، کە تێیدا شۆڕش لەلایەن حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی، حزبی نەتەوەی عەرەبەوە سەرکردەیی دەکرێ؛ هەمیشە بنکەیەکی بەهێزە بۆ بەرگری کردن لە ماف و شەرەفی نەتەوە.

سەرۆکی فەرمانده احمد حسن البکر

فەرماندەی دامەزرێنەر پیرۆزبایی لە «وعی العمال» دەکا

فەرماندەی دامەزرێنەر هاوڕێ میشیل عفلق ئەمینداری گشتیی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست سڵاوی خۆی لەگەڵ چەپکێ گوڵدا بۆ گۆڤاری (وعی العمال) ناردووە ئەویش بەبۆنەی بیرەوەری دەهەمین ساڵی دەرچوونی ئەو گۆڤارەوە بەشێوەیەکی ئاشکرا.

هەروەها گۆڤارەکە بەم بۆنەیەوە چەند چەپکە گوڵێکی لە ئەندامی سەرکردایەتی نەتەوەیی حزب و جێگری بەرپرسیاری نووسگای ڕۆشنبیری و ڕاگەیاندنی نەتەوەیی طارق عزیز و بەڕێز ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش وەزیری بازرگانی حسن علی و ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش وەزیری پیشەسازی و کانەکان محمد عایش و وەزیری ڕاگەیاندن نەقیبی ڕۆژنامە نووسە عێراقییەکان سعد قاسم حمودی یەوە پێگەیوە.

گۆڤارەکە هەروەك چەپکە گوڵی تری لە سەر نووسەری ڕۆژنامەی (الثورة) هاوڕێ [illegible] دەنگوباسی عێراقی و دەزگای گشتیی ئێزگەو تەلەفزیون و دەزگای گشتی سینەما و شانۆ و ڕۆژنامەو گۆڤارەکانی وڵاتەوە پێگەیشتووە لەگەڵ یەکێتیی گشتیی نیقابەکانی کرێکاران و خوێندنگای عەرەبی بۆ ڕۆشنبیری کرێکاران و ئێکۆڵینەوەی کار و هەردوو دایەرەی ڕێنمایی سیاسی لە بەڕێوەبەرایەتی گشتیی پۆلیس و پۆلیسی فریادرەسی.

ئا. د. ع

سەرۆك البکر جەژنە پیرۆزە لە دیانەکان دەکا

بەبۆنەی جەژنی فوسحەوە کە ڕێکەوتی ڕۆژی یەك شەممەی ڕابوردووی کردووە بەڕێز سەرۆك احمد حسن البکر جەژنە پیرۆزەی لە دیانەکانی وڵات و هەموو جیهان کردووەو لەخوای داواکردووە کە جەژنێکی پڕ خۆشەویستی و بە ختیار بەسەر بەرن و هەموو ساڵی بەخۆشی جەژن بکەن.

ئا. د. ع

سڵاو و چەپکە گوڵ لە سەرۆك البکرەوە بۆ «وعی العمال»

بەڕێز سەرۆك احمد حسن البکر سڵاوی خۆی لەگەڵ چەپکی گوڵدا بۆ گۆڤاری (وعی العمال) ناردووە بەبۆنەی بیرەوەری دەهەم ساڵەی بەئاشکرا دەرچوونیەوە گۆڤارەکە هەروەها چەپکە گوڵی تریشی لە جێگری سەرۆکی دیوانی سەرۆکۆماری عەقید روکن طارق حمد العبدالله پێگەیشتووە.

ئا. د. ع

سەرۆك الاسد پێشوازی علی ناصر محمدی کردووە

بەڕێز سەرۆك حافظ الاسد سەرۆك کۆماری عەرەبیی سوریا پێشوازیی علی ناصر محمدی سەرەك وەزیرانی کۆماری یەمەنی دیموکراتی کردووە کە ڕۆژی پێنج شەممەی ڕابوردوو گەیشتبووە دیمەشق لە سەردانێکی کورتدا بۆ دیمەشق کە تەنیا یەك ڕۆژی خایاندووە ئەویش لە سەر ڕێگای چوونی بۆ مۆزەمبیق [illegible]

لەو چاوپێکەوتنەدا کە بەڕێزان محمد علی حەلەبی سەرەك وەزیرانی سوریاو عبدالحلیم خدام جێگری سەرەك وەزیران و وەزیری دەرەوەو و محمد صالح مطیع وەزیری دەرەوەی یەمەن بەشداریان تێداکردووە باسی دۆخی ئێستای عەرەب کراوە بەتایبەتی دوای مۆرکردنی ڕێکەوتنە خیانەتکاریکە لەگەڵ زایۆنیزمی دوژمندا [illegible]

فیدایی یە عەرەبەکان ژووروی شاری (مەلتە) تۆپباران دەکەن

سەر لە ئێوارەی ڕۆژی پێنج شەممەی ڕابوردوو فیدایی یە عەرەبەکان لە خاکی زەوت کراو هەندێ دامەزراوی زایۆنیزمی دوژمنیان لە ژووروی شاری «مەلتە» تۆپباران کردووە. ڕادیۆی دوژمن سەرلەبەیانی ڕۆژی هەینی ڕابوردوو ڕاستی ئەم هەڵمەتەی وتووە. هەروەك کردوبەتی بە پیشە ئەو ڕاستی یەی شاردۆتەوە کە بەهۆی ئەو تۆپبارانەوە چەندە زیان لە سەرو ماڵ کەوتووە هەر ئەوەندەی وتووە .. کە لەو کارەدا چەند گولە تۆپێك بەکارهاتووە.

• لە بروسکەیەکدا بۆ سەرکردایەتی حزب

بەرەی میللی ڕزگاریخوازی ئەریتریا سڵاو لە بیرەوەری دامەزراندنی حزبی سەرکردە دەکا

بەرەی میللی ڕزگاریخوازی ئەریتریا ڕێزی خۆی بەرامبەر هەڵوێستەکانی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی نیشان داوە لە پشتگیری و یارمەتی دانی شۆڕشی ئەریتریادا بۆ وەدی هێنانی ئامانجەکانی.

ئەمەش لەو بروسکەیەدا نیشان دراوە کە سەرکردەی دامەزرێنەر هاوڕێ میشیل عفلق ئەمینداری گشتیی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی و هاوڕێ احمد حسن البکر جێگری ئەمینداری گشتیی حزب و سەرەك کۆمار و هاوڕێ صدام حسین یاریدە دەری ئەمینداری گشتیی حزب جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بەبۆنەی بیرەوەری سی و دووهەمین ساڵەی دامەزراندی حزبی سەرکردەوە وەریان گرتووە. ئەمەش تەواوی ئەو بروسکەیەیە.

سڵاوێکی شۆڕشگێڕانە و تێکۆشانی هاوبەش بەبۆنەی بیرەوەری سی و دووهەمین ساڵەی دامەزراندنی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالستیەوە، خۆشحاڵین کە بەناوی بەرەی میللی ڕزگاری ئەریتریاوە و بەناوی گەلی ئەریتریاوە کە جوانترین سڵاو و پیرۆزباییتان پێشکەش بکەین لەگەڵ ڕێز و بایەخمان بۆ هەڵوێستی چەسپاو و دۆستایەتیتان بەرامبەر مەسەلەی گەلی ئەریتریای تێکۆشەر لەگەڵ ئەو پشتگیریەی کە کردووتانەو بەردەوام دەیکەن بۆ ئەوەی مەسەلەکە بەرەو پێش بەرن.

ئەی هاوڕێیان ئەم بیرەوەریە لەقۆناغێکی پڕ مەترسیدا دێتە پێش کە بەتەوەی عەرەب دووچاری پیلانێکی گەورە بووە کە ئیمپریالیزم و کیانی زایۆنیزم و کۆنەپەرستی خۆبەدەستەوەدەر بۆی ساز دەکات بۆ ئەوەی زەفەر بەتوانای زیندوو وزەی خولقێنەری ئەم نەتەوەیە ببات.

فەرامۆش نەکردنی ئەم بیرەوەریە بریتی یە لە تازە کردنەوەی وزەو توانا بۆ بەردەوامی لەتێکۆشاندا لە پێناوی سەربەرزی و سەرفرازی نەتەوەدا و لە پێناوی یەك بوون و سەربەستیدا وە بۆ بەهێز کردنی وزەو توانا لەنیشتمانی عەرەبدا بۆ چڵەو ڕاکێشانی پەیمانی خۆ بەدەستە وەدان وە بۆ بەردەوام بوون بۆ بەرەو پێش چوون بۆ بەدی هێنانی خواست و ئاواتەکانی نەتەوەی عەرەب.

ئەی هاوڕێیان بەرەی میللی ڕزگاریخوازی ئەریتریا بەبۆنەی داهاتنی ئەم بیرەوەریە مێژوییەوە هەڵوێستی خۆی نیشان دەدات بەرامبەر مەسەلەی مەرکەزیی خەباتی هێزی شۆڕشی عەرەبی مەسەلەی فەلەستین.

بروانە: ل: ٧

هاوڕێ صدام حسین: ئەوکەسەی گەلەکەی خۆش ناوێ و ڕێزلە هەستی ناگری و ئیرادەی ئەو دەرنابڕێ عەرەبایەتیەکەی ساغ نابێتەوە تا ئەم هەڵو مەرجانە لە خۆیدا دروست نەکا

• ڕۆژێ لەڕۆژان بەسەر دوژمنەکەماندا سەردەکەوین و بەچاوی خۆتان دەبینن کە چۆن ئێمەی عەرەب، دەتوانین ئەوە بهێنینەدی، ئەو تەنگ و چەڵەمەیە دەبینن کە قەوارەی زایۆنی تێ دەپەستڕێ

بەڕێز صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش وتی عەرەبایەتی ئەوەیە بەشێکی پنەوبی لەخاکو ئەو کەسەی گەلەکەی خۆش ناوێ و ڕێز لەهەستی ناگرێ و ئیرادەی ئەو دەرنابڕێ، عەرەبایەتی ساغ نابێتەوە تا ئەم هەڵو مەرجانە لە خۆیدا دروست نەکا.

جێگری بەڕێز لەو وتەیەدا کە هەفتەی ڕابردوو لە ئۆتێلی «القناة» لەچاو پێکەوتنی ئەو وەفدە وەرزشی یانەدا کردی کە لە دەورەی پێنجەمی تۆپی پێی نۆکەندی عەرەبدا بە شداریان کردوە؛ وتی بڕیارەکانی کۆنفرانسی وەزیرانی دەرەوەو ئابووری عەرەب لە پێناوی پاراستنی نەتەوەی عەرەب لەخیانەتی سادات و داکۆکی کردن لە خۆ و نەهێشتنی بەربنەوەی ئازاردانی بەهۆی خیانەتی حوکمڕانەکەی مصرەوە بۆ وڵاتە عەرەبەکان بەئامانجی ڕوخاندنی زەوی و شتە پیرۆزەکان و کەلەپور، دەرکرا.

دەقی قسەکانی جێگری بەڕێز لە لاپەڕە دوودایە.

ئێران
هەواڵێك دەربارەی ئیستیقالەی بازرگان و خۆون کردنی طالقانی

تاران - ١٤ - ئا. د. ع. ئاژانسەکان دانیشتوانی تاران دەنگوباسی ئەوەیان لەناودا بڵاو بۆتەوە کە سەرەك وەزیران مەهدی بازرگان بەر لەچەند ڕۆژێك ئیستیقالەی خۆی داوە بەخومەینی

بەڵام لایەنە ڕەسمیەکان ئەم هەواڵانە بەدرۆ دەخەنەوە ئەو پڕوپاگاندانە ئەوە دەردەگەیەنن کە بازرگان واهەست دەکات کە ناتوانێ بەچاکی کاروباری وڵات بەڕێوەببات ئەویش لەبەرئەوەی جگە لەئەو چەند دەسەڵاتێکی تریش لەوڵاتدا فەرمان ڕەوایی دەکەن.

لەلایەکی تروە ئێزگەی دەنگی شۆڕشی ئێران دیارنەمانی تاڵقانی بەدرۆ خستۆتەوە وەك ئاشکرایە تاڵقانی یەکێکە لە پیاوە ئاینی و سیاسیەکانی ئێران.

ئەوەی شایانی باسە ئاژانسی دەنگوباسی ڕۆیتەر هەواڵی ئەوەی بڵاو کردبۆوە کە تاڵقانی خۆی ون کردووەو نوسگەکانی داخستووە، ئەویش وەك نارەزایی نیشاندانێك بەرامبەر ئەوەی کە ڕۆژی پێنج شەممەی ڕابوردوو کوڕەکانی دوانیان گیراون. لەم بارەیەوە ئێزگەی ڕادیۆی ئێران ئەوەی بڵاو کردۆتەوە کە بەهۆی چەواشە بوون و نەناسیاویەوە کوڕەکانی تاڵقانی گیرابوون وەزو بەزو ئەو لێتێك چوونە چارەسەر کراوە.

ئێزگەکە وتویەتی • پەیوەندی لەگەڵ ئەوانەدا کراوە کە لە تاڵقانیەوە نزیکن، ئەوانە ئەوەیان ساغ کردۆتەوە کە ئەو دەنگ و باس و پڕوپاگاندانە ڕاست نین و لەڕاستیەوە دوورن و پێویست بەوە ناکات کە هاووڵاتیان دڵیان هیچ بکات و تاڵقانی دوای ماوەیەکی کەم قسە لەگەڵ هاووڵاتیان دەکات، ئەوەی شایانی باسە ڕێکخراوی تێکۆشەرانی گەل لە بەیاننامەیەکدا ئەوەیان بڵاو کردبۆوە کە پاسەوانەکانی شۆڕش دوو کوڕی تاڵقانیان گرتووەو دوای زەحمەتێکی زۆرو گیرەو کێشەیەك ئەوجا بەرەڵایان کردوون.

لەو بەیاننامەیەدا کە لە ڕۆژنامەی (ئێندکان)دا بڵاو کراوەتەوە باسی ئەوەی کردووە کە چوار ئۆتۆمبێلی چەکدار ڕێگایان بە دوو کوڕەکەی تاڵقانی گرتووەو لێیان داون و بردوویانن بۆ ئوردووگای (لاوێزان) و هەریەکەیان لە زیندانێکدا بەتەنیا بەندکراون. بەیاننامەکە ئەوەی دەست نیشان کردووە کە بەهەوڵ و تەقەللایەکی زۆریش بەرەڵا نەکراون تاوەکو فەرمانەکانی سەرەك وەزیران مەهدی بازرگان پشت گوێ خراوەو دوای گفتوگۆیەکی دوورو درێژ لە نێوان چەند لایەنێکدا بەوە قایل بوون کە بەرەڵایان بکەن.

وەلەلایەکی ترەوە حوکمی لەناوبردنی دەستەیەك لە ئەفسەرە گەورەکانی ئێران ئەمڕۆ جێبەجێ کراوە ئەو تاقمەبەوە تاوانبار کرابوون کە خەڵکیان کوشتووەو، سزاو ئازاری هاووڵاتیانیان داوە،

ئەم دەستە نوێیە بریتی بوون لە پێنج ئەفسەر دوانیان ڕوتبەیان جەنەڕاڵە وە دوانیشیان ڕوتبەیان موقەدەم ئەوی کەشیان ڕوتبەی ڕائیدی هەبووە. وە لەلایەکی ترەوە لەشاری شیراز ئەفسەرێکی پۆلیس لەناوبراو بەتاوانی پیاو کوشتن و سزادانی هاووڵاتیان.

تۆپ و فڕۆکەکانی سۆمۆزا بۆمباباران دەکەن

فڕۆکەو تۆپەکانی سەر بە ڕژێمی دیکتاتۆری نیکاراگوا ئەنساسیو سۆمۆزا ئەو شارانەی بوردومان کردوە کە کەوتونەتە ژووروی شاری (ئەستیلی یەوە) ئەویش بە هیوای ئەوەی دەست بەسەر ئەو شارەدا بگرێت کە شۆڕشگێرانی بەرەی ڕزگاریخوازی ساندینیستا لەپێنج ڕۆژ لەمەوبەرەوە دەستیان بە سەربدا گرتووە.

قسەکەرێکی سۆمۆزا وتویەتی کە شاری (لیۆن) کە دەکەوێتە ٨٠ کیلۆمەتر دوری ڕۆژئاوای ماناگواوە شەڕێکی گەورەی تێداکراوە لە لایەن هێزەکانی پاساوڵی نیشتمانی و شۆڕشگێرانی ڕزگاری ساندینستاوە بەڵام لەم شەڕەدا زیانێکی ئەوتۆ نەکەوتووە.

هەر لەم بارەیەوە وتوویەتی .. کە دوو سەربازی پاساوڵی نیشتمانی کوژراون و بەکێکیشی بریندارکراوە لەو شەڕەدا کە لە شاری (تیکوفیدتش) لە نێوان هێزەکانی میری و شۆڕشگێراندا کراوە، ئەوەی شایانی باسە شاری ناوبراو دەکەوێتە ١٦ کیلومەتر ئەو لای ڕۆژئاوای پایتەختەوە. هەروەك لەم جۆرە شەڕانە پێش چەند شەوێك لە شاری (ربفاز)دا ڕوویداوە.

ئا. د. ع

کۆبوونەوەی ملیۆنی عەرەب لە واشنتۆن

ڕۆژی شەشی مانگی مایسی داهاتو لە واشنتۆنی پایتەختی ئەمەریکا نوێنەرانی ملیونێ ئەمەریکایی کە لە ڕەسەنی عەرەبن کۆدەبنەوە؛ ئەویش بۆ لێکۆلینەوەی پەیوەندی ئەمەریکا بە عەرەبەوە پاش مۆرکردنی ڕێکەوتنی خیانەتکاری لەنێوان سادات و زایۆنیزمی دوژمندا.

لەسەر بانگێشتنی تیتۆ کارتەر سەر لە بەلگراد دەدا

قسەکەرێکی ڕەسمی بەناوی حکومەتی یوگسلافیاوە ئەوەی ڕاگەیاندوە کە سەرۆکی ئەمەریکا جیمی کارتر لە سەر بانگێشتنی سەرۆکی یۆگسلافیایی جۆزێف بڕۆز تیتۆ بە سەردانێکی ڕەسمی دەچێتە یوگسلافیا.

ولاتانی عەرەب نارەزایی بەرامبەر یونان نیشاندەدەن

باڵوێزەکانی وڵاتانی عەرەب لە پایتەختی یونان نارەزای یەکیان پێشکەشی وەزارەتی دەرەوەی یونان کردووە، بەهۆی نیشاندانی ئەو فلیمەوە کە پروپاگاندەی بۆ زایونیزم کردووە.

وەك باسکراوە باڵوێزی میسر بەشداری پێشکەش کردنی ئەو نارەزای یەی نەکردووە.. ئەوەی شایانی باسە ئەو فلیمە لەیەکێ لە محەتەکانی تەلەفزیونی ئەو وڵاتەوە نیشان دراوە.

لاوانی هندستان (ضیاءالحق) محاکەمە دەکەن

یەکێتیی لاوانی هندستان نیازیان وایە کە محاکەمەیەکی نارەسمی سەرۆکی پاکستان فەریق روکنی یەکەم (ضیاء الحق) دابنێن و بەچەند تاوانێك گوناهباری بکەن یەکێك لەو تاوانانە لە سێدارەدانی (دوالفقار علی بوتو)یە.

سەرۆکی ئەو یەکێتی یە لە حیدر ئاباد ڕایگەیاندووە کە هێندە نابات ئەو دادگایە پێکدێت و بە هۆی ئەوەوە ئەوە بۆ دنیا ڕوون دەکرێتەوە کە بە چ شێوەیەك (بوتو)یان کوشت.

ئا. د. ع

میسر
دەستەیەك لە ئەندامانی ئەنجومەنی گەل بەیاننامەیەك دژی پیلانەکە دەردەکەن

پایتەختەکان - ١٤ ئا. د. ع: دەستەیەك ئەندامی ئەنجومەنی گەلی مصر نارەزایی خۆیان لە پەیمانی خۆبەدەستەوەدان دەربڕی و لەبەیانێکدا کە دەریان کرد وتیان ئەم پەیمانە پەیوەندی بە مەسەلەیەکی چارەنووسی یەوە هەیە کە بە شێوەیەکی پتەو بەندە بە ئاسایشی نەتەوەیی مصرو دوارۆژی سیاسی و ئابووری گەلەوەو بەستراوە بە شتە پیرۆزە ئاینی یەکانەوەو کارێکی قووڵ دەکاتە سەر بوونی عەرەبیمان.

بەیانەکە دووپاتی کردەوە کەوا ئەوەی لە ئەنجامی پەیمانەکەدا ڕووی دا ئەوە بوو زۆربەی زۆری وڵاتە عەرەبەکان لە لایەك وەستان و مصر لە لایەکی تر.

هەروەها وتی مەسەلەی عەرەب لەپێش هەموو شتێکدا مەسەلەی مصرەو ئاسایشی نەتەوەیی مصر بە شێوەیەکی پتەو بەندە بە ئاسایشی هەموو نەتەوەی عەرەبەوە.

بەیانەکە هەروەها وتی عروبە یەکێکە لە سەرچاوە ئەساسیەکانی خوێنی گەلی مصرو ئاوات و دوارۆژی.

بەیانەکەی هەندێ لەئەندامانی ئەنجومەنی گەلی مصر وتی ڕژێمەکەی سادات بەگوێرەی ئەم پەیمانە تەنازولاتی زۆری داوە لەپێناوی سەرشۆڕ کردندا بۆ داخوازیەکانی زایۆنی تەنانەت بەر لەوەش کە هەموو زەوی سیناش بەجێ بهێڵرێ.

هەروەها وتی ئەم پەیمانە دەسەڵاتی مصر کەم دەکاتەوە، چونکە بەگوێرەی ئەو هێزی نێو دەوڵەتان لەسەر خاکی مصر مۆڵدەداو قەوارەی زایۆنی مافی تێپەڕبوونی بە قەناتی سوێس و نۆکەندی عقبەو تەنگەبەردەکانی تیراندا دەبێ و ئەمەش دەستدرێژی کردنە بۆ سەر مافی سعودیەو اردن کە هەردوکیان لەسەر ڕۆخی دەریان و شانبەشانی مصر مافی دەسەڵاتیان بەسەر ئاوە هەریمیەکاندا هەیە.

بەیانەکە پەنجەی بۆ ئەوە کێشا کەپەیمانەکە هەموو جۆرە کردارێك یان پڕۆپاگەندەیەك دژی قەوارەی زایۆنی قەدەغە دەکا، هەروەها ڕژێمی ساداتی بەوەوە پابەندکردوە کە هەر کارێك تاوانبار بکا ببێتە مایەی ڕزگارکردنی سەرزەمینە عەرەبیە داگیرکراوەکان.

Institut Kurde de Paris

نەتەوەمان لە هەڵچوونێکی بەردەوامدایە

دەقی وتەکەی هاوڕێ صدام حسین لە چاوپێکەوتنیدا لەگەڵ وەفدەکانی پێنجەمین دەورەی کەنداوی عەرەبی بۆ یاری تۆپی پێ

ئێمە زۆر شادومانین بەچاوپێکەوتنتانو بەهاتنتان بۆ وولاتی خۆتان عراقو بەو چالاکیبانەی کە دەینوێنن بۆ دەربڕینی گیانی وەرزشی پەرەسەندووی ئێستا لە نیشتمانی عەرەبدا ، هەروەهایش داڕشتنەکەتان وەك دەربڕینێکی داڕشتنەکانی برایەتی کە لەچوارچێوەیدا کۆدەبنەوە . پێمان ناخۆشە لەگەڵتاندا لە سیاسەت بدوێین بەڵام وا دیارە کە چار نی‌یە ، دوای ئەوەی کۆبوونەوەی وەزیرانی دەرەوەو ئابووریی عەرەب لەبەغدا بەستراو چەند بڕیارێکی دەرکرد پێتان ڕاگەیاندرانو هەندێك لە وولاتە عەرەبەکان ئامادەی ئەم کۆبوونەوەیەنە بوون ؛ هیواخوازین هەڵوتوانایان بۆ هەڵبکەوێت چ بەتێگەیشتن یان بەتوانین بۆ چوونە ریزی ڕێڕەوی خێزانی یەکگرتووی عەرەبەوە کە هەڵوێستی ڕەسەنی عەرەب دەردەبڕێت . ئەگینا ئەو شتە چی‌یە وەك عەرەب پێکەوەمان کۆدەکاتەوە ؟ برایان عەرەبایەتی قسەیەك نی‌یە بووترێت ، لەم سەردەمەدا عەرەبایەتی چوونە ڕیزەوەیەکی دڵو گیانیانەی خاكو گەلە ، بۆیە ئەو مرۆڤەی گەلەکەی خۆی خۆش ئاوێتو ڕێز لە هەستونەستی گەلەکەی خۆی ئانێتو خواستی گەلەکەی خۆی دەرنابڕێت عەرەبایەتییەکەی بە مۆتڵەقی دەمێنێتەوە تاوەکو ئەم بناغانە یان ئەم مەرجانە دێنە ئاراوە . نزمترین ڕادەیش بۆ تێگەیشتنی عەرەبایەتیو یەکگرتنەوەی عەرەب لەناو خۆیاندا ئەوەیە کە لەسەر دەستەڵات لەسەر خاك بەیەك بگەن دوایی هیچ شتێك نی‌یە وامان لێبکات یەك بگرینەوەو ناوی خۆمان بنێین عەرەبی یەکگرتووین . پێویستە چەند خووو ڕەوشتێکی دیاریکراو بخولقێنین . لەبەر ئەوەی کە عەرەبینو چەند ڕژێمێکی کۆمەڵایەتیو سیاسی‌ی جۆراوجۆرمان تێدایە ، ئەمەیش ڕێگای ئەوەمان لێناگرێت لەسەر ڕادەیەك یەك بگرینەوە لە پێناوی کاری بەکۆمەڵدا لەگەڵ مانەوەی هەر یەکێکمان تایبەتییەکانی خۆی پاراستبێتو لەوەی بڕوای پێیەتی بۆ دەربڕینی هەڵوێست ڕاستە - بێجگە ئەمە . کۆماریمان تێدایەو پادشاییمان تێدایە، سۆشیالیستیمان تێدایەو چەند شێوەیەکی ترمان تێدایە ، بەڵام وا دەوبسترێت نابێت یەکێکمان تێدا بێت عەرەب بێت بەئینتیماو تیایشماندا بێت لە عەرەبایاتی دەرچوو بێت .

هیچ کەسێك لەوانەی لەبەغدا کۆبوونەوە حەزی نەدەکرد فەرمانڕەوای میسر بەوجۆرە بخلیسکێت کەتی‌ی خلیسکاوە .

● هەڵوێستێکی توندو تۆڵو ئاشکرا ●

کەچی ئەو گەیشتووەتە ئەم نشێوە . ئەوا کاری هێرشبردنە سەر کۆڵەکەکانی زایۆنی‌ی دوژمن پێویست بەهەڵوێستێکی توندوتۆڵو ئاشکرا ناکات بەرانبەر بە . فەرمانڕەوای میسرو بەس، بەڵکوو دیسان کاروباری داکۆکی کردن لەخودی خۆو لە شەرەفو لە باوەڕپێکراوەکان بەو ڕادەیانەی کە لەسەری یەکدەگرینەوە پێویست بەهەڵوێستێکی توندو تۆڵ دەکات بەرانبەر بە فەرمانڕەوای میسر . هەر هەڵوێستێکیش بێجگە لەوە ناکرێت ئەوە نەبێت خزمەتکردنێکی ڕاستەوخۆ پێشکەشی بێگانە دەکات . لەمەدا هیچ بۆچوونێکی تێدا نی‌یە ، ناکرێت لەلایەن بۆچوونەوە بڵێین لەگەڵ خاکی فەلەستیندا دەوەستین .. لە گەڵ قودسدا بوەستین یان دژی قودس ، لەگەڵ قەوارەی زایۆنی‌دا بوەستین یان دژی قەوارەی زایۆنی . شتەکە ناکەوێتە چوارچێوەی بۆچوونەوە ئەگینا ئەو کاتە هیچ سنوورێك لە نێوان نیشتمانپەروەریتی‌و لە نێوان خیانەتکاریدا نامێنێت .

● خیانەتکاری کارێکە ڕەت دەکرێتەوە ●

لەنێوان ئەو کەسانەی باوەڕیان بە گەلەکانیانو بەدەستەڵات لەسەر خاکەکانیان هەیەو لەنێوان ئەو کەسانەی کە بە خواستی خۆیان کلیلی ئەم شتانە دەدەنە دەستی بێگانە . لەوانەیە زۆربەتان مێژووی عەرەبی‌موسوڵمانتان خوێندبێتەوە وبێتەوە یادتان کەیەکێك بەناوی ابو رغالی یەکەم خاینەوە هەیە ؛ خیانەتکاریش کارێکە ڕەت دەکرێتەوە ، تەنیا یەك کەس لە هەموو خەڵکی جزیرە بووبە ڕابەر بۆ سوپای ئەبرەهە بەرەو مەککە لەو کاتەوە واتە پێش سەرهەڵدانی ئیسلام بەخاین دانرا ئیسلامەتیش سەری هەڵدا تا ئەم شتە بە داڕشتنێکی پترقووڵو پترفراوان دووپات بکاتەوە .

لەبەر ئەم هۆیەشە ئێمە پێمان ناخۆشە کە چەند فەرمانڕەوایەکی عەرەب هەن هەرچەندە کەمیشن ، بەتەنکیدیش ئەوان لەکاتێکدا زیان بە تێکڕای عەرەب دەگەیەنن کەچی ئەو زیانەی بەخۆیانی دەگەیەنن زۆر گەورەتر دەبێت باوەڕیش ناکەم گەلی عەرەب لەم جۆرە فەرمانڕەوایانە نوقرە بگرێت . تکام وایە لێمان نەگرنو باوەڕیش ناکەم ئێوە نوقرە بگرنو باوەڕیش ناکەم ئەمە قبووڵ بکەن ، بڕیارەکان دەربڕینی هەڵوێستی فەرمانڕەوا عەرەبەکان نی‌یە کە لەسەر بڕیارەکانی بەغدا یەکیان گرتەوە بۆ ڕەتکردنەوەی ئەو وێنەیەی فەرمانڕەوای میسر تێی‌هەڵخلیسکا بەڵکوو ویژدانی نەتەوە دەردەبڕن ، لەوانەیشە نەتەوە داوای سزادانی پتر بکات بەڵام نزمترین ڕادە کە لەسەری یەکمان گرتەوە ڕادەیەکی ماقووڵە ؛ بەڵام ئەوەی لە توانایدایە شتەکان بەشێوەیەکی پترو باڵاتر دەرببڕێت لە سەریەتی بیکات .

● نەریتێك لە جەشنێکی تایبەتی ●

ئێمە هەموومان داوالێکراوین لەڕادەی لاوانو لەڕادەی سەرکردایەتی بەرزەوە لە وولاتدا چەند نەریتێك لەجەشنێکی تایبەتی دووپات بکەینەوە . کاتێك بێگانە دەستەڵات پێشێل دەکات ئێمە دژی دەوەستین لەهەر شێوەك بێت جیاوازی لە نێوان شێوەکانیدا ناکەین جیاوازی لەنێوان پێشکەوتنخوازیو غەیری پێشکەوتنخوازی‌دا ناکەین ، جیاوازی لەنێوان زایۆنی‌و لەنێوان فەرەنسی‌دا ناکەینو جیاوازیش لەنێوان سۆڤیەتی‌و ئەمریکی‌دا ناکەین ئەوەی خاکی عەرەب پێشێل بکات ئێمە دژی دەوەستین . چەك هەڵدەگرین ، بێ چاوبڕینە پەیوەندی‌ی دۆستایەتی‌ی لەگەڵماندا یان پەیوەندی‌ی لە گەڵ هەندێکماندا بەو شێوانەی پەنجەمان بۆ ڕاکێشان وەك پەیوەندی‌ی دۆستایەتی لە ڕادەی ڕەسمێتیدا . بەڵام ناتوانین ئێمەی دۆستانی سۆڤیەت ڕێگەیان بدەین خاکی سعودیەکان داگیر بکەن ئەگینا دەبێت ئێمە عەرەب نەبین .. بەهیچ جۆرێك عەرەب نەبین چونکە خاکی سعودیە لەدەرەوەی نەخشەی عەرەبدا نی‌یە بەڵکوو لە چواچێوەی نەخشەی عەرەبدایە پتر لە هەر شوێنێکی‌تر لە گەلەپوورەکەی هەڵگرتووین . هەروەها لە لایەن خاکەوە برامانن . بەم جۆرەیش شتەکە عومان دەگرێتەوە ، سبەیی ئەگەر وتیان وا سوپای پاکستان عومان داگیردەکات ئێمە جیاوازی لە نێوان ئەو هەڵوێستەمان ناکەین کە ئێستا دەربارەی فەرمانڕەوای عومان هەمانە ئەمە حسێبێکی تری هەیە بەڵام دەبینن سوپای عراق دژی سوپای پاکستان دەجەنگێت .

ئەکەریش هۆی جوگرافیایی ڕێگای‌داین بتوانین بەرسوپای عومان دژی بجەنگێین ئەوەدەیکەین چونکە ئەم خاکە خاکی عەرەبەو ئەو خەڵکانەی لەسەری دەژین عەرەبن . هەروەهایش بەرێژەی خاکی دەوڵەتی میرنشینەکان یان ئوردنەوە هەر وەکوو چۆن بەرێژەی خاکی فەلەستینەوە .. لەبەر ئەوەیە دەمانبینن زۆرمان پێ ناخۆشە کە هەندێك لەفەرمانڕەواکانی عەرەب کەمیشنو ئاسراویشن ئامادەی کۆنفراسی وەزیرانی ئابووری‌و دەرەوەی عەرەب نەبوون .

ئەگەر مەسەلە پێشچاوخراوەکە گفتوگۆکردن لەسەر ئابووری‌ی سەرمایەداری‌و سۆشیالیستی بوایە ئەوا دەمانووت ئەمە بۆچوونە ، ئەگەر مەسەلە پێشچاوخراوەکە گفتوگۆکردن لەسەر کاروباری دەستووری بوایە ، دەبووە بۆچوون ئەگەر یەکێکی عەرەب ئامادە بوایە یان ئامادە نەبوایە ، بەڵام ئەگەر گفتوگۆ لەسەرکردنەکە لەسەر ئەوەبێت ئایا ئێمە لەگەڵ عەرەبداین یان دژی عەرەبین ئەوا ئامادەنەبوون ئەوە دەگرێتەوە کەدژی عەرەبە ئەو کاتەیش هیچ نامێنێتەوە نشێوەکە نەبێت .. لە کۆ بوونەوەی وەزیرانی دەرەوەو ئابووری‌ی عەرەبدا دوایینو وتمان :

هەندێك لە خێڵە عەرەبەکانی پێش ئیسلام لەناو خۆیاندا پەیمانیان بەیەکتری دەدا ، ئەو کوشتارەیش کە لەنێوان خێڵەکاندا لەجزیرەو لەدەرەوەی جزیرە ڕوویدەدا .. هەندێکیان لە چوونە ریزی ئیسلام پەکی خستن ، چونکە کاتێك دەچێتە ریزی ئیسلامەوە وای لێدێت بەهۆی ئیسلامەوە دژی ئەو خێڵە بجەنگێت کە هاوپەیمانی بووە .

● شەرەفی عەرەبی لەریزگرتنی بەڵێنو پەیمان ●

سەیری ئەمشەرەفە عەرەبی‌یە بکەن لەریزگرتنی بەڵێنو پەیمانو ئەم ئیلتیزامە گەورەیەی .. هەندێ لە خێڵەکان تاماوەیەکی دوورودرێژ بەدوودڵی مانەوە تا زانی‌یان کە هاتنە پاڵ ئیسلامەتی شەرەفی بەرزو ئینتیسابی بەرزو ئیلتیزامی بەرزو پوختەی هەموو بەهایەکی شەرەفانەو واتاکانی پەیمانەکانو پەڵێنە بەحواداری ئەوەی چوونە پاڵ ئیسلامەتیەوە .

ئابەم جۆرە بوون باپیرانمان ، ئابەمجۆرە بوونو لەسەر ئێمەیە هەر شتێك کە دەربارەیان بخوێنینەوە بیکەین بەدەرسو نموەك داڕشتنەکە هەروەکو خۆی وەربگرینەوە بەڵکو ئەوگیانە وەربگیرێت کە حیسابی هۆیەکانی پەرەسەندنی مادەی بەینی ١٣٥٠ ساڵو ئێستا دەکات . لەسەر ئەو بناغەیەو بە پێی ئەوگیانە دەبینین .. بەوبەهایانە دەبینین پیاوێك لەبیابانەوە لەدورگەوە ناوی خالد کوری ولید دەردەچێتو بەسەر هەموو ژەنەراڵەکانی فارسو لەگەڵ هەموو ئەوخوو ڕەوشتانەی کە بە درێژایی چەند ساڵێك هەیانبوو لەکاتی فەتحکردنی عراقدا سەردەکەوێت . دەبینین پیاوێکی کۆچەری لەبیابانەوە دەردەچێتو دەبێت بە یەکێك لە فەرماندە سوپایی‌یە ناودارەکان لەبەرێوەبردنی کاروباری جەنگ لەگەڵ بیزەنتی‌یەکان . ئابەمجۆرە بوون چونکە خاوەن ڕەسەنایەتی‌و توانا بوون تا ئەندازەیەك کە شیاوی ئەوەبن لەسەر زەویدا ببنە پەیامبەر .. هەر لەبەر ئەمەشە کە شۆڤینی‌یەکان دەڵێن خاکی عەرەب لەبەرئەوەبووە بە شانۆو مەنزڵگای پێغەمبەرو پەیامبەران چونکە لەهەموو نەتەوەکان زۆرتر فەسادی تێدابووە ، ئێمەبەوانە نەخێر دەڵێین ! لەبەر ئەوەبووە چونکە ئەوان ئەوساو ئێستاش چاکترین نەتەوەن کە بۆ خەڵك هاتۆتەکایەوەو ، هەڵبژاردنەکەش بەڕێکەوت نەبووە . ئەمخاسیەتانە زیاتر لەهەموو یەکێکی دیکە توانای ئەوەی هەیە پەیامەکانی ئاسمان ، نەوەك پەیامێك بەتەنیا ، بەڵکو هەموو پەیامەکانی ئاسمان یەك بە دوا یەكو بۆ دوورترین جێگا لەجیهاندا بگەیەنێت ، ئەگەر وانەبوایە بۆچی هەموو پێغەمبەرەکان لەخاکی عەرەبو لە ڕۆڵەکانی ئەوبووەو هیچ پێغەمبەرێکی دیکە . لەدەوەوەی خاکی عەرەب نەبووە ؟!

ئەمڕۆ حاکمێکی خاین دێتو ئەمڕێنەیە دەشکێنێتو ناڵێین ئەم حاکمە خاینە ! لەوانەیشە ئەگەر لەوبرادەرانەبپرسی پێت بڵێن ئێمە موسلمانین، باسکردن لە ئیسلامەتیش واتای خۆی هەیەو ئەویش لەبنەڕەتدا لە دادپەروەریدایە . ئایەتەکان دوو حوکمی مەرکەزی بنەڕەتیان هەیە کە ئەمانەن : پەیوەندی مرۆڤ بە خواو ئاکو تەیبایی‌یەوەو . دەوری مرۆڤ لە بەجێهێنانی پەیامی خوا لەسەر زەویدا . یاخود بەکارهێنانی دادپەروەری لە بنیاتنانی دادو یەکسانی لەسەر زەویدا ، (من رأى منكم منكرا فليغيره ... الخ) .

باسەکە ئەوەیە ئێمە لەوانمان دەوێت کە بەشێوەیەکی ڕاستەوخۆیانە بڵێین ئەمخاینە خاینەو بەس . بەڵام لەهەموو بڕیارەکانی وەزیرانی ئابووری‌و دورەوەی عەرەب ووشەی خاین نەووترا .. بەڵکو چەند بڕیارێك دەرکرا کە لە بنەڕەتدا سزادان نەبوو بەوواتایەی کە بەرەوپێشەوە چوونە بۆ ڕامالینی قەوارەی زایۆنی . ئەو بنەڕەتە هەرەبەهێزەی کە تیادا بوو کردەوەی پاراستنی عەرەبە لەمخاینە ، ئەمەیش کردەوەیەکی بەرگری کردنە لەزات ... تاوەکو ئازاری زایۆنیزم لەرێگای ئەمخاینەوە نەگاتە سعودیەو لەوێوە بۆ عراقو بۆ کوێتو بۆ عمانو . گەلان تێکدەداتو ، خاك تێکدەداتو شوێنە پیرۆزەکان تێکدەداتو . کەلەپوور تێکدەدات ، لەگەڵ ئەوەشدا هەندێك هەبوون وەك بە بۆچوون سەیری ئەمەیان دەکرد . ئێستا کاتی ئەوە هاتوە دژی ئەوجۆرە ڕژێمانە شۆڕش بەرپابکەینو شۆڕش بکەینو هانی شۆڕش بەرپاکردن بدەینو بەهەموو هێزوتوانامان یارمەتی بدەین لە هەرشوێنێك کە ئەمجۆرە حوکمەی تیایە بەبێ شەرمکردن . بەبێ دوودڵی . بەبێ هەوڵدان بۆ ئازاردانی پیشەکی هەرعەرەبێك بە خۆڕایی ، چونکە شێوەکە دژی عەرەب ئاراستە ناکرێت بەڵکو بەرگریکردنە لە عروبە .

هەموو پەیامەکان کە لەسەر حەقبێت بەیەکێك دەستپێدەکاتو لەدوایدا بڵاودەبێتەوە ، گرنگ ئەوەبە لەسەر حەقبێت . کاتێك مرۆڤ لەسەر حەق دەبێت ، کە نوێنەری ئیرادەی خوابێت لەسەر زەوی‌و ، بە مەزنەی ئێمەیش ئەوحاکمەی کە گەلەکەی لێی ڕازیبێت لە ئاسماندا جێگایەکی لەبار مسۆگەردەکاتو .. ئەوحاکمەی لە گەڵو ئیرادەو بەهاکانی گەلەکەی‌و خوورەوشتەکانی گەلەکەی دوورەپەرێزبێت هیچی چنگ ناکەوێتو ئاسمان دەدۆڕێنێ .. پێویستە هانی ئەوبرادەرانەمان بدەین کە هەڵوێستێکی بەشەرەفانەیان نواندو لەسەر بڕیارەکانی دابڕکردنی حاکمی میسرو پاراستنی عەرەب لەوخراپەکاریەی کە لە ڕەفتاری حاکمی میسردا روویدا بڕیاریانداو . پێویستە هیچ هۆیەكو تیرێك نەشارینەوە بۆ بەکارهێنانی‌و ئاراستەکردنی دژی هەریەکێ کە لە ئیلتیزام کردن بەوبڕیارانە سێ‌ودوو دەکات .. وابزانم ئەمە حەقی خۆمانە نەك حەقمانە وەکو کاربەدەستێك .. صدام حسین وەکو کاربەدەستێك لەبەغدا .. نە . . من وای‌دادەنێم کە حەقی من لەقسەکردندا لەوقسەیە بەهێزترە کاتێك کە هاوولاتیەکبم بەبێ ئەمبەرپرسیاریە سیاسی‌یە .

● حەقمان وەکو گەلو هاوولاتیان ●

حەقمان وەکو گەل ، حەقمان وەك هاوولاتیان . حەقمانە خۆمان بپارێزینو حەقمانە کەلەپووری خۆمان لە داگیرکردن رزگاربکەین .. ئایا هەموومان بڕیارماننەداوە کە قودس خاکێکی شەریفەو مێژووە کۆنو دێرینەکەمانی پێوە بەستراوە !..

هەموومان بڕیارمان نەداوە کە فەلەستین بەشێکە لە نەخشەی سیاسی نیشتمانی عەرەب ؟

ئایا لەڕاستیدا وانەبوو ؟ بەڵام ئەگەر بووترێت ئێمە ناتوانین ڕزگاربکەینو پێویستە بفرۆشرێت .. فرۆشتن نی‌یە چونکە حاکمی میسر نرخی وەرنەگرتوە بەڵکو ئەونرخی خستۆتە سەر .. چونکە زایۆنی‌یەکان بەشێك لە سینایان داگیرکردبوو .. حاکمی میسر هەموو میسری پێ بەخشین .. پێشان بەشێك لە سینا بە توانای خۆیانیان داگیرکردبوو ئێستا ئەودەبەوێت میسر بە هەموو تواناکانی بخاتە پاڵیان دژی نەتەوەی عەرەب .. ئەی‌برایان نابێت بە هیچ جۆرێك پەیوەندیەك بەمشێوەیە تەنیا پەیوەندی چارەسەرکردنی مەسەلەیەك بێت .. پەیوەندی بەمشێوەیە نابێت تاوەکو لەسەر شێوەی پەیمان نەبێت .. لەبەر ئەوە ناتوانین هیچ ناوێکی‌تر لەوپەیوەندی‌یە بنێین زیاد لەوەی کە پەیمانێکە لە نێوان حاکمی میسرو قەوارەی زایۆنی دژی ئیرادەو شوێنە پیرۆزو بەرژەوەندیەکانی نەتەوەی عەرەب ..

ئەگەر نەتوانی شتێك چنگخەی دەبێ بە فرۆشتن شتی بخەینە سەر .. ئەمە واتای وەستانی ژیان دەگەیەنێت .. بەواتا کاتێك کە لەیۆلی یەکەم دەرنەچوویت دەبێت واز لە قوتابخانە بێنیت یاخود کاتێك کە نەتوانی جۆگەلەیەك بە ڕەنجی خۆت بکێشی دەست لە کشتوکاڵ هەڵگریت .. یاخود کە نەتوانی بەربەرچی حاکمێکی لابەنگیر بدەیتەوە وازی لێبێنیت بە هەوەسی خۆی ڕەفتارت لەگەڵدا بکات .. کاتێکیش کە هەژاربیت ڕازی‌بیت کە هەتا هەتایە هەر بە هەژاری‌و چەوسێنراوەیی بمێنیتەوە .. کاتێکیش کە زانستت نەبێت دەست لە زانست هەڵبگریت .. ئەگەر بهاتایە ئەوجۆرە واتایە لەلای باپیرانتان هەبوایە چۆن توانیان خاکی فەلەستین بە جەنگەکانیان کە (٢٠٠) ساڵ بەردەوامی کێشا بگەڕێننەوە ، ساڵی دەیەمو بیستەمو سی‌یەمو پەنجاو سەدو دەست لە حەقی خۆیان نەکێشا تا ژمارەکە گەیشتە نزیکەی ساڵی (٢٠٠)و خاکی فەلەستینیان گێڕاندەوە .

ئێستا توانای ئەوەمان نی‌یە زانستمان هەبێت ، بەڵام ئیرادەی زانست وەرگرتنمان هەیەو توانای ئەمەمان هەیە زانستو گەشەسەندن دەستخۆمان بخەین . شتێکی تەبیعی نی‌یە کە دوژمنێك لەناو لەشماندا روابێت لە توانابدا بێت لەسەر حیسابی ئەو لەشە هەتا هەتایە بژێت .. ئەوان دوژمنن لەهەموو ناوچەکانی سەرزەمین لەیەکێتی سۆڤیەتو لە ئەمەریکاو لەفەرەنساو لە ئینگلتەراو لە دەوڵەتەکانی وڵاتانی جیهانی سێیەم کۆبوونەتەوەو هەموویان هاتنو لەسەر حیسابی نەتەوەی عەرەبیمان رواندن چۆن ئەمەیان کرد ؟!! . لەبەر ئەوەی نەتەوەی عەرەب بە قۆناغی شکستی تێدەپەڕی بەڵام ئێستا نەتەوەی عەرەب بە قۆناغی بووژانەوەدا تێدەپەڕێت ، کەواتە مەسەلە مەسەلەی ڕۆژگارە .. « ئەو دەستەی ناتوانی بچەمێنینەوە ماچی بکە » ئەمە مەبدەئی خۆیەدەستەوەدەرەکانە و دەبێت عەرەب ڕەفزی بکات وانی‌یە ؟! . دەڵێین « ئەودەستەی کە ناتوانی بیچەمێنی خۆ ئامادە بکە تاکو بتوانی بیشکێنی‌ی .

ئەمەیە مەبدەئی عەرەبی .. کەسنەبوتوە لەسەرتە بچیتە ناودارستان بەبێ چەكو خۆت بکەیتە نێچیری گورگان .. بەڵکو لەسەرتە ئێستا نەچیتە ناو دارستان تا چەك پەیدا دەکەیتو لەگەڵ خۆتدا بیبەرە ناو دارستانەکە .. ئالەوکاتەدا دەتوانی بچیتە ناو دارستانەکەو دەتوانی ڕووبەڕووی هەموو ڕووداوێکی کتوپڕیانە بوەستی .. بەڵام ئەوەی ئێستا دەخرێتە پێشمان یان دەبێ خۆمان بەدەستەوە بدەینو سەرمان دانێینە سەرزەوی تاوەکو دوژمنان پێ بخەنە سەرپشتمان یاخود لەسەرمانە سەرکێشی بکەین .. ئایا وانی‌یە ؟! ئایا ئەمە هەڵوێست نی‌یە ؟ .

ئەوەی ئێستا لەڕووە چۆن دەتوانین خۆمان ئامادەبکەینو چۆن مایەی وەها وەدەستدەخەین کە ڕۆژێك بەسەردوژمنماندا سەرکەوینو ، ئێمە دەتوانینو بەساخی دەشنبینن چۆن وەکو عەرەب ئەمەمان پێدەکرێت . ئەو ئەنگانەیە دەبینن کە لە ماوەی بیست ساڵی داهاتوودا قەوارەی زایۆنی دەخرێتە ناویەوە .. چیمان ئیهاتوە ؟! ئایا ناتوانین بیست ساڵ ئارامبگرین کەوا ماوەیەکی درێژنیە .. ئایا ناتوا سی ساڵ ئارامبگرین .. باپیرانمان دووسەد ساڵ ئارامیان گرتوە . مێژوویێکی ئەوتۆمان هەیە ئەگەر بە ووردی سەیری‌بکەین دەتوانین ملوەیەکی درێژ ئارامبگرینو دەتوانین پێویستی‌ی ئەوتۆ ئامادەبکەین کە لە ڕووی دوژمنماندا بوەستین .. با واز لە مێژووی عەرەبی موسوڵمانێتی‌و هەرچی تێدایە بێنین .. مێژووی بەدوو بگرن ، باوکەکانتان بۆتانیان نەگێڕاوەتەوە چۆن ئەگەر بەدەوی‌یەك لەیەکی هەبێت بە کوڕی خۆی ڕادەسپێرێتو .. ئەگەر کوڕەکەی نەیتوانی تۆڵەکەی بسێنێت بە کوڕەکەی تری ڕادەسپێرێتو هەروەها تا دەگاتە چوارەمو پێنجەم پشت تاوەکو دەتوانن تۆڵەی باپیرەکانیان بستێنن .

ئەمفەرمانڕەوا خائینە دەیەوێت ڕەوشتەکانی شکستی نەك تەنیا بخاتە ناو میسرو بەس بەڵکو بخاتە ناو گشت عەرەبەوە .

● نەتەوە لە هەڵچوونێکی بەردەوامدایە ●

بەڵام بۆتان دووبات‌دەکەینەوە کەوا نەتەوەی عەرەب لە هەڵچوونێکی بەردەوامدایە .. پێش ماوەیەکی کورت لەگەڵ برایان ڕۆژنامەگەرە عەرەبەکاندا بەیەکگەیشتینو پێمگوتن ئەگەر پێوەرێکی ئەوتۆمان نەبێت هەڵچوونی نەتەوەی عەرەبی پێ‌بپێوین پێویستە پێوەرێکی ڕواڵەتی وەرگرین .. کە ئەویش ئەوەیەکە پێشان فەرمانبەرێکی بچووك لە وەزارەتی دەرەوەی حکومەتی خاوەن شکۆدا بەسەردان دەهاتە وولاتی عەرەبی‌و شتی ئەوتۆی دەخستە ناو جانتاکەیەوە کە ئێستا هەموو کەسان ناتوانن بەهەمان کێشو جۆری دەیانەوێت بۆ خۆیان وەرگرن .

کارتەریش دێت ، بەخۆی دێتو سەردانی مەکووکی دەکات بۆ ئەوەی بگات بە شتێك ، پاش ئەوە وا تێدەگات کە گوایە توانیوەیتی عەرەب والتیکات کە سەرنەوی‌کەن یان بەرازیبون خۆ بەدەستەوە بدات یانیش بەپێی ئەنجام خۆ بەدەستەوەبدات لە دواییدا دەگاتە ئەنجامێکی ئەوتۆ کەوا عەرەب ئەوشتەی ئەو ویستی ڕەتدەکاتەوەو ، ئەمخائینە شکستەیە تاقانە کەسێك دەبێت نە نێوان هەموو عەرەبەکاندا کە ئەوشتەی کارتەر دەیەوێت بۆی جێبەجێبکات . ئێوە دەیبینن ڕۆژی چەند وەزیری دەرەوە ... وەزیری ئابووری دێنە وولاتی عەرەبی کە پێشتر وەها نەبوو . وە هەروەها ئایا ئەمە ئەوە ناگەیەنێت کەوا نەتەوەی عەرەب لە قۆناغێکی ئاگاداری‌دا تێدەپەڕێت ؟

بروانە : ل : ٣

Institut kurde de Paris

مەسەلەی كەمایەتی یە نەتەوەیی یەكان لە وڵاتی عەرەبدا

شانبەشانی ئەومەسەلە بنەڕەتیانەی کە کۆنگرەی نەتەوەی یانزەیەم بایەخی پێیانداوەو لەراپۆرتی سیاسیشدا باس کراون ، کۆنگرەکە بە وردی لە مەسەلەیەکی کۆڵیەوە کە یەکێکە لە گرنگترینی ئەو مەسەلانەی کە ئێستاش و لەدوارۆژیشدا دێنەپێش نەتەوەی عەرەبو خەباتیەوە ، ئەویش مەسەلەی سابشت کردنە لە کەمایەتی یە نەتەوەیی یەکانی نیشتیمانی عەرەبو پەیوەندی مێژوویی یانەیان لەگەڵ نەتەوەی عەرەبو بزوتنەوەی هاوچەرخی دا • لەپێناوی رزگاربوونو یەکێتیو دامەزراندنی سۆشیالیزمدا •

ئەمفەسڵەی کە لە راپۆرتی سیاسی دا بەشێوەی (پاشکۆیەك) بلاودەکرێتەوە لەلایەن کۆنگرەوە بڕیاری لەسەردراوە بەیەکێك لە بەڵگەنامە سەرەکی یەکانی دادەنرێ ، ولەکاتێکدا کە ڕێوشوێنی ناوەندی تێدایە، هێشتا پێویستی بە لێکۆڵینەوەو باس کردن هەر هەیە ، لەپێناوی دەوڵەمەندکردنی دا بە وێنەو بەڵگەی مێژوویی وواقیعی راست لەچوارچێوەی ئەوواقیعەدا کە هەیە .

سەرکردایەتی نەتەوەیی

نیشتیمانی عەرەب نیشتیمانێکی گەورەیەو مێژووی نەتەوەی عەرەب مێژوویەکی دوورودرێژو پڕ لە رووداوە ولەچەندین سەدەی مێژووی نیشتیمانو نەتەوەداو لەقۆناغی جۆراوجۆری زەماندا ، ژمارەیەك لە کەمایەتی نەتەوەیی لە هەندێ بەشی نیشتیمانی عەرەبدا بوون .

پێویستە لەسەر مەسەلەی ئەمکەمایەتیانە چارەسەر بکاو هەڵوێستی فیکریو سیاسی خۆی لێیان دەستنیشان بکا . ئەمە نەك تەنها بۆ مسۆگەرکردنی بەرەوپێشەوە چوونی بزوتنەوەی لە مەیدانی عەرەبدا پێویستە ، بەڵکو پێویستی یەکی یەکجار بنەبڕکەرە بۆ ئەوەی حزب نەهێڵێ لە لایەن ئیستیعمارو زایۆنیزمو هێزە دوژمنە کانی ترەوە بەکارهێنرێ ، کە لەماوەی دەیەها ساڵدا هەوڵیانداوە دژی نەتەوەی عەرەبو ئارەزووی رەوای بۆ رزگاربونو یەکێتیو راپەڕین •

یەکێك لە خەسڵەتە دیارەکانی نەتەوەی عەرەب ئەوەیە ، کە نەتەوەیەکی گەورەو رەگ قووڵە لە مێژووی مرۆڤایەتی دا ، ومێژووی دەگاتە چەندین هەزار ساڵ ، ولەزیاتر لە قۆناغێکی مێژوویی دا ، چەند دەوڵەتی گەورەی هەبووە کە لەناو خۆیدا چەندین نەتەوەو قەومی گرتۆتە خۆ لەبەرئەم هۆیانەو لەبەر بیری دڵکراوەی رەسەنی نەتەوەی عەرەب ، کە لە قۆناغەکانی مێژووی دورودرێژی دا ، بەتایبەتی راپەڕینو پێشکەوتندا ، رەنگی داوەتەوە ، رادەی تێکەڵبوونی شارستانی نێوان نەتەوەی عەرەبو ئەو نەتەوەو قەومانەی کە لە چوارچێوەی دەوڵەتی عەرەبدا بوون ، بەرینو قووڵ بوە ، بێ ئەوەی نەتەوەی عەرەب شەخسیەتو رەسەنایەتی نەتەوەی خۆی لەدەستبدا ، چ لە ژێر سایەی دەوڵەتە گەورەکەیدا بێ ، تەنانەت لە سەدەکانی داهێزراندا ، کە ئەودەوڵەتە تلیسایەوەو هێزی جۆراوجۆری بێگانە لەرۆژهەڵاتو رۆژئاواوە بۆ ماوەی چەندین سەدە باڵی دەسەڵاتیان بەسەر بەشە جیاجیاکانی نیشتیمانی عەرەبدا کێشا ، ئەمەش خەسڵەتێکی گەورەو مێژوویی نەتەوەی عەرەبە .

حزبەکەمان ، هەر لە سەرەتاوە پەیوەستی نەتەوەییو شەخسیەتی نەتەوەیی عەرەبی ی بە بەشێکی ئەساسی بیروباوەڕی فیکریو سیاسی خۆی داناوە بۆ چارەسەرکردنی مەسەلەکانی نیشتیمانو نەتەوەو بۆ پەیوەستی نەتەوەییو شەخسیەتی نەتەوەیی لێکدانەوەو ناوەڕۆکی زانستیو پێشکەوتنخوازانەو ئینسانی داناوە .

حزب لەسەر مەسەلەی رەگەز پێیدانەگرتوە

لەپەیوەستی نەتەوەیی دا ، حزب مەسەلەی رەگەزی وەکو شەرتێك یان بابەتێك دانەناوە کە پێی تێدا دابگیرێ ، هەروەها لە پێکهاتنی نەتەوەی عەرەبیشدا پێداگرتنی لەسەر مەسەلەی رەگەز داوەتە دواوە ، چونکە ئەوە هەڵوێستێکی نازانستی دەگەیەنێ ، کە لەگەڵ ئیمانو بیروباوەڕی حزبدا ناگونجێ ، جگە لەوەی کە دەربڕینی سایشتێکی تەسکە بۆ نەتەوەو شێوەی دروست بوونی ، ودەوری شارستانی کۆنو هاوچەرخی لە ژیانی مرۆڤایەتی دا • دەفی ئەو مەرجەی کە حزب بۆ هاتنەریزی نەتەوەی عەروب دایناوەو کە دەستوور لەمەبدەئە گشتی یەکانی دا وەکو ئەمەی خوارەوەیە :

« عەرەب ئەو کەسەیە کە زمانی عەرەبی بێو لەسەر خاکی عەرەب بژی یان ئارەزووی ژیان بکا تێیداو ئیمانی بەوە هەبێ کە سەر بە نەتەوەی عەرەبە» .

ئەمدەستنیشان کردنە ، واتە هەویەی عەرەبی هەموو ئەو کەسو تاقمانە دەگرێتەوە کە ئەممەرجە دەیانگرێتەوە ، بێ ئەوەی مەسەلەی رەگەزبکرێ بەمەرجو ئەمە ماوەی بەرین دروست دەکا بۆ تێکەڵبوونی نەتەوەو قەومە بچووکەکان لەناو نەتەوەی عەرەبدا .

بەڵام بە نیسبەت ئەونەتەوانەوە کە گرانی یەکی نیسبی یان لە دانیشتواندا هەیەو لەچوارچێوەی نیشتیمانی عەرەبدا دەژین ، وزمانو هێمایەکی ئەوتۆیان هەیە کە هەندێ جیاوازیان تێدایە لەگەڵ زمانو هێمای نەتەوەیی عەرەبدا ، وەکو نەتەوەی کورد ، دەبێ خوسوسیەتی نەتەوەیی ناوخۆیی یان قوبوول بکەینو هەر ناکۆکیەك کە لەنێوان ئەم خوسووسیەتانەو بزوتنەوەی نەتەوەی عەرەبدا هەن چارەسەر بکرێن ، چونکە ئەمجۆرە نەتەوانە زمانو هێمای جیایان لەزمانو نەتەوەی عەرەب هەیە ، ولەهەمان کاتیشدا هەڵەیە کە بە نەتەوەی جیاواز لەنەتەوەی عەرەب دابنرێن ، بەهەمان رادە کە نەتەوەی فارس یان هیندی یان نەتەوەکانی تر جیاوازن لێی .

چونکە ئەمنەتەوانە کە زمانو هێمای جیاوازیان لە زمانو هێمای عەرەبی هەیەو لە دێرزەمانەوە لەنیشتیمانی عەرەبدا دەژین ، وەکو نەتەوەی کورد ، بە رەگی قووڵ لەگەڵ نەتەوەی عەرەبدا ژیاون ، چونکە لە بنەچەکەوەو لەکاتی پەیدابوونیەوە بەدرێژەی ئەمماوەیە لەوخاکەدا ژیاون کە لەباری مێژووەوە بە نیشتیمانی عەرەب ناسراوە ، جا هەرچەندێك بەشەکانی ناویان جیاوازبووبێ یان ئەو دەوڵەتانەی لەسەری دروستبوون جیاوازبن • ئەمەش مەسەلەیەکی گرنگە چونکە ئەو سەرزەمینەی ئەم نەتەوانەی لەسەردەژین ، بەشێك بوون لەو دەوڵەتە عەرەبیانەی کە لە هەزارەها ساڵەوە دروست بوونو، کە دوا یەکیان دەوڵەتی مەزنی عەباسی بوو ، ئەم سەرزەمینەی ـ لەهەمان کاتدا ـ مەڵبەندی ئەونەتەوانەیە ، بۆیە هەویەی عەرەبی ئەوخاکەی کە ئەمکەمایەتیانەی لەسەر دەژین ، لەرێی زۆرکاری یان ئیستیعمار یان زەوت کردنەوە نەهاتوە بەڵکو لەرێی واقیعی مێژوویی یەوە هاتوە کەهی هەزاران ساڵە ، ولەسەر ئەمە ، بەدرێژەی هەموو ئەو ماوە مێژوویی یە دوورودرێژە ، هیچ جەدەلو ناکۆکیەك نەهاتۆتە کایەوە •

بەشێکی زیندووی قەوارەی عەرەبن •

ئەمنەتەوانە • بەدرێژەی قۆناغە جۆربەجۆرەکانی مێژوو بەشێکی زیندووی قەوارەی عەرەببوون ، پێوەی بەندبوونو لەگەڵیدا کاریان تێك کرد بەوەو هەرگیز بەشێکی غەریب نەبوونە لێی یان ناکۆك نەبوون لەگەڵیدا .

دەمارەکانی پەیوەندی نێوان نەتەوەی عەرەبو ئەمنەتەوانە لەچوارچێوەی عەقیدەی هاوبەشی ئیسلامو لەسایەی دەوڵەتی عەرەبی ئیسلامی دا کە چەندین سەدە حوکمڕانیان کرد ، گەیشتنە رادەیەکی یەکجار قووڵو بەربڵاو .

زۆربەی زۆری ئەمنەتەوانە بەشێکی زیندووی دەوڵەتی عەرەبی ئیسلامی بوونو تێیدا ، لەدەسەڵاتی هەرە بەرزولەسوپاو لە رۆشنبیریو لەمەرکەزە ئاینی یەکانو هی تردا ، جێگەی گرنگیان هەبوە •• هەروەها ، رۆڵەکانی هەموو ئەمنەتەوانە ـ ئێستا ـ بەشێکی زیندوو کار تێککردووی ژیانی سیاسیو ئابووریو کۆمەڵایەتی عەرەبن • لەبەر ئەمەو لەگەڵ هەموو ئەو هەوڵو تەقەلایانەشدا کە ئیستیعمارو زایۆنیزم بۆ دوورخستنەوەی ئەم نەتەوانە لەنەتەوەی عەرەب داویانە ، ولەگەڵ هەموو هەوڵو تەقەلای شۆڤینیەکانی ناو ئەم کەمایەتیانەو ناو عەرەبیش داویانە ، بۆ جیاکردنەوەی هەردو لا ، ژیانی هاوبەشی ناو نیشتیمانی عەرەب لەنێوان عەرەبەکانو ئەمکەمایەتیانەدا مەسەلەیەکی یەکجار سروشتی یەو لەگەڵ راستی یە ئەساسی یەکانی ئەو مێژووەدا دەگونجێ ، کە نەتەوەی عەرەبو ئەمنەتەوانەی پێکەوە کۆکردۆتەوە ، وهەرجۆرە جیابوونەوە خوازیەك ، هەرشێوە یا ناوەڕۆك یا دیاردەو پلەو ئامانجێکی هەبێ ، فیکرێکی لادەرەو دژی واقیعو مێژووەو زیانبەخشە بە نەتەوەی عەرەبو ئەمنەتەوانەش .

ژیانی هاوبەش

ژیانی هاوبەشی نێوان نەتەوەی عەرەبو ئەمنەتەوانە لەسەر خاکی نیشتیمانی عەرەب ، بەتەواوی شتێکی ئاسایی یە ، و لەهەمان کاتیشدا یەکێتی هیواو ئاواتی نێوان نەتەوەی عەرەبو ئەمنەتەوانەش دەگەیەنێ .

بروانە : ل : ٧

پاشماوەی نەتەوەمان لە هەڵچوونێکی بەردەوامدایە

نموونەیەکی تر : ئایا نەتەوەیەکی تر هەیە کرابێتە بیستو دوو بەش ؟! هیچ نەتەوەیەك لە جیهاندا نیە کە کرابێتە بیستو دوو بەش . توانیویانە بەدوو بەشکردنو سێ بەش کردن و ئەوپەڕی بە چواربەش کردن بەسەر هەموو نەتەوەکانی جیهاندا زاڵببن تەنیا نەتەوەی عەرەب نەبێت کە کراوەتە بیستو دوو بەشو نەیانتوانیوە بەسەریدا زاڵببن ، ئەمهۆیە وامان لێدەکات بپرسین : بۆچی نەتەوەی عەرەب هەڵبژێر دراوە بۆ ئەوەی ببێتە جێگای پەیدابوونی پێغەمبەرانو ئاینەکان یەك بەدوای یەك ؟! چونکە چالاکی ی ئەومرۆڤەی تێدایە .. توانای ئەومرۆڤەی تێیدایە جۆرێکی تایبەتی یە . بۆیە بەش بەشی دەکەنو دەیانکەنە چەند ملیۆنێك ، دوای ئەو سەریان لێدەشێوێتو دەڵێن: شەش ملیۆن زۆرە با هێشتا بەش بەشی کەینو ، هەوڵی ئەوە دەدەن شەش ملیۆنەکەشو ملیۆنو نیوەکەشو تەنانەت نیو ملیۆنەکەش دیسان بەش بەش کەن ..بۆچی چونکە ناتوانێت وکو چۆن بەسەر گشت نەتەوەکاندا زاڵدەبێت بەمجۆرە بەسەر نەتەوەی عەرەبیشدا زاڵببێت .

ئەمە هەموو بەڵگەن نموونەی ئاشکرای ئەوتۆمان دەدەنێ کە نەتەوەی عەرەب هەر بەسەر دوژمنەکانیدا سەردەکەوێت .

دەڵێن دەوڵەتانی گەورە پشتگیری قەوارەی زایۆنی دەکەن .. ئێوە نەبوون جەنگتان لەگەڵ گەورەترین دوو ئیمپراتۆریەتی جیهاندا کردو بەسەریاندا سەرکەوتن ؟ ئێوە خۆتان نەبوون جەنگتان لەگەڵ فارسو بیزەنتیەکاندا کردو بەسەریاندا سەرکەوتنو لەسوریاو عراق دەرتان کردنو پاشان موسوڵمانەتیتان گەیاندە ئێران ؟ ئێوە بوون وەهاتان کرد یاخود ئێوە نەبوون ؟ ئێوە خۆتان نەوەی ئەوکەسانەن کە ئەوهەموو سەرکەوتنانەیان وەدەستهێنا ..

● پێویستە ئێوە خودی خۆتان بدۆزنەوە ●

کەواتە پێویستە خودی خۆتان بدۆزنەوە ، تەنیا خودی خۆتان بدۆزنەوە . ئەوکاتە دەبینن کەوا دەتوانن وابکەن پەیامەکەتان تەنیا لە سنووری خاکی عەرەب نەوەستێت ، بەڵکو بە دادپەروەریو بەکسانی هاوکاری لەگەڵ مرۆڤایەتی لەگشت خاڵێکی ئەمزەوی یەدا دەکەن .. چونکە پێشتر واتان کردوە •. عەرەب تاقانە نەتەوەیێکە کەوا شارستانیەتیەکەی وای نەخواستوە گەلانی جیهان بخاتە ژێر دەستیەوە .هەمیشە شارستانیەتیەکەی تیشکی داوەتە گەلانی زەوی بۆ ئەوەی خێری پەیوەندیان بە زەوی یان پەیوەندیان بە زەویو ئاسمانەوە یان پێببەخشێت .

بەوکەسانە بڵێن کە پێتان دەڵێن ئێوە بە قەوارەی زایۆنی ناوەستن کەوا پێی دەوستین . • بەڵام ئێوە ئەوەتان ناوێت • ئێوە ناتانەوێت تواناکانی ئێمە لە ئیقتیداردا بدۆزنەوە ، دەتانەوێت بیانپۆشن ، مەگەر بۆچی ناتوانین ؟! ئێمە دەتوانین .. مێژووەکەمان دەڵێت کە دەتوانین .• هەروەها ئێستا کەشمانو باشترین توانای داراییو ئابوریمان هەیەو باشترین توانای بەشەریمان هەیە پێویستیمان تەنیا بەوە هەیە جۆرەکە بگۆڕین • پێش ئەوەندە ساڵە خوێندنی بەرز لە کوێتو لە عراقو لە سعودیە نەبوو .. کەچی ئێستا ئێمە دەتوانین چ بە پەیوەندیەکانمانو چ بە توانا داراییەکانمان باشترین شارەزایی پێشکەوتو لە جیهاندا بەکاربێنین ئەوان بێنینە خاکەکەمان یاخود ئێمە بچینە ئەوێ بۆئەوەی خۆمان پێشبخەین .. پزیشکی عەرەب تاکو سەدەی هەژدەهەم لە زانکۆکانی ئەورۆپادا دەخوێندرایەوە ئەمەیە ئەو ئەورۆپایەی کە ئێستا بە مەڵبەندێکی گەورەی شارستانێتی دادەنێین • تاکو سەدەی هەژدەهەم پزیشکیی ئێوەیان لە زانکۆکانیاندا دەخوێند .. ئەمە لەوکاتەی نەتەوەکە بە قۆناغێکی (لێژەوە) تێدەپەڕی ، زۆربەی جاران تاقیکردنەوەکانی مرۆڤایەتی وەکو قاپە پێکەوەبەستراوەکانە لەشوێنێك بۆ شوێنێك دەڕوات بێگومان ئێمە نامانەوێت هیچ تەکنیکێك بگوێزینەوە ئەگەر وای لێنەکەین لەگەڵ خوورەوشتو شارستانیەتیە تایبەکەماندا نەگونجێتو رێکنەکەوێت، بەمجۆرە دیمان کەوا جگە لە سیاسەت نا توانین باسی هیچ شتێك بکەین .• دمانوبست تەنیا بتانبینینو سڵاوتان لێکەین ..سڵاومان بە هەموو عەرەبێك بگەیەنن .

لە هۆتێلی (قناة) ـ بارەگای نیشتنی وەفدە وەرزشیەکان ـ بەرێزان کریم محمود حسین وەزیری لاوانو سەرۆکانی وەفدە وەرزشیەکانی عەرەب کە بەشداریان لە پێنجەمین پاڵەوانێتی کەنداوی عەرەبی بۆ تۆپی پێ دا کرد پێشوازیو تەودیعی بەرێز جێگر یان کرد کە بەرێز جێگر تۆقەی لەگەڵ ئەندامانی وەفدە وەرزشیە بەشدارەکانی پاڵەوانیەتیەکەدا کردو خۆحافیزی لێ کردن .

هەریەکەمان ئەرکێکی دیاری کراو لەخزمەتی کۆمەڵدا بەجێدەهێنێ

هەریەکی لە ئێمە وبەشێوەی جوێ ئەرکێکی دیاری کراو لە خزمەتی کۆمەڵدا بەجێدەهێنێ ، ئەوکرێکارەی شارەزای کارەکەیەتی خزمەتی کۆمەڵ دەکا ، هەروەها عەسکەریەکی لێهاتوو ئازا کە بۆ بەرگری لەنەتەوەو نیشتمان دەجەنگێ ، بەڵام دروست کردنی مرۆڤ ، لەوجۆرە کارانەیە پێویستی بە بەکارهێنانی دەستو خامەو وردەکاری هونەرمەندە تا بتوانێ مرۆڤێ دروستبکا ، بەوجۆرەی لەگەڵ رێڕەوی شۆڕشدا بگونجێو کۆمەڵ بەڕێوەبەرێ ، ئێمە نەك تەنیا دەمانەوێ مرۆڤ لەگەڵ شۆڕشدا بگونجێ ، چونکە ئێمە بەگشتی ئەمقۆناخەمان بڕیوە، بەڵکو چاومان لەوەوەیە مرۆڤی بخولقێ سەرکردایەتی کۆمەڵ بکاو ئەوهاتنە کایەیە بخولقێنێ کە شۆڕش دەوڵەمەند دەکاو کاروانی سیاسیو ئابووریو کۆمەڵایەتیو رۆشنبیریو هەتا عەسکەریش مەیدانە تایبەتیەکانیانپتەو دەکا •

کاری گونجان لەگەڵ رێڕەوی شۆڕشدا بەتەنیا ئێستا بەکارێکی گل کردنەوە دادەنرێ ، لەبەر ئەوەی ئێمە کە سانێکمان ناوێن گل ببنەوە ، بەڵکو دەمانەوێن بە هەنگاوی باوەڕو پتەوو بەهێز بڕۆنو بە عەقڵێکی زیندو بۆ خزمەتی کۆمەڵی نوێ بیربکەنەوەو یاربدەی مرۆڤی نوێ بدەن تا لەسەرپێ بوەستێو بەشداری لەکاری خوڵقاندنی یاساکانی شۆڕشدا بەرەو پێشەوە بکاو بەردەوام وبەبێ راوەستان خزمەتی مرۆڤ بکا .

ئێمە کاتێ لەرکاردنان دەکەین کە دەستمان بۆ کێشاو تێگەشتنەکەمان لەوچوارچێوەیەدا راستدەبێ، پێویستە قەوارەی ئەوبارە بزانن کە دەکەوێتە ئەستۆتانو لە سەرتانە ئەو ئەرکە گرانەتان بەوردبینی راپەڕێنن ، هەریەکێ لە ئێوە لە سەربەتی هەموو رۆژێ لەخۆی بپرسێو بزانێ ئایا ئەوکارەی لەمڕوەوە کردوبەتی ، لەسەر ئەمئەساسەیە یان نەءو بەسلوكو باری سەرەنجەکانیا بچێتەوە بەو جۆرەی دەتوانێ پێداویستەکانی دروست کردنی ئەو مرۆڤەی دەیەوێ پێبگا دەڕەخسێ ، کە لە خۆیەوە دەستپێدەکا کاری بنیاتنان لەخۆیەوە بگەیەنێ بە مرۆڤی نوێ ، ئەمە لە مەڵبەندی لاوان بێ یان هەرمەڵبەندێکی ترو بەوجۆرەی مرۆڤی پێدەگەیەنێ کە توانای دروست کردنی یاساکانی کۆمەڵی دەبێو بەراستیو رێکوپێکی پەرەی پێدەدا .

ئێمە دەزانین بارێکی گران دەخەینە ئەستۆی ئێوەو خۆشمان ، مادەمێکی ئاواتەکانمان لەرادەبەکەدا ناوەستێ ، ئەمئاواتو خواستەش رەوایە چونکە لە رەوایدا متمانەی بەباوەڕی راست کردوە ، ئاواتمان بۆ یەکگرتنی نەتەوەی عەرەب بەڕەوا دادەنرێ چونکە بەشێکە لەبیرو باوەڕی راستمان ، دیسان لەهەمان کاتدا توانای ئێمە ، دیسان کە دەمانەوێ ئافرەت شوێنی بە بەهای خۆی لەکۆمەڵدا بگرێ ، ئەمە بەکارێکی راست دادەنرێ ، چونکە ئێمە ناتوانین ئەوکۆمە لە پێك بهێنن کە دەمانەوێ بەبێ ئەوەی ئافرەت ، لە رووی مێژووییو کارو باوەڕەوە شوێنی بەبەهای خۆی نەگرتبێ بەو جۆرەی لەگەڵ جونەپێشەوەی شۆڕشدا بگونجێ ، چونکە بە پێچەوانەی ئەوەوە نیوەی تەواوی کۆمەڵ پەككەوتە دەکەین •

سەرنجی شۆڕش بەرامبەر مرۆڤ لە بەخششیەوەیەتی بۆ کۆمەڵ •

شۆڕش وا ناروانێتە مرۆڤ لەسەر ئەساسی جیاوازیو کەمو کورتی دواکەوتوانەی نێوان پیاووژن، شۆڕش لە هەڵسەنگاندنی مرۆڤی نوێدا لەوبەخششەوە دەستپێدەکا کە دەیدا بەکۆمەڵو لەوباوەڕو بەها نوێیەوە ، کە ئەگەر لێی جیابوەوە ئەوا ئەو مرۆڤەی لێدەرناچێ ئێمە دەمانەوێ ، لەبەر ئەوە مەسئولیەتی ئەوەمان لەسەرە وای لێبکەین لە کاروانو باوەڕی دوانەکەوێ ، چونکە بەخەسارداني هەرمرۆڤێ بەخەسارەتێکی گەورە دادەنرێ •

گرانە لە سەرمان ، مرۆڤێکی دڵسۆز لە عراق یان نیشتمانی عەرەبدا لە کیس بدەین ، چونکە تێکوشان پێویستی بە هەموو بەشەرێکی چاکە ، دیسان کاری بیناکردنی شارستانیەتی نوێ پێویستی بە کەسانی چاك هەیە ، جا مادەم کاری خوڵقاندنی شارستانیەتی نوێو پێشکەوتو لە زەمانی عەباسیەکانەوە وەستاوە ، مەسئولیەتی سەرشانی ئێمەبە شارستانیەتی نوێی عەرەب بینابکەین ، کە مەرجەکانی نیشتمانیو نەتەوەیو مرۆڤایەتی بەدیدەهێنێ ، بەوجۆرەی بەدەوری ئێستای عەرەب بشێو بەردەوامی راستی لە نێوان ئیستاو رابوردوی پیرۆزداو ئەوپاشە رۆژەدا زامن دەکا کە چاوەڕێ دەکەنو تەقەللای بۆ دەدەن •

Institut Kurde de Paris

ده‌قی وتاره‌که‌ی هاوڕێ صدام حسین بۆ ئیشکه‌رانی وه‌زاره‌تی لاوان

له «٣١» کانوونی دووه‌می رابوردوودا

هاوڕێ صدام حسین، جێگری سه‌رۆکی ئه‌نجومه‌نی سه‌رکردایه‌تی شۆڕش . له سه‌ردانه‌که‌ی (٣١) ی کانوونی دوه‌می‌دا له وه‌زاره‌تی لاوان ، له‌باره‌ی هه‌ندێ مه‌سه‌له‌ی گرنگه‌وه قسه‌ی بۆ ئیشکه‌رانی وه‌زاره‌ته‌که کرد ، ئه‌مه‌ش ده‌قی قسه‌که‌ی جێگری به‌ڕێزه :

منداڵو مێرمنداڵان ، له کۆمه‌ڵگای شۆڕشگێڕو سۆشیالیستدا زیاتر له پرۆزه‌یه‌کی سۆشیالیستو شۆڕشگێر ده‌چن ، وله‌کاتێکدا که‌وره‌کان‌ده‌بێ بیسه‌لمێنن که شایسته‌ی بیروباوه‌ڕه‌کانن . بچووکه‌کان شایسته‌ی بیروباوه‌ڕه‌کانن تا ئه‌وکاته‌ی گه‌وره ده‌بن‌و به پێچه‌وانه‌وه ره‌فتار ده‌که‌ن .

منداڵو مێر منداڵ سه‌ر به هیچ تاقمێکی کۆمه‌ڵایه‌تی یان چینایه‌تی نین‌و بیروڕایه‌کی سیاسی ده‌ستنیشان کراویان نیه . له‌به‌ر ئه‌مه حزب‌و ده‌وڵه‌ت خێزانی منداڵو مێر منداڵن . ئه‌وان دایك‌و باوکین . هه‌ر له‌سه‌ر ئه‌م‌ئه‌ساسه نابێ منداڵو مێر منداڵ به پێودانگی ترخاندنی کۆمه‌ڵایه‌تی‌و سیاسی خێزانه‌که‌یان ره‌فتاریان له‌گه‌ڵدا بکرێ‌و نابێ هیچ ئۆباڵێکیان له‌سه‌ر ئه‌مه بکه‌وێته ئه‌ستۆ . چونکه ئه‌وان ناتوانن هیچ چه‌وتیه‌کی ناو خێزان راستبکه‌نه‌وه تا ده‌گه‌نه ته‌مه‌نی خۆناسین‌و ئه‌و شه‌رت‌و مه‌رجانه‌یان تێدا دروست ده‌بێ که به ره‌فتارو کردار ببن به به‌عسی چاك ، بێ ره‌چاوکرتنی شته‌کانی‌تر .

له‌قوتابخانه‌کاندا ، هه‌رپۆله لێپرسراوێکی هه‌یه ، که له‌وانه‌یه له قوتابیانی پۆله‌که خۆیان‌بێ ، له‌وانه‌شه ئه‌م‌لێپرسراوه له‌لایه‌ن قوتابیه‌کانه‌وه په‌سه‌ند نه‌کرێ‌و نه‌بێته نموونه‌یه‌ك که قوتابیانی قوتابخانه ناوه‌ندیه‌کان . بگره ئاماده‌یی‌یه‌کانیش ، په‌یڕه‌وی لێبکه‌ن ، به‌تایبه‌تی له زروفی کاری ئاشکرادا که شانازی شێوه‌ی کاری نهێنی‌و زروفی شارراوه‌ی بۆ لێپرسراوه‌که ناهێنێته‌دی .

پێویسته ئه‌وه بزانین که منداڵان ، ته‌نانه‌ت لادانیش – له قۆناغێکی وه‌کو ئه‌مه‌دا – نایانه‌وێ خۆیان وه‌کو ئه‌و منداڵانه بنوێنن که له‌ته‌مه‌نی خۆیاندان ، به‌ڵکو ده‌یانه‌وێ خۆیان وه‌کو ئه‌وانه بنوێنن که له خۆیان گه‌وره‌ترن ، واته به‌مامۆستاکه‌یان یان به لێپرسراوه حزبیه‌که‌یان ، جا ئه‌گه‌ر لێپرسراوه حزبیه‌که له‌ته‌مه‌ندا له‌وان که‌وره‌تربوو .. ئه‌وا منداڵه‌که خۆی وه‌کو ئه‌و ده‌نوێنێ ، وئه‌وکاته ئه‌ولێپرسراوه که ده‌توانێ به گوێره‌ی مه‌به‌ستی خۆی ئاراسته‌ی بکاو وه‌کو ئه‌برانین ئینسان به‌تایبه‌تی له‌قۆناغی منداڵی‌و هه‌رزه‌کاری‌دا . خۆی وه‌کو یه‌کێك له ئه‌ندامانی خێزانه‌که‌ی ، وه‌کو باوکی یان براکه‌ی ، یاخۆ وه‌کو مامۆستاکه‌ی یان شه‌خسیه‌تێکی کۆمه‌ڵایه‌تی یا سیاسی که په‌سه‌ندی بکا ، ده‌نوێنێ . ئه‌گه‌ر به‌عسی‌بێ . ئه‌وا لاسایی هه‌موو جم‌وجۆڵو ره‌فتارو سیفه‌ته کشتی‌و تایبه‌تی‌یه‌کانی لێپرسراوه‌که‌ی ده‌کاته‌وه . له‌به‌ر ئه‌مه هه‌رچه‌ندێك لێپرسراوه‌کانی له‌ته‌مه‌ندا له‌وان گه‌وره‌تربن ، ئه‌وه‌نده باشتره .. هه‌ر له‌به‌ر ئه‌مه خۆی باشتره لێپرسراوی حزبی پۆل بۆ قوتابیانی ناوه‌ندی‌و ئاماده‌یی له‌قوتابیانی ئه‌و پۆلانه‌بن که له‌سه‌روو ئه‌وانه‌وه‌ن ، وله‌شتی تریشدا هه‌ر ئه‌م پێودانگه ده‌بێ به‌کاربهێنرێ .. له‌وانه‌یه منداڵان له‌شێوه‌ی په‌یوه‌ندی باشیاندا له‌گه‌ڵ چالاکیه‌کانی نه‌وجوانان پێویستیان به‌هه‌ندێ ئیمتیازو جیاکردنه‌وه هه‌بێ ، بۆ وێنه کاتێك که که‌شافه ده‌بێ به ده‌رسێك ، که سه‌رکه‌وتن‌و که‌وتنی تێدا هه‌یه .. ئه‌و به ئیمتیازی دانانێ ، مادامه‌کی ئه‌ویش ده‌رسێکه وه‌کو ده‌رسه‌کانی‌تر . . هه‌روه‌ها کاتێك که‌جلی پێشڕه‌وان له‌به‌ر ده‌کا . شانازی ئه‌وکاته پێیه‌وه زیاتر ده‌بێ . که وه‌کو فرمانه‌کانی قوتابخانه نه‌چێته به‌رنامه‌ی ته‌قلیدی رۆژانه‌وه ، وئه‌وه‌ی ئه‌و له‌و بواره‌دا ئاره‌زووی لێیه ئه‌وه‌یه که ئه‌مه کارو فرمانێك‌بێ وه‌کو پێسپاردنێکی تایبه‌تی به‌ده‌ر له شێوه ته‌قلیدیه‌کانی چالاکیه کۆمه‌لایه‌تیه‌کانی‌تر .

کاتێك که منداڵ ده‌بێ به پێشڕه‌و ، ده‌بێ ئه‌م بوونه‌ی له‌سه‌ر ئه‌ساسی چه‌ند بنه‌ڕه‌تێکی ده‌ستنیشان‌کراوبێ .. که هه‌موان به‌شێوه‌ی مه‌وزوعی تێیدا یه‌کسان بن ، به ئامانجی گه‌یشتن به پله‌ی پێشڕه‌و . له‌به‌ر ئه‌مه ، بنه‌ڕه‌ته‌کانی خاسیه‌تی به‌عسیه‌تی ده‌بێ له‌گه‌ڵ بنه‌ڕه‌ته‌کانی خاسیه‌تی زانیاری‌و سه‌رکه‌وتنی زانیاری‌دا به‌شێوه‌یه‌کی جیدی پێکه‌وه بلکێن ، وه‌کو مه‌رجێك له مه‌رجه‌کانی وه‌رگرتنی لاوان‌و مێر منداڵان وپێشڕه‌وان له‌و رێکخراوانه‌دا که قوتابخانه‌یی نین .

پێویسته رابردوو نه‌که‌ین به بنه‌ڕه‌تێك‌و پشتی پێ ببه‌ستین ، به‌ڵکو ده‌بێ رابردووی خه‌باتگێڕانه بکه‌ین به هانده‌رێك بۆ خاسیه‌تی نوێکاری به‌خشش‌و ئه‌م‌خاسیه‌ته ، بۆ مه‌به‌سته‌کانی پێشکه‌وتن له‌گه‌ڵ قۆناغی ئێستادا ، به شێوه‌ی پێشکه‌وتوو گونجاوو کاریگه‌ر بێ .. جا ئه‌و تێکۆشه‌ره‌ی که مێژووی خه‌باتگێڕانه‌ی هانی ده‌دا بۆ کارکردن به‌ره‌و پێشه‌وه ، ده‌بێ خاسیه‌ته پێویست‌و پێشکه‌وتوه‌کانی ئه‌م‌قۆناغه نوێیه ، شان‌به‌شانی مێژووی خه‌باتگێڕانه به‌کاربهێنێ تا به خاسیه‌ته‌کانی ئه‌م قۆناغه نوێیه پێویسته‌ش به‌سه‌ر ئاوه‌ڵه‌کانی‌دا سه‌رکه‌وێ ، هه‌روه‌کو له زروفی کاری نهێنی‌دا به‌سه‌ر خه‌ڵکی‌تردا سه‌رکه‌وت . به‌م‌جۆره پێویسته له‌سه‌ر کرێکار له کێڵگه‌دا به‌به‌رهه‌م به‌سه‌ر ئاوه‌ڵه‌کانی‌دا سه‌رکه‌وێ ، وسه‌رۆکی کیمیایی‌و فیزیاییش ده‌بێ به‌سه‌ر ئاوه‌ڵه‌کانی‌دا سه‌رکه‌وێ ، هه‌روه‌ها سوپایی‌یه‌کان‌و تێکۆشه‌رانی ده‌زگا تایبه‌تی‌یه‌کان‌و ئه‌وانه‌ی له ده‌زگا جۆراوجۆره‌کانی ده‌وڵه‌تدا کارده‌که‌ن ، ده‌بێ هه‌مان شت بکه‌ن .

● به‌کارهێنانی مێژوو له‌پێناوی پێشکه‌وتن‌دا

که‌واته ، له‌سه‌رمانه مێژووه‌مان له‌پێناوی پێشکه‌وتندا به‌کار بهێنین‌و بیکه‌ین به پێگه بۆ به‌ره‌و پێشه‌وه چوون ، شان‌به شانی ره‌خساندنی‌شێوه‌کانی . تر نه‌ك ته‌نها کردنی به پێگه‌و پشت پێ‌به‌ستنی .. چونکه نابێ ته‌نها رابردوو بکه‌ین به پێگه بێ ئه‌وه‌ی هۆبه زاتیه نوێکاره‌کان دابین بکه‌ین که کاری پێشکه‌وتنی کۆمه‌ڵگا به‌ره‌وپێشه‌وه ئاسان ده‌کا . چونکه رابردوو کردن به پێکه . ده‌یکا به بار ، له‌جیاتی ئه‌وه‌ی بیکا به که‌له‌پوورێکی پرشنکارو هانده‌رێکی مه‌رکه‌زی بۆ راپه‌ڕین وپێشکه‌وتن . هه‌روه‌ها ناشکرێ ته‌نها پێودانك‌و چه‌مکه ئه‌کادیمیه‌کان بکرێن به پێگه بێ‌سایشت‌و کرداری شۆڕشگێڕ چونکه ئه‌وه ده‌بێته مایه‌ی لادان‌و دواکه‌وتنی شۆڕش .

موا سه‌فاته ئه‌کادیمیه‌کان ده‌بێ له‌گه‌ڵ ئاسۆیه‌کی شۆڕشگێڕانه‌دا تێکه‌ڵ بن ، ته‌نانه‌ت ئه‌گه‌ر خاوه‌نی ئه‌م موا سه‌فاتانه ئه‌ندامی حزبیش نه‌بێ . به‌ڵام ده‌بێ له‌گه‌ڵ ئاسۆی شۆڕشدا بلکێ چونکه لکان له‌گه‌ڵ ئاسۆی شۆڕشدا ، ره‌وایی‌یه‌کی میللی ده‌به‌خشێ به موا سه‌فاته ئه‌کادیمیه‌کان‌و ئاسۆیه‌کی سه‌رتاپاگیر ده‌دا به ژیان که تێیدا کاری راست بکاو ره‌وایی شۆڕشگێڕی‌و ئینسانی خۆی وه‌رده‌گرێ ، چونکه ئه‌و ئه‌کادیمیه‌ی که‌سه‌ر به ئاسۆی شۆڕش نه‌بێ ، خاسیه‌ته زانیاریه‌کانی ده‌بن به کۆسپێك بۆ په‌کخستنی بزوتنه‌وه‌ی شۆڕش ، له‌جیاتی ئه‌وه‌ی ببێ به خاسیه‌تێکی راست به‌ره‌و پێشه‌وه . ئه‌مه مه‌سه‌له‌یه‌کی چه‌سپاوو عه‌مه‌لیه‌و مه‌سه‌له‌یه‌کی تیۆری نیه ، به‌ڵکو مه‌سه‌له‌یه‌کی سانه‌وی‌یه‌و ده‌توانین هه‌ر توێژێك له‌مانه وه‌ربگرین بۆ ساغکردنه‌وه‌ی ئه‌م قسه‌یه‌مان .

دوو جۆر چالاکی هه‌ن که بریتین له : چالاکی باره‌گا مه‌رکه‌زیه‌کان‌و چالاکی مه‌یدانی . تێکۆشه‌ری به‌عسی نابێ به تێکۆشه‌ر ، ئه‌گه‌ر له‌ژیان به‌وجۆره نه‌گاکه حزب سایشتی لێ‌ده‌کاو کاری بۆ ده‌کا .. وبێ تاقیکردنه‌وه‌ی مه‌یدانی تاقیکردنه‌وه‌کانی تێکۆشه‌رانی به‌که‌م‌وکوڕی ده‌مێننه‌وه .. له‌وانه‌شه ژیانیشی تێدا نه‌بێ‌و بشبێ به بار به‌سه‌ریه‌وه . بۆیه پێویسته له‌سه‌ر که‌رتی لاوان : له‌هه‌موو که‌رته‌کانی تر زیاتر توانای ده‌ربڕینی ژیانی هه‌بێ .. به جۆرێك که بۆ خه‌ڵکی تر ببێ به نموونه ، ئه‌مه‌ش ئه‌وه پێویست ده‌کا لاوان خه‌سیت وسیفه‌تی سه‌ربازیان هه‌بێ .. وله‌پێش هه‌موو ئه‌مانه‌دا ده‌وڵه‌مه‌ندکردنی تاقیکردنه‌وه‌ی شۆڕشگێڕانه پاڵ‌پێوه‌نانی به‌ره‌و به ته‌وژمی خوێنی گه‌رم .

● گونجانێکی پێویست

شه‌ش‌مانگ به‌ر له‌شۆڕش . چاوم به هاوڕیانی لقی به‌غدا که‌وت که ئه‌وکاته لێپرسراوی سه‌رکردایه‌تی ئه‌و لقه‌بووم . له‌نێو ، ئه‌واندا هاوڕێیان : عزة الدوری‌و حکمة العزاوی تێدابوو . پێم‌وتن : پێویسته ئێمه شۆڕش بکه‌ین . وه‌شۆڕشه‌که سه‌ربکرێت ، وه له‌وانه‌یه کاتی‌به‌رپابوونی دوورنه‌بێت ، پێویسته خۆمان ئاماده بکه‌ین وخۆمان حازر بکه‌ین بۆدۆزینه‌وه‌و خولقاندنی گونجانێکی پێویست له‌نێوان خه‌واسی تێکۆشانی کاری شۆڕشگێڕی نهێنێ وه خاسیه‌تی توانای به‌ڕێوه‌بردن‌و سه‌رکردایه‌تی کردنی ده‌وڵه‌ت وه ئه‌وه‌ی لێره‌دا زۆرگرنگه : ئه‌وه‌یه که هاوڕێیان وا هه‌ست نه‌که‌ن که رابوردووی تێکۆشان‌و خاسی‌یه‌تی کاری نهێنی ، به‌ته‌نیا به‌سه بۆ ئه‌وه‌ی وا له‌به‌عسی بکات که بتوانێ شوێنی سه‌رکردایه‌تی له کۆمه‌ڵگای دوای شۆڕشدا داگیربکات ، به‌بێ ئه‌وه‌ی خه‌واسی لاپه‌ڕه‌یه‌کی نوێ‌و پێویستی‌یه‌کانی بخاته حیسابه‌وه ، ئه‌وه شتێکی به‌دیهی‌یه که ئه‌م‌حیساباتانه مانای ئه‌وه نی‌یه خاسی‌یه‌تی کاری شۆڕشگێڕی نهێنی هه‌یه جیا کراوه‌یه له خه‌واسی کاری شۆڕشگێڕی له دۆخی سه‌رکه‌وتنی شۆڕشدا . به‌ڵکو ئێمه مه‌به‌ستمان له‌وه‌یه که خاسی‌یه‌تی مه‌رکه‌زی کاری شۆڕشگێڕی نهێنی پێویسته خه‌واسی زیاده‌ی بچێته سه‌ر بۆ کارکردن له دۆخی نوێدا .

چونکه لاپه‌ڕه‌ی دووهه‌م واته لاپه‌ڕه‌ی سه‌رکه‌وتنی شۆڕش ، مومه‌یزاتی تری هه‌یه له مومه‌یزاتی تێکۆشانه‌وه دوورنی‌یه ، به‌ڵام له‌وانه‌یه که خه‌واسی دۆخی کاری نهێنی نه‌توانێ هه‌موو چالاکیکانی قۆناغی نوێ داپۆشێت ، چونکه له توانای تێکۆشه‌ردا هه‌یه که مه‌زایه‌ی تری بخاته سه‌ر ، مادام سیاسی‌یه‌کی شۆڕشگێڕ یه‌که‌مین سیفه‌تی ئه‌وه‌یه که واقیعێکی پێشکه‌وتوو دروست ده‌کات وه له رێگای دۆزینه‌وه‌ی یاسای پێشکه‌وتنه‌وه به‌سه‌ر واقیعدا سه‌رکرده‌یی ده‌کات ، بۆ مه‌به‌ستی کار تێکردنی‌و سه‌رکردایه‌تی کردنی بۆ پێشه‌وه .

که‌واته وه‌ده‌ستخستنی خه‌واسی زیاده بۆ مه‌به‌ستی په‌ره‌سه‌ندن‌و بنیاتنانی کۆمه‌ڵو ده‌وڵه‌ت ، ئه‌وه یه‌که‌مین سیفاتی تێکۆشه‌ره ، وه له تواناید‌ا هه‌یه که له شه‌ره‌که‌دا وه‌ك چه‌ك به‌کاری بهێنێ ، له‌رێگای ده‌سه‌ڵات گرتنه ده‌سته‌وه .

به‌ڵام پێویسته له‌سه‌ر تێکۆشه‌ر : له‌وه ئاگاداربێت که مه‌سه‌له‌ی پارێزگاری کردنی قیه‌می تێکۆشه‌رانه پێویسته : چونکه به نه‌مانی ، پێوانه‌ی ئاکادیمی جێگای پێوانه‌ی شۆڕشگێرانه ده‌گرێت ، وه له‌ویدا به‌رامبه‌ری ده‌شێوێت‌و حزبه شۆڕشگێڕه‌که کۆتایی دێت‌و ده‌بێت به حزبێکێ سه‌ر رژێم‌و ده‌سه‌ڵات له‌باتی ئه‌وه‌ی سه‌رکردایه‌تیان بکات ، تێکوشه‌ری شۆڕشگێڕ له توانایدا هه‌به‌خه‌واسی زیاده‌ی کارکردن وه‌ده‌ستبهێنێ له بنیات نانی کۆمه‌ڵگاو ده‌وڵه‌ت‌و شۆڕشدا .. به‌ڵام ئاکادیمی ، که شۆڕشگێڕ نی‌یه ، ناتوانێت خاسی‌به‌تی تێکۆشان په‌بدابکات ته‌نیا ئه‌وکاته نه‌بێت که به‌خواستی خۆی بڕیار ده‌دات ببێته تێکۆشه‌ر ، وه له کارو بیرکردنه‌وه‌یدا مافی ته‌واوی پێویستی تێکۆشان ده‌دات .

مه‌سه‌له‌ی لاوان له ته‌سه‌ورو کردارکردندا ، له‌دۆخی لاپه‌ڕه نوێکه‌دا ، پێویسته بایه‌خێکی تایبه‌تی وه‌ربگرێت له پرۆگرامی حزبدا ، وه چاره‌سه‌ری کاروباری لاوان‌و ده‌وریان به‌ده‌زگاکانی ده‌وڵه‌ت نه‌سپێری ، چونکه ده‌وڵه‌ت له نه‌رێت‌و داڕشتنه کۆنه‌کانیدا .. زیان به زۆر سیفه‌ی حزبی‌و نه‌رێتی کاری شۆڕشگێڕی ده‌گه‌یه‌نێت .. ئه‌گه‌ر شۆڕشگێڕان ئاگاداری ئه‌وه نه‌بن‌و حوکمێکی ئاواهی به‌سه‌رپه‌یوه‌ندی ده‌وڵه‌ت به‌لاوانه‌وه ته‌تبیق ده‌بێت .. له‌به‌ر ئه‌وه پێویسته که ئاگاداری ئه‌م‌لایه‌نه بن ، ئه‌ی هاوڕیان له‌به‌ر ئه‌وه‌ی کارتان له‌ناو ریزه‌کانی لاواندایه ، ئه‌رکێکی ته‌قلیدی ده‌وڵه‌ت نی‌یه به‌ڵکو ئه‌رکێکی شۆڕشگێڕانه‌یه تێکۆشه‌رێك جێ‌به‌جێی ده‌کات .

● ده‌وڵه‌ت له‌چاو ته‌سه‌وری حزبدا به‌دواکه‌وتوویی ده‌مێنێته‌وه ..

سه‌رجه‌می ده‌وڵه‌ت هه‌ربه‌دواکه‌وتوویی ده‌مێنێته‌وه به پێوانه‌کردنی له‌گه‌ڵ ته‌سه‌وری حزبێکی شۆڕشگێڕدا له‌سیفه‌کانی‌و ته‌سه‌وره‌کانی ده‌زگاکانیدا ، ده‌وڵه‌تی ئێستای ئێمه‌ی هه‌روه‌ها دوای سه‌د ساڵ ، به‌دواکه‌وتوویی ده‌مێنێته‌وه له‌سیغه‌ی حزب ، له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌دا که حزب سه‌رکرده‌یی ده‌وڵه‌ت ده‌کات ، وه زۆر یاساو ته‌دبیری پێشکه‌وتنخوازانه هه‌روه‌ها ئه‌ویش دواکه‌وتوو ده‌بێت دوای ماوه‌یه‌ك له ده‌رچوونی به‌پێوانه‌ی ته‌سه‌وری حزب‌و خواسته‌کانی جه‌ماوه‌ر ، که سه‌رکردایه‌تی ده‌کات ، چونکه ته‌سه‌وره‌کانی حزب له جۆرێکی زیندووه ، وه‌ئه‌و به‌شێکی قوڵو تێکه‌ڵاوه له‌گه‌ڵ بزوتنه‌وه‌ی ژیان‌و یاساکانیدا له‌به‌رئه‌وه ئه‌وبه‌شێوه‌یه‌کی نیسبی به‌پێشکه‌وتووی ده‌مێنێته‌وه له‌چاو ئه‌و یاسا دانراوانه‌داو ئه‌و ته‌دبیرانه‌ی پشتیان پێ‌به‌ستراوه له‌گه‌ڵ ئه‌وانه‌شدا یاساو ئه‌وته‌دبیرانه‌ی که ئیراده‌ی حزب دایده‌نێت له‌رێگای سیغه‌ی ده‌وڵه‌ت‌و ده‌زگاکانیه‌وه ، چونکه یاسا به‌زۆری به گوێره‌ی ئه‌و به‌خششه مه‌وزوعیانه‌ی له‌به‌رده‌ستدایه چاره‌سه‌ری بزوتنه‌وه‌ی کۆمه‌ڵ ده‌کات ، وه ئه‌و به‌خششانه قورسایی سه‌ره‌کی

بروانه : ل : ٧

مه‌سه‌له‌ی که‌مایه‌تی یه نه‌ته‌وه‌یی یه‌کان «پاشماوه»

ئاره‌زووی ئه‌م‌نه‌ته‌وانه له‌پێشکه‌وتنی رۆشنبیری‌و کۆمه‌ڵایه‌تی گونجاو له‌گه‌ڵ هێمای زمانه‌وانی‌و رۆشنبیری تایبه‌تیان ، له‌گه‌ڵ ئاره‌زووی نه‌ته‌وه عه‌ره‌ب له‌یه‌کێتی وئازادی‌و سۆشیالیزمدا نه‌ك هه‌رناکۆك نیه ، بوڵکو به‌شێکی زیندووشه له‌و . و پێویسته خه‌بات بکرێ بۆ له ره‌گ ده‌رکردنی هه‌ر بیروڕایه‌ك که هه‌وڵی دانانی دیواربێ له‌نێوان ئه‌م‌دوو ئاره‌زوه سروشتی‌و ره‌وایه ، یان پاڵ پێوه‌نانیان به‌ره‌و ناکۆکی .

له‌سه‌ر ئه‌م‌ئه‌ساسه ، حزبی به‌عسی عه‌ره‌بی سۆشیالیست که به راستترین شێوه ئاره‌زووی نه‌ته‌وه‌ی عه‌ره‌ب له یه‌کێتی‌و ئازادی‌و سۆشیالیزم ده‌رده‌بڕێ ، ده‌توانێ ، به‌ڵکو پێویسته له‌سه‌ری ، وه‌کو فرمانێکی نه‌ته‌وه‌یی‌و ئینسانی ، ئاره‌زووی ئه‌م‌نه‌ته‌وه له پێشکه‌وتنی رۆشنبیری‌و کۆمه‌ڵایه‌تی تایبه‌تی روله‌چوارچێوه‌ی ئاره‌زووی گشتی به‌ره‌و پێشکه‌وتنی سیاسی‌و ئابووری‌و کۆمه‌ڵایه‌تی‌و رۆشنبیری عه‌ره‌بی‌دا ده‌ربڕێ وببێ به ئاوێنه‌ی نیشانده‌ری ، وخه‌باتی بۆ بکاو داکۆکی لێ‌بکا .

لێره‌وه ، حزبی به‌عسی عه‌ره‌بی سۆشیالیست ده‌توانێ ببێ به حزبی ئه‌م‌نه‌ته‌وانه ، هه‌روه‌کو چۆن حزبی نه‌ته‌وه‌ی عه‌ره‌به ، وده‌بێ واش‌بێ .

تاخمه‌کانی نه‌یاری حزب هه‌وڵ ده‌ده‌ن له باره‌ی ناوبه‌وه ، له‌م‌بواره‌دا چه‌واشه‌کاری بکه‌ن ، ئه‌وان ده‌ڵێن : چۆن ده‌بی کورد (بۆ نموونه) ببێ به ئه‌ندامی حزبی به‌عسی (عه‌ره‌بی) سۆشیالیست ؟

سیفه‌تی عه‌ره‌بی‌ی حزب ره‌گه‌زی نیه

وه‌ڵامی مه‌بده‌ئی راست ئه‌وه‌یه . که سیفه‌تی (عه‌ره‌بی) حزب سیفه‌تێکی ره‌گه‌زی نیه ، به‌ڵکو سیفه‌تێکی نه‌ته‌وه‌یی ئینسانی‌ی شارستانی‌یه ، به‌ومانایه‌ی که په‌نجه‌مان بۆ کێشا ، له‌به‌ر ئه‌وه شتێکی ئاسایی‌یه ، کوردێك یان هاوولاتێکی خه‌ڵکی خواروی سودان ئه‌ندامی حزبی به‌عسی عه‌ره‌بی سۆشیالیست‌بن ، که ئاره‌زووی ره‌وای ئه‌و به‌ره‌و پێشکه‌وتنی رۆشنبیری‌و کۆمه‌ڵایه‌تی ، له‌چوارچێوه‌ی ئاره‌زووی گشتی نه‌ته‌وه‌ی عه‌ره‌بدا به‌ره‌و پێشکه‌وتنی سیاسی‌و ئابووری‌و کۆمه‌ڵایه‌تی‌و رۆشنبیری ده‌گرێته خۆی روه‌و وه‌دی‌هێنانی یه‌کێتی وئازادی‌و سۆشیالیزم له چوارچێوه‌ی ژیانێکی هاوبه‌شی ناو یه‌ك‌ولاتدا .

چاره‌سه‌ری‌یه‌کی چاك وبه‌رامبه‌ر

به‌ڵام له باری سیاسی‌یه‌وه ، حزب توانی چاره‌سه‌ری‌یه‌کی چاکی به‌رامبه‌ر بۆ مه‌سه‌له‌ی ئاره‌زووی کوردان له‌پێشکه‌وتنی رۆشنبیری‌و کۆمه‌ڵایه‌تی دابنێ ، له‌چوارچێوه‌ی یه‌ك ده‌وڵه‌ت ، له‌عیراقدا ، که هه‌ویه‌ی عه‌ره‌بی گشتی هه‌یه به‌و مانا نه‌ته‌وه‌یی‌و ئینسانی‌و شارستانیه‌ی که باسمان‌کرد ، ئه‌مه‌ش به‌هۆی تاقیکردنه‌وه‌ی ئۆتۆنۆمی‌یه‌وه که له‌عیراقدا له ئاداری ١٩٧٤دا هێنرایه دی‌و ئێستا وا پێی قایم ده‌بێ‌و پێش‌ده‌که‌وێ .

ئه‌م‌چاره‌سه‌ره ، له ئه‌ساسه ، ئه‌شێ بۆ چاره‌سه‌رکردنی هه‌موو مه‌سه‌له‌کانی نه‌ته‌وه‌کان له نیشتیمانی عه‌ره‌بدا به‌کاربهێنرێ ، هه‌روه‌ها ئیجرائاته‌کانی شۆڕش له‌مه‌ڕدانی مافه رۆشنبیریه‌کان به سریان‌و تورکمانه‌کان نموونه‌یه‌کی زیندوو ئیلهام‌به‌خش دروستده‌کا بۆ چاره‌سه‌رکردنی مه‌سه‌له‌ی ئه‌و نه‌ته‌وه‌و قه‌ومه بچووکانه‌ی که له نیشتیمانی عه‌ره‌بدان .

به‌نیسبه‌ت لقی حزبی به‌عسی عه‌ره‌بی سۆشیالیسته‌وه له‌عیراق ، ئه‌ویش وه‌کو گه‌لێك له لقه‌کانی تری حزب ، هه‌ر له‌سه‌ره‌تاوه له‌باری عه‌مه‌لیه‌وه له‌چوارچێوه‌ی ئه‌م سابشته زانستی‌یه راسته‌دا ره‌فتاری کردوه ، بۆیه هه‌ر له سه‌ره‌تای دروست بوونیه‌وه گه‌لێکی له تێکۆشه‌رانی کوردو له نه‌ته‌وه‌کانی تر گرتۆته ریزه‌کانی خۆی‌و بوونی ئه‌وان تێیدا شتێکی به‌ته‌واوه‌تی سروشتی بوه :

کۆنگره‌ی نه‌ته‌وه‌یی یانزه‌یه‌م ، له‌سه‌ر ئه‌ساسی ئه‌و هۆ تیۆری‌و مێژوویی‌و واقیعیانه‌ی که په‌نجه‌یان بۆ کێشرا ، به‌شێوه‌یه‌کی روون دووپاتی ده‌کاته‌وه که حزبی به‌عسی عه‌ره‌بی سۆشیالیست ئه‌وحزبه پێشڕه‌وه‌ی که نوێنه‌ری جه‌ماوه‌ره ، هه‌موو ئه‌و جه‌ماووره‌ی که له نیشتیمانی عه‌ره‌بدا ده‌ژی ، زمان‌و هێمای نه‌ته‌وه‌یی‌یان هه‌ر جۆرێك‌بێ ، و ئه‌و به‌رگربکه‌ری ئه‌مینه له مه‌سه‌له‌که‌یان وتێکۆشه‌ری سه‌رسه‌خته بۆی ، وئه‌و خۆی به‌ره‌و ئازادی‌و به‌ره‌و کۆمه‌ڵگای سۆشیالیستی یه‌کگرتوو له نیشتیمانی عه‌ره‌بدا سه‌رکرده‌یی‌یان ده‌کا .

Institut Kurde de Paris

بەڕێوەبەرێتی مەڵبەندی کۆمەڵایەتی لە هەولێر

ئەمینداریتی گشتی بەڕێوەبردنی کاروباری کۆمەڵایەتی لە ناوچەی ئۆتۆنۆمی لە ساڵی ١٩٧٤ مەڵبەندێکی بە ناوی (بەڕێوەبەرێتی مەڵبەندی کۆمەڵایەتی لە شاری هەولێر کردەوە.

بۆ ئەوەی شارەزای شێوەی پێکهاتنو کاروپیشەی ئەم مەڵبەندە ببینو ئەرکو ئامانجەکەی بزانین سەردانێکی مەڵبەندەکەمان کردو، خوشکە نەسرین محمود العلاف ی بەڕێوەبەر گوتی :

ئەم مەڵبەندە لە ٩-٩-١٩٧٤ کرایەوە، بۆ ئەوەی چاودێریی لایەنە کۆمەڵایەتییەکانی ناوچەکە بکاتو ئاستی رۆشنبیریو پیشەییو تەندروستیی خەڵکی ناوچەکە بەرزبکاتەوە.

لە سەرەتاوە (٢٠٠) کەس رووی لە مەڵبەندەکە کرد کە بەشی نەهێشتنی نەخوێندەواریو بەشی باخچەی منداڵانو راهێنانی پیشەییو وانەی ئامۆژگاریکردنو فێرکردنی درونەو چنینی دەستی هەبوو. کە تاکو ئێستا نزیکەی (٧٠٠) کەس سوودی لێ وەرگرتووە.

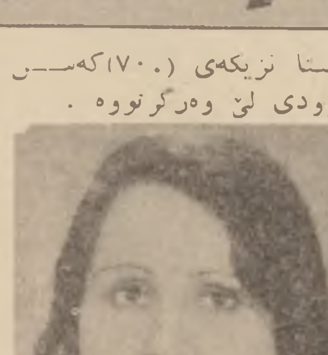

نەسرین

ئێستا بەشی نەهێشتنی نەخوێندەواری دوو دانییە. بەیانیان بۆ منداڵانە کە (٧٥) کەس دەگرێتەخۆ، ئێوارانیش بۆ ئافرەتانەو (١١٧) ئافرەت دەگرێتەخۆ. بۆ وانەگوتنەوەش (٤) مامۆستامان هەیە.

پارەکە بەشی باخچەی منداڵان گۆڕا بە دایانگای منداڵان، بۆ ئەم مەبەستەش دەستەیەکی باشی بەخێوکەرو ئامۆژگار دامەزراونو کەلوپەلێکی چاکی بۆ تەرخانکراوە کە ئێستا دوو هۆڵی گەورە دراوەتە ئەم بەشە. بەکێکیان بۆ خەوتنی منداڵانە. کە تەختو لانکەو دێدێکی تێدایە، دووەمیان کورسی مێزو یارییەکانی تێدایە.

پزیشکێکی تایبەتی بۆ چاودێری تەندروستیی منداڵەکان تەرخانکراوە کە هەفتەی دوو جار سەر لە مەڵبەندەکە دەدات؛ هەروەها سیستەرێك کە بەردەوام لامانە.

دایانگاکە پێویستی بە باخچە هەیە کە ئەویش بەم زووانە بۆی دروستدەکرێت، هەروەها ئۆتۆمبێلێك کە نزیکە بۆمان بێت.

لە مەڵبەندەکەش (٤) مەکینەی

دوونال

دروومانو (٣) جۆلای مافوور دووستکردنو (١) دەزگای چنینی بلۆزو چەند دەزگایەکی دروستکردنی راییەخو بەرماڵمان هەیە.

پێش ماوەیەکیش پیشانگایەکی تایبەتیمان بۆ بەرهەمە دەستکردەکەی بەشدارانی مەڵبەندەکە کردەوە.

لە مەڵبەندەکەدا کەموکوڕیمان نیە تەنیا پێویستمان بە چەند راوێژکەرێکی کۆمەڵایەتی هەیە. چونکە سەردانی ماڵانمان هەیەو هەڵسوڕانی کاروباری تری مەڵبەندەکە پێویستی بەم جۆرە کادیرە هەیەو. منیش کە ئێستا بەڕێوەبەرێتی مەڵبەندو دایانگاکە هەردووکی دەکەم پێویستیم بەسیلومەنیدان

سعدیە

هەیە بۆ ئەوەی ئەنجامێکی باشتر بدەین بەدەستەوە، بەتایبەتی نیازمان وایە دەزگاکەمان فراوانتر کەین.

روناك جمال -بەخێوکەرێکی دایانگای مەڵبەندەکەیە دەڵێت

هەرچەندە من خوشكو برای لە خۆم بچووکتر نیە، بەڵام بەخێوکردنی منداڵان لای من ئاسانە، هەندێك شتی پەروەردەیی هەیە کە پێویستە ئاگاداریبین، ئەویش بۆ ماوەی (١٥) رۆژ بەشداریم لە دەورەیەکی تایبەتیدا کردو شارەزاییەکی سەرەتاییم لێ وەرگرتو ئێستاش رۆژبەرۆژ پتر لەگەڵ منداڵاندا دەگونجێمو وا هەستدەکەم پتر منیان خۆشدەوێتو منیش پتر ئەوانم خۆشدەوێت

سعدیە محمود حمد - لە پۆلی سێی ناوەندییەو - بەخێوکردنی دایانگاییش دەکات - دەڵێت :

من خوشكو برای بچووکم لە ماڵەوە هەیەو یارمەتیی دایکم دەدەم لە بەخێوکردنیاندا، بۆیە پەروەردەکردنی منداڵانی دایانگاکەم پێ ئاسانەو پێ خۆشیشە، رەنگە ئەم منداڵانەم لە خوشكو براکانی خۆمیم خۆشتر دەوێن.

کاتێك پێویستیمان بە تەلەفون ژمارە ٢٢٦٤٢ دەبێ

لقی ئاگرکوژێنەرەوە کە تا کۆتای ساڵی ١٩٧٨ بەشێکبوو لە بەڕێوەبەرێتی شارەوانییەکان، لە سەرەتای ساڵی ١٩٧٩دا خرایە سەر بەڕێوەبەرێتی بەرگری میللی (مديرية الدفاع المدني).

بەش بە حاڵی سلێمانی لقی ناوبراو لە ساڵی ١٩٤٩ دا کراوەتەوە؛ ئەمەش کاك نوزاد صابر صالح لێپرسراوی لقی ئاگرکوژێنەرەوەی سلێمانی بێیوتین ... ئەو سەردەمەش ئەم لورەلورەو ئەم ئۆتۆمۆبێلە گەورەو خێرایانەی ئێستا نەبوونن بەڵکو هەروا شتێکی هاکەزای بووەو ترومپایەکی ئاوی لەگەڵ خۆی هەڵکرتووەو دەبوایە تاقمی ئاگرکوژێنەرەوەکان بچونایە بەر مزگەوتێکو پڕیان بکردایە لە ئاو ...)لەدوایدا کراوە بە ئۆتۆمۆبێلێك کە ئەویش دەبوایە لەسەر دەمی کونەئاوێك (فوهه حريق) بوەستایەو ئاوی لێ وەربگرتایە. بەڵام ئێستا ئەم ئۆتۆمۆبێلە نوێیانە خۆیان تانکی ئاویان هەیەو نزیکەی ٧٠٠ گاڵۆن ئاو دەگرێتو بێ ئەوەی پێویستی بە کونەئاو هەبێت خۆی دەچێتە شوێنی کارەساتەکەو ئەمەش بێگومان بوە هۆی ئاسان کردنو کەمکردنەوەی ئەرکی سەرشانی سەربازی گرکوژێنەرەوە لەکاتی کوژاندنەوەی ئاگردا..

..ئەوەی شایانی باسە ئەمڕۆ لەجیاتی یەك ئۆتۆمۆبێل دوانمان هەیە. جگە لەوانەی کۆمپانیاو کارگە گشتییەکانی جگەرەو چیمەنتۆو شەکر کە ناوبراوانیش لەکاتی پێویستیدا یارمەتی شارەکەمان دەدەن.

ئینجا دەربارەی دەستکەوتەکانیان کاك نوزاد وتی :

لەچاو جاراندا جیاوازییەکی گەورە هەیە، چونکە ئێستا زیانمان دابین کراوە. ئەمەو بەخشینی موخەسەساتی ختورە یەکجار باری زیانی بەرەوپێشەوە بردوین.

دواجار کاكنوزاد دەربارەی گرفتەکانیان وتی : زیانتر لەگەڵ جەماوەراندا روبەڕو دەبینەوە کە ئەوەش بەکورتی بریتییە لە تەلەفۆنکردنی خۆڕای..؟ یان لەکاتی کارەساتێکدا تەلەفۆن دەکەنو ناونیشانی تەواوی خۆیانمان نادەنێ .. یان لەکاتی ئاگرکەوتنەوەیەکدا هەندێك لە دانیشتوانی ئەو جێگایە لە دڵسۆزی خۆیان یارمەتیمان دەدەن کە ئەمەش شایانی سوپاسو رێزلێنانیانە، بەڵام لەبەرئەوەی ئەو هاریکارییەی ئەوان دوورە لەو هەنگاوانەی ئێمە بەکاریاندەهێنین بۆیە زۆرجار دەبێتە هۆی گەورەبوونی کارەساتەکە لەبەرئەوە چاکتر وایە ئەمەو یارمەتیدانەی ئەوان زیاتر بریتیبێت لە شتومەك رزگارکردن نەك هەوڵدان بۆ کوژاندنەوەی ئاگرەکە کەلێك چاکترە.

هەر لەم سەردانەماندا سەربازی ئاگرکوژێنەرەوە کاك یادگار محمد مصطفی دەربارەی هۆی ئاگرکەوتنەوەو رێگاکانی کوژاندنەوەی وتی :

لە وڵاتی ئێمەدا بەتایبەتی لە شاری سلێمانیدا هۆی سەرەکی دەگەڕێتەوە بۆ نەزانیتی بەکارهێنانی هۆی سوتەمەنی وەك غازو نەوتو پەرەمێزی حەمامو تەباخی موبەق .. ئەوە دەبێتە هۆی گەورەبوونی کارەساتەکە بەتایبەتی ئەگەر بە هۆی غازەو. بەرپابوبێت فڕێدانی ئەو دەبەی غازەیە کە دەبێتە هۆی تەقینەوەیەکی گەورە .... هەروەها کاك یادگار وتی : ئەگەر ئەو شوێنەی ئاگرەکەی تیادەکەوێتەوە خۆی سوتەمەنی بێت وەك نەوتو بەنزین ئەوە پاودەری وشك (فۆم)ی بۆ بەکاردەهێنین ..، بەڵام ئەگەر جێگای کارەساتەکە داربوو ئەوە بێگومان هەر بە ئاو دەیکوژێنینەوە ..ئەو تیپەشی بۆ ئەم مەبەستە دەردەچێت بریتین لە شەش تا هەشت کەسو بەم چەشنە دابەشدەبن :

هەڵگری لوتی بۆری ئاو (خرطوم) هەڵگری دەمی بۆری ئاو، پشکنێری سۆندەی ئاو، شوفێر، کە جگە لە کاری تایبەتی خۆی هەڵدەستێت بە زیادو کەمکردنی ئاوەکە بە پێی پێویست .. دوانەکەی کەشیان دەسوڕێنەوەو سەرپەرشتی ئاگرەکە دەکەن.

ئەوەی شایانی باسە بە پێی سەر ژمێرییەك کە لەم

پ . هاوکاری لە سلێمانی

بڕوانە : ل : ٧

چالاکی هونەرو وەرزش لە پارێزگای دهۆك

پێشانگەها ریڤەبەریا خودانکرنی لدهوکێ

ئەڤە چەند سالە ریڤەبەریت خودانکرنێ ل هەمی عیراقێ هەر سال پێشانگەهەکێ بۆ هەر سێ قوناغێت خویندنێ پێكدهینن . لڤان پێشانگەها شاگردو مامۆستا هەڤپشکیێ تێدا دکەن دەزگاییت روهنکرنێت زانستی چێدکەن

ئەڤ تخمە پێشانگەهە تێنە بەستن پەروەدە پارا لێ دمەزخینیت تاکو هەڤرکیا زانستیا پاقژ ل خویندنگەها پەیدابیت . بیتە بناسەك کو هەر پێشانگەهەکێ چەند وەسیلێت زانستی ییت نوی بهێنەچێکرن دا بەلاڤکەن سەر خویندنگەها دا هاریکاریا قوتابی بکەنو بنە دەست کیس روی بابەتی بکەهن . سەرەڕا وەکی ئەم هەمی زانین سال بو سال ل هەمی جهانێ زانست یێ بەرەوپێش دچین . لبەر ڤێ چەندێ پافەرە هەر سال پێشانگەهە بەرەو سەرکەفتن پێنگاڤا بهاڤیت .

برادەر بەکر عبدالکریم ئەندامێ لیژنا هەڵسەنگاندنێ گوت !

ئەگەرا هاتنەحارێ پەیسکا پێشانگەها جونکی هەر سال دامەزرینن . نڤێت هیچ نەبیت سالەکێ نە ئێکێ بیت »

خویندنگەهە سەرکەڤتن

١ - سەرەتایا زوزان لزاخو (٨٤) نمرە وەرگرتن .

ب - سەرەتایا بوتان ل زاخو (٧٢) نمرە وەرگرتن

ج - صلاح الدین دهوك (٥٦) نمرە وەرگرتن

١ - نافنجیا ئاشتی دهوك (٨١) نمرە یەکەم

ب - نافنجیا هاوکاری دهوك (٦٣) نمرە دووەم

ج - نافنجیا البکر دهوك (٥٠) نمرە سێیەم

أ - ئامادەیا زاخویا کوڕان (٦٧) نمرە یەکەم

ب - ئامادەیا برایەتی دهوك (٦٥) نمرە دووەم

ب - مەتینا ئامیدیێ (٦٣)

وەرزش لدهۆکێ

نمرە سێیەم (٤٥) خویندنگەهێت سەرەتایی (٩) نافنجیا (٩) ئامادەیا هەڤبشکی دێ پێشانگەهێدا کر

ئەنجامێ ئەو گوهرینێت ل هەمی جهانێ بوین کارتێکرن یاکریە سەر وەرزشیژی نهو چو دەولەت نینن پالدانەکا بهێز نەدەنە وەرزشی پارەکێ بەرکەتی بو تەرخان نەکەن

کولیێت وەرزش ل باهرا پێتر جها بیتهاتینە دامەزراندن . بەلێ هێشتا دەولەتێت باشکەفتی وەرزش خو نەرکماندیەو باهژیایە تاکو سەروبەرێ وەزش لدهوکێ بزانین مە سەرەدانەك بو ریڤەبەریا چالاکیا وەرزش کر ئو چەند پرسیار ژێ کرن وان ژی بدلەکێ خوش بەرسڤا مەدا .

ل پێشیێ مە ئەڤ هەردوو پرسیارە ژ برادەر عبداللطیف کورکیس عودیشو کرن .

١ - بوچی گەلەك وەرزشکەر هەکو بونە فەرمانبەر دوردکەڤن ژ وەرزش؟

٢ - کیماتیێت فێرکەرا جنە ئو کیماتیێت وەرزشی لدهوکێ چیە ؟

بەرسڤ:- وەرزش یا بویە کارەکێ نەر ئەگەرا خودانە باشا گەلەك وەرزشکەرا پشتی دبنە فەرمانبەر چونکی:

ا - چو دەرکاییێت وەرزشی ییت پێشکەفتی نینن وەکی یاریگەهاو یانا .

ب - مامۆستاییێت وەرزشی ل جهێت دویر تەعیندکەن کیماتیێت مامۆستاییێت وەرزش ئەڤیت خارنە :

أ - ئێکەتیا ناوەندی هەمرەکینیت وەرزش ییت پەیسەك بلند پێك ناهینن تاکو مامۆستا ئاگاهداری گوهرین بێش کەفتێت وەرزش بیت .

٢ - دەورێت فێرکرنێ وبەرەڤانیێ ئێکەتێت وەرزشی لپارێزگەهێ نافەکەن .

٣ - هەمی مامۆستاییێت وەرزشی خەلکێ پارێزگەها دهوکی نینن پشتی چەند سالا لدهوکێ دمینن تاقیکرنێت وی بەرفرهدبن داخازاڤەکوهازنێ دکەن مومۆستاییێت نوی شوینا وان دەستنیشاندکەن هەڵبەت ئەڤە ژی دکێشم ناقیکرنن .

دیسان کیماتیێت وەرزشی لدهوکێ ئەڤەنە :

یاریگەهێ سەرەکی لدهوکێ نینە . خیڤەتکەها هەمیشەیی پافەرە ڤەکەن ؛ ئاڤاهیەکی چەند خویندنگەهێت لێ ئەڤەژی کارتێکرنێ دکەتە سەر وەرزشی ؛ مامۆستا ییت وەرزشی ژ مێرو ژنا دکێمن ،

پاش مە ئەڤ پرسیارە ژ خویشکا ماهینور عبداللە هاریکارا ریڤەبەرێ چالاکیا وەرزش کر :

چاکترین رێك چییە وەرزش لناڤ ژنا پێش کەڤیت :

بەرسڤ بنیاتێ برافا وەرزشی لناڤ ژنا خویندنگەهێت سەرەتاینە بەلێ مخابن ل خویندنگەهێت کچا مامۆستا دکێمن . هندەك مامۆستاژی خو دەنە باشی ژڤێ وانێ چمکی زانستێ وەرزشی زانن سەرڤێرا کوردەپانزی نینن ل خدیندنکەها . ئو ل ئاڤاهیەکی دوو سێ خویندنگەهـ دچنێ .

پاش برادەر ادیب محمد صالح فێرکەری چالاکیا وەرزش گوت :

بەرسڤ :- پشتی تیپێت میللی کەفتینە بن دەست هەلانا ئێکەتیا لاوان بلەز لیژنێت تایبەتی پێك هینان تاکو سەرپەرشتیا وان بکەن . دیسان بو سەروکێت تیپان دەورە ڤەکرن دا بشێن بدرستی سەروکاتیا تیپا بکەن هەمی پێدڤیێت وەرزش ییت داینێ . بەلێ هندەك ژ ڤان بێ سەروبەرن هندەکاژی ژبێ ئەندامێت وان دکێمن لبەر ڤێ چەندێ ڤان روژان کومبونەکا گشتی دێ بێ کەن دا رێك وپێك کەن .

لدویماهیێ مامۆستا ناجی ابراهیم گوت مامۆستابێ بۆ بابەتی خودانکرنا وەرزش ل هەڵسەنگاندنا هەوە بۆ بابەتی خودانکرنا وەرزش ل خویندنگەهێت عراقێ چیە ؟

بەرسڤ : بابەتێ وەرزشی ل هەمی قوناغێت خویندنێ یا سادەو خافە گەلەك بەرپرسیار بویتە بێ ناکەن تاکو پەیسکەکێ معاملەتا مامۆستاییێت وەرزش وەکی یێت دی ناکەن .

بێگومان بوونا دراڤەکێ بابەرو یاریگەها و گورەپانا و پێدڤیێت وەرزش دێ دهوکێ گەهینیتە پارێزگەهێت دی ئەو یاریێ گران دێ لسەر پشتا وان رابیت .

صدیق علی

پ . هاوکاری دهوك

هاوکاری و کۆمەڵانی خەڵك

● **هاووڵاتی (شاهۆ قادر) لە گەڕەکی ئیسکانی نوێی هەولێر دەڵێ :**

-گەڕەکەکەمان گەڕەکێکی گەورەیە، کەچی تائێستا هیچ کۆڵانو رێگایەکی قیرتاو نەکراوە، ئەو ماڵانەی ئاژەڵیان هەیە پیسای ئاژەڵەکانیان کۆڵانەکانی شێواندوە، شارەوانی کرێکاری تەرخان نەکردوە بۆ گواستنەوەی خۆڵو زبڵی ماڵەکان ... سەرەڕای ئەمەش ئەزانن لەم گەڕەکە.. هیچ تەلەفۆن نیە؟!

× ×

● **بۆ بەرچاوی بەڕێوەبەرێتی گواستنەوە لە سلێمانی :**

- نامەی هاووڵاتی عمر قادر وسۆ لە ئامادەیی کشتوکاڵی بەکرەجۆ دەخەینە بەرچاو کە دەڵێ :

(پاسەکانی سلێمانی زوربەیان ناونیشانی ئەو شوێنانەیان پێوە نیە کە بۆی دەچن ! پاسی بەکرەجۆ کە ناحیەکە تەنیا هەر بەك پاسە، هاتو چۆشی وادیاری کراوە خەڵکەکە سوودی لێ وەر ناگرن، جار نیە ئەوەندە قەرە باڵغی لەم پاسەدا نەگاتە رادەی قارس کردنی هاووڵاتیان؛ دیسان لە زوربەی شوێنە دیاری کراوەکانی راوەستاندارا ئاوەستێ)دیسان ئەم هاووڵاتیە لە نامەکەیدا گلەی هەڵسوکەوتی هەندێ سائقو جابی خەتی سلێمانی-بەکرەجۆ دەکا کە بەپێی پێویست ئەرکی سەرشانی هەڵنا سوڕێ .

● **هەڵەبجە : کارەباو ... ئاو ...**

نامەی هاووڵاتی دەماوەند حمە نجیب علی لە هەڵەبجە دەربارەی بێ کارەبای شاری هەڵەبجە دەڵێ : شارەکەمان تا ئێستا کارەباکەی رێکوپێك نیە . شەوێك هەیەو .. شەوێك چەندان جار دەبڕێ. ئەمە کار دەکاتە سەر قوتابیان کە دەرسی رۆژانەیان ئامادە دەکەن دەربارەی ئاوی هەڵەبجە دەڵێ : شارەکەمان گیرگرفتی بێ ئاوی هەیە . چەند ساڵە بڕیاری پرۆژەیەکی نوێ دراوە بەڵام تائێستا دەستی پێ نەکردوە .

× ×

● گەڕەکی ئاشتی لە سلێمانی ئەم گیروگرفتانەی هەیە ●

هاووڵاتی طە مجید عزیز لە گەڕەکی ئاشتی سلێمانی باسی گیروگرفتەکانی گەڕەکەکەیان دەکاو دەڵێ :

- لەم گەڕەکەدا شەقامێکی سەرەکی هەیە، لە ماڵەکانەوە دوورە، لە بەر ئەوە کاتێك باران دەبارێ هەموو کۆڵانەکان دەبن بە قوڕولیتە، خەڵك، عەرەبانەو تراکتۆرو ئوتومبیل قوری کۆڵانەکان ئەگەیەننە سەر شەقامەکە -دوو چاڵی گەورە هەڵکەنرا بۆ زێراب؛ یەکێکیان هەروا بەجێ هێڵراوە، خەڵکی بە بازدان بە سەریا دەپەڕنەوە چاڵەکەی تریش بۆ ریەکانی بۆ دابراوە وبەجێ هێڵراوە، بەبێ ئەوەی ئاو گەڕەکەکە خۆی زێرابی بۆ بکرێ!

-ئەو گەڕەکە گەورەیە بێ تەلەفونە، ئەمە گیروگرفتێکی گەورەیە. ئەگەر خێزانی نەخۆشێکی هەبوو. یان پێویستی بە پەیوەندی کردنی خێرابییەوە هەبوو!

× ×

● **شارەوانی قەڵادزە وەڵام دەداتەوە .**

بە نووسراوی ژمارە ٥-٢٤٠ بەڕێوەبەرایەتی شارەوانی قەڵادزە وەڵامی ئەو نامەیەی کاك (احمد رسول سلیم)ی داوەتەوە کە لە ژمارە ٤٦٤ی رۆژنامەکەماندا بلاومان کردەوە .ئەوەندەی لەنامەی خوێنەری ناوبراودا پەیوەندی بە شارەوانی قەڵادزەوەبە نووسراوەکە دەڵێ : شارەوانی کەمتەرخەمی نەکردوە لە خزمەتی شارەکە . دەربارەی قیرتاوکردنی شەقامەکان کە چاڵو چۆڵیان تیایە، میزانیەی بەڕێوەبەرایەتیەکەمان کورتی هیناوەو داوامان لە (اشغال) کردوە ئەم کارمان بۆ رایی بکا . دەربارەی باخچەی گشتی لە قەڵادزە نووسراوەکە دەڵێ : دوو باخچەمان درووست کردوە ٣٠ر٠٠٠ دیناریان تێ دەچێو لەتەواوبوندان . لەدوایدا نووسراوەکە بەڕێوەبەرایەتی شارەوانی داوا لە «هاوکاری» دەکا، کە دەربارەی کەمی تخصیصاتی شارەوانی قەلادزە بنووسینو بەرچاوی کاربەدەستانی بخەین ئەو میزانیەی بۆ بەڕێوەبەرایەتی شارەوانی شارەکە دانراوە لە گەڵ پێویستی فراوانکردنو ئاوەدان کردنەوەی شارەکەدا. کورتی دەهێنێ،

بۆ بەرچاوی ئەقابەی گواستنەوە لە سلێمانی

ئێوارەیەك لە کات ژمێری چوارو چلوپێنج دەقیقەدا لە نزیك بانقی رافیدەینەوە منیش لەگەڵ ئەو خەڵکەدا چاوەڕوانی پاسی (ئەزمەر- شۆڕش)م دەکرد ... هەر چەندە ماوەیەکی چاك وەستاینو پاس دیار نەبوو .. بەڵام پاسێکی ئەهلی کە ژمارەکەی ١٢٤٧ سلێمانی بوو هاتو لە تەنیشتمانەوە وەستا ..هەندێکمان سەرکەوتین بەو هیوایەی بڕوا بەڵام هەر لە جێگای خۆی جوڵەی نەکردو دەیوت هەتا (قەپاتی) نەکەم ناڕۆم .. بەڵێ کەس ناتوانێ زۆری لێبکا ئۆتۆمۆبێلی تر رۆیشتن .. ئیتر کابرای سایەق بەتوڕەبونێکەوە دابەزیو دەیوت : ئەو سایەقەی ئەفەر لەگەڵ خۆی ببا (گوێی دەبڕم!!) زۆرم بەلاوە سەیر بوو لەدڵی خۆما وتم ئەمە ئەگەر گوێی سایەق ببڕێ تاحوم (گوێی ئەفەر دەبڕێ؟) لەم کاتەدا یەکێکیتر هاتو بانگی کرد (ئیسکان .. ئیسکان !) خێرا سایەقی پێشو تێی-خوڕی! بڕۆ ..مەوەستە یەك ئەفەر لەگەڵ خۆت نابەی ..ئیتر ئەو تێی تەقاندو ئەم هەرمایەوەو دەیویست خۆی واتەنی (قەپاتی) بکا ئینجا بڕوا؛ بەڵام ئەوانەی کەوەستابوون هەمویان سواری پاسی مصلحە بوونو من لەدەست ئەنقەس مامەوەو پێم وت :

× بۆ بزنێك مەڕێکت لەکیس خۆتدا .. دەبوایە تۆیش رانەوەستایتایەو ئەوەی خوا کردبوی بەنسیبت لە دەست خۆتت نەدایە !!

× جۆن تا قەپاتی نەکەم دەڕۆم .. !! لەوانەیە لەوسەریش بەبەتاڵی بێمەوە..!

ئیتر لەدڵی خۆمدا وتم : زۆر دەمێکە لەم شارەدام .. زۆر چاك شارەزای دیاردەی هاتو چۆکردنم .. بڕوا ناکەم ئێوە مانان پەکتان بکەوێ ..بەڵام دیارە تۆ دەتەوێ لە پڕێ ببیتە کوڕێ ... یان دەتەوێ رێگا لە خەڵکی تر ببەستیتەوە بۆ کاسپی کردن .. خۆزگە ئەقابەی گواستنەوە چارەی سەرەی ئەم چەشنە دیاردانەی دەکرد .

فریا عبداللە

پ . هاوکاری لە سلێمانی

Institut Kurde de Paris

هۆزانەك لبەرهەمێن زاناو هۆزانڤانێ كورد

شێخ خالدێ زیباری

● عبدالرقیب یوسف ●

شێخ خالدێ زێباری زاناو هوزانڤانەكێ كوردەو خودان بەرهەمە ، لێ تا نهو شتەك دەربارێ وی‌و بەرهەمێن وی نەهاتینە بەلاڤكرن‌و بخوینده‌ڤانڤه نەهاتییە نیاسین وەكو گەلەك هوزانڤانێن دیێن كورد بگرە : ژ ئاغائوكێ بێداری سیاپوشی‌و رەشیدێ ئالكی‌و زورێن دیتر .

شێخ خالد كورێ شێخ حسینێ كورێ شێخ خالدێ زێبارییە ... باپیرێ وی ژ زێبار چویە جزیرا بوتان‌و لوێرێ گەلەك پێشكەفتییە ... بابێ وی « شیخ حسین » مروڤەكێ زاناو كورد پەروەر بو ... ژلای رەشید پاشایڤە هاتە گرتنو لگرتی خانا دیاربەكر فەرمانا خودێ بجەئیناو چو بەر دلوڤانیا خودێ ... رەشید پاشا ئەو بو ییێ كو شورشێ محمد پاشای رەواندزی لناڤبری .

شێخ خالدی لخاندنگەها زانای مەزن « مەلا خەلیلێ شێرتی » لباژێرێ سێرتی « سعرد » لنك كورێ مەلا مصطفیێ خویندییە ... هەر وەسا لخاندنگەها « طانزە» ژی لبوتان خویندییە ، ئەڤ خاندنگەهە گەورەترین جهێ خویندنێ بو لكوردستانێ . لسالا ١٢٦٣ مشەختی یان لسالا « ١٨٤٦ـ ١٨٤٧» زاینیدا ل « طانزە » بویە، بدەستێ خو لسەر پشتا كتێبەكا خو یا دەستنڤیس نڤیسییەو دبێژیت :

لزڤستانا ئەڤ سالەدا لدەمێ حكومەتا « عادل »بدرخان بەگ»دا نێزیكی « ١٣٠ » قوتابی لڤێ خاندنگەهێدا هەبون.

پشتی خویندنا خو بدیماهی ئینای هەر ل « طانزە » وانە گوتینە ... پاشی چویە گوندێ « باسرەت » هەر لبوتان بویە گەورەترین شێخێ بوتان . لسالا « ١٢٨٧ » مشەختی «١٨٧٠ ـ ١٨٧١» زاینیدا فەرمانا خودێ بجەئینایەو «٤٤»سالا ژیاوە . چونكە لسالا « ١٢٤٣ »مشەختی « ١٨٢٧ـ١٨٢٨» ژدایك ببو .

شیخ خالدی ئەڤ بەرهەمێن خوارێ هەنە :

١ ـ قەولێ سیسەبانێ : بكرمانجیا ژوری هونییەو ددورێ «٣٥٠»دێرە شعرە ، دوو جار ناڤێ خو لدیماهیا وان هناوە . ژمارا وان كەم‌و دوو دانە ددەستنڤیس للای مە هەنەو گەلەك دخوش‌و رەوانن ...ژشعرا مەلحەمێیە وەكو « خانی دمدم » .

٢ ـ تجویدا كوردی : ئەڤەژی بكورمانجی هونییە دعلمێ تجویدێدایە زور رەوانەو ژمارا وان ژ سیسەبانێ كێمترەو دانەیەكا وێ للای مە هەیە.

٣ ـ زەواجر : بزمانێ عەرەبی هونییە لسالا ١٢٧٣ مشەختی (١٨٥٦ـ٨٥٧)زاینیدا .

ئەم دكارین شیخ خالدێ زیباری ژ هونەرمەندان بهژمێرین چونكە هندەك نەخشێ فەلەكان بدەستێ خو دروستكرییەو دەوروپشتێن وان ژی نەقشاندینە . . . وێنەی هندەكان للای مە هەنە ، بەرێز شێخ علوانی كورێ حودێ لێ خوشبوی شێخ ابراهیم حقی « نێكە ژ نەڤیێن وی» پێش دەه سالان لسورییێرا بو من هنارتیەو دەستنڤیسا نەسلی لنك وانە ...لێ ئەوان ژی نەدزانی شێخ خالدی سیسبان‌و تەجویدا كوردی هەیە ، بتنێ دانەیەكا «زەواجر» لنك وان هەیە .

هیڤیا مە ئەوە مێژوی ژیانا ڤی هوزانڤانی‌و زانای لدەمەكێ تردا بدویرو درێژی بەلاڤكەینەڤە .

ئەڤا بێدەی كوتنێیە مە كوتارەك دەربارێ شێخ خالدی بەلاڤكربو لگەل وێنێ خواندنگەها «طانزە » لگوڤارا روژی كوردستان ژمارە « ٥١ » یێ لهەیڤا ئیلونێ لسالا ١٩٧٨ ێ.

اڤێ هوزان شیخ خالدی هندەك نەرێكی لهندەك رێزادا هەنەو ئەم نكارین دەستكاری بكەین‌و راستبكەین ... تا دانەیەكادی بدەست مە دكەڤێت .

ئەڤا خوارێ ئەو هوزانە :

فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات

هات بسەرمندا ژئیوانێ حەبیبا پر صفات

زینەت‌و خەملا موبارەك خاوەرا شەرقێ هلات

ژ عەكسا نیشانا تدارك خەملین دارو نەبات

احسن الله تبارك دلبەرا شیرین صفات

وا ژ ئیوانێ جودا بو مثلێ نەجمان درژی

شوبهەتی بەرق‌و بروسكێ مثلێ رەعدێ كررەژی

شاهی كاسەك من بدەست وێ ئەو ژ خەمرێ پرتژی

بی عبارەت گو من وەرە ژێ ڤەخو ئەی بی مەژی

هاتە سەر من دلبەرا دێم خاوەرا رویێ زەمین

كەوكەب‌و بهەیبەت هاتە پێش ئەو نازەنین

شوبهی سورگول هاتە نك من ئەو بئەلفاظێن شیرین

هێرگز شەهلا دیاربو بو مە ئەو نعم الامین

دێم هەیڤا برجاڤەوری من دخودی ئەی برا

سین‌و صەدرێ پرمراری شوعلەدا شوبهێ چرا

ئەز بریندارم ژ رەمزو غەمزو تیرێن ئاورا

رایەكی هو لمن بكن ئەی گەلی دەست‌و هوكرا

بومە حەیران ئەز لبەژن‌و قامەتا دوررا یەتیم

حال وێ گاڤی حەتا ئەڤرو لجۆمامە سەقیم

حەیرمە مامە حیران ئەی كەلی بارین نەدیم

ئەز بریندارم ژ دەست وێ گەلو كانێ حكیم

ئەی گەلی‌یاران حەكیم چوبەو نەنێرا جورح‌و كولێ

سەد هەزار كوڤان‌و ژان‌و ئاهێ من مانە ددل

گەر ببێژم ئاهو كوڤانێن دخو ناچن سجل

لەو مودایێ ژ فراقێ من دچاڤ مایینە شل

احسن الله تبارك بەژن‌و بالایا تەنك

حورو ولدان‌و غلمان هەم پەری گەر بێنە نك

شێڤ‌و روزان تا قیامەت وا نەڤێن رابن ژنك

وێ هەیڤا لچاردەها ئەبرو هلالا پرسڤك

بێهن‌و بویەك خوش دنورا ژ مەجمەرا سیمەن بەدەن

هەر وەكی كافورو ڤاقل ئەو زوێ دوررا عەدەن

ئەز كرم سەرخوش بمسكێ ئاهوا دەشتا خەتەن

ئەز كریدام بدو زولفان بەستمە ئەز برەسەن

ئەز كریدامە بقەیدا هەم بزنجیرێن وەرەش

بومە سەرخوش ئەز ژ بێهنا وەردو ریحانێن درەش

نێرگزو نەسرین‌و چیچەك هەم بئالالێ دگەش

تێنە جولان وەك سنوبەر نجم نابم وەك بنەفش

سوسن‌و سونبول ژ بێهنا وێ دەلالێ بو فهێت

حەچ كەسێ دیتن جەمالا وێ ژبو وی نین تەبێت

وی لدلدا هلبتن دا تو بزانی نارو پێت

دائما حوسن‌و جەمالا لالوا وەردا دڤێف

قەت نەدیتە چاڤ‌و قەلبان وەك حەبیبا من ددل

ژ هەیبەت‌و حوسن‌و جەمالێ دل بریندارەو كول

شكل‌و زیبایێ مونەووەر كاكل‌و مارێن دمل

احسن الله تبارك ژ سرا وێ بو مە شل

هاتە پیش من شوعلەدا هەر شەش جهێ روێ زەمین

بئاورا وێ ئەز براشتم دایە بەر من وێ كەمین

جووە پشت پەردێ خو خەفكر هەردو رویێن ئاهەنین

لەو مودامائ هەر ژمن تێن ئاهو ئەفغان‌و ئەنین

ئەو اپش پەردێ بخەفبو مامە مەحروم‌و سغیل

عەقل تاقەت وێ ژ من بر بومە عەبدال‌و ذەلیل

ئەو ژ بو «خالد»ئوستاد ئو مورشد هەم دەلیل

دەستگرێ من دڤێ رێیێ بویە ئیبراهیم خەلیل

كورتە چیروك

من كابكێ رادیونێ ڤەكرو گوت :

. . . . .

ئەفسەرەكێ كوك‌و چوست بو دوو سێ جاران دەبابا وی دتوزێ وەربو .. لێ كوهە نەدابێ‌و هەر بەریڤ پێشەچونێ بو .. قەزیفەك هاتو بدەبابا وی كەت .. دوو ئەفسەر ژ تاخمێ دەبابێ كوشتن .. قەزیفەكا دیتر هات ئاگر ددەبابێ وەربوو چاكێتێ ئەفسەری كورێ خو لێدا ... شوفێرێ دەبابێ گەهشتێ كو ئاگری ئەمرینیت‌و ئەفسەر ئەمریت بەلێ چی ؟.. سەرو چاڤ هەمی لێ سوتن ... هەر دووا بێكفە پیج نیجەو لبن باران‌و تەركا فەزیفا خو گەهاندە ڤێ كورێ‌و كورا هە ڤێ دولێ‌و دولا هەتا خو گەهاندییە جهێ دەرمانكرنێ ... پزیشكی سەرو چاڤێن وی دەرمان كرن‌و فرێكرە خەستەخانێ ... شەش هەیڤا ما لخەستێ ...

پزیشكی سێ چوار « عەمەلیێن » جوانیێ بو سەرو چاڤێن وی كرن ... دفنا وی ژێڤەبو ، دفنەك بو چێكر ... گوهێن وی بنیڤی مابون ، گوهێن وی ژی چێكرن‌و هەر وەسا لێڤ‌و ئەرزنك . چاڤێن وی تاری نەببون‌و دونیا روهن پێ دیت .

ژ خەستەخانێ دەركەفت‌و قەستا سەروكێ لەشكەرێ خو كر ، دەمێ چاڤێن سەروكێ لەشكەری بسەرو چاڤێن وی كەتین گوتێ : ئەم حەزدكەین بچیە مال‌و بێهنا خو ڤەدەی‌و لەشكەرێ نەكەی .. ئەفسەر رازی نەبوو نەدڤیا لەشكەرێ بجەبهێلیت تا مللەتێ وی دگەهیتە ئارمانجێن خو . . . لـد یماهیێ سەر لەشكەری بیست روژا دەستویریا وی داو گوتێ هەرە مالا خوو بێهنا خو ڤەدە .

ئەفسەر دەركەفت كو تشتێن خو لێكدەت‌و قەستا مالا خو بكەت ... لگەل هندێ ئاوێنەك دەرهانی‌و بەرێ خو دا خو دئاوێنێرا ... دەمێ خو دیتی ئاوێنە ڤرڤراندو ئاخینكەك راهێلا گوتی ئاخ!... ئاخ ! دبارە خەلك ئەوێریت دمنرا بمینت‌و بەرێ خو بدن من ... رێیا خو گرت‌و قەستا مالا خو كر . برێڤە لگەل خو دەیڤی‌و گوت : بخودێ گەر بچمە مال دایكا من من نانیاسیتەڤەو بابێ من هەر نێكجار ... دێ ... پا ئەڤە بسەرێ من هات‌و چ چارە ژێ نینە ، گەهشتە توربێلێ‌و سیاربو بەریڤ مال .. هەر بێهن بێهن دلێ وی دهاتە كڤاشتن‌و خوەـ دئەینێ‌دا دهاتە خوارێ .. ونورەبێلێدا ئەوێریا بەرێ خو بدەتە كەسێ ... هەر كەسێ بەرێ خو دابێ ... چاڤێن خو دكرن‌و بەرێ خو وەردكێرا ، سەد هزر دهاتنە بیرێ ... دێمێ وی چەند سوربو ژ سوتنێ هندێ دی سورتر لێدهات ... سەرێ خو دانا سەر چوكێن خوو روندك ژ چاڤان بارین .. ئاخ سەرو چاڤێن من وەكو سەرو چاڤێن مروڤان نینن .. بەری سەرێ خو راكەت چاڤێن خو پاكژدكرن ژ روندكان .

گەهشتە بەر دەرێ مال.. دونیا شەڤبوو تاریەكا رەشیبو ... دبەنجەرێرا دمالێرا ما ... روناهیا مالێ هەلكری‌بو .. دایكا وی لسەر ئاهلیكێ روینشتیەو گورەك ددەستی دابەو ڤەدچنیت هەر وەكی هەر جار ... چاڤێن خو لواران گێراندن بابێ وی ببەرچاڤان نەكەفت.. ڤەگەرباو چو لای دەرگەهی‌و لدەرگەهی دا ... تەق .. تەق .. تەق ...

سوز و مروڤ

● فاروق ئامێدی ●

ـ كیه ؟

ـ ئەزم .

ـ تو كی ؟

ـ ئەز هەڤالێ كورێ وەمە ... ئەز لنك كورێ وە هاتیمە .

ـ وەی تو گەلەك بخێر هاتی‌و سەر هەردو چاڤێن مە هاتی.. تو بخودێ ... كورێ مە ساخە ؟ ... چ بسەری نەهاتییە ؟ چ بەلا لێ تەقەومینە ؟

ـ نەخێر نەخێر ... كورێ وە باشە « دەنگێ وی ژی هاتبو گوهرین ژبەر ئاگری‌و سوتنێ » .

دەرگەه بو ڤەكرو چو روینشتە خار ... لسەر وێ كورسیێ ئەوا بەری نهو لسەر دروینشت . بیرا وی لهنگی هاتەڤە دەمێ لسەر وی كورسیێ دروینشت‌و پێن وێ نەدگەهشتنە عەردی .

بیردایێ چاڤێن خو لێ زیق كرن‌و وی لای‌و وی لای تێراماو بەرێ خو دایێ .

ـ ئێ كورێ من !.. بوچی كورێ مە نەهاتەڤە ؟

ـ هێن دزانن ئیجازە نینن‌و وەختێ هاتنەڤێ نینەو گوتە من گەر تو دوێرێرا چوی سەرەكێ لدایكا من و بابێ من بدە دا دلێ وان نەمینیت .

پیرەدای لبەر ئاگری هەر لجهێ هەر روینشتیەو گوریا وێ ژی ددەستی‌دایە ... هەیامەك بێ چو بابێ وی ژی بژوركەفت پیرەدایێ گوتێ ئەڤێ ژ نك كورێ مە هاتی .. بابێ گوتێ :

گەلەك بخێر هاتی ـ

خێراندابی « بدەنگەكێ بورڤە » .

پیرەدایێ گوت : هەلبەت نوكە كورێ مە گەلەكێ وەستیایە ... لێ هەمی قەیدی ناكەت .. هند مە دڤێت توشی چ بەلا نەبیت‌وچ بسەری ژێ نەهاتبیت ... لێ هەكە قشتەك بسەری هاتبیت بدەستێ كەسێ نیە ... مە دڤێت بەس ساخ بیت .

بو دەمێ نڤستنێ ... كورك هەر لجهێ خو یێ بەرێ نڤست لپشتا تەنوبرێ . . . سەرێ خو داناو لێڤا خو داداو كەفتە دهزرو بیرادا تا بیە سپیدە .

پشتی سەرلێشێنا سپیدێ ... كورکی گوتە پیرەدایێ كورێ وە گوتبو من كچكا جیرانا مە ژی ببینەو گەلەل سلاڤان لێ كە ...« ئەفسەری كورێ پیرەژنێ دڤیا كچكا جیرانێ خو ببینیتەڤە... ئەو كچكا هەر گاڤ لدەمێ بچویكینێ لگەل وی یاری‌و گالتە بێكڤە دكرن‌و بشەڤ‌و روژ ژێكڤە نەدبون » .

پیرەژنێ گوتێ : نوكە دێ بەرسڤا وێ ڤرێكەم بلا بێت‌و ببێژە كورێ من : كچك وەنوڤا جوانبێ ژهەمی كچكێن گوندێ مە جوانترەو نهو سەیدایە لخاندنگەهێ .

كچك هاتو بخێرهاتن لگەل كرو پسیارا هەڤالێ بچویكینیا خو كرو « كورکی سەرو چاڤێن خولێ ڤەدشارتن »

كورك بەرسڤ هاتو گوتێ : ژهەمی ئەفسەرێن ڤەوجا خو زیرەكترەو ناڤ‌و دەنگێ وی چوییە .

لدیماهیێ كوركی دەستویریا خو خاست‌و ڤەگەریاڤ ناڤ لەشكەری گوتە سەرلەشكەری : نكارم لەشكەرێ بهێلم‌و نهو هێزو ڤەژنا من زڤریەڤەو لەشكاریا خو دێ هەر كەم .

سەرلەشكەر رازی‌بوو كورك هنارتەڤ جهێ خو یێ بەرێ.

پشتی كورك ژ مال زڤریەڤە : پیرەدایێ گوتە بابێ كوركی ... ترسا من ئەو ترسە ئەوێ هاتیە نك مە كورێ مە بخو بیت حونا مە شەهرەزایی دمالێدا هەبوو ولجهێ خو یێ بەرێ نڤست لپشتا تەنوبرێ‌و هاتن‌و چویا وی لڤرە هەر وەكی كورێ مالێ ...

بابێ كوركی گەلەك تێكچوو شەپرزە بو ...

پشتی هنگی ئاگر كەفتە بن پێن دەبابان‌و كچكێ ژی بڤێ تشتی زانی ... بلەزو بەز پیرەدایێ كاغەزەك نڤیسی ... دەمێ كاغەز گەهشتیە كورێ وێ كاغەز ڤەكرو خویندو تێدا كوتبو :

ئێك هاتبو لای مە ئالو گوتی ئەز هاڤالێ كورێ وەمە ... لێ ئەز گێژ بووم .. نهو ئەز هزر دكەم ئەو هەڤالێ تە نەبو ... ئەو تو بوی . . تو بوی .. كورێ من : گەردەنا مە ئازاكە تو هەر كورێ منی ... كورێ منی .. لە نەگرە ... مە هەر تو دڤێی‌و بەس بو مە بمینی‌و ساخ بی . بوچی تە وەكرو تە خو ئەڤەكرا نەكر ؟! بوچی تە ئەڤە بسەرێ مە ئینا ؟ ... باوەربا مە ناهێت كەنگی دێ تە ببینەڤە .. تو كورێ مەی ... تو كورێ مەی .

چەند روژەك پێنەچون .. پیرەدای‌و كچكا گوندی مل برێ ڤەنان‌و تا گەهشتینە لای سەروكێ لەشكەری ... دەمێ چاڤێن سەروكێ لەشكەری بوێ كچكێ كەفتین .. هەر هادری سویندخار كو لدرێژهیا ژیانا خودا كچێن وەك وێ جوان‌و شرین نەدیتبون ... چێدبیت هەبن ... لێ وی نەدیتبون . بەرسڤا ئەفسەرێ كورێ بیرێ ڤرێكرو هات‌و چو دژورا سەروكیڤە :

دایێ خو تێوەركرو هەردو روێن وی ماچ كرن‌و ... ددیرا كچكا هاڤالا وی خو تێ‌تالاندو روندك ژ چاڤێن هەر سێیان بارین دایێ گوتێ : ئەم هاتینە تە ببەینەڤە كچكا هەڤالا تە ژی هاتییەو دبێژیت پشتی وی ئەز شوی بكەسێ ناكەم‌و بخو بو تە هاتیە ڤێرە .. كچكێ‌و كوركی جارەكا دی خو تێك‌وەركرو ئژنا كوركی ژ سەروكێ لەشكەری خواست‌و ڤەگەریانەڤ مالێ .

فولكلور

چاواڤمێشێ دبیتە گامێش..!

● دبێژن جارەكێ جوتیارەكێ بەلنكاز هەبو . ئەو و ژنكا خو د كولكەكێ بێسەروبەرڤە دژیان .

هەرو سپێدێ دا رابیت هەڤچارێ خو دانیتە بسەر ملێ‌خوو گاییت خو دەتە بەری خوو چیتە ناڤ زەڤیێ . روژەكێ بەر بەركێ نیڤرو هندێ كەرخی بو گایێت خو بەردان‌و قەستا سیبەرا خرلپەكی‌كر دا بێهنا خو بدەت . ما هزرێن خو كرن ، بو خو گوت :

ـ ما هەكە ئەز ڤێ بەتەنێ بكولم‌و بسەر زەڤیا خو ڤە بەردەم ما كی دێ بێتە من نە ؟

روژا پاشتر دگەل بانگێ دەست بكولانێ‌كر وەختەكێ تەڤرێ وی بتشتەكێ كەفت‌و زنگێن ژێ هات . ڤەكولا بەرێ خو كرێ كەدوینكەكێ تژی زیرە .. كەیفێ‌لێدا ، راست كەدوینك گرێكرە كوشا خوو دەست بهژمارتنا زێرا كر . ما هزرێن خو كرنەڤە گوت .

ـ چەوا دێ بەمەڤە كو كەس پێنەزانیت ؟ هەكە حاكمی زانی باوەر ناكەت هەر ئەڤەنە ، دێ هزركەت خزینەبەو دێ من ئێشینیت .

زێرێن‌خو ڤەشارتنەڤەو قەستا مال كر ..

هندی ژنكا وی گوتێ تە چییە تو هوی‌ێ دامای بو نەگوت چنكو گەلەكا دەڤبەردای بو ، چ بەرسڤك لبەر دەڤی نەبون !

ژ نكێ بەلا خو ژێڤە نەكر ، ویژی دڤیا بەلا وێ ژخوڤەكەت‌و دڤیا بزانیت كاچەوا دێ ئاخفتن كەرێێت .كوتێ :

ـ حورەتێ ، ئەڤرو لناڤ جوتی چریسەنەكا بسەرێ من هاتی‌و !

تێركا خو دانا بەرسفكێ . ژنكێ ریسیا خو هاڤێتە سەر دەهی‌و قەستا وی كر ..

ـ تەخێرە ؟!

ـ من ئەڤرو لناڤ زەڤیێ هێكەكا كری !!

ـ چەوا جامێرو ..؟!

ـ من یاكری بەلێ بو كەسێ نەبێژی ..

ژنك لدور كوتانێ زڤری . بەرێ خودایێ هەڤبەرا وێ (جیران) یامەشكێ دكێت .. هندی‌كرو نەكر نەشیاخو بو خو گوتی دێ بو ڤێ بتنێ بێژم ئەوژی بو كەسێ نابێژیت . كازی‌كرێ :

ـ هەڤال تەزانییە ئەڤرو مێرێ من هێكەكا كری ..؟!

ئەوژیی لهەڤبەرا خو یا رەخێ دی زڤری گوتێ :

ـ تەزانییە مێرێ وێ (دو) هێكێت كرین .. ؟!

ونیڤەتر یادی گوت (سێ) هێك یێت كرین ، هەروەسا تاگەهشتیە (بیستا) .

خەبەر گەهشتە حاكمی‌و فرێكرە دویڤ جوتیاری‌را و گوتێ :

ـ دێ وەرە بومن بێژە ئەو چەوا تە (بیست‌و دو) هێك كرینە ؟

جوتیاری گوت :

ـ حاكمێ خوشبیت ، ئەز لدویڤ چوم هەتا (بیستێ) ئەو دوێن دی یێ ژ ڤێ دیوانێ چوینە سەر .

ڤێجا حال‌و مەسەلێن من ئەڤەنە دگەل كەدوینكێ زێرا دا تو باوەر بكەی هەر ئەو بتنێیە ... !!

● سەرفراز عەلی نەقشبندی ●

نامەك بو یارا دویركەفتی

ح بنڤیسم نامەكا رەنگە خوین

بهنێرم بو دەلالا پر كرین

دا بـ ـێ بزانـت مایە ئەو ئەڤین

بێ وێ ساخ نابن ئەڤ دەردو برین

بوچی تو بێدەنگی یارا من

نارابی‌یە سۆزكول شیرینا من

ما نە دبلانە ما نە شاهی‌بانە

بهارە نەكەرا نەڤینا من

تۆ نوهبدە ئاوازێت بلبلا

ئەو چەوا دخوینن نێڤ كولا

وەرە گونەتا زێرین هلینە

ئێش‌و ژانێت دلا مەكەونە

دا كەنیج‌و لاو بكەڤن دیلانێ

شینا كریا بكن شاهینە

دلێ بریندار بێنە هاڤێیە

كەتە چۆل‌و دنیا هارو دینا

ـوتم ئەز ژڤان دەردو ئەڤینا

بەبدا نابن دەرمانێت برینا

كۆڤەندارم بێ تە هەر وێرانم

نەشێم بێژم من نەزەهرو دەڤە

یارێ بزانە حالێ من نەڤە

لەوا دلێ من هەر شەڤە

من سینده یارێ گەر بێ مێهڤان

رۆح‌و جانا بو تە بكم خەلات

نابتن بو من هوسا بمینیت

ژ چیك‌و ژانێت دلا بنالم

دفتێن بگەهنە نێك مەم‌و زین

بكن شاهییێ فەرهادو شیرین

خالد سندی

Institut kurde de Paris

هاوڕێ صدام حسین « پاشماوە » ل ٤

دەبێت لە دارشتنی یاساکاندا . لەکاتێکدا بزوتنەوەی ئیجمالی حزب بەرەوپێش دەنوارێت ، وە بۆ گۆڕانی بەردەوام .. تاوەکو ئەوکاتەش کە پشت بە دۆخی مەوزوعیو بەخششەکانی دەبەستێت . لەبەر ئەوە دەبینین ئەو یاسانەی شۆڕش ئەمڕۆ دایان دەرێژێت ، پاش ماوەیەکی تر دەبێتە شتێکی دواکەوتوو . لەسەر ئەم بنچینەیە حزب لە دەوڵەتی دەوێت کە یاساکانی بتوانی مرۆڤ مێشکی بەرەڵابێت ، بۆ ئەوەی وای لێبکات لە گۆڕینی یاساکاندا بۆ پێشەوە دەستی بەرەڵابێت .

ئەگینا ئەم‌یاسایانە دەبنە بارێکی قورس بەسەر حزبەوە .

دەوڵەت بۆ روکاری دواکەوتوویی دەگەڕێتو لە چوارچێوەی دەورە دیاری کراوەکەیدا چارەسەری دەکات ، هەروەك زانراوە کە لایەنی مادیی ئیستای بیروباوەڕ لەدروست کردنی دەوڵەتە ، وەك رەنگدانەوەی بیروباوەڕی شۆڕشو حزب . بەڵام لایەنی مەعنەویو فکریو پەروەردەیی لە دروست‌کردنی حزبە ، کە سەرکردایەتی دەوڵەتو کۆمەڵ دەکات بەدرێژی رێگا ، لەبەرئەوە دەبینین کە دەوری دەوڵەت هەندی جار دەبێت بە بار بەسەر تێکۆشەرەوە .. لەگەڵ ئەوەدا کە چەکێکی مەرکەزیی تێکۆشەرە لە تەتبیق کردنی بیروباوەڕەکاندا .. لەسەر تێکۆشەر پێویستە کە هەمیشە خۆی لەدەوڵەت بپارێزێت ، لەوکاتەدا کە بەشێکە لێیو وەك چەك لەرێگای بیروباوەڕو تەتبیق‌کردنیدا بەکاری دەهێنێ . هەروەك پێویستە لەسەری کە هەموورۆژێ هەست‌کاتو مامەلە بە جۆرێك بکات وەك لەدەرەوەی چوارچێوەی ئەودابێت ، بۆ زامن‌کردنی بەکاری تەسەورو هەڵسوکەوتەکانی .. بەجۆرێك هەمیشە بەرەو پێشەوە واقیعی بگۆڕێت بەبێ ئەوەی لەگەڵیدا تووشی تەناقوزێکی سەخت‌ببێت . بەڵام ئەگەر تێکۆشەر بەجۆرێك هەڵسوکەوتی کرد کە تەناقوزی پەیوەندی لەنێوان تەسەورو هەڵسوکەوتەکانیداو لەنێوان دەزگاکانی دەوڵەتدا شێوەیەکی یێکدادانی هەبێت ، هەروەك پەیوەندیکانی لەگەڵ رژێمە کۆنەپەرستەکانو ئەودەزگایانەی دژی گەلن ، ئەوە دەبێتە مایەی زیانێکی گەورە لەوانە ! راوەستانی بزوتنەوەی دەوڵەت ، هەروەها راوەستانی دەوری وەك تێکۆشەرێك لە بەخشندەیەکی راستەقینە لە سەررێگای حزبو بیروباوەڕەکانی ، هەروەك لەمەوبەر روونم کردەوە ، ناکرێت کە لەیەك‌چونێکی تەواویان هەبێت ، تاوەکو لەدوارۆژدا لەنێوان حزبو دەوڵەتو دەزگاکانیدا . چونکە هەریاسایەکی دانراو لە حاڵەتێکی تایبەتی‌یەوە دێتە گۆڕی کە پاش ماوەیەك لەبەردەم تەسەوراتی حزبدا کۆن دەبێت ، کە هەمیشەو بەردەوام ئەو پێش . ئەو حاڵەتە دەکەوێت ، لێی هەڵدەبەخێت ، لەهەمان کاتدا پێشی دەکەوێت بە ئامانجی کەم‌کردنەوەی کەلێنی نێوان بزوتنەوەی واقیعو پێویستی‌یەکانی گۆڕینێکی عەمەلیو نوارین بۆ دوارۆژ ..

وەبۆ ئەوەی تێکۆشەر تاقی‌کردنەوەی خۆی لەدەوڵەتدا بکاتە رێگایەك بۆ تەتبیق کردنی بیرو باوەڕ .. پێویستە کەئەم تاقی‌کردنەوەیەی بکاتە هۆیەکی یارمەتی دەر لە زیادکردنی قایمی بیروباوەڕیدا ، بۆ ئەوەی هەمیشە پێش‌بزوتنەوەی دەوڵەت بکەوێت ، لەهەمان‌کاتدا دەوری خۆی پەك‌نەخات لەخزمەت‌کردنی بیروباوەڕیدا .

ئێمە هەمیشە دەڵێین : کە حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی کە بە تەنیا حزبی بەعسێکان نی‌یە ، بەڵکو ئەو حزبی هەموو گەلە ، تاوەکو ئەوانەی لەناو حزبدانین ، چونکە ئێمە مەزەندەمان وایە کە هەموو عراقی‌یەك نیشتمان پەروەرە ، تاوەکو ئەوەی نەهاتۆتە ناوی ، ئەوەندە ئامادەیە کە تارادەی شەهیدبوون بەرگری لە حزبەکەی بکات ، مادام حزب بۆتە دوارۆژی خۆیو دوارۆژی منداڵەکانی ، وە مایەی سومعەی ناوولاتانو شایەنی ناو خۆو ناوعەرەبە کە شانازی پێوەدەکات . لەبەر ئەوە ئێوە ئەگەر ئێوە مرۆڤی شۆڕشتان خولقاندو وینەو دەوریتان بەراستی دانا بۆئەوەی تێیدا پێشکەوتوو بێت ، ئێوە بەوجۆرە حزمەتێکی گەورەی شۆڕشەکەتانتان کردووە :

کاتێ پێویستمان « پاشماوە »

سەردانەماندا کردمان ژمارەی کارەساتەکانی ئاگر کەوتنەوە لەپارێزگای سلێمانیدا لەساڵی ١٩٧٨دا گەیشتوەتە (٢٨٢) کارەساتو لە یەکەم مانگی ئەمساڵدا چواردە کارەسات بووەو هەندێکیش لەم کارەساتانە کارەساتی لافاوبوە بۆیە ئەرکی ئەم سەربازانە تەنها بریتی نی‌یە لە ئاگر کوژاندنەوە ، چونکە لەکاتی لافاودا دیسان دەردەچنو بەهۆی ئامێرەکانیانەوە ئاوی لافاوەکان لادەبەنو ژیانی ئێمەشی پێ لە مەترسی دوردەخەنەوە ، ئێمەش هیواداریـن یەزدانی مەزن پارێزکاری هەر یەکێکیان بێت ●

دواجار وەك لە سەرەتاوەتمان کە لقی ئاگر کوژاندنەوە خراوەتە سەر بەڕێوەبەرێتی بەرگری میللی لەبەر ئەوە پێویستە لەسەربەڕێوەبەرێتی ناوبراو کە ناو بەناو هەوڵی سازکردنی چەندکۆڕێك بدات بە مەرجێ کۆڕەکان بەزمانی کوردی‌بێتو تیایدا هۆو چارەسەرکردنو خۆپاراستنی ئاگر کەوتنەوە رون‌بکاتەوە .. ئەگەر ئەم کۆڕانەش لەرێگەی ئێستگەو تەلەفزیۆنەوە بێتو هۆی رون‌کردنەوەی‌تیا بەکاربهێنن کاریگەرتر دەبێت ..

ئەوەی شایانی باسە وەك‌بیستمان بەڕێوەبەرێتی بەرگری میللی ئامادەیە بۆ ئەوەی ئەم‌چەشنە کۆڕو رون‌کردنەوانە بۆ کەرتە گشتی‌یەکان وەك خاوەن چێستخانەو نانەواو .. هتد بکێڕێت .. بەڵام بۆچی بەڕێوەبەرێتی ناوبراو لە بەر بەرژەوەندی ژیانی خۆیانو خەڵکی تریش لەسەریان فەرزا ناکات کە ئەم چەشنە کۆڕودەورانە ببێت ؟!

لە بروسکەیەکدا (پاشماوە)

کە خۆی لەمافی گەلی فەلەستیندا دەنوێنێت لە گەڕانەوەو دامەزراندنی دەوڵەتێکی ئازادی سەربەست . هەروەها ئەوە دووپات ئەکەینەوە کە میساقی کاری نەتەوەیی هاوبەش لەنێوان هەردوو وڵاتی برادا سوریاو عراق لەگەڵ ئەو هەنگاوانەدا کە بویەك بوون لەرێگای بنیات نانی یەك‌بوونی عەرەبی شۆڕشگێری جەنگاوەر نراون بریتی‌یە لە هەنگاوێکی شۆڕشگێرانەی مەزنو لە ناوجەرگەی تێکۆشانی نەتەوەی عەرەبیەوە هەڵقوڵاوە بۆ پوچەڵ کردنەوەی پیلانەکانی ئیمپریالیزمو زایۆنیزمو پێش‌چوون بۆ وەدی هێنانی ئامانجە جاوەڕوان کراوەکان .

ئەی هاوڕێیان لەم بیرەوەریە گەورەیەدا بەرەی میللی رزگاریخوازی ئەریتریا سڵاو لە دەسەڵاتی حزبی شۆڕشگێر دەکات لە عراقدا بۆ ئەو هەموو دەستکەوتە گەورانەی لەمەیدانی قوتری نەتەوەییدا وەدی هێناونو لەمەیدانی سیاسیو کۆمەڵایەتیو ئابوریدا ئەو کارەی کە بووە هۆی ئەوەی عراق بێتە ناوەڕۆکی شۆڕشگێری رابەر لەنیشتمانی عەرەبو جیهانی سێهەمدا .

ئێمە لە کاتێکدا سڵاو لەم بیرەوەریە خۆشەویستە دەکەین دەمانەوێت ئەوە دووپات بکەینەوە کە ئەو پەیوەندیەی گەلەکەمان لەعراقو ئەریتریا بەشێوەیەکی گشتی بەیەکەوە دەبەستێتەوە حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستیو بەرەی میللی رزگاریخوازی ئەریتریا بەشێوەیەکی تایبەتی ، پەیوەندیەکە لە بیروباوەڕی شۆڕشگێریو خەباتێکی هاوبەشی لێك‌دراوەوە هەڵقوڵاوە . لە کۆتاییدا داوای پێشکەوتنێکی زیاترو گەشانەوەیەکی فرەتر بۆ گەلی عراق دەکەین لەژێر سەرکردایەتی لێهاتووی ئێوەدا هەربژین بۆ تێکۆشان .

بۆ زانین

بەیاننامەی ژمارە (١)ی‌ساڵی ١٩٧٩ لەدەزگای گشتی خواردەمەنی دروستکردن دەرچووە .

بەپێی بڕیاری ئەنجومەنی ریکخستنی بازرگانی ژمارە (١٠٤)ی دانیشتنی (٤) چوارەم لە بەرواری ١١-٢-٧٩ کەوا بە پێی پلەو نرخی کڕینی توتن بۆ بەرهەمی ساڵی ٩٧٩کشتوکاڵی دیاری کراوە :

یەکەم :- رادەگەیەنین کەوا پلەو دوا نرخی کڕینی بۆ بەرهەمی ساڵی ٩٧٩کشتوکاڵی لەو جوتیارانە بکرێت کەوا ئیجازەیان دراوەتێ بەم پلەو نرخانەی خوارەوە :
توتنی چاککراوی پلەی چاك (١٢٠٠) هەزارو دووسەد فلس بۆ هەر کیلو غرامێك توتنی چاککراوی پلەی یەکەم (١٠٠٠) هەزار فلس بۆ هەرکیلو غرامێك توتنی چاککراوی پلەی دووەم(٧٦٠) حەفتسەد شەست فلس بۆ هەرکیلوغرامێك توتنی چاککراوی پلەی سێیەم (٤٢٠) چوارسەد وبیست فلس بۆ هەر کیلوغرامێك توتنی چاککراوی پلەی چوارەم(٢٠٠) دووسەد فلس بۆ هەرکیلوغرامێك .

دووەم :- کرێی گواستنەوە بۆ ئەو رێگاوبانەی کەوا لەپێنج کیلو مەتر زیاتر ئەبێت لەنێو کێڵگەو شوێنی وەرگرتنو بۆ هەر سەدکیلوغرامێك بەم‌جۆرەی خوارەوە ئەبێت :
رێگاوبان کیلو مەتر
١
هۆی گواستنەوە ئاژەڵ
١٥ فلس
هۆی گواستنەوە ئوتومبیل
١٠ فلس

سێیەم :- (٥٠٠) پێنجسەد فلس ئەدرێت بە جوتیار بۆ نرخی کەرەستەی‌پێچانی باڵەی توتن ، ئەم پارەش نادرێتە جوتیار ئەگەر کەرەستەی پێچانەکە بەکارهێنراو یا کۆن بووبێت .

محمد طاهر شکری محمود
و. سەرۆکی دەزگای گشتی‌خواردەمەنی دروستکردن .

بۆزانین

لەپڕۆژەکانی نەخشەی پەرەپێدانی نەتەوایەتی بەرنامەی رەنێوهێنان - ئەمینداریەتی گشتی کاروخانەسازی قۆنتەراتی نهێنی ژمارە ١٩٧٩/٣/ بۆ دروستکردنی عیادەیەکی مەڵبەندی پزیشکی ددان لەهەولێر .

رادەگەیەنین کەوا ئەم‌قۆنتەراتە نهێنیەی سەرەوەمان بەم مەرجانەی خوارەوە هەیە :-

١ - ئەتوانرێت کۆمەڵە ئیستمارەی مەرجەکانی قۆنتەراتەکە لەمەڵبەندی ئەم‌بەڕێوەبەرێتی‌یە یاخود لە بەڕێوەبەرێتی کاری پارێزگای هەولێر بە (٢٠) بیست دینار دەست‌بکەوێت کەوا نادرێتەوە بەمەرجێك قۆنتەراتچی مەرجە گشتیو مواسەفاتە هونەری‌یەکان بکڕێت کاتێك قۆنتەراتەکەی ئەکەوێتە ئەستۆ .

٢ - دواماوە بۆ وەرگرتنی تەندەرەکان لە یاپێش کاتژمێری دوانزەی نیوەڕۆی رۆژی یەکشەممە رێکەوتی ٢٩-٤-٩٧٩ ئەبێتو ئەدرێت بە سکرتێری لیژنەی کردنەوەی تەندەرەکان لەمەڵبەندی ئەم ئەمینداری‌یەتی‌یەدا .

٣ - ئەمانەی خوارەوە ئەبێت لەگەڵ تەندەرەکاندا هەبن :

أ - بارمتەی سەرەتایی بە (٢٢٥٠) دووهەزارو دووسەد وە پەنجا دینار لە شێوەی کەفالەتی بانق یا چەکێکی مۆرکراو کەوا بۆ ماوەی شەش مانگ لەرۆژی داخستنی قۆنتەراتەکەوە بەکاردێت .

ب - پێناسی ژووری بازرگانی لەگەڵ بەڵگەنامەیەکدا کە لەبەڕێوەبەرێتی باجی داهاتەوە دەرچووبێتو بۆئەم‌ساڵ تازەکرابێتەوە .

ج - بەرنامەی ئەوکارانەی لەمە ئەچن .

د - پێناسی پلەی قۆنتەراتچیەکان (پلەی هەشتەم) .

٤ - هەرتەندەرێك ئەگەر لەرۆژی دیاری‌کراوی خۆیدا پێشکەش‌نەکرێت باهەموو مەرجەکانی تێدانەبێت پشت‌گوێ دەخرێت .

٥ - ئەم‌بەڕێوەبەرێتی‌یە لەسەری نی‌یە نزمترین تەندەر لەرووی نرخەوە یان هەرتەندەرێکی تر قبوول بکات .

٦ - هەرڕۆژێکی دواکەوتنی کار (٣٠) سی دینار سزا ، ئەدرێت .

٧ - ماوەی بەجێهێنانی تەندەرەکە شەش‌مانگە لە رۆژی پێشکەش‌کردنی تەندەرەکان .

٨ - پێویستە قۆنتەراتچیەکان تەندەرکان لەگەڵ نەخشەکانی خۆیان بهێننەوە ، نەخشەکان تەنیا ئەدرێتە ئەو قۆنتەراتچیەی کەوا قۆنتەراتەکەی بۆ دەرچووە .

٩ - پێویستە قۆنتەراتچی پولێکی (٢٥٠) فلسی بە تەندەرەکەوە بلکێنێت .

١٠ - ئەوتەندەرانەی لەناو زەرفێکی داخراودا نەبن بەهیچ ئەژمێردرێنو پشت‌گوێ دەخرێن .

١١ - لە بەجێهێنانی قۆنتەراتەکە پشت بە مەرجە گشتی قۆنتەراتی کاروباری ئەندازیاری مەدەنی بەهەردوو بەشی یەکەمو دوومیەوە ئەبەسترێت .

١٢ - هەر سڵ‌کردنەوەیەك لەلایەن قۆنتەراتچیەکان لەنێو تەندەرەکاندا بنووسرێت پشت‌گوێ دەخرێتو رەفز ئەکرێت .

١٣ - پێویستە قۆنتەراتچی کاتێك قۆنتەراتەکەی ئەکەوێتە ئەستۆ ئەندازیارێکی سەرپەرشتی کەر بۆ ئیشەکە دابنێتو لەکاتی پێویستی‌دا سەر لە ئیشەکە بدات .

شیروان علي امین
ئەمینداری گشتی کاروخانە سازی

بۆزانین

لە پڕۆژەکانی نەخشەی پەرەپێدانی نەتەوایەتی- بەرنامەی رەنێوهێنان - ئەمانەتی گشتی کاروخانەسازی- قۆنتەراتی نهێنی ژمارە ١٩٧٩/٤/ بۆ دروستکردنی دەرمانگەی تەئمین‌کردنی تەندروستی لە هەولێر .

رادەگەیەنین کەوا ئەم قۆنتەراتە نهێنیەی سەرەوەمان بەم‌مەرجانەی خوارەوە هەیە .

١ - ئەتوانرێت کۆمەڵە ئیستمارەی مەرجەکانی قۆنتەراتەکە لەمەڵبەندی ئەم‌بەڕێوەبەرێتی‌یە یا لەبەڕێوەبەرێتی کاری پارێزگای هەولێر بە ١٥ پانزە دینار دەست‌بکەوێت کەوا نادرێتەوە بە مەرجێك قۆنتەراتچی مەرجە گشتیو مواسەفاتە هونەری‌یەکان بکڕێت کاتێك قۆنتەراتەکەی ئەکەوێتە ئەستۆ .

٢ - دوا ماوە بۆ وەرگرتنی تەندەرەکان لە با پێش کاتژمێری دوانزەی نیوەڕۆی رۆژی دووشەممە رێکەوتی ٣٠-٤-١٩٧٩ ئەبێتو ئەدرێت بە سکرتێری لیژنەی کردنەوەی تەندەرەکان لە مەڵبەندی ئەم ئەمینداریەتی‌یەدا .

٣ - ئەبێت ئەمانەی خوارەوە لەگەڵ تەندەرەکاندا هەبن :-

أ - بارمتەی سەرەتایی بە ١٩٥٠ هەزارو نۆسەد.و پەنجا دینار لەگەڵدابێت لەشێوەی کەفالەتی بانق یا چەکێکی مۆرکراودا بۆ ماوەی شەش مانگ لە رۆژی داخستنی قۆنتەراتەکەوە بەکاردێت .

ب - پێناسی ژووری بازرگانی لەگەڵ بەڵگەنامەیەکدا کە لە بەڕێوەبەرێتی باجی داهاتەوە دەرچووبێتو بۆ ئەم‌ساڵ تازەکرابێتەوە .

ج - بەرنامەی ئەوکارانەی لەمە ئەچن .

د - پێناسی پلەی قۆنتەراتچیەکان (پلەی هەشتەم)

٤ - هەرتەندەرێك لەکاتی دیاری‌کراوی خۆیدا پێشکەش نەکرێت یان هەموو مەرجەکانی تێدا نەبێت پشت‌گوێ دەخرێت .

٥ - ئەم‌بەڕێوەبەرێتی‌یە بەوەوە پابەند نی‌یە نزمترین تەندەر لەرووی نرخەوە یان هەر تەندەرێکی‌تر قبوول بکات .

٦ - هەر رۆژێکی دواکەوتنی کار (٢٥) بیستو پێنج دینار سزائەدرێت .

٧ - ماوەی بەجێهێنانی تەندەرەکە شەش مانگە لەرۆژی پێشکەش‌کردنی تەندەرەکە .

٨ - پێویستە قۆنتەراتچیەکان نەخشەکان لەگەڵ تەندەرەکانیاندا بهێننەوە ، نەخشەکان تەنیا ئەدرێتە ئەوقۆنتەراتچیەی کەوا قۆنتەراتەکەی بۆ دەرچووە .

٩ - پێویستە قۆنتەراتچی پولێکی (٢٥٠) فلسی بەتەندەرەکەوە بلکێنێت .

١٠ - ئەوتەندەرانەی لەناو زەرفێکی داخراودا نەبن پشت‌گوێ دەخرێنو رەفزدەکرێن .

١١ - لەبەجێهێنانی تەندەرەکان پشت بە مەرجە گشتی قۆنتەراتی کاروباری ئەندازیاری مەدەنی هەردوو بەشی یەکەمو دووەمیەوە ئەبەسترێت .

١٢ - هەرسڵ‌کردنەوەیەك لەلایەنی قۆنتەراتچیەکانەوە لەنێو تەندەرەکاندا بنووسرێت پشت‌گوێ دەخرێت .

١٣ - پێویستە قۆنتەراتچی کاتێك قۆنتەراتەکەی بۆدەرئەچێت ئەندازیارێکی سەرپەرشتی‌کەر بۆ ئیشەکە دابنێتو هەموو رۆژێکیش سەر لە ئیشەکە بدات .

شیروان علي امین
ئەمینداری گشتی کاروخانە سازی

بەیاننامەی ژمارە (١)ی ساڵی ١٩٧٩

لەوەزارەتی کشتوکاڵیو چاکردنی کشتوکاڵی

لەبارەی چاندنی توتنو توباکۆ

بۆ وەرزی ١٩٧٩ دەرچووە .

بەپێی دەسەڵاتی بڕگەی دووەمی مادەی دووەمی یاسای رێکخستنو چاککردنی توتن ژمارە (٣)ی ساڵی ١٩٧٦لەسەر ئەم تەعلیماتانەی خوارەوە بڕیارماندا :-

یەکەم : چاندنی توتنو توباکۆ لە پارێزگاکانی وڵاتو بە پێی ئەو پانتایی‌یانەی کەوا کۆنگرەی ، هەشتەمی ، ساڵانەی کشتوکاڵی دیاری کردووە .

پارێزگا	ئەو پانتایی‌یەی بەدۆنم بۆ ساڵی ١٩٧٨ دیاری کراوە	ئەو پانتاییەی بە دۆنم بۆ ساڵی ٩٧٩ دیاری کراوە
سلێمانی بەرژەوەندی پرۆژەی شارەزووریش ئەگرێتەوە	٤١٤٤٣	٣٦٧٨٥
هەولێر	٥٠٤٥٩	٦٩١٨٠

پارێزگا	ئەو پانتایی‌یەی بە دۆنم بۆ ساڵی ١٩٧٨ دیاری کراوە	ئەو پانتایەیەی بەدۆنم بۆ ساڵی ١٩٧٩ دیاری کراوە
دهۆك	١٠٠٠	٢٦٤٥
نەینەوا	٣٥٢	٢٨٥
کەربەلاو بابل	١٦٣٥	١٦٣٢
	٤٩١٨٨٩	٤٨٢٦٥

دووەم : ئەوپانتایی‌یانە دابەش ئەکرێتە سەر ناحیەو دێهاتەکان بەپێی لیستەی تایبەتی کەوا ئەو لایەنانە جێ‌بەجێی ئەکەنو لەرێگە لیژنەیەك کەوا ئەمانەی خوارەوە بەشداری تیائەکەن :-

أ نوێنەرێك لەبارەی لێکۆڵینەوەی توتن لەناوچەکەدا .

ب - نوێنەرێك لەیەکێتی کۆمەڵی هەرەوەزی جوتیارانو مەکتەبی جوتیاران .

ج - نوێنەرێك لەکارگەکانی جگەرە .

د - نوێنەرێك لەبەشەکانی توتن .

سێیەم : سەلاحیەت دراوەتە پرۆژەی شارەزور ئیجازە بدات ئەویش لەوزەویانەی کەوا پەیوەندی پێوە هەیە لە رێگەی دەزگاکانی ناوچە کشتوکالیە کەوە ئیزافە کراوەتە سەری لەپاش پێك‌هێنانی لیژنەیەکی تایبەتی کە لە سەرەوە لەبڕگەی یەکەم باس‌کراوە

چوارەم :- نابێت توتن لەغەیری ئەو ناوچانە کەوا بۆی ئامادە کراوە بچێنرێت ، هەروەها چاندنی توباکۆ چەشنی شیرازی قەدەغە ئەکرێت .

پێنجەم :- کەمترین پانتابی بۆ هەرئیجازەیەك بە دۆنمێك دیاری ئەکرێتو بەرزترین پانتابی (٥) پێنج دۆنمە بۆ هەرجوتیارێك هەروەها رێ‌ئەدرێتە کۆمەڵی هەرەوەزی جوتیاران زیادەی بکەن لە حاڵەتی چاندنی هەرەوەزی .

شەشەم :- ئەوجوتیارە وەبەرترە کەوا ئیجازەی چاندنی توتنی هەیە لەساڵانی رابردووو توتنەکەی داوەتە لیژنەی دابەش‌کردنو وەرگرتنو ئیجازەکەی بەبێ مقابل تازە کراوەتەوە .

حەوتەم :- نابێت ئیجازە بدرێت یاژمارەی دۆنمەکان راست بکرێتەوە پاش‌مانگی ئەیلول ئیلالەحالاتی ئیستسنائی بەمەرجێك لەلایەن لیژنەی دابەش کردنو وەرگرتنی سەرەتایی بەدەستخەت مۆر بکرێت .

هەشتەم :- ئەوبڕگانەی کەوا لەسەرەوە باس‌کراوە کاروباری بەڕێوە بەرێتی کشتوکاڵیو چاککردنی توتن لەودەزگایانەی کەوا پلانەکە جێ‌بەجێ ئەکەن ئەگرێتەوە وە بەڕێوەبەرێتی ناوبراو پێویستە لایەنی زانیاریو قوتابخانە کشتوکالیەکان لەدەسەڵاتی بڕگەی ناوبراو بێ‌بەش بکات .

نۆیەم :- ئەوەی سەرپێچی بکات بەپێی یاسای ژمارە (٣)ی ساڵی ١٩٧٦ سزا ئەدرێت .

Institut Kurde de Paris

ڕێ ڕەو

هەموو پەیامەکان کە لەسەر حەقبێت بەیەکێک دەست پێدەکات و لەدواییدا بلاودەبێتەوە ، گرنگ ئەوەیە لەسەر حەق بێت ، کاتێك مرۆڤ لەسەر حەق دەبێت ، کە نوێنەری ئیرادەی خوابێت لەسەر زەوی و ، بسە مەزەتەی ئێمەیش ئەوحاکمەی کە گەلەکەی لێی ڕازیبێت لە ئاسماندا جێگایەکی لەبار مسۆگەردەکات

هاوڕێ صدام حسین

تێکۆشەر صدام حسین ڕێز لە هونەرمەندو ئەدیبێکی لاو دەنێ

لەم ڕۆژانەدا بەڕێز جێگری ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش تێکۆشەر (صدام حسین) خەلاتی ڕێز نانی بە هونەرمەندو ئەدیبی لاو ـ شێرزاد عبد الرحمن ـ بەخشی کە بریتی بو لە خانوێکو (٥٠٠) پێنج سەد دینار لە پاداشتی ئەوهەوڵو کۆششەی کە هونەرمەندی لاو بەم تەمەنە بچوکە نوا ندویەتی (١٠) دە کتێبی ئەدەبی چاپ بکات وەجێگری بەڕێز، ڕێزی لەم تەقەلایەنا ...

لە دوایی بەخشینی ئەم خەلاتە پارێزگاری هەولێر پێشوازی لە هونەرمەندی ناو براو کرد ئێمەش لە گەلیا ئەم چاو بی‌کەوتنەمان سازکرد ، وتی :ـ

دور نیە کە مرۆڤێکی وا دلّ گەورە خەلاتی کوردێك بکا ،چونکە چاوی لە هەموو بەهرەیەکەو هەمیشە هاندەری هەمو پێ نووس و خاوەن توانا یەکەو کاری ئەم خەلاتە بەلای منەوە هەنگاوێکی گەورەم لە پەردەمدا دەکاتەوە بۆ لە دایك بونەوەیەکی نوێ وتەقەلای زیاتر بۆ خواستی پاشە ڕوژ ...

● **لە کاتی بەخشینی خەلاتەکە هەستت بە چی کرد ؟..**

کە لە بارەگای ئەنجومەنی نیشتمانی‌دا چاوم بە تێکۆشەر (صدام حسین) کەوت وینەی مرۆڤی ڕاستەقینەم هاتە بەرچاو کە چۆن بە درێژایی ژیان لە پێناو ئەم گەلەدا ئارەقە دەرێژێ و هەموو هیوای ئەوەیە زەردەخەنە لە سەر لێوی مرۆڤ دروست بکاو گۆی لە هەناسەو خوزگەی هەمو کۆرپەیەکی ئەم نیشتمانە شل کردوەو شەونخونی دەکا بۆ هێنانەدی خەونی مرۆڤ ...

● **باسی کورتەیەك ژیانی خۆتمان بۆ بکە ـ**

لە ١٤ـی تەموزی ١٩٥٨ لە دایك بوم و تا ئێستا (٢٢) گۆرانیم لە ئێستگەو تەلەفزیودا تۆمار کردوە.. کە دوا بەرهەمیان گۆرانی (پەیمان) بو لە ئامادەکردنی رزگار حسن و لە تەلەفزیۆنی ڕەنگاو ڕەنگ تۆمار کرا ، وەلە ڕووی ئەدەبیەوە تا ئێستا (١٠) دە کتێبی ئەدەبیم بلاو کردوتەوەو ئێستاش بەرهەمێکی نوێم لە ژێر چاپ دایە .

خوزگەم ئەمەیە ژیان ماوەم بدا بگەم بە هەمو خەونە سەوزەکانم ...

ئامادەکردنی طه صالح

چالاکی ڕۆشنبیری

● **ڕەخنەو لێکۆڵینەوە لە جگەر گۆشەکان**

یەکێتی نوسەرانی کورد لقی سلێمانی ، لە هۆلی چالاکی قوتابخانەکان کۆڕێکی ئەدەبی‌یان بە ناو نیشانی ڕەخنەو لێکۆلینەوە دەربارەی کتێبی جگەر گۆشەکانی مامۆستا کاکەی فەلاح بۆ مامۆستا محمد رشید فتاح ساز کردو لە لایەن کاك محمد سعید قەرەداغی‌یەوە بەڕێوەبرا . سەرەتا کاك ئازاد عبدالواحد بە وتارێك لە ژێرناوی ئەرکی نوسەری منال هاوبەشی کردو تیایدا وتی : ئەم وتارەم وتارێکی سەرپێیەو سەرەتایە کە بۆ لێکۆلینەوەکەی مامۆستا محمد رشید فتاح . دوای ئەوە لە لایەن مامۆستا محمد رشید فتاحەوە دەست کرا بە پێشکەش کردنی ئەو باسایەی کە دەربارەی جگەرگۆشەکانی کاکەی فەلاح ئامادەی کرد بوو . هونەرمەند خۆی بە چەند وشەیەك دەستی کرد بە پێشکەش کردنی باسەکەی و وتی : لەو ڕۆژەوەی مرۆڤ خۆی لە سەر ڕووی ئەم زەویەو ڕێگای ئەم ژیانەدا دیوەتەوەو ئاشنایەتی لەگەل خاك و خۆل دا بەستوەو هەولی دابین کردنی پاشە ڕۆژی ژیانێکی ئاسودەی داوەو ویستویەتی گەل و پەل و ئامێری‌وبیـ‌اویستی‌یەکانی ژیانی لە قوڕ دروست بکات هونەرێکی لێوە لە دایك بوە کە هونەری گۆزە گەری بوە ئەمەش ڕەنگدانەوەی ژیان بوە وبیرکردنەوەو بیروباوڕەکانی سەردەمەکانی لەسەر نەخشاوەو بۆتە پەڕەی نوسینەوەی یاداشتی ئادەمیزاد .

● **کۆڕێك لە مەلبەندی لاوان**

● لەم دواییەدا لیژنەی ڕۆشنبیری مەلبەندی لاوان لە پارێزگای سلێمانی کۆڕێکی چیرۆك خوێندنەوەی لە هۆلی چالاکی قوتابخانەکان ساز کردو ژمارەیەکی زۆر لە جەماوەران و دۆستانی چیرۆکی کوردی ئامادە بون . سەرەتا کۆڕەکەش بە چەند وشەیەك لە لایەن کاك جەمال خەمبارەوە دەستی پێ کرد

پاشان ئەو چیرۆك نوسانەی لە کۆڕی ئەمجارەدا هاوبەشیان کردبوو یەك لە دوای یەك پێمانی ناساندو سەرەتا کاك حمه فریق حسن کە چیرۆکی ڕستێك زەنگیانەی ناوی پێشکەش کردین و پاشان لە لایەن کاك جیهان عومەرەوە چیرۆکی پەلە هەورەکان دەرەوێنەوە پێشکەش کرا ... دوا جار خوشکە هیرۆ گۆران چیرۆکی خانەنشینی خوێندەوەو لە پاش پێشکەش کردنی باری سەرنجی جەماوەران کۆتای بە کۆڕەکە هێنرا .

● **لێکۆلینەوەیەك دەربارەی هونەری سیرامیك**

نەقابەی هونەرمەندان ـلقی سلێمانی ، لە هۆلی چالاکی قوتابخانەکان کۆڕێکی هونەری‌یان دەربارەی هونەری سیرامیك بۆ هونەرمەند علی کمال سازکرد .

لەم کۆڕەدا سەرەتا لە لایەن هونەرمەند قادر میرخان پێشەکی‌یەك خوێندرایەوەو تیایدا وتی : مرۆڤ ئەم هونەرەی تەنها بۆ پێداویستی‌یەکانی ژیان نەڕە خسناندوە بەلکو لە هەمان کاتدا بریتیش بوە لەو پەیوەندیانە کە هونەرمەندە کە بە دوایدا گەڕاوە تاکو جیهانە ون بوەکەی خۆی لە سایەیدا پێ بدۆزێتەوە .

دوا جار کاك میرخان کورتەیەك لە ژیان و چالاکی‌یە هونەری‌یەکانی هونەرمەندی بۆرون کردنەوەو ئیتر

ئاوێنە

عەلی مەردان و تەمەنی هونەری گۆرانی هاو چەرخی کوردی

● کێ لە ئێمە ، لەم سەردەمی هەرزەکاری ، دەنگ و ئاوازی بە سۆزی ئینسانێکی هونەرمەند نەیبرزواندوە کە ناوی ((علی مەردان)) لە خەما ... خۆی بە دەنگی نەلاواندۆتەوە و لە شادیا زەردەخەنەی نە بەخشیوە بە لێوی ؟

ـ **فاتمە ، دوو چاوی مەست .. پڕ تەلیسمی** جوانیە ...

ئەم ئاوازەو دەیان ئاوازی ڕەسەنی کوردی هونەرمەندەو مۆسیقاری تەمەنی خۆی بۆ سوتان ناوی **((علی مەردان))** لەوانەیە بە لانانەوە سەیر بێ بپرسم : ئێستا چی لە **((علی مەردان))** دەزانن و بلێم دلنیام ... ئاگاتان لێ نیە .. ! ئاگا لێ بوونی چۆن !؟ دیارە علی مەردان برسی‌ و رووت نیە !! بەلام دلنیـام وەك هونەرمەندێکی ئینسان ...زۆر تینوی روو بە ڕوو بوونەوەی ئەو خەلکەیە خۆشی ویستن و گۆرانی بە سۆزی بۆ وتن .. دام و دەزگا ڕۆشنبیریەکانی ناوچەی کوردستان ئیستا لە چالاکیەکی بەر فراواندان، ئەمانەتی گشتی ڕۆشنبیری و لاوان ، بە ڕیوەبەریتی ڕۆشنبیری جەماوەر لە سلیمانی ، دەتوانن ، دەستی ڕێز لەم هونەرمەندە گەورەیە بنێن ... **علی مەردان** عاشقی بێ گەشتنەوەیە لەگەل ئەوانەی گورانی بۆ وتسن ... وەعلی مەردان هونەرمەندێکی ئەوەندە گەورەیە .. دەبێ شانازی بکەین بە بەتەنگەوە هاتنی . . خۆزگە .. !

● هیوا ●

ئەم وێنەیە پێشکەشە بە شارەوانی هەولێر

ئەم وێنەیەی کە لە بەر چاوتا نایە ، بازاڕی هەولێرە ، وێنەکە خۆی دەدوێ ، بازاڕەکەش هەر ئەم شوێنەی‌ـ وانیە کە وێنەکەی تیا گیراوە، بەلکو زوربەی شوێنەکانی بەم جۆرەن .

مەبەستمان لە بەر چاو خستنی ئەم وێنەیە تەنیا داواکردنە لە دلسۆزان ، ئاوڕێك لەم وێنەیە بدەنەوەو بەلکو چارە سەریشیان لابێ.

ئاواز زاهیر
ئامادەیی پیشە سازی هەولیر

▼

شانۆیەك لە تەلەفزیۆن

تلفزیونی نینوی شانۆی (براندنا نەخوێندەواری بێ

پێشکەش کرد لە نوسینی (عەبدوللا هەرۆری) و دەرهێنانی [سەعید زەتکەنە] کاك عەبدوللا وتی .

دەمێکە تامەزرۆی ئەوەین بەرهەمێکی شانۆی کوردی پێشکەش بە دانیشتوانی شارەکەمان بکەین بە هەلمانی بە هەولو کۆششی چەند لاوێکی خۆن گەرم و نەسازا شانۆی (براندنا نەخوێندەواری بێ) لە تەلەفزیونی نینوی تۆمار بکەین ئەویش بە یارمەتی بنکەی لاوانی دهوك دیسان ئەم شانۆیە باسی خوێندەواری دەکاو پال بە خەلکیەوە دەنێ بۆ ئەوەی بخوێنین ...

لێرەوە

● **کار** ●

ـ فێربوون وەك سەول وایە ، دەبێ بەشان و باهو هەلیسوڕینی تا بەرەو پێشەوە بروا ... وا نەبێ ، بۆ پاشەوە دەگەڕێتەوە ، ئێمە کە باوەڕمان بەوە ببێ هەنگاوی بەرەو پێشەوە نێن، پێویستە فێرببین کار بکەین ، کار بکەین ، بەبێ کۆلدان و ساردبوونەوە ، باوەڕ بوون بەوە ، وازلەبەلەم بهێنرێ لە ناو ئاودا بوەستێ هەلەیەکی گەورەیە ، ڕووبار وەستاو نیە. ئەوەی سەولی بەرەو پێشەوە لێ نەدا شەپول دەیبات . . ڕۆشتنی بەردەوام بە فێربوونەوە ، شتی نویمان فێردەکا .

وەستان هەلەیە ، هەموو ڕۆژی لە ژیانمان دەڕوات ، ڕاستی نوێ و داهاتی نوێ دینێتە کایەوە ، لەبرسینەوە دەمان خاتە بەردەم خۆ ئامادەکردن بەرەو پێ‌گەیشتن و پێشکەوتن ، پێش نەکەوین ، دوا دەکەوین . هەلمەتی نیشتمانی لە ناو بردنی نەخوێندەواری سەولی بەرەو پێشکەوتنە ... بەرەو پاشە ڕۆژی ڕووناك و ژیانی شاد .

ذکریات محمد حسن

حەمید عبداللە هونەرمەندێکی بەهرەدارە

هونەر... ئەو بومەلەرزەی لە هەر گیانێکا سەرت هەلدا نەبێ ناخی ئەو مرۆڤە هەلتەکێنێ .

تۆ بلێی هونەر مرۆڤ دروست دەکا یا مرۆڤ هونەر دروست دەکا من ئەلێم لە سەرەتادا هونەر مرۆڤ دروست دەکا ، ئەوەتا منداڵێك لە پۆلی یەکەمی ناوەندیە ئەو مرۆڤەی لە بچوکیا دنیایەکی گەورەیەو کارە هونەریەکانیشی کە لە تابلۆکانیا دەنگ دەداتەوە گەواهی ئەوناوەی بۆ دەدەن ، هەر بۆیەش بو لە پێناوی ناساندنی بە ڕۆژنامەی هاوکاری ئازیزو هاندانی بۆ هەنگاوەکانی داهاتوی لە دانیشتنێکا ئەم وشانە لە دایك بون

تۆو خوێنەران

× ناوم حەمید عبداللە ـیەو لە سالی ١٩٦٤لەشاری قەلادزێ لە ناوخێزانێکی هەژار چاوم هەلێناوە

دەست پێکردنی هونەریت؟

× هەر لە پۆلی چوارەمی سەرەتاییەوە هونەری تابلۆ کێشان بۆتە بەشێك لە ژیانم و لێی جیا نابێتەوە

چی وای لێکردی ئەم بەشە لە هونەردا هەلبژێری ؟

× ویستومە تابلۆی شارەکەم بکێشم بە بەزان و خەندەکانیەوە وجوانی سروشتی دیمەنی کوردستان .

کێ یارمەتی دەدای ؟

× لە ڕووی پارەوە لە ڕۆژانەکەی خۆم و نیش‌کردنی دوای دەوامی قوتابخانە بۆ کڕینی کەرەسەکانی تابلۆ کێشان ، بەلام بۆ لایەنی هونەری تا ئێستا مامۆستایەك نەبوە

دوا قسەت ؟!

× دەمێکە لەگەل دوو هونەرمەندی تری شارەکەمان یەکی ٣٥ تابلۆی گەورەمان ئامادەیە بۆ ئەو پێشانگایەی کە هەردەلێن بۆتان ئەکەینەوەو چاوەڕوانی لیژنەی ڕۆشنبیری مەلبەندی لاوانی سلیمانین کە بە ئەنجامی بگەیەنێ

نامەی هاوڕێیانی

جیهانی منالان

● اسماعیل حسن لە هەولێر نامەیەك و کارتێکی بیرۆزبایی بە بۆنەی سالی جیهانی منالانەوە ناردوە ، سوپاس دەکەین .

● **برایان** : فەرەیدون عزیز لە سلیمانی ، نجاة عبداللە ، خالدیما ، لە هەولێر ببورن شیعر و چیرۆکەکانتان بۆ بلاوکردنەوە لەم گۆشەیەدا نەشیان .

بەرهەمی ((هاوڕێیانی گۆشە))

کچە کورد ، دەستکردی نەرمین احمد لە کەرکوك . قوتابخانەی چرۆی کچان .

چیرۆك بۆ منالان :

کەرویشکێکی زیرەك

ئەو ڕۆژە بوو ، کە نۆرەی دێتە سەرو دەبێت بە خۆراکی ئەو شێرە دل ڕەق و زۆردارە.

هەر لەو دارستانەدا کەرویشکێکی زیرەك و چاو نەترس دەژیا ، ڕۆژێکیان بیرێکی هات بە مێشکاو یەکسەر بەرەو لانەی شێرەکە کەوتە ڕێ ، هەر کە گەیشت، ڕووی تێ کردو گوتی :

دەگێرنەوە ، لە سەردەم و عەیامێکدا شێرێکی توڕەو درندە ، لە دارستانێکدا دەژیا ، داوای لە گیاندارانی ئەو دارستانە دەکرد ، ڕۆژی یەکێکیانی بدەنێ ، بۆ ئەوەی بیخوات . دیارە هەموو گیاندارەکان بەم کارە قایل نەبوون ، لە دلا زۆر توڕە بوون ، هەر یەکیان چاوەڕوانی

« گەورەم ، خواردنێکی چەورو بە لەزەتم بۆ هێنابوویت ، بەلام لە ڕێگادا تووشی شێرێکی دی بووم و بە زۆر خواردنەکەی لێ ئەستاندم ، دەی ووت گوایە لێت ناترسێ و بە هیچت نازانێ .

شێرە زۆردارەکە ، کە گوێی لەمەبوو ، کەللەیی بوو ، داوای لە کەرویشکەکە کرد ، کە ئەو شێرەی پێ نیشان بدات کەرویشکە زیرەکەکەش بردی‌یە سەر بیرێکی قوول و پێی ووت : « بروانە .. ئا ئەوەیە ، ئەو شێرەی بە هیچت نازانێ » .

شێرەکە ، یەکسەر خۆی هەلدایە ئاوەکەوە ، نەی دەزانی ئەوەی لە ئاوەکەدایە ، سێبەرەکەی خۆیەتی .. شێرە لە ئاوەکەدا خنکا .. بەم جۆرە هەموو دارستانەکە لە زۆری ئەم شێرە بەدخوە رزگاریان بوو .

سەرگول محمد امین

١٩٧٩

جیهانی منداڵان

شیعر بۆ منداڵان

من منالێکی ژیرم
خنجیلانەو دلگیرم ..
کاتی خۆمم دارشتوە .
لە ناو جوارچێوەی خشتە
هەر لە قوتابخانە بەر بووم
پەرتووك دەگرمە دەستم
بەرەو مالی ڕێ دەگرم
دەستو برلوم جسوان

دەشۆم
خواردنی نیوەڕۆ دەخۆم
پێنوس دەگرمە دەستم
ئەرکەکانم دەنووسم
ساتێکیش بۆ پشودان
تاوێك بۆ یاری با لە ...
پاشان دەگەرێمەوە . .
چیرۆکی خۆش دەخوێنمەوە

فاریق شینە سلێمان

هیوا محمود | دایر نەوزاد | سالم نەوزاد | شیلان جعفر | بەنگین عزیز | وایر ابراهیم | بان عبدالستار | گەزال محمود | نەزیرە محمود | ڕەوا محمد | سپیر عثمان

Institut Kurde de Paris